

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK BİLİM DALI

**SINIRAŞAN BİR SUÇ OLARAK MALİ SUÇLAR VE BU SUÇLARLA
MÜCADELEDE KURUMLAR: TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKE
UYGULAMALARI, KARŞILAŞTIRMALARI VE İŞBİRLİĞİ
ARAYIŞLARI**

DOKTORA TEZİ

HÜSEYİN AKKAYA

BURSA - 2023

**B.U.Ü.S.B.E.
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK BİLİM DALI**

**SINIRAŞAN BİR SUÇ OLARAK MALİ SUÇLAR VE BU
SUÇLARLA MÜCADELEDE KURUMLAR: TÜRKİYE
İLE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI,
KARŞILAŞTIRMALARI VE İŞBİRLİĞİ ARAYIŞLARI
(DOKTORA TEZİ)**

**HÜSEYİN
AKKAYA**

**BURSA
2023**

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

MALİ HUKUK BİLİM DALI

**SINIRAŞAN BİR SUÇ OLARAK MALİ SUÇLAR VE BU SUÇLARLA
MÜCADELEDE KURUMLAR: TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKE
UYGULAMALARI, KARŞILAŞTIRMALARI VE İŞBİRLİĞİ ARAYIŞLARI**

DOKTORA TEZİ

HÜSEYİN AKKAYA

**Danışman:
PROF. DR. MEHMET YÜCE**

BURSA – 2023

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Maliye Anabilim Dalı, **Mali Hukuk** Bilim Dalı'nda **711812003** numaralı **Hüseyin AKKAYA**'nın

hazırladığı “**Sınırşan Bir Suç Olarak Mali Suçlar ve Bu Suçlarla Mücadelede Kurumlar: Türkiye ile Seçilmiş Ülke Uygulamaları, Karşılaştırmaları ve İşbirliği Arayışları**” başlıklı **doktora tezi** ile ilgili savunma sınavı,/...../20.... günü - saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın (başarılı / başarısız) olduğuna (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Prof. Dr. Mehmet YÜCE
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Filiz GİRAY
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Ali ÇELİKKAYA
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Ersan ÖZ
Pamukkale Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü DOKUR
Bursa Uludağ Üniversitesi

..../..../ 20....

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum "**Sınıraşan Bir Suç Olarak Mali Suçlar ve Bu Suçlarla Mücadelede Kurumlar: Türkiye ile Seçilmiş Ülke Uygulamaları, Karşılaştırmaları ve İşbirliği Arayışları**" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

07.07.2023

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Hüseyin AKKAYA

Öğrenci No: 711812003

Anabilim Dalı: Maliye

Programı: Mali Hukuk

Tezin Türü: Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik

İNTİHAL YAZILIM RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MALİYE ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: **Sınırşan Bir Suç Olarak Mali Suçlar ve Bu Suçlarla Mücadelede Kurumlar: Türkiye ile Seçilmiş Ülke Uygulamaları, Karşılaştırmaları ve İşbirliği Arayışları**

1- Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **314** sayfalık kısmına ilişkin, **07/07/2023** tarihinde şahsım tarafından Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **% 12**

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dâhil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

07.07.2023

Adı Soyadı:	Hüseyin AKKAYA
Öğrenci No:	711812003
Anabilim Dalı:	Maliye
Programı:	Mali Hukuk
Statüsü:	Doktora

Danışman
07/07/2023
Prof. Dr. Mehmet YÜCE

ÖZET

Yazar adı soyadı	Hüseyin AKKAYA
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim dalı	Maliye
Bilim dalı	Mali Hukuk
Tezin niteliği	Doktora
Mezuniyet tarihi	.././2023
Tez danışmanı	Prof. Dr. Mehmet YÜCE

SINIRAŞAN BİR SUÇ OLARAK MALİ SUÇLAR VE BU SUÇLARLA MÜCADELEDE KURUMLAR: TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI, KARŞILAŞTIRMALARI VE İŞBİRLİĞİ ARAYIŞLARI

Günümüzde ülkelerin temel sorunlarından biri haline gelen mali suçlar ile mücadele giderek önem kazanmaktadır. Küreselleşmenin yoğunlaşması sonucu olarak finansal teknolojilerde yaşanan gelişmelerle birlikte mali suç türleri ve yöntemleri de çeşitlilik kazanmıştır. Bu gelişmeler karşısında mevcut hukuki düzenlemeler ve kurumlar mali suçlarla mücadelede yetersiz kalmaktadır. Her ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyolojik yapısının farklılık göstermesi yanında mali suçların sınıraşan özellik taşıması nedeniyle ulusal düzenlemeler yetersiz kalmaktadır. O nedenle mali suçlarla etkin bir mücadele ancak uluslararası iş birliğini mümkün olabilmektedir. Zira mali suçlarla yapılacak mücadelede uluslararası düzenlemeler ülkelerin bu suçla ulusal mücadelesinde yol gösterecektir. Bu çalışmanın amacı, mali suç türlerinin nelerden oluştuğunu belirtmek, mali suçlar için uluslararası-ulusal kuruluş ve düzenlemeleri irdelemek, mali istihbarat birimi kavramının üzerinde durmak ve seçilmiş ülke mali istihbarat birimlerinin incelenerek Türkiye için model önerisi sunmaktır. Seçilen ülkeler, mali suçlarla mücadelede mali istihbarat birimi modelleri içerisinde etkin mücadele eden ülke kriteri esas alınarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra veri bulma açısından en paylaşımcı ülke modelleri çalışma için referans alınarak incelenmiştir. Bu çerçevede çalışmada mali istihbarat birimi modellerinin ve ülke örneklerinin incelenmesi sonucunda Türkiye için en uygun mali istihbarat birimi modelinin "Hibrit Model" olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Mali Suçlar, Uluslararası-Ulusal Düzenlemeler ve Kuruluşlar, Mali İstihbarat, Mali İstihbarat Birimleri, MASAK

ABSTRACT

Name & surname	Hüseyin AKKAYA
University	Bursa Uludağ University
Institute	Institute of Social Sciences
Field	Public Finance
Subfield	Financial Law
Degree awarded	PhD
Date of degree awarded	.././2023
Supervisor	Prof. Dr. Mehmet YÜCE

Financial Crimes As A Transnational Crime And Institutions On Countering These Crimes: Implementations, Comparison And Search For Cooperation Between Turkey And Selected Countries

The fight against financial crimes is becoming increasingly important today and has become one of the main problems of countries. As a result of the ongoing globalisation, financial crime types and methods have diversified in this process with the developments in financial technologies. With these developments, existing legal regulations and institutions are insufficient in combating financial crimes. The differences in the political, economic and sociological structure of each country and the transnational nature of financial crimes make international cooperation mandatory. International regulations in the fight against financial crimes are important for countries to fight against this crime. The aim of this study is to specify the types of financial crimes, to examine the international-national institutions and regulations for financial crimes, to focus on the concept of financial intelligence unit and to propose a model for Turkey as a result of the examination of financial intelligence units of selected countries. The selected countries are examples of countries that effectively fight against financial crimes within the financial intelligence unit models. In addition, the models of the most participative countries in terms of finding data were taken as reference for the study. In this framework, as a result of the examination of financial intelligence unit models and country examples, it was concluded that the most appropriate financial intelligence unit model for Turkey is the "Hybrid Model".

Keywords: *Financial Crimes, International-National Regulations and Organizations, Financial Intelligence, Financial Intelligence Units, MASAK*

ÖNSÖZ

Uzun ve yoğun bir emeğin ürünü olan doktora tezimi başarılı bir şekilde tamamlamış bulunmaktayım. Bu süreçte, öncelikle beni motive eden hocalarım, aileme ve dostlarıma teşekkür etmek isterim. Onların destekleri ve teşvikleri sayesinde bu çalışmayı tamamlamak için gerekli motivasyonu buldum.

Öncelikle öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, bu çalışmanın yürütülmesinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, akademisyenlik hayatımda ve tez dönemi süresi boyunca bilgi birikimi ve tecrübesinden her zaman istifade ettiğim, akademik gelişimim süresince kendisinden birçok şey öğrendiğim ve öğrenmeye devam edeceğim danışman hocam Prof. Dr. Mehmet YÜCE'ye sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez izleme komitesinde yer alarak tecrübelerinden yararlandığım, çalışma için fikirlerini esirgemeyen ve çalışmanın bilimsel nitelikte bir boyut kazanması için yol gösterici olan değerli hocalarım Prof. Dr. Filiz GİRAY'a ve Prof. Dr. Başak Aydem ÇİFTÇİOĞLU'na çok teşekkür ederim. Tez savunma jürisine katılarak bizleri onore eden tezimin niteliğini artırmaya yönelik önemli katkılar sunan Prof. Dr. Ali ÇELİKKAYA'ya, Prof. Dr. Ersan ÖZ'e ve Dr. Öğr. Üyesi Şükrü DOKUR'a yapmış oldukları öneriler için teşekkürlerimi sunarım. Başta danışman hocam olmak üzere tez savunma jürisi üyesi hocalarımın çalışmanın akademik boyut kazanması için yapmış oldukları değerli eleştirileri ve katkıları için tekrar teşekkür ederim.

Lisans eğitimim boyunca kazanımlar elde ettiğim İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü hocalarımın sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans eğitimi aldığım Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye bölümü hocalarımın teşekkür ederim. Bursa Uludağ Üniversitesi Maliye Bölümünde doktora dönemi öğrencilik hayatım boyunca değerli kazanımlar elde ettiğim birbirinden kıymetli hocalarım Prof. Dr. Metin ERDEM'e, Prof. Dr. Adnan GERÇEK'e ve Prof. Dr. Özhan ÇETİNKAYA'ya çok teşekkür ederim.

Çalışma hayatım boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her koşulda yanımda olan iş arkadaşlarımla, dostum Öğr. Gör. Şehnaz BODUR'a ve tez için fikir alışverişinde bulunduğum tecrübe ve bilgisini hiçbir zaman esirgemeyen değerli büyüğüm ve dostum emekli Öğr. Gör. Murat Okyay DEMİRÖRS'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez süreci ile ilgili sürekli yardım talep ettiğim, fikir alışverişinde bulunduğum, yoğun çalışma temposuna rağmen her koşulda yardımını esirgemeyen ve mesleki

arkadaşlığın ötesinde dostluğumuzun olduğu kıymetli arkadaşım Arş. Gör. Dr. Muhammed ÇELİK'e çok teşekkür ederim. Tezi yazmam konusunda sürekli beni motive eden arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Özlem TÜMER'e, ayrıca çalıştığım kurumda desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen arkadaşlarıma ve tüm sevdiklerime çok teşekkür ederim.

Son olarak, hiçbir zaman maddi manevi desteklerini esirgemeyen, bana inanan ve her koşulda yanımda olan babam Abdulkadir AKKAYA, annem Ümmügülsüm AKKAYA, kardeşim Nihat Burak AKKAYA, tez sürecinde aramıza katılan neşe ve sevinç kaynağımız yeğenim Almila AKKAYA'ya sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL YAZILIM RAPORU	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar	xi
ŞEKİLLER	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MALİ SUÇ KAVRAMI, KÜMESİ VE YÖNTEMLERİ

1.MALİ SUÇ TANIMI	4
1.1. Mali Suç Yükümlüleri Ve Yükümlülükleri	10
1.2. Mali Suç Yaptırımları.....	14
2. MALİ SUÇ KÜMESİ VE YÖNTEMLERİ.....	16
2.1. Aklama Suçu.....	17
2.1.1. Aklama Suçunun Aşamaları.....	20
2.1.1.1. Yerleştirme Aşaması	21
2.1.1.2. Ayrıştırma Aşaması	22
2.1.1.3. Bütünleştirme Aşaması.....	23
2.1.2. Aklama Suçu Yöntemleri.....	23
2.1.2.1. Şirinler Yöntemi	24
2.1.2.2. Parçalama Yöntemi	26
2.1.2.3. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı Yöntemi	27
2.1.2.4. Oto Finans Borç Yöntemi.....	28
2.1.2.5. Paravan Şirketlerin Kullanılması Yöntemi.....	29
2.1.2.6. Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması Yöntemi.....	30
2.1.2.7. Sahte Fatura (Hayali İthalat-İhracat) Yöntemi	31
2.1.2.8. Kumarhanelerin (Casino) Kullanılması Yöntemi.....	32
2.1.2.9. Döviz Bürolarının Aracılığı Yöntemi.....	33

2.1.2.10. Alternatif Havale Sistemleri Yöntemi	34
2.1.2.11. Nakit Para Kullanılan İşyerlerinin İşletilmesi (Göstermelik şirketler) Yöntemi	35
2.1.2.12. Elektronik Ödeme Sistemleri ve Akıllı Kart Yöntemi.....	36
2.1.2.13. Kripto Para Yöntemi.....	37
2.2. Terörün Finansmanı Suçu	38
2.2.1. Terörün Finans Kaynakları.....	41
2.2.1.1. Hukuka Aykırı Kaynaklar	42
2.2.1.1.1. Kara Para Aklama	42
2.2.1.1.2. Uyuşturucu Kaçakçılığı.....	44
2.2.1.1.3. Silah Kaçakçılığı	46
2.2.1.1.4. İnsan Ticareti	47
2.2.1.1.5. Haraç Toplama ve Fidyeye Alma.....	49
2.2.1.1.6. Gasp, Hırsızlık ve Soygun	50
2.2.1.2. Hukuka Uygun Kaynaklar	52
2.2.1.2.1. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Kullanılması	52
2.2.1.2.2. Ticari İşletmelerin Kullanılması.....	55
2.2.1.2.3. Aidat ve Bağış Toplanması	56
2.2.1.2.4. Görsel-Basılı Yayın Organlarının Kullanılması ve Sosyal Etkinlikler	57
2.3. Kaçakçılık Suçları	58
2.3.1. Tanımı ve Kapsamı.....	58
2.3.2. Türleri.....	60
2.4. Yolsuzluk Suçları.....	63
2.4.1. Tanımı ve Kapsamı.....	63
2.4.2. Türleri.....	65
2.5. Vergi Suçları	68
2.5.1. Tanımı ve Kapsamı.....	68
2.5.2. Türleri.....	71

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI VE ULUSAL HUKUKTA MALİ SUÇUN ÖNLENMESİNE YÖNELİK KURUMLAR VE SÖZLEŞMELER

1. ULUSLARARASI HUKUKTA MALİ SUÇLA MÜCADELE EDEN KURUMLAR VE SÖZLEŞMELERİN KAPSAMI.....	74
1.1. Mali Eylem Görev Gücü	74
1.2. EGMONT Grubu	87
1.3. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Direktifleri	90
1.3.1. Strazburg Konvansiyonu – Avrupa Konseyi Sözleşmesi 141	91
1.3.2. Varşova Sözleşmesi – Avrupa Konseyi Sözleşmesi 198.....	93
1.3.3. 1998/699/JHA Numaralı Avrupa Birliği Anlaşmasının K.3 Maddesi Uyarınca Konseyce Kabul Edilen Ortak Eylem Planı	96
1.3.4. 2015/847 Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin Fon Transferlerine Eşlik Eden Bilgilere İlişkin Tüzüğü	98
1.3.5. 2015/849/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi	99
1.3.6. 2018/843/EC Numaralı Finansal Sistemin Kara Kara Aklama veya Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Yönerge.....	104
1.3.7. 2018/1673/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Ceza Hukuku Yoluyla Kara Para Aklamaya Mücadeleye İlişkin Yönergesi	105
1.3.8. MONEYVAL	107
1.4. Birleşmiş Milletler	108
1.4.1. Viyana Konvansiyonu	109
1.4.2. New York Sözleşmesi	112
1.4.3. Palermo Konvansiyonu	115
1.4.4. Birleşmiş Milletler Kara Para Aklamaya Karşı Küresel Program	117
1.4.5. IMOLIN.....	118
1.4.6. Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.....	119
1.4.7. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi.....	120
1.5. Basel Komitesi	121
1.6. Wolfsberg Grubu.....	123

1.7. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu.....	124
1.8. INTERPOL	125
2. ULUSAL HUKUKTA MALİ SUÇUN ÖNLENMESİNE YÖNELİK YASAL DÜZENLENMELER.....	128
2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun.....	128
2.2. 5237 Sayılı TCK'da Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu	129
2.3. 5237 Sayılı TCK Uyuşturucu Kaçakçılığı Suçu.....	130
2.4. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun.	132
2.5. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	135
2.6. 6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun	139
2.7. 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun	140
2.8. 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunu	142
2.9. 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve TCK Kapsamındaki Yolsuzluk Cezaları	144
2.10. Türk Vergi Mevzuatında Mali Suçlar ile İlişkili Bazı Maddeler	147

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALİ SUÇLARLA MÜCADELEDE SEÇİLMİŞ MALİ İSTİHBARAT BİRİMLERİ VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ MASAK

1. MALİ İSTİHBARAT KAVRAMI VE ARAÇLARI.....	150
1.1. Mali İstihbarat Kavramı	150
1.2. Mali İstihbarat Araçları	152
2. MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ VE KAPSAMI.....	154
2.1. Mali İstihbarat Birimleri ile İlgili Uluslararası Normlar	157
2.2. Mali İstihbarat Birimlerinin Temel Fonksiyonları	158
3. MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ MODELLERİ	160
3.1. İdari Tip Mali İstihbarat Modeli	161
3.1.1. Tanım ve Çerçeve	161
3.1.2. Modelin Avantaj ve Dezavantajları	163

3.1.2.1. Avantajları	163
3.1.2.2. Dezavantajları	164
3.1.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri.....	164
3.1.3.1. ABD – FinCEN	165
3.1.3.2. Almanya – ZOLL	171
3.1.3.3. Avustralya – AUSTRAC.....	175
3.1.3.4. Birleşik Arap Emirlikleri – BAE FUI	178
3.2. Polis/Kolluk Tipi Mali İstihbarat Modeli.....	182
3.2.1. Tanım ve Çerçeve	182
3.2.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları	183
3.2.2.1. Avantajları	183
3.2.2.2. Dezavantajları.....	183
3.2.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri.....	184
3.2.3.1. Finlandiya- FIU Finlandiya	185
3.2.3.2. Japonya- JAFIC	187
3.2.3.3. Yeni Zelanda – NZ-FIU	190
3.2.3.4. Litvanya-FNTT.....	193
3.3. Adli/Savcılık Tipi Mali İstihbarat Modeli.....	196
3.3.1. Tanım ve Çerçeve	196
3.3.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları	197
3.3.2.1. Avantajları	198
3.3.2.2. Dezavantajları.....	198
3.3.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri.....	199
3.3.3.1. Lüksemburg-CRF	199
3.3.3.2. Belçika-CTIF-CFI	201
3.3.3.3. Güney Kıbrıs- MOKAS.....	205
3.4. Hibrit Tipi Mali İstihbarat Modeli	207
3.4.1. Tanım ve Çerçeve	207
3.4.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları	208
3.4.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri.....	208
3.4.3.1. Hollanda – FIU-NL	209
3.4.3.2. Hong Kong -JFIU	211

3.4.3.3. Bailiwick of Guernsey- FIS.....	214
4. TÜRKİYE’DE MALİ İSTİHBARAT MODELİ.....	217
4.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu	218
4.2. Mali Suçlarla Koordinasyon Kurulu.....	224
4.3. MASAK Tarafından İncelenen Suçlar	225
4.4. Masak ve Seçilmiş Ülkelerin Mali İstihbarat Birimleri Analizi.....	226
4.4.1. Ülke Model Örneklerinin Karşılaştırılması	227
4.4.1.1. İdari Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması.....	228
4.4.1.2. Polis/Kolluk Modeli Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma	232
4.4.1.3. Adli/Savcılık Modeli Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma	235
4.4.1.4. Hibrit Model Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma	238
4.4.2. Türkiye İçin Model Önerisi	241
SONUÇ.....	252
KAYNAKÇA	260
EK 1: Seçilmiş Ülke Mali İstihbarat Birimleri Sitesi.....	288
ÖZGEÇMİŞ.....	289

TABLULAR

Tablo 1: Terörün Finansmanında Kullanılan Kaynakların Ayrılması	42
Tablo 2: Kuruluşundan Günümüze FATF Tavsiyeleri	76
Tablo 3: FATF Kırk Tavsiye.....	80
Tablo 4: FATF Yolsuzluk Çalışmaları.....	83
Tablo 5: FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FSRBs).....	85
Tablo 6: FATF Gözlemci Ülkeler/Kuruluşlar	86
Tablo 7: MASAK Tarafından Alınan ŞİB ve İncelenen Kişi Sayısı (2021).....	226
Tablo 8: İdari Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması	229
Tablo 9: Polis/Kolluk Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması	233
Tablo 10: Adli/Savcılık Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması	236
Tablo 11: Hibrit Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması	239

ŞEKİLLER

Şekil 1: Mali Suç Kümesi	16
Şekil 2: MASAK Tarafından Listelenen Aklama Yöntemleri	24
Şekil 3: Mali Suçlara Sebep Olan Kaçakçılık Türleri	60
Şekil 4: Mali Suçlara Sebep Olan Yolsuzluk Suçları Türleri	66
Şekil 5: Mali Suçlara Sebep Olan Vergi Suçları Türleri	71
Şekil 6: Mali İstihbarat Araçları	153
Şekil 7: Mali İstihbarat Birimlerinin Kullandığı Analiz Araçları.....	158
Şekil 8: Mali İstihbarat Birimlerinin Ortak Fonksiyonları	159
Şekil 9: Mali İstihbarat Birimi Modelleri	161
Şekil 10: Mali Suçları Araştırma Kurulu Görevleri	218
Şekil 11: Yeni MASAK Organizasyon Şeması.....	246
Şekil 12: Yeni MASAK Fonksiyon Şeması	248

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AB	Avrupa Birliği
AML	Kara Para Aklamanın Önlenmesi
AMLID	Kara Para Aklamayı Önleme Uluslararası Veritabanı
AK	Avrupa Konseyi
AUSTRAC	Avustralya İşlem Raporları ve Analiz Merkezi
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
Bkz	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
Bşk.	Başkan
C&ED	Hong Kong Gümrük ve Tüketim Departmanı
CRF	Lüksemburg Mali İstihbarat Birimi
CFT	Terörün Finansmanı ile Mücadele
CTIF-CFI	Belçika Mali İstihbarat İşleme Birimi
EC	Egmont Komitesi
ECOFEL	Egmont FIU Mükemmellik ve Liderlik Merkezi
FANR	Federal Nükleer Düzenleme Kurumu
FATF	Mali Eylem Görev Gücü
FBI	Federal Soruşturma Bürosu
FCPN	Mali Suçları Önleme Ağı
FIIB	Mali İstihbarat ve Soruşturma Bürosu
FIS	Mali İstihbarat Servisi
FIU	Mali İstihbarat Birimi
FIU-NL	Mali İstihbarat Birimi-Hollanda
FinCEN	Mali Suçları İcra Ağı
FinTECH	Finansal Teknoloji
FNTT	Mali Suçları Araştırma Teşkilatı
FSRBs	FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar
HKPF	Hong Kong Polis Gücü
HoFIU	Mali İstihbarat Birimi Başkanları
goAML	Kara Para Aklamayı Önleme
goINTEL	İstihbarat Paylaşım Platformu
GPML	Kara Para Aklama, Suç Gelirleri ve Terörizmin Finansmanına Karşı Küresel Program
ICAC	Bağımsız Yolsuzluğa Karşı Komisyon
IFCACC	Mali Suçlar ve Yolsuzlukla Mücadele Merkezi
IMF	Uluslararası Para Fonu
IMOLIN	Uluslararası Kara Para Aklama Bilgi Ağı
JAFIC	Japonya Finansal İstihbarat Merkezi
JFIU	Ortak Mali İstihbarat Birimi
KMK	Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu

md.	madde
MONEYVAL	Kara Para Aklamayı Önleme Tedbirlerinin ve Terörizmin Finansmanının Değerlendirilmesine İlişkin Uzmanlar Komitesi
NBI	Ulusal Soruşturma Bürosu
NPSC	Ulusal Kamu Güvenliği Komisyonu
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ŞİB	Şüpheli İşlem Bildirimleri
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Diğerleri
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
VUK	Vergi Usul Kanunu
WCO	Dünya Gümrük Örgütü

GİRİŞ

Dünya genelinde mali sistemlerin güvenliğini ve sağlığını tehdit eden mali suçlar, günümüzün teknolojik olarak gelişmiş dünyasında yoğun ve yaygın bir şekilde artmakta ve büyük kayıplara neden olmaktadır. Bazı durumlarda, bu suçlar ulusların güvenliğini tehdit ederek sınıraşan bir hal almaktadır. Bu suçlar, bireyler ya da küçük gruplar tarafından gerçekleştirilen oldukça basit operasyonlardan, suç örgütleri veya terörizm için fon arayan oldukça karmaşık çetelere kadar uzanmaktadır.

Mali suçlar çok geniş bir perspektifte işlendiğinden finansal ve mali kuruluşları hedef alan tüm suçlar bu suç kategorisinde değerlendirilmektedir. Mali suçlar bazı kişi ve kurumların parasal çıkar sağlanmasına yönelik yürütmüş olduğu yasa dışı uygulamalar olarak gerçekleşmektedir. Bu suçlar "*kara para aklama suçu*", "*terörün finansman suçu*", "*kaçakçılık suçları*", "*yolsuzluk suçları*" ve "*vergi suçları*" gibi alt suçlar şeklinde de işlenmektedir.

Mali suçların işleniş şekli ve doğası gereği boyutunun belirlenmesi, izinin sürülmesi ve miktarının kesin olarak tespiti mümkün olmamaktadır. Mali suçların gerçekleşme düzeyi ve ekonomiye vermiş olduğu zararının rakamsal boyutu tamamen tahminlere dayanmaktadır. Bunun temel nedeni ise değişen ve gelişen dünyada mali suçların işleniş biçimi ve miktarının artış eğiliminde olması, bu suçlarla mücadelenin küresel bir biçimde gerçekleşmesi ve mücadelenin zorluğu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mali suçları önlemeye yönelik geçmişten süregelen çabaların zaman zaman yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu amaçla söz konusu suçlarla mücadelede hız kazanılması ve iş birliğinin küresel çapta gerçekleşebilmesi için bazı çalışmalar yürütülmektedir. Burada en başta "*Mali Eylem Görev Gücü*" ve "*EGMONT Grubu*" olmak üzere mali suçlarla mücadelede öncü rol üstlenerek ülkelerin bu suçlarla mücadelesinde destek ve işbirliği arayışlarının geliştirilmesi amacıyla uluslararası çalışmalar devam etmektedir. Bunların yanı sıra mali suçlarla uluslararası ölçekte mücadele eden kuruluşlar arasında "*Avrupa Birliği*", "*Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü*", "*Birleşmiş Milletler*" ve "*INTERPOL*" de yer almaktadır. Mali suçların önlenmesi ve bu suçlarla mücadelede bir takım uluslararası anlaşma, konvansiyon, küresel ve ulusal mevzuatlar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu sebeple mali suçlarla mücadelede farklı kilit oyuncuları bir araya getirilmeli mevcut sistemdeki temel

eksiklikler belirlenmeli, siyasi ve politika düzeyinde somut reformlar gerçekleştirilmeli ve mali suçları önleme şeklindeki kapsayıcı amaca ulaşılması sağlanmalıdır.

İşleniş biçimleri ve vermiş oldukları etkiler bakımından sınıraşan nitelikte olan mali suçlar, başta güvenlik, ekonomik denge ve kalkınma olmak üzere ulusal ve küresel düzeyde ekonomide büyük kayıplara yol açmaktadır. Bu tür suçlar, teknolojik gelişmeler ve sosyal değişimler sebebiyle sürekli olarak artış eğilimi göstermektedir. Bu nedenle mali suçlarla mücadele eden mali istihbarat birimleri de bunları kontrol etmek ve önlemek için sürekli olarak mücadele eylem planlarını güncellemek zorundadırlar.

Mali suçlarla mücadelede ülke bazında mücadele eden kurumlar mali istihbarat birimleri şeklinde yapılanmışlardır. Mali istihbarat birimleri mali suçlarla mücadelede var olan tüm araçları kullanarak bu tür suçların önlenmesi ve işlenmesi halinde ise takip edilmesinden sorumlu kurumlardır. Mali istihbarat birimleri için en önemli araç konuya ilişkin elde edilen verilerdir. Mali istihbarat birimleri tarafından toplanan veriler, bir takım analizlere tabi tutularak işlenilmekte ve elde edilen bilgiler sonucunda bu suçlara ulaşmaya çalışılmaktadır. Finansal teknolojiden yararlanılarak elde edilen verilerin yine bu teknolojiler sayesinde işlenerek mali suçlarla mücadelede hız kazanması sağlanmaktadır.

Mali suçlarla mücadelenin önemine ve gerekliliğine yönelik yapılan açıklamalar ışığında çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, mali suçlar kavramının teorik çerçevesi ele alınmış ve mali suçlara yönelik gerekli detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Mali suçlara sebep olan unsurlar bir kümede gösterilerek her bir suç unsuru ayrı başlıklar halinde incelenmiştir. Mali suçları oluşturan bu küme suçların işleniş ve önem sırasına göre planlanarak anlatılmıştır. Sırasıyla; "*kara para aklama suçu*", "*terörün finansman suçu*", "*kaçakçılık suçları*", "*yolsuzluk suçları*" ve "*vergi suçları*" detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, mali suçlar kapsamında yer alan kuruluş, mevzuat ve iş birliği çerçevesinde oluşturulan birimlere yer verilmiştir. Bu bölüm iki ana başlık altında uluslararası ve ulusal düzeyde kategorize edilerek sunulmuştur. Mali suçlar çerçevesinde uluslararası düzeyde işbirliğini sağlamaya yönelik yapılmış ve kurulmuş olan düzenlemeler incelenmiştir. Bununla beraber mali suçlarla mücadelede mali istihbarat birimlerine çerçeve sunmak için çalışan uluslararası örgütler ve mücadele eden birimler çalışmanın bu bölümünde yer almıştır.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise mali istihbarat, mali istihbarat birimi kavramları ele alınarak mali istihbarat birimleri modellerine yer verilmiştir. Çalışma için seçilen ülke mali istihbarat birim modelleri tek tek incelenmiş ve daha sonra Türk Mali İstihbarat Birimi olan "MASAK" anlatılmıştır. Ülke modelleri karşılaştırılarak ayrıca tablolarla detaylandırılmış ve en sonunda Türkiye için yeni bir model üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmanın yapılmasında ki amaç günümüzde mali suçların giderek yaygınlaşması ve mali suçlar konusunda yeterli düzeyde çalışmanın olmamasıdır. Mali suç türlerinden olan kara para aklama ve terörün finansmanı konularına yönelik olarak çok sayıda çalışma olmasına rağmen mali suçlar adı altında genel kapsamlı birkaç tez ve makale dışında literatürde çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca mali suçlarla mücadelede mali istihbarat birimlerinin kapsamlı bir şekilde incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın mali suçlar konusunda literatüre katkı sağlaması ve kaynak teşkil etmesi beklenmektedir. Bu sebeple mali hukuk açısından mali suçlar incelenmesi gereken bir konudur.

Çalışmada mali suçlar konusuna odaklanılmış ve mali suçlarla mücadele etmek için nasıl bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca, mali suçların sınıraşan özelliğinden dolayı, uluslararası işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Bununla beraber mali suçlarla mücadelede mali istihbarat birimlerinin rolleri karşılaştırılarak Türkiye için yeni bir model kurgulanması yapılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde mali suçlarla mücadelede hibrit bir mali istihbarat birimi modelinin Türkiye için en uygun seçenek olduğu kanısına ulaşılmıştır.

Bu çalışma literatür taramasına dayanmaktadır. Bu nedenle gerek ulusal gerekse de uluslararası literatür taranarak mali suçlarla ilgili kaynaklara ulaşılmıştır. Ayrıca mali suçlarla mücadele eden ulusal ve uluslararası kuruluşların web sayfaları incelenmiştir. Çalışmanın konusuna yönelik olarak mali suçlarla mücadelede önemli rol üstlenen mali istihbarat birimlerinin web sayfaları taranmıştır. Birincil kaynakların uluslararası kurumların internet ortamında yayınladıkları elektronik verilerinde yer almasından dolayı çalışmada elektronik kaynaklara çokça atıf yapılmıştır. Günümüzde hem kaynağa ulaşmanın kolay hem de daha az maliyetli olması sebebiyle dijital ortamda kaynak paylaşımı giderek artmaktadır. Dijitalleşmenin hızla yaygınlaştığı çağımızda, elektronik kaynaklardan faydalanmak oldukça normal karşılanmalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MALİ SUÇ KAVRAMI, KÜMESİ VE YÖNTEMLERİ

1.MALİ SUÇ TANIMI

Mali Suçlar, bireyler ya da suç örgütleri tarafından yasa dışı yollar kullanarak ekonomik çıkar elde etmek amacıyla gerçekleştirilen suç faaliyetleri bütünüdür ve mali suçlar çeşitli biçimlerde oluşmaktadır. Somut mali suç fiilleri, işlendikleri pazar segmentlerine, sahip oldukları finansal araçlara ve ilgili aktörlere bağlı olarak büyük farklılıklar göstermektedir. Mali suçların ampirik evreni sadece çok geniş bir evren değil, aynı zamanda oldukça karmaşık bir yapıda yer almaktadır. Bunun nedeni mali suçların çoğu zaman gizemli finansal araçlar içermesi ve gizli piyasa uygulamaları ile kurumsal düzenlemelere gömülü olmasıdır. Bunun bir sonucu olarak, mali suçların ampirik evreni, finansal piyasa uygulamalarının incelikleri hakkında gerekli bilgiye sahip olmayanlar için anlaşılmaz görülebilmektedir¹.

Mali suçun daha iyi anlaşılabilmesi için suç ekonomisi ve ekonomik suçlar konusunun ele alınması gerekmektedir. Gary Stanley Becker (1968) tarafından temellerinin atıldığı suç ekonomisi kavramı "*Crime and Punishment: An Economic Approach*" çalışması ile suç ile ilişkili ekonomik modeller çerçevesinde geliştirilen ilk paradigma olarak kabul edilmektedir. Becker çalışmasında "*ekonomik suç*" kavramını arz boyutu ile analiz ederek, gelir kaybını minimum seviyeye indirmeye yönelik olarak öneriler sunmaktadır. Ortaya çıkan suçları engellemeye ve cezalandırmaya çalışan kanunların iyi şekilde değerlendirilip yorumlanmasının optimum yöntem olduğunu öne sürmüştür². Bu gelenekteki bazı makaleler, "*Ehrlich (1974)*", "*Block & Heineke (1978)*", "*Kahneman & Twersky (1979)*", "*Schmidt & Witte (1984)*", "*Schotter (1985)*", "*Groger*

¹ Arjan Reurink, "Finance Crime", *Criminology And Criminal Justice*, 20 November 2018, <https://oxfordre.com/criminology/view/10.1093/acrefore/9780190264079.001.0001/acrefore-9780190264079-e-272>, s. 1, (25.05.2022)

² Gary Stanley Becker, "Suç ve Ceza: Ekonomik Bir Yaklaşım", *Politik Ekonomi Dergisi*, 2 (76) 433–8 (1968), ss. 169-217.

(1998)", "Eaton ve White (1991)", "Benoit ve Osborne (1995)", "Hylton (1996)", "Philipson ve Posner (1996)" ve "Arvanites ve Defina, (2006)" şeklinde yer almaktadır.

Ekonomik suçların temel nitelikleri Somers (1984) tarafından "*Ekonomik Suçlar*" kitabında "*kompleks olması, genellikle organize şekilde işlenmesi, şiddet içermemesi, belli bir mekânsal sınırının olmaması, ekonomik çıkar amacıyla işlenmesi ve mağdurun suçun işlenmesi sırasında olaydan habersiz olması*"³ şeklinde açıklanmıştır. Bu sınıflandırmadan anlaşıldığı üzere ekonomik suçların temeline bakıldığında ekonomik yaşamı sürdürmek için gereken güven ya da düzen unsurlarını tehlikeye sokan ya da zarar veren geleneklere ve kurallara yönelik faaliyetler bulunmaktadır. Suç ekonomisi aslında ekonomik suç şeklinde nitelendirilen faaliyetler neticesinden kazanılan gelir, mal ve parasal akımdan oluşmaktadır⁴. Bu çerçevede ekonomik suçları, devlet tarafından ekonomik çıkar kazanmak için yasa dışı sayılan:

- "*Yasa dışı faaliyetler yapılması (üretimi veya ithalatı yasak olan mallar, uyuşturucu, silah, organ, insan ticareti vs.),*
- "*Yasa dışı yöntemlere başvurulması (şiddet kullanımı, rüşvet, baskı, engelleyici anlaşmalar, kaçakçılık vs.),*
- "*Yasa dışı kurumlar (örgütler) oluşturulması (izinsiz ve kayıtsız örgüt, çete, gizli örgüt vs.),*
- "*Yasa dışı piyasalarda işlem yapılması (ambargolu ülkelerle ticaret, yasa dışı alıcı, yasa dışı satıcı, karaborsa, kayıt dışı piyasa gibi)*"⁵

faaliyetler şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Suç ekonomisi, kanunlar tarafından yasaklanan faaliyetleri içeren ve icra edilmesi durumunda kara para olarak tanımlanan bir gelirin ortaya çıkmasına sebebiyet veren bütün eylem ve girişimleri kapsamaktadır⁶. Mali suçun ekonomik analizinden iki kanıt ortaya çıkmaktadır. Suçlular kârlarını veya çıkarlarını optimum seviyeye çıkarmaya ve baskı risklerini minimuma indirmek için çabalamaktadır. Gary Becker'in "*suç ekonomisi*"ne göre, suç failleri ekonomik rasyonalite geliştirmelerine izin veren

³ Edward Somers, *Economic Crimes*, Clark Boardman Company, 1984, s.18.

⁴ Devlet Planlama Teşkilatı, *Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, 2001, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kayitdisi-Ekonomi-OIK-Raporu.pdf>, s.57, (28.05.2021).

⁵ Erdal Türkkân, "Türkiye'de ve Dünyada Ekonomik Suçlar" (İ.Oturum), *Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu*, 2005, s. 35.

⁶ Jean Ziegleri, *İsviçre Daha Beyaz Yıkar*, Çev. Zafer Üskül, Afa Yayınevi, 1990, ss. 15-16.

entelektüel kapasitelere sahip olmaktadır. Failler rasyonel bir seçimden sonra suça yönelmekte, suçun avantajların/potansiyel cezayı dikkate alarak başka bir suç dışı faaliyetten elde edilecek olası faydalarla karşılaştırmaktadır⁷.

Ekonomik suçlar, mali suçlara ilaveten ekonomik hayatın regülasyonuna yönelik olan suçlardır. Ekonomik suçlar, bir taraftan başka kimselerin mali zararına sebep olurken diğer taraftan bir takım kimselere maddi yarar getirmeyen diğer suç fiillerini içermektedir. Mali suçlar ise şiddet içermeksizin işlenen doğrudan bazı kimselerin mali zarara uğraması ya da maddi yarar sağlamasına sebep olan suçlardan oluşmaktadır. Bu sebeple mali suçun tanımından yola çıkarak ekonomik suç ile yakın anlamda kullanıldığı anlaşılmakta ve hatta birbiri yerine kullanıldığı sonucu çıkarılmaktadır⁸. Ülkemizde de ekonomik suç olarak sayılabilecek birçok suç türü mali suçlar arasında zikredildiği görülmektedir. Bu kabullenmede mali suçlar ile ekonomik suçlar arasında ayrımı kesin çizgilerle ortaya konmasının mümkün olmaması neden olmaktadır. Örneğin aklama suçunun işleyiş itibarıyla bir ekonomik suç olmasına rağmen vergi kaybını da beraberinde getirdiği için aynı zamanda mali suç olma niteliğinde sayılmaktadır. Aklama ve teörürün finansmanı suçu yapı itibarıyla ekonomik suçlar arasında yer alması gerekirken mali suçlar olarak görülmekte ilgili kanunlarda mali suçlardan sorumlu MASAK tarafından denetlenmektedir.

Çalışmada mali suç türleri olarak ele aldığımız suç türlerinin dünyada da mali suçlar kapsamında değerlendirilmeye başlandığı görülmektedir. Mali Suçlar ve Endüstri İşleri Küresel Başkanı Che Sidanius, mali suçun gerçek maliyetine ilişkin 2018 yılında Refinitiv⁹ tarafından hazırlanan bir raporda, mali suçun dünya çapındaki etkisine dikkat çekmektedir. Mali suçların dünya çapında hesaplanamaz zararlara neden olduğunu belirterek, rüşvet, yolsuzluk, dolandırıcılık, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer organize suçlardan elde edilen gelirlerin tümü, terörizmin, kölelik ve çocuk işçiliği gibi insan hakları ihlallerinin ve çevre suçlarının finansmanı mali suç kategorisinde değerlendirilmektedir¹⁰. Dow Jones tarafından mali suçların, bireysel olarak işlenen basit

⁷ Becker, a.g.m., ss.142-143.

⁸ Hasan Aykın, "Mali Suç ve Mali Suçla Mücadele", *Vergi Dosyası*, 2017, s.3, (29.05.2022).

⁹ Refinitiv, *Revealing The True Cost Of Financial Crime*, 2018, <https://www.refinitiv.com/en/resources/special-report/true-cost-of-financial-crime-global>, (02.04.2023).

¹⁰ NAPIER, *What is financial crime? (3 most common types)*, 2022, <https://www.napier.ai/knowledgehub/what-is-financial-crime>, (02.04.2023).

hırsızlık veya dolandırıcılıktan, organize suç örgütleri tarafından yönetilen büyük ölçekli, küresel planlara kadar çeşitlilik gösterdiği ifade edilmektedir. Mali suçun genellikle "*kara para aklama suçu*", "*terörün finansman suçu*", "*kaçakçılık suçları*", "*yolsuzluk suçları*" ve "*vergi suçları*" çerçevesinde değerlendirilmesi kabul edilmektedir¹¹.

Mali suçlar, meşru işletmelerin ve kurumların bütünlüğü ve güvenliğinin yanında bireysel vatandaşların ve toplulukların güvenliği ve refahı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Finansal piyasaların serbestleştirilmesi ve özel işletmelere yönelik düzenlemelerin azaltılması sonucunda günümüzde tüm toplumsal düzeylerde farklı mali suç biçimleri ortaya çıkmaktadır. Mali suç kavramı, sosyal bağlamlar ile ilgili finansal işlemleri çevreleyen teknik yönler ilerledikçe sürekli değişmektedir. Mali suç, herhangi bir toplumda derinden yerleşik yasa dışı faaliyetlerden biridir. Ancak bugüne kadar mali suç kavramı üzerinde anlaşmaya varılamamıştır. Mali suçun uygun şekilde sınıflandırılması ve kavramsallaştırılması olmadan, mali suç türlerini tanımlamanın ve bunlara yanıt vermenin yollarını bulmak zordur. Bu nedenle, çağdaş mali suçun niteliğini ve özelliklerini anlamak çok önemlidir¹². Mali suçlar; sosyal, siyasi ve ekonomik düzen üzerindeki olumsuz etkileri sebebiyle özellikle aklama suçlarının yani suç kaynaklı olan malvarlığı değerlerinin tespit edilmesi ve ilgili suç sisteminin ortaya çıkarılmasında önem arz etmektedir¹³. Mali suçun çeşitli bileşenleri bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla:

- Aldatıcı
- Kasıtlı
- Maddi kayıplara neden olan
- Olası gizleme
- Güven ihlali
- Dış saygınlığın olası görünümü¹⁴

şeklinde sıralanmaktadır.

¹¹ DOW JONES, *What is Financial Crime?*, 2023, [https://www.dowjones.com/professional/risk/glossary/financialcrime/#:~:text=Financial%20crime%20refers%20to%20all,a%20financial%20or%20professiona%20gain.,\(02.04.2023\)](https://www.dowjones.com/professional/risk/glossary/financialcrime/#:~:text=Financial%20crime%20refers%20to%20all,a%20financial%20or%20professiona%20gain.,(02.04.2023)).

¹² Jeyong Jung, Julak Lee, "Contemporary Financial Crime" , *Journal of Public Administration and Governance*, (2017), s.88.

¹³ Mustafa Yavuz, "7262 Sayılı Kanunla Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunda Yapılan Değişiklikler", *Mali Çözüm Dergisi*, (2021), s. 248.

¹⁴ Spencer Pickett, Jennifer Pickett, *Financial Crime Investigation and Control*, John Wiley & Sons, 2002, s.2-3.

Mali suç literatüründe, evrensel olarak kabul edilmiş bir mali suçluluk tanımı bulunmamaktadır. Mali suçlar, bazen beyaz yakalı ve kurumsal suçlarla eşit olan genellikle kâr odaklı bireyler, gruplar ve şirketler ile ilişkilendirilmektedir¹⁵. Mali suçlarla ilgili literatürün bir kısmı, geleneksel olarak ideolojik olmayan, kâr odaklı suç olarak sınıflandırılan organize suçla ilgilidir¹⁶. Literatüre bakıldığında yazarlar tarafından yapılan mali suç tanımlamaları bulunmaktadır. Chamlin and Kennedy (1991), mali suçun, "*bir birey veya bir grup birey tarafından finansal kazanç amacıyla işlenen yasa dışı bir eylem olduğunu*"¹⁷, Hobbs (1994), mali suç alanında faaliyet gösteren organize suç gruplarını, suç faaliyetlerinden elde ettikleri gelirlerini yeniden yatırmak için meşru ekonomiye sızan "*profesyoneller*" olarak tanımlamaktadır¹⁸. Pickett ve Pickett (2002), mali suçu "*yasa dışı kazanç için aldatmanın kullanılması, normalde güven ihlalini ve faaliyetlerin gerçek doğasının bir miktar gizlenmesi*"¹⁹, Jean Pradel (2002), "*kaynağı ne olursa olsun doktrine göre mali suçluluk mağdurlarının zararlarına olarak, hukuka aykırı araçlarla gerçekleştirilen para kazancına bağlı bulunan suç*"²⁰ şeklinde ifade etmektedir. "*Agus Sudjianto, Sheela Nair, Ming Yuan, Aijun Zhang, Daniel Kern ve Fernando Cela-Díaz (2010), mali suçlar, bireyler ve kuruluşlar tarafından kişisel veya ticari bir avantaj elde etmek için işlenen mülkiyete karşı geniş bir suç kategorisini ifade ederek*"²¹ tanımlamaktadır. Jeyong Jung ve Julak Lee (2017), "*genellikle bir başkasının mülkiyetinin kendi kişisel kullanımı ve yararı için yasa dışı dönüşümü içeren mülkiyete karşı işlenmiş suç olarak*"²² görmektedir. Yüce ve Akkaya (2020) ise "*dijital ekonominin hızla ilerlemesi ile yepyeni bir boyut kazanarak insanları hayatlarının her alanında tehdit eden, sosyal ve ekonomik etkileri olan, kara para aklama, tefecilik, parada sahtecilik, kaçakçılık, dolandırıcılık, yolsuzluk, vergi suçları gibi şiddet içermeyen suçların yanı sıra*

¹⁵ Michael Levi, *Organised and financial crime*. In T. Newburn (Ed.) *Handbook of Policing*, Willan Publishing, 2003, s. 444.

¹⁶ Howard Abadinsky, *Organized Crime*, Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 2006, s. 11.

¹⁷ Mitchell Chamlin, Mary Baldwin Kennedy, "The impact of the Wilson administration on economic crime rates", *Journal of Quantitative Criminology*, Vol. 7, No. 4 (1991), s. 357.

¹⁸ Dick Hobbs, *Professional and organised crime in Britain*. In M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner (Eds.). *The Oxford Handbook of Criminology*, Oxford, Clarendon Press, 1994, s.467.

¹⁹ Spencer Pickett, Jennifer Pickett, a.g.e., s.3.

²⁰ Jean Pradel, "Mali Suçluluk Kavramlar ve Temel Açıklamalar", çev. Zeynel T. Kangal, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, Cilt 60, Sayı 1-2 (2002), s. 312.

²¹ Agus Sudjianto, Sheela Nair, Ming Yuan, Aijun Zhang, Daniel Kern, Fernando Cela-Díaz, "Statistical Methods for Fighting Financial Crimes", *Technometrics*, S. 52 (2010), s. 5.

²² Jeyong Jung, Julak Lee, a.g.m. s.89.

teröre finansman sağlama gibi şiddet unsuru içeren suçları da kapsayan çok boyutlu ve eylemli suçlardır"²³, şeklinde tanımlanmaktadır.

Yazarlarca yapılan tanımlamalar dışında literatüre bakıldığında uluslararası kurumlar tarafından yapılan mali suç tanımlamaları bulunmaktadır. IMF (International Monetary Fund - Uluslararası Para Fonu) mali suçu geniş anlamda, "*maddi kayıpla sonuçlanan şiddet içermeyen herhangi bir suç olarak*"²⁴ yorumlamakta ve ek olarak, vergi kaçakçılığı ve aklama gibi diğer suç sınıflarını da kapsadığını belirtmektedir. Interpol ise "*Mali suçlar, kötü niyetli kişiler tarafından işlenen temel hırsızlık veya dolandırıcılıktan, her kıtada ayakları olan organize suçlular tarafından yönetilen büyük ölçekli operasyonlara kadar uzanmaktadır. Bunlar, sosyal ve ekonomik etkilerinin ötesinde, genellikle şiddet suçları ve hatta terörizmle yakından bağlantılı olduklarından, önemi küçümsenmemesi gereken ciddi suç faaliyetleridir*", şeklinde açıklamaktadır. FBI ("*Federal Bureau Of Investigation-Federal Soruşturma Bürosu*") mali suç birimi, "*dolandırıcılık, hırsızlık veya zimmete para geçirme ile ilgili... aldatma, gizleme veya güven ihlali ile karakterize edilen ve... fiziksel güç veya şiddet uygulanmasına veya tehdidine bağlı olmayan konulara atıfta bulunur. Bu tür eylemler, kişi ve kuruluşlar tarafından kişisel veya ticari avantaj elde etmek için işlenir*"²⁵ şeklinde tanımlamaktadır.

Bu açıklamalar ile beraber mali suçun günümüzde uluslararası tanımının ortaya çıktığı ve tanımın içeriğinin çeşitlendiği söylenebilmektedir. Mali suç kavramı, şu anda farklı yargı çevrelerinde suç olarak sınıflandırılan çok çeşitli eylemleri içermektedir. Anlayışı ve kapsamı, düzenlemelere ve finansal araçların artan karmaşıklığına bağlı olarak tarih boyunca gelişim göstermiştir. Daha resmi bir tanım yapılmak istenirse herhangi bir suç da dâhil olmak üzere para veya finansal hizmetler, piyasalarla ilgili her türlü cezai davranışa işaret eden bir finansal piyasa ile ilgili bilgilerin kötüye kullanılması, suç gelirlerinin işlenmesi veya terörizmin finansmanı gibi suçları kapsamaktadır²⁶. Mali suçlar, bireyler veya daha büyük ve organize gruplar tarafından gerçekleştirilen

²³ Mehmet Yüce, Hüseyin Akkaya, "Mali Suçlarla Kurumsal Mücadele ve Bazı Ülke Örnekleri", *Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 2, S.2 (2020), s. 43.

²⁴ IMF, *Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering Background Paper*, 2001, <https://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.htm> , s 5, (30.05.2022).

²⁵ Richard B. Freeman, "Financial crime, near crime, and chicanery in the wall street meltdown", *Journal of Policy Modeling*, Vol.32, Iss. 5, 2010, s.693.

²⁶ Marius Christian Frunza, *Introduction to the Theories and Varieties of Modern Crime in Financial Markets*, Paris: Elsevier Science Publishing Co Inc, 2016, s. 13.

faaliyetlerden oluşmaktadır. Bunlar rüşvet, yolsuzluk, haraç, mali dolandırıcılık, vergi kaçırma, elektronik veya siber suç, piyasayı kötüye kullanma, kredi kartı dolandırıcılığı, sahtecilik, zimmete para geçirme, kimlik hırsızlığı, Ponzi planları, kara para aklama, terör finansmanı ve buna benzer mali suçları kapsamaktadır. Mali suçlar ayrıca, uyuşturucu ve gelir kaynaklarının kasten bastırılması gibi yasa dışı veya yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirleri gizleme amaçlı işlemleri de içermektedir. Mali suçlar, yasa dışı veya dürüst olmayan yollarla zenginlik yaratan faaliyetler veya elde edilen gelirleri kanunun ulaşamayacağı bir yere koymak için, suç gelirlerini gizlemeye yönelik işlemleri ifade etmektedir²⁷. Mali suç en basit ifadeyle, kendi çıkarları için başka bir kişi veya kuruluştan yasa dışı olarak para veya mülk alma uygulamasıdır²⁸.

1.1. Mali Suç Yükümlüleri Ve Yükümlülükleri

Mali suçlular, örneğin hırsızlık veya soygunla uğraşan geleneksel suçlulara kıyasla daha az suçlanabilir olarak kabul edilmekte ve bu, genellikle daha düşük cezalar içeren cezalandırma muamelesine yansımaktadır²⁹. Bazı araştırmalar, mali suçluların çoğunluğunun marjinalleşmiş nüfus olmadığını, daha ziyade varlıklı bölgelerde yaşayan ve serbest meslek sahibi, küçük girişimciler veya bir şirkette çalışan insanlar olduğunu göstermektedir. Çeşitli mali suç türlerini işleyen esas olarak yedi grup insan vardır. Bunlar:³⁰

- "Terörist gruplar da dâhil olmak üzere organize suçlular, operasyonlarını finanse etmek için giderek daha fazla büyük ölçekli dolandırıcılık yapması,
- Yozlaşmış devlet başkanları, konumlarını ve yetkilerini (çoğunlukla yoksullaşan),
- İşletme liderleri veya üst düzey yöneticiler, bir şirketin gerçek mali durumunu yanlış beyan etmek için mali verileri manipüle etmesi veya yanlış bildirmesi,
- En kıdemlisinden en kıdemsizine kadar çalışanlar tarafından şirket fonlarını ve diğer varlıkların çalınması,
- Şirket dışından bir müşteri, tedarikçi, yüklenici veya kuruluşla bağlantısı olmayan bir kişi tarafından dolandırıcılık gerçekleştirilmesi,

²⁷ NameScan, *Financial Crime*, 2020, <https://insights.namescan.io/knowledgebase/financial-crime/>, s. 1, (15.10.2021).

²⁸ Splunk, *What Is Financial Crime Risk Management (FCRM)?*, 2021, https://www.splunk.com/en_us/data-insider/what-is-financial-crime-risk-management.html, s. 1, (15.10.2021).

²⁹ Alan Wright, *Organised Crime*, Collumpton, Londra: Willan Publishing, 2005, s. 13.

³⁰ ICA, *What is Financial Crime?*, 2021, <https://www.int-comp.org/careers/your-career-in-financial-crime-prevention/what-is-financial-crime/>, s 1, (02.11.2021).

- *Şirket dışından dolandırıcıların, daha büyük ve daha iyi sonuçlara daha kolay ulaşmak için giderek artan bir şekilde bir çalışanla iş birliği yapması,*
- *Son olarak, gelirlerine sahip olan başarılı bireysel suçlu, seri veya fırsatçı dolandırıcılar, mali suç işleyen başka bir grup insandır".*

Mali suçlarla daha etkin bir şekilde mücadele etmek ve suçluların mali sistemi suiistimal edilmesinin önlenmesi için hem uluslararası hem de ulusal hukuk kapsamında mali kurumlara ve bir takım meslek grupları için çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir. Mali suç türlerinden olan aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde bu suçları önlemek için tedbirler almakla sorumlu olan yükümlüler; "5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun"³¹ ile sektörler itibariyle "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik" şeklinde (Tedbirler Yönetmeliği) tek tek belirtilmiştir³².

Bu kapsamda 5549 sayılı Kanun'un 2/d maddesiyle "bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri, savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler" yükümlü sayılmıştır. Belirtilen kanun haricinde kalan iş ve meslek gruplarının yükümlü sayılabilmesi içinde Cumhurbaşkanına yetki tanınmıştır.

³¹ 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 2006, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5549.pdf>, (19.11.2021).

³² Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), *Yükümlüler*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/yukumluler>, (20.10.2021).

Mali suç yükümlüleri, yukarıda sayılmış olanlar ile bu kurumların "*Merkezi yurt dışında bulunan yükümlünün Türkiye'deki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri birinci fıkra kapsamında yükümlü sayılır. Merkezi Türkiye'de bulunan yükümlünün yurt dışındaki şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri, faaliyet gösterdikleri ülkenin mevzuatı ve yetkili otoritelerinin izin verdiği ölçüde bu Yönetmelik hükümlerini uygulamak zorundadır*" şartı getirilmiştir. Bu birimler daha detaylı olarak şu şekilde sıralanabilir³³:

- *"Bankalar*
- *Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar*
- *Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler*
- *Finansman ve faktöring şirketleri*
- *Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri*
- *Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları*
- *Yatırım ortaklıkları*
- *Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri*
- *Finansal kiralama şirketleri*
- *Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar*
- *Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi*
- *Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. ile kargo şirketleri*
- *Varlık yönetim şirketleri*
- *Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları*
- *Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler*
- *Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü*
- *Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları*
- *Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler*

³³ a.g.e.

- *İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler*
- *Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar*
- *Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler*
- *Spor kulüpleri*
- *Noterler*
- *Savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar*
- *Bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirler*
- *Finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları".*

Mali suç türlerinden olan aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde bu suçları önlemek için tedbirler olarak getirilen yükümlülükler ise 5549 sayılı Kanun ve Tedbirler Yönetmeliği'nde açıklanmıştır³⁴. Bunlar sırasıyla:

- *"Müşterini Tanı Tedbirleri*
- *Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) Yükümlülüğü*
- *Şüpheli İşlem Bildirimini İfşa Edilmemesi Yükümlülüğü*
- *Uyum Programı Oluşturulması*
- *Münhasıran Uyum Görevlisi Atanması*
- *Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü*

³⁴ Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik, 2008, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.200713012.pdf>, (20.11.2021).

- *Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü*
- *Devamlı Bilgi Verme*
- *Elektronik Tebligat".*

1.2. Mali Suç Yaptırımları

Mali suçlarla doğru mücadele edilebilmeye ve mali sistemin suçlular tarafından suiistimal edilmesinin önlenmesine yönelik gerek uluslararası gerekse ulusal alanda, finansal kuruluşlara ve bir takım meslek grupları için çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür. Mali suç işleyen yükümlülere *idari ve adli* olmak üzere iki tip ceza uygulanmaktadır.

Mali suç işleyen yükümlülere *idari cezalar* 5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 1. fıkrasına göre, "*3 ve 6 ncı maddeleri kapsamındaki yükümlülüklerden herhangi birini ihlâl eden yükümlülere otuz bin Türk lirası, 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerini ihlâl eden yükümlülere elli bin Türk lirası idari para cezası verilir. Yükümlünün banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu, yetkili müessese, ödeme ve elektronik para kuruluşu ile yönetmelikle belirlenecek diğer finansal kuruluşlar olması hâlinde, idari para cezası işlem tutarının yüzde beşinden az olmamak üzere iki kat olarak uygulanır*".³⁵

5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 2. fıkrasına göre, "*Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesinin tespiti hâlinde yükümlülere yazılı ihtar yapılarak otuz günden az olmamak üzere bir süre verilir. Bu süre sonunda eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde beş yüz bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. İdari para cezasının tebliği ile birlikte yazılı ihtar yapılarak altmış günden az olmamak üzere yeni bir süre verilir. Bu süre sonunda da eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde verilen ilk idari para cezasının iki katı idari para cezası daha uygulanır. İkinci idari para cezasının tebliğinden itibaren otuz gün içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde yükümlünün faaliyetlerinin belli bir süre durdurulması, kısıtlanması veya faaliyet izin belgesinin iptaline yönelik tedbirlerin alınması için durum ilgili kuruma bildirilir*".³⁶

³⁵ 5549 Sayılı Kanun, a.g.e.

³⁶ a.g.e.

Mali suç işleyen yükümlülere *idari cezalar* 5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 3. fıkrasına göre, "*Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklere uymayan sorumlu yönetim kurulu üyesine, yoksa üst düzey yöneticisine ikinci fıkra kapsamında belirtilen ihtarlar yapılmak ve sürelerle uyulmak koşuluyla yükümlüye verilen idari para cezasının dörtte biri uygulanır*". Yine aynı kanunun 4. fıkrasında, "*Bu Kanunun 9/A maddesi gereğince getirilen elektronik tebligata ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen kişi, kurum veya kuruluşlara Başkanlık tarafından her bir tespit için kırk bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı bir milyon Türk lirasını geçemez*".³⁷

5549 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 5. fıkrasında ise, "*Maddenin birinci ve ikinci fıkrası kapsamında uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı; her bir yükümlülük için, ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla, birinci fıkra kapsamında iki kat olarak uygulanacak yükümlüler için kırk milyon Türk lirasını, bunlar dışında kalan yükümlüler için dört milyon Türk lirasını aşamaz. Üst tutardan ceza uygulanan yükümlüler nezdinde takip eden yılda aynı neviden bir yükümlülük ihlali olması durumunda bu hadler iki kat olarak uygulanır*". 6. fıkrasında, "*Yükümlülüğün ihlal edildiği tarihten itibaren sekiz yıl geçtikten sonra idari para cezası verilemez*". Bu madde de bulunan son fıkrada ise, "*Bu madde ile ilgili diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir*", şeklinde yer almaktadır.³⁸

Mali suç işleyen yükümlülere *adli cezalar* ise 5549 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile düzenlenmiş olup maddenin 1. fıkrasında, "*Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası (yükümlülerin şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ve yargılama sırasında mahkemeler dışında hiç kimseye açıklayamayacakları) ile 7 inci (bilgi ve belge verme) ve 8 inci maddelerindeki (muhafaza ve ibraz yükümlülüklerinin ihlali) yükümlülükleri ihlâl eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır*". Bu maddede yer alan 2. fıkrada ise, "*Bu suç dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur*" düzenlemesine yer verilmiştir.³⁹

³⁷ a.g.e.

³⁸ a.g.e.

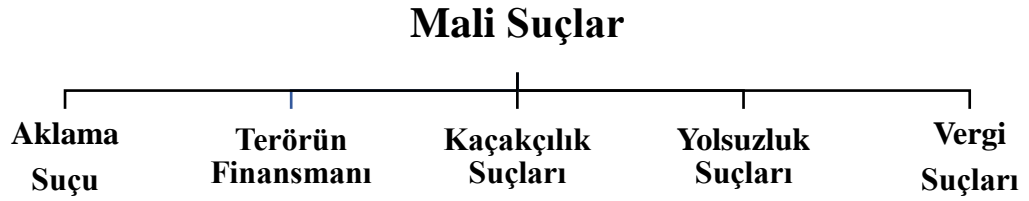
³⁹ a.g.e.

Kanun maddelerinde yer alan ceza tutarları "5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinin 7. fıkrası" ile belirtilen, "idari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idari para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz"⁴⁰ şeklinde uygulanmaktadır.

2. MALİ SUÇ KÜMESİ VE YÖNTEMLERİ

Mali suç; "ekonomik suç", "suç ekonomisi" arasındaki bağ ve mali suçların ne tür suçlardan oluştuğuyla alakalı olarak literatürden elde edilerek oluşturulan aşağıda yer alan çerçeve esas alınarak sunulacaktır. Mali suç kümesinde yer alan ana suç kategorilerinin birbirleri ile etkileşim halinde olduğu anlaşılmaktadır. Kara para aklama, terörün finansmanı, kaçakçılık ve yolsuzluk suçlarının hem bireysel hem de örgütsel olarak kullanılabilmesi ve bu suç türlerinin birbirleri ile ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Bu perspektifle aşağıdaki şekilde mali suçlar kavramı kategorize edilerek sunulmaktadır.

Şekil 1: Mali Suç Kümesi

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Mali suç ve ekonomik suç kavramlarının birbiri yerine kullanıldığı daha önce açıklanmıştır. Şekil 1'de görüleceği üzere mali suçlar kümesi ekonomik suçları içerisine alan ve suç ekonomisinin çatısı altında olan mali olayları kapsamaktadır. Mali suçlar aklama, terörün finansmanı, kaçakçılık, yolsuzluk ve vergi suçlarından oluşmaktadır. Bir diğer husus, aklama, terörün finansmanı suçu ile kaçakçılık suçlarının birbirleriyle alakalı ve bireysel kullanılan suç türleri olmasına rağmen, terör örgütleri tarafından sıklıkla

⁴⁰ 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 2005, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>, (22.11.2021).

kullanılan mali suçlar olduğu dikkat çeken bir durumdur. Mali suçları oluşturan türler detaylı olarak alt başlıklarda açıklanacaktır.

2.1. Aklama Suçu

Aklama suçu, genellikle yasa dışı olarak elde edilen öncül suç gelirlerin kaynağını gizlemek, kazanılan gelirleri meşru bir şekilde kazanılmış gibi göstermek amacıyla yapılan her çeşit eylem ve işlem şeklinde tanımlanmaktadır. Konuyu daha iyi anlamak için, "*öncül suç*" ve "*suç geliri*" kavramları ile beraber değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bu doğrultuda aklama olgusundan bahsedebilmesi için:⁴¹

- "*Bir suç işlenmiş (öncül suç)*
- *Bu suç sonucunda herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş (suç geliri)*
- *Bu ekonomik değerleri yasa dışı nitelikten çıkarıp bunlara yasal görünüm kazandırmaya yönelik fiillerin işlenmiş",*

şekilde vuku bulması gerekmektedir. Öncül suç ise, suç gelirlerinin kazanılmasına olanak sağlayan suçu oluşturmaktadır. Yasal şekilde suç geliri olarak kabul edilen suçlar için benimsenen yaklaşıma göre ülke mevzuatlarında çeşitli kriterler belirlenerek öncül suç kategorize edilmiştir. Öncül suç olarak kabul edilmede kullanılan yaklaşımlar:

- "*Tüm ağır suçların öncül suç olarak kabulü*
- *Tüm suçların veya belirli kategorideki ağır suçların veya belirli hapis cezası sınırını aşan suçların öncül suç olarak kabulü*
- *Öncül suçların sayma suretiyle belirlenmesi*
- *Karma yaklaşım",*

şeklinde yer almaktadır. "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda" (TCK) aklama suçuna yönelik düzenlenmiş olan 282. md. ile "*alt sınırı altı ay ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar*" olarak eşik yaklaşımın benimsendiği görülmektedir⁴². Bu açıklamalar neticesinde kara para aklamanın peşine düşmeden önce öncül suç olmalıdır. Bu nedenle, para suç geliri olarak kabul edilmezse kara para aklama gerçekleşmemektedir. Öncül suç fiziksel suçlar olabilmekte, ancak IMF bunun genellikle mali suçlar olduğunu öne

⁴¹ MASAK, *Aklama Suçu*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-genel-bilgi>, (24.11.2021).

⁴² a.g.e.

sürmektedir. Genel olarak, mali suçların çoğunun, kolluk kuvvetleri tarafından ifşa edilmemesi için kara para aklama içerdiği ileri sürülmektedir⁴³.

Kanun tarafından suç olarak sayılan fiiller sonucunda kazanılan her türlü ekonomik değer ve fayda suç geliri olarak tanımlanmaktadır. Sözlükteki anlamıyla "yasa dışı yollardan sağlanan kazanç" olarak ifade edilmektedir. Literatüre bakıldığında ise "suç geliri (proceeds of crime)", "kirli para (dirty money)", "kara para (black money)" ya da "suç parası (criminal fund)" terimlerinin bu kapsamda kullanıldığı görülmektedir. Suç geliri kavramı iktisadi, hukuki ve sosyal olmak üzere çeşitli perspektiflerden ele alınmaktadır. Aklama suçunun konusunu oluşturabilecek suçtan elde edilen geliri tabii olarak yasal şekilde tanımlanan suç geliri olmaktadır. Bu durumda ulusal mevzuatlarda öncül suç şeklinde tanımlanmış eylemlerden kazanılan her türlü değer suç geliri olarak kabul edilmektedir. Türkiye 19 Kasım 1996 tarihinde mevzuatta yerini alan "4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun" ile belirtilen "kara para", aynı kanunda 2/a maddesinde ifade edilen kanunlardaki eylemlerin ortaya çıkmasıyla kazanılan her türlü ekonomik unsurları kapsamaktadır. Yürürlüğe 18 Ekim 2006 tarihinde giren "5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun"da kara para ifadesi yerine "Suç geliri" terimi kullanılmış ve söz konusu yasada suç geliri, TCK'nın 282. md. benzer bir biçimde "suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri" şeklinde belirtilmiştir⁴⁴. Bu açıklamalar neticesinde, aklama suçu literatürde "kara para aklama" suçu ya da "suç geliri" olarak kullanılmakta olup çalışmada "kara para aklama" şeklinde ifade edilecektir.

Kara para aklama, ekonomik etkileri olan mali suçlardan birisidir. Kara para aklama, suç aracılığıyla kazanılan para veya başka şekildeki unsurların kanun dışı kaynağını peçelemek ve legal mali sisteme entegresini temin etmek maksadıyla meşru değerlere dönüştürülmesi⁴⁵; yani hukuk dışı şekilde kazanılan paranın kimliğini, kaynağını ve hedefini saklamayı amaçlayan bir finansal işlem şemasını ifade etmektedir. Kara para aklama, gerek beyaz yakalı gerekse de sokak seviyesindeki suçlularca kullanılmakta olan önemli bir mali suç türüdür.

⁴³ Jung, Lee, a.g.m. s.94.

⁴⁴ MASAK a.g.e.

⁴⁵ Hank Sanders, *Dikkat Çekici İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü Kanuna Karşı Bankların Tepkisi ve Kanunun Uygulanması*, Hollanda'da Karapara Aklamayla Mücadele, Ankara: MASAK Yayınları, 2000, s. 45.

Mali suç suçlularının yasa dışı yollardan elde edilen fonlardan yararlanabilmesi için, paranın mali sisteme entegre edilmesi ve kolluk kuvvetlerine şüphe uyandırmaması için yasal olarak elde edilmiş gibi görünmesi gerekmektedir. Bu çerçevede tanımlara bakılacak olursa IMF, "*kara para aklama, bir suç faaliyetinden elde edilen gelirlerin, yasa dışı kökenlerini gizlemek için gizlendiği süreçtir*".⁴⁶ Interpol'e göre, "*Kara para aklama, yasa dışı yollarla elde edilen gelirlerin kimliğini yasal kaynaklardan elde edilmiş gibi görünecek şekilde gizlemektir*"⁴⁷, FinCEN (Mali Suçları İcra Ağı), "*finansal varlıkların, onları üreten yasa dışı faaliyetler tespit edilmeden kullanılacakları şekilde gizlenmesini içerir*"⁴⁸, FATF ("*The Financial Action Task Force- Mali Eylem Görev Gücü*") ise "*suç gelirlerinin yasa dışı kaynağını gizlemek için işlenmesi*" olarak tanımlarken, ABD Hazine Bakanlığı daha ayrıntılı olarak "*terör örgütleri de dâhil olmak üzere suçluların yasa dışı faaliyetlerinin gelirlerini, kaynaklarını veya doğasını gizlemeye çalıştığı finansal işlemler*" şeklinde açıklamaktadır⁴⁹. Son olarak HM Revenue and Customs'a ("*İngiltere Gelir ve Gümrük İdaresi*") göre "...*Para veya suç yoluyla elde edilen varlıkların para veya 'temiz' olan diğer varlıklarla değiş tokuş edilmesi*" şeklinde açıklanmaktadır. Bu bağlamda kara para aklama, "*suç gelirlerinin ve bu gelirlerin gerçek mülkiyetinin gizlendiği veya bu gelirlerin meşru bir kaynaktan geliyormuş gibi görünmesi için şeffaf hale getirildiği süreç*"⁵⁰ olarak tanımlanmaktadır.

"*Paranın temizlenmesi*" olarak da bilinen kara para aklama, paranın kimliğini, kaynağını veya hedefini gizlemek için belirli finansal işlemlerde bulunma uygulamasıdır. Kara para aklama, yeraltı ekonomisinin ana faaliyetini oluşturmaktadır. "*Kirli para*" organize suç için işe yaramamaktadır, çünkü suçlayıcı deliller bırakmaktadır. Mali suç gelirlerinden yararlanmak isteyen suçlular, yasa dışı gelirlerini kendilerini ima etmeden gizlemek zorundadırlar. Dolayısıyla kara para aklama, silah kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk, rüşvet, zimmete para geçirme ve haraç gibi yasa dışı yollarla elde edilen fonların kaynağının gizlendiği bir süreç şeklinde gerçekleşmektedir. Genellikle

⁴⁶ IMF, *Money Laundering*, t.y., <https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/aml1.htm#moneylaundering>, (18.11.2021).

⁴⁷ Interpol (Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı), *Money Laundering*, t.y., <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Money-laundering>, (18.11.2021)

⁴⁸ FinCEN (Mali Suçları Uygulama Ağı), *Money Laundering*, t.y., <https://www.fincen.gov/what-money-laundering>, (18.11.2021).

⁴⁹ Jung, Lee, a.g.m. s.94.

⁵⁰ Johnston R. Barry, John Abbott, "Deterring Abuse of the Financial System: Elements of an Emerging International Integrity Standard", *Washington D.C. IMF Policy Discussion Paper*, (2005), s.7.

birkaç aşamada gerçekleşen operasyonun amacı, yasa dışı yollardan elde edilen varlıkların meşru bir kaynaktan alınmış gibi görünmesini sağlamaktır⁵¹.

Kara para aklama yasa dışı para transferi olarak tanımlanmaktadır. İki ana tür yasa dışı para transferi bulunmaktadır. Birincisi, geleneksel kara para aklama, kökenlerini gizlemek ve yasal görünmelerini sağlamak için yasa dışı yollardan elde edilen fonların transferini gerektirmektedir. Örneğin, uyuşturucu satıcıları bankalara nakit gelirlerini yatırır ve daha sonra fonlar meşru kaynaklardan oluşmuş gibi görüne kadar bunları aktarmaya devam etmektedir. İkincisi ise terörün finansmanı, çoğunlukla yasal fonların yasa dışı amaçlarla transfer edilmesi gerekmektedir. Örneğin, teröristler saldırıları finanse etmek için yasal yardım bağışları aktarılmaktadır. Kara para aklama, yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı ve daha yakın zamanlarda terörist faaliyetlerle ilişkilendirildiğinde en çok dikkati çeken bu iki faktörün haricinde, hisse senedi dolandırıcılarından, kurumsal zimmete para geçirenlere ve emtia kaçakçılara kadar her türden suçlu, soruşturma ve eylemin hedefi olabileceğinden aklama suçu işlemektedir⁵². Bunlara ek olarak, son dönemlerde internet üzerinden oynanan çevrimiçi kumarhaneleri ve kredi kartı işlemlerini kullanarak aklama yöntemlerinden faydalanmaktadırlar⁵³. Özetle, her türden kara para aklama biçimi de yasa dışı ve sosyal açıdan zararlı fon transferleri ile karakterize edilmektedir. Kara para aklama, suçu kolaylaştırdığı ve suçluların suç gelirlerinden yararlanmalarını sağladığı için mali suç oluşturarak sosyal ve toplumsal zarara neden olmaktadır⁵⁴.

2.1.1. Aklama Suçunun Aşamaları

Kara para aklama aşamaları ilk olarak bu suçla mücadelenin öncüsü ABD'nin FinCEN örgütü tarafından ortaya konmuş ve daha sonra FATF uzmanları tarafından revize edilip geliştirilmiştir⁵⁵. Kara para aklama tipik olarak üç aşamada gerçekleşmektedir.

⁵¹ William Darity, *Money Laundering in International Encyclopedia of the Social Sciences*, 2nd vol. 5, Detroit, MI: Macmillan Reference USA, 2008, s. 263.

⁵² Előd Takáts, "A Theory of Crying Wolf: The Economics of Money Laundering Enforcement", *IMF Working Paper*, WP/07/81 (2007), s. 7.

⁵³ Paul Hugel, Joseph Kelly, "Internet Gambling, Credit Cards and Money Laundering", *Journal of Money Laundering Control*, 6(1) (2002), s. 59.

⁵⁴ Előd Takáts, a.g.e. s.7.

⁵⁵ John Madinger, *Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators*, Boca Raton: CDC Press, 2011, s. 7.

Mali suç gelirinin aklanmasındaki evreler makinede kirli bir çamaşırın yıkanması ile tasvir edilerek ifade edilmektedir:⁵⁶

- "İlk aşama çamaşırların makineye atılması – [yerleştirme (placement)]
- İkinci aşama çamaşırların makinede yıkanması – [ayrıştırma (layering)]
- Son aşamada ise temizlenmiş olarak makineden çıkarılması – [bütünleştirme (integration)]".

Her bir kara para aklama aşaması, ilgili suç faaliyeti nedeniyle son derece karmaşık olabilmektedir. Aklama olayında üç aşamanın da birlikte veya tek olarak gerçekleşmesi gerekmemektedir. Kimi zaman bu adımlardan ikisi ya da üçü tek bir işlem olarak tamamlanabildiği gibi bazı adımlar olmadan da gelirin aklanması gerçekleşebilmektedir.⁵⁷ Kara para aklamanın tek bir süreç olduğu unutmamalıdır.

2.1.1.1. Yerleştirme Aşaması

Yerleştirme olarak adlandırılan ilk aşamada, cezalandırılabilir ön işlemlerden haksız elde edilen kazançlar yasal bir banka/ekonomik sisteme sızmakta; bu adımda açığa çıkma riski artmaktadır⁵⁸. Bu aşama yıkama döngüsünün ilk adımı olan çamaşırların makineye atılmasını oluşturmaktadır. Kara para aklama nakit yoğun işlemler olduğundan yasa dışı faaliyetlerden büyük meblağlarda nakit üretilmektedir. Bu sebeple, elde edilen paralar finansal sisteme ya da perakende ekonomisine aktarılmakta veya yurt dışına çıkarılmaktadır. Burada aklayıcının amacı, yetkililere yakalanmamak için parayı satın alma yerinden çıkartmak ve daha sonra diğer varlık biçimlerine dönüştürerek paranın izini kaybettirmektir.⁵⁹ Yerleştirme aşaması, kanun dışı faaliyetler sonucu elde edilen gelirlerin (gelirlerin hareketi, genellikle para birimi) suç mahallinden başka bir yere veya suçlu için daha az şüpheli ve daha uygun bir forma yerleştirilmesini içermektedir.⁶⁰

Kara para aklamanın ilk aşamasında, aklayıcılar finansal sisteme yasa dışı kârlarını sokmaktadır. Büyük miktarlardaki nakit parayı küçük, göze çarpmayan

⁵⁶ MASAK, *Aklamanın Aşamaları*, a.g.e.

⁵⁷ a.g.e.

⁵⁸ Friedrich Schneider, Ursula Windischbauer, "Money Laundering: Some Facts", *Economics of Security Working Paper Series*, No:25 (2010), s. 6.

⁵⁹ Billy Steel, *Money Laundering-A Brief History*, 2011, <http://www.sid.in-berlin.de/nedkelly-world/money-launderingbriefhistory.html>, (27.11.2021).

⁶⁰ William R Schroeder, "Money Laundering", *FBI Law Enforcement Bulletin*, Volume: 70 Issue: 5 (2001), s. 2.

miktarlara bölerek ve daha sonra bunları doğrudan bir banka hesabına yatırarak veya bir dizi parasal araç (çek, havale vb.) satın alarak yapılabilmektedir. Daha sonra başka bir hesapta toplanarak hesaplara yatırılmaktadır.⁶¹ Özetle yerleştirme aşaması, suç gelirlerinin parasal olarak biriktirildiği ve finansal sisteme yatırıldığı aşamadır.

2.1.1.2. Ayırıştırma Aşaması

Ayırıştırma ile fonlar finansal sisteme girdikten sonra kara para aklama sürecinin ikinci aşaması çamaşırların makinede yıkanması gerçekleşmektedir. Ayırıştırma aşaması, sıklığı, karmaşıklığı ve hacmi bakımından genellikle meşru finansal faaliyetlere benzeyen bir finansal işlemler ağı oluşturmayı amaçlamaktadır. Paralel ve seri işlemlerin sıklığı nedeniyle, yeniden gerekli izinleri elde etmek giderek zorlaşmaktadır⁶². Aklama sürecinin bu aşaması, bir banka hesabından diğerine, bir bankadan diğerine, bir ülkeden diğerine veya bunların herhangi bir kombinasyonuna para transferini içerebilmektedir. Suçlular, gelirleri yasa dışı kaynağına ulaşma zorluğunu artırmak için işlemleri ayırştırmaktadır. Bu aşamada, mülkiyet çıkarlarını belirlemek ve onlardan gerekli hesap bilgilerini elde etmek için bilgi edinme zorluğu nedeniyle genellikle paravan şirketleri ve offshore bankalarını kullanarak ayırıştırma işlemini gerçekleştirmektedirler.⁶³

Ayırıştırma, aklama sürecinin ikinci aşamasını oluşturmakta ve denetim izini ve gelirleri gizlemek için tasarlanmış karmaşık işlemlerin kullanımı yoluyla gelirlerin yasa dışı kaynaktan ayrılmasını içermektedir.⁶⁴ Ayırıştırmanın amacı, herhangi bir denetim izini ve ayrıca fonların kaynağını ve sahipliğini gizlemeyi amaçlayan karmaşık bir finansla işlemler ağı oluşturarak yasa dışı paraları suçun kaynağından ayırmaktır.⁶⁵ Katmanlama olarak da adlandırılan ayırıştırma aşaması sayesinde suçlular, kara parayı dolaştırarak çok sayıda işlem yoluyla yasa dışı gelirin kaynağını gizlemeye çalışmaktadırlar⁶⁶.

⁶¹ FATF, *Money Laundering*, 2021, <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>, (27.11.2021).

⁶² Bonnie Buchanan, "Money Laundering - A Global Obstacle", *Research in International Business and Finance*, V.18 (2004), s. 117.

⁶³ Steel, a.g.e.

⁶⁴ William R SCHROEDER, a.g.e. s.2.

⁶⁵ Steel, a.g.e.

⁶⁶ Schneider, Windischbauer, a.g.e. s.8.

2.1.1.3. Bütünleştirme Aşaması

Bütünleştirme, yasa dışı gelirlerin normal finansal veya ticari operasyonlar yoluyla görünüşte meşru ticari kazançlara dönüştürülmesini temsil etmektedir. Yani üçüncü aşamada çamaşırların temizlenmiş halde makineden çıkarılması sağlanmaktadır. Temizlenmiş paranın ekonomik ve finansal sisteme entegrasyonu sağlanarak yasal olarak kazanılmış gibi gösterilmektedir.⁶⁷ Entegrasyon olarak da bilinen son aşamada, suçlular görünüşte yasal ekonomik işlemleri gerçekleştirmek için ayırıştırılmadan gelen fonları kullanmaya çalışmaktadırlar⁶⁸. Bu aşama, paranın kazanıldığı yere gönderilmesi ve entegrasyon olarak da tanımlanabilecek bir kurutma bölümünü oluşturmaktadır. Bu aşamada, temizlenmiş para vergiye tabi gelire dönüştürülmektedir.⁶⁹ Bu görevi yerine getirmek için kullanılan akreditifler, tahviller, banknotlar, konşimentolar ve garantiler gibi çeşitli finansal araçlar bulunmaktadır.⁷⁰

Aklanan paranın suçlularla bütünleştirilmesinin farklı şekillerde birkaç yolu vardır. Ancak bu adımın temel amacı, parayı suçlularla dikkat çekmeyecek ve meşru bir kaynaktan geliyormuş gibi görünecek şekilde yeniden buluşturmaktır. Örneğin, mülk, sanat eseri, mücevher veya pahalı otomobillerin satın alınması, aklayıcının, dikkat çekmeden yasa dışı kazançlarından yararlanabilen yaygın aklama yollarını oluşturmaktadır.

2.1.2. Aklama Suçu Yöntemleri

Finansal sistem üzerinden kara para aklamanın farklı yöntemleri bulunmaktadır. Kara para aklama yöntemleri çok çeşitli, karmaşık ve zekicedir. Dolayısıyla kara para aklamanın hem basit hem de kompleks yöntemlerinin olduğu sonucuna varılabilmektedir. Kara para aklama planları, karmaşık para izleri oluşturmak için paranın taşınmasını, orijinal kaynağın belirlenmesini zorlaştırmayı ve büyük miktarda nakit para ayırmayı ve

⁶⁷ Steel, a.g.e.

⁶⁸ Benjamin Villanyi, "Money Laundering: History, Regulations, and Techniques", *Criminology And Criminal Justice*, 2021, <https://oxfordre.com/criminology/view/10.1093/acrefore/9780190264079.001.0001/acrefore-9780190264079-e-708>, (27.11.2021).

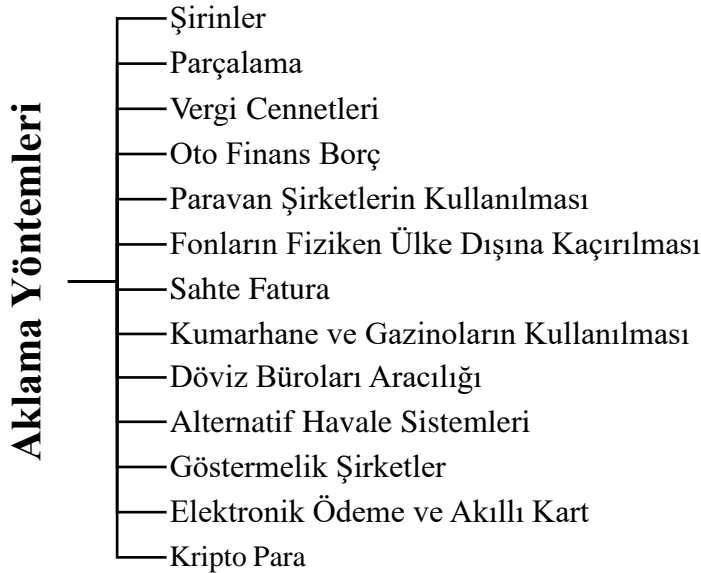
⁶⁹ Jeffrey Robinson, *Karapara Aklayıcıları, Dünyanın En Büyük Üçüncü Ticaretinin İç Yüzü*, çev. Ayşe Emengen, İstanbul. Arion Yayınevi, 2006, s. 26.

⁷⁰ Bonnie Buchanan, a.g.m. s.118.

şüphe uyandırmadan finansal sisteme para yatırmak için daha küçük miktarları farklı banka hesaplarına yatırmayı içerebilmektedir⁷¹.

Suçlular, mali suçlardan elde edilen geliri aklamak için bir dizi yöntem kullanmaktadırlar. Bu yöntemler, nakit kullanımı gibi kirli parayı finansal sisteme entegre etmeye yönelik köklü yani klasik tekniklerden, güvenlik açıklarından yararlanmak için gelişmekte olan teknolojileri kullanan daha modern tekniklere kadar uzanmaktadır⁷². Aklamanın çeşitli ve değişik yöntemlerinin aklayıcıların hayal güçleri ile sınırlı olduğu da belirtilmektedir⁷³. Bu sebeple MASAK tarafından en çok kullanılan kara para aklama yöntemleri aşağıda açıklanmıştır.

Şekil 2: MASAK Tarafından Listelenen Aklama Yöntemleri

Kaynak: MASAK, *Aklama Yöntemleri*, <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-yontemleri>, (28.11.2021).

2.1.2.1. Şirinler Yöntemi

Kara para aklama yöntemi olarak yaygın olarak kullanılan şirinler yöntemi yerleştirme aşamasında gerçekleşmektedir. Bu yöntem nakit para yatırma, finansal araç

⁷¹ Australia's Federal Prosecution Service, *Money Laundering*, t.y., <https://www.cdpp.gov.au/crimes-we-prosecute/money-laundering>, (27.11.2021).

⁷² Steven M. D'Antuono, "Combating Money Laundering and Other Forms of Illicit Finance: Regulator and Law Enforcement Perspectives on Reform", 2018, <https://www.fbi.gov/news/testimony/combating-money-laundering-and-other-forms-of-illicit-finance>, (30.11.2021).

⁷³ Margeret E. Beare, Stephan Schneider, "Tracing of Illicit Funds: Money Laundering in Canada", *The Federal Solicitor of General Working Paper*, Ottawa, 1990, s. 11.

veya banka poliçeleri satın almak için raporlama eşiğinin altındaki miktarlarda birden fazla kişinin ve/veya birden çok işlemin kullanılması ile yapılmaktadır. İşlemleri yürütmek, anlaşma yapmak için işe alınan kişilere "*şirinler (smurfing)*" denilmektedir⁷⁴. Mevduat sahiplerine veya şirinlere yasa dışı kaynaklardan para dağıtan ve birden fazla finans kuruluşunun birden fazla hesabına birden fazla fon yatıran bir kara para aklama yöntemidir. Büyük ve görünüşte ilgisiz bireyler; fonları, şirinler, mevduatlar ve hesaplar arasındaki herhangi bir bağlantıyı tespit etmeyi zorlaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle şirinleme, yetkililer tarafından tespit edilmemek için yapılmaktadır⁷⁵.

FATF ise şirinler yöntemini, sıklıkla rapor edilen ve para havalesi/döviz değişimi sağlayıcıları açısından tanımlanan en olağan kara para aklama yöntemi olarak açıklamaktadır. Birçok ülkede en sık bildirilen şüpheli etkinlik olmaya devam etmektedir. Şirinleme, bir kişinin zorunlu eşik raporlaması ve/veya müşteri tanımlama gerekliliklerinden kaçınmak için birkaç nakit işlem gerçekleştirilmesi durumunda yapılmaktadır. Bu tür işlemler, tek bir günde veya birkaç gün içinde aynı veya birkaç acente aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir⁷⁶.

Şirinler yönteminin uygulanmasını önlemek amacıyla ülkeden ülkeye farklılık gösteren konu ile alakalı regülasyonların olduğu ülkelerde belirli tutarlar üzerinde gerçekleşen nakit işlemlerin bildirilmesi zorunlu kılınmaktadır. "*Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar İlişkin Tebliği*"⁷⁷ 3. maddesinin 8. fıkrasında "*Bankalar, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurt dışına yapılan 50.000 ABD Doları ve eşiti döviz aşan transferlere (Döviz tevdiat hesaplarından yapılan transferler dâhil) ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren otuz gün içinde Merkez Bankasına bildirirler*", şeklinde düzenleme yer almaktadır. Bu durumda kara para aklayıcısı bu belirlenen limitin altında transfer yaptığında bildirim yükümlülüğü ortadan kalmış olmaktadır. Şirinler yöntemini kullanarak bildirim yükümlülüğüne takılmamak için elde tutulan fon bu limite yaklaşık tutarlara bölünmekte ve birçok birey tarafından

⁷⁴ Acams, *Smurfing*, 2021, <https://www.acams.org/en/resources/aml-glossary-of-terms#s-f7cfcde6>, (28.11.2021).

⁷⁵ Haşmet Sarıgül, "Money Laundering and Abuse of the Financial System", *International Journal of Business and Management Studies*, 2(1) (2013), s. 289.

⁷⁶ FATF (a), *Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers*, (2010), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Moneylaunderingthroughmoneyremittanceandcurrencyexchangeproviders.html> ss.22, (28.11.2021).

⁷⁷ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar İlişkin Tebliğ, 2008, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=11990&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5>, (30.11.2021).

birden fazla bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırılmaktadır. Örneğin 10 birey bir bankaya ya da aynı bankanın farklı şubelerine 50.000 ABD Doları olan yasal sınıra takılmamak için 49.000 ABD Doları yatırırsa, günde 490.000 ABD Doları, 10 günün sonunda 4.900.000 ABD Doları yatırılmış olmaktadır. Bu durumda nakit bildirim yükümlülüğü olmadan bankaya yatırılan para finansal sisteme entegre edilmiş olmakta ve çeşitli araçlarla ülke dışına çıkarılabilmektedir.

2.1.2.2. Parçalama Yöntemi

Parçalama yöntemi, raporlama gereksiniminden kaçınmak için bir finansal işlemi değiştirme eylemidir. Yabancı literatürde “*yapılandırma*” olarak da tanımlanmakta çalışmada parçalama ifadesi kullanılacaktır. Aklama suçunu işlerken birden fazla yöntem aynı aklama faaliyeti içerisinde, eş anlı kullanılabilir. Örneğin şirinler (smurfing) ve parçalama (structuring) yöntemi beraber kullanılmak için en müsait yöntemlerdendir.

Bu yöntem ile düzenleyici kurumların dikkatini çekmeden yasa dışı gelirlerin yasal bir finansal sisteme derhal yerleştirilmesi anlaşılmaktadır. “*Yapılandırma*” ve “*şirinler*” yardımı ile kimlik tespiti, bildirim yükümlülüğü ve gerekli belgelerden kaçınmak için sınırlayıcı miktarlar zayıflatılmaktadır. Ayrıca para, kimlik ve beyan sınırlarının altındaki çeşitli banka hesaplarında ödeme yapılmasına izin verecek şekilde sistematik olarak kısmi miktarlarda bölünmektedir⁷⁸. Parçalama yöntemi, bir kişinin kasıtlı olarak, eşik işlem raporlarında tek bir büyük işlemin rapor edilmesini önlemek için nakit işlemleri bölerek paranın sınır ötesi hareketlerini bildirmekten kaçınacak şekilde nakit tutarlarıyla seyahat etmesini önlemek için nakit işlemlerini bölmektedir. İşlemlerin parçalanmasının nihai amacı, işlemin gerçek yararlanıcısını ve paranın kaynağını gizlemektir. Bu nedenle, para havalesi / döviz değişimi sağlayıcısı için bir başka potansiyel risk, sahte belgeler temelinde tanımlanan kişilerin parasını kabul etmekten kaynaklanmaktadır⁷⁹.

Parçalama, yasa dışı kaynaklı para ya da kara para aklamayı içermek zorunda değildir. Aklayıcı, elde edilen fonları küçük parçalara ayırması ve bankaya yatırarak işlem yapabilecek çok sayıda bireyi bulması her zaman imkân dâhilinde olmamaktadır. Bu durumda yapılacak olan birey sayısı yerine işlem sayısını artırarak bildirimlerin önüne

⁷⁸ Schneider, Windischbauer, a.g.e. s.7.

⁷⁹ FATF (a), a.g.e., ss.23-24.

geçebilmektir. Bu yöntemde iz bırakmamak amacıyla bölme tekniği kullanılmakta ve yine yapılan işlemleri bildirimden kaçınmak amaçlanmaktadır. Yani çok yüksek meblağ içeren işlemler küçük miktarlara bölünerek çok sayıda işleme tabi tutulmaktadır⁸⁰.

2.1.2.3. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı Yöntemi

Vergi cennetlerinin yakın tarihi ne sürekli ne de doğrusaldır, aksine farklı yer ve zamanlardaki kopmalar ve mutasyonlar üzerine inşa edilmiştir. Ekonomik globalesmenin iki önemli zamanında büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan ilki 19. yüzyılda, kapitalizmin hızla yayılmasıyla, ikincisi ise 20. yüzyılda savaş sonrası, 1950'lerde euro-dolar piyasasının kurulmasıyla gerçekleşmiştir⁸¹. Vergi cenneti olan ülkelerde banka işlemlerinde kimlik tespit uygulaması bulunmamaktadır. Belli meblağın üstündeki tüm nakit ve şüpheli işlemlerin bildirim zorunluluğu da büyük ölçüde olmamaktadır. Bu durumda, kara paranın yatırılması, transfer edilmesi yani kara paranın aklanması ve dolayısıyla kanuni bir gelir halini gelmesi daha kolay gerçekleşmektedir⁸².

Vergi cenneti, yabancı yatırımcılar için düşük vergi oranları olan hatta hiç vergi uygulaması olmayan bir ülke veya aynı zamanda bir ülkenin sadece bir parçası olarak tanımlanmaktadır⁸³. "*OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)*", "*Vergi cenneti*" kavramının kesin bir teknik anlamı olmamakla birlikte, yüksek vergi ülkelerinin belirli türdeki veya belirli yerlerdeki ekonomik faaliyetleri çekmek için fırsatlar sağladığı veya politikalar geliştirdiği birçok durum olduğu için, herhangi bir ülkenin bir ölçüde vergi cenneti olabileceğini belirtmektedir⁸⁴. Genel olarak kabul edilmiş bir vergi cenneti tanımı olmadığı için büyük ölçüde değişmektedir. Vergi cennetleri, finansal düzenlemelerden, açıklamalardan, cezai sorumluluktan ve daha fazlasından kaçış yolu sağlamaktadır. Vergi cennetlerinin ana kurumsal kullanıcıları büyük finansal kurumlar ve diğer çok uluslu şirketler olduğundan,

⁸⁰ MASAK, *Aklama Yöntemleri*, a.g.e.

⁸¹ Christian Chavagneux, Ronen P. Palan, *Les Paradis Fiscaux*, Paris: La Découverte, 2007, s. 28.

⁸² David Cortright, George A. Lopez, *Smart sanctions: targeting economic statecraft*, Maryland, Rowman&Littlefield Yayınları, 2002, s. 36.

⁸³ Farny Otto, Franz Michael, Gerhartinger Philipp, Lunzer Gertraud, Neuwirth Martina, Saringer Martin, *Tax Avoidance, Tax Evasion and Tax Havens*, Vienna: AK Wien, 2015, s. 2.

⁸⁴ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), *Harmful Tax Competition*, 1998, https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/harmful-tax-competition_9789264162945-en#page4, s. 20, (02.12.2021).

sistem oyun alanını küçük ve orta ölçekli işletmelere karşı çevirerek tekelleşmeyi artırmaktadır⁸⁵.

Kıyı bankacılığı ya da diğer adıyla Off-shore bankacılık ise, karada yapılandırılan biraz farklılık göstermektedir. Her iki durumda da bankalar mevduat almakta ve kredi vermekle birlikte, açık deniz bankalarının mevduat yükümlülüklerini neredeyse hiç kontrol etmemektedir. Bunun yerine, mevduatları genellikle belirli süreler için yapılmak, faiz getirisi bulunmakta ve genellikle büyük ölçekte gerçekleşmektedir. Kıyı bankacılığı, çeşitli bankacılık düzenlemelerinden kaçınmanın bir aracı olarak ortaya çıkmıştır⁸⁶. Kıyı bankacılığı merkezleri, bölgeleri içinde olan banka ve diğer mali kuruluşlara yatırılan fonlar açısından gizlilik anlayışı içerisinde faaliyetlerini uygulamaktadırlar. Bu nedenle kıyı bankacılığı merkezlerini en önemli avantajlardan birisi müşterilerin kimliğinin gizli tutulmasıdır⁸⁷. Bu durum kıyı bankalarını diğer ülke bankalarından ayıran özellikleri dolayısıyla aklayıcılara, paralarını yasal görünüm kazandırmak için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Kara para aklama genellikle vergi cennetleri aracılığıyla gerçekleşmekte ve suçlular bu amaçla off-shore finans kurumlarının sunduğu hizmetlerden yararlanmakta istekli davranmaktadır. Kara para aklama ve çeşitli mali suçların ortak paydası, vergi cenneti ve kıyı bankacılığı merkezlerinde yaratılan kolaylık sağlayan unsurlardan oluşmaktadır. Bu nedenle, vergi cenneti ve kıyı bankacılığı yöntemi yoluyla mali suç gelirlerini aklamak, o ülkede mevduatınızı soru sormadan kabul edecek bir banka bulmak, parayı biraz karıştırmak ve sonra onu harcamak veya almak istediğiniz bir yere göndermek şeklinde açıklanabilmektedir.

2.1.2.4. Oto Finans Borç Yöntemi

"Oto finans borç" yöntemi (loan back) yani kredi geri ödeme işlemi, bir kredi yoluyla kara para aklamanın en iyi bilinen şeklidir ve karşılaşılması en muhtemel olanıdır. Bu yöntem sayesinde, bir kişi kendi suç parasını deşifre olmadan ödünç almaktadır. Bu, dostane bir ilişki ya da yurtdışında aile ile bir kredi anlaşması oluşturularak

⁸⁵ Nicholas Shaxson, *Tackling Tax Havens*, Finance & Development, 2019, <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon>, s. 7, (02.12.2021).

⁸⁶ Alec Chrystul, *International Banking Facilities*, Federal Reserve Bank of St. Louis, 1984, https://files.stlouisfed.org/files/htdocs/publications/review/84/04/International_Apr1984.pdf, s. 10, (02.12.2021).

⁸⁷ Walter Tyndale, *Fundamentals Of Offshore Banking: How To Open Accounts Almost Anywhere*, Vancouver, Pratzten Yayınları, 2009, s. 19.

yapılmaktadır⁸⁸. Bu method ile kara para aklayıcıları, kazançlarını Off-Shore merkezleri içerisinde faaliyette bulunan bir bankaya yatırmaktadır. Bunun üzerine aklayıcılar kendi ülkelerindeki bir bankadan kredi almak üzere başvuru yapmakta ve karşılık olarak da Off-Shore merkezleri içinde açmış oldukları hesabı teminat şeklinde göstermektedirler⁸⁹.

Bu para aklama yönteminin arkasındaki temel taktik, kişinin kendi suç fonlarını doğrudan veya dolaylı olarak başkalarına fark ettirmeden ödünç almasıdır. Bu durum, para aklayıcının yetkilileri aldatmasına ve fonları aklamasına izin vermektedir. Bu yöntemde, belirli bir ülkede yasa dışı olarak kazanılan para başka bir ülkedeki bir şirkete aktarılmaktadır. Yasa dışı para genellikle yabancı şirketlerin banka hesaplarına daha küçük miktarlarda yatırılmaktadır. Bu şirketler genellikle daha fazla banka gizliliği yasasına sahip olan ve işlemlerin fark edilme veya takip edilme şansının daha az olduğu ülkelerde seçilmektedir. Tutar yabancı şirkete aktarıldıktan sonra, transferin yaratıcısı veya bir bağlı kuruluş, kendi ülkesinde bir şirket açmak için yabancı şirketten bir kredi almaktadır. Böylece, yasa dışı olarak kazanılan para sisteme yerleştirilip, katmanlara ayrılarak ve entegre edilerek yasal görünmesi sağlanmaktadır⁹⁰.

2.1.2.5. Paravan Şirketlerin Kullanılması Yöntemi

Paravan şirketler veya hayali şirketler sadece kâğıt üzerinde var olan, aktif iş operasyonları veya önemli varlıkları olmayan, bir ofis ve çalışanlar olmadan, varlıkların sahibi ve bir banka hesabına sahip olabilen yasal kuruluşlardır. Paravan şirketler genellikle meşru işlemler yapmak için bireyler ve işletmeler tarafından oluşturulmaktadır. Bununla birlikte, kara para aklama, hileli krediler ve hileli satın alma gibi ortak mali suç planları için araç olabilmekte ve kullanılmaktadır. Oluşum kolaylığı ve mülkiyet açıklama şartlarının olmaması nedeniyle, paravan şirketler yasa dışı faaliyet yürütmek isteyenler için cazip bir araç fırsattır.

Paravan şirket tanım olarak sözde bağımsız, kanuna uygun ticari işletmelerdir. Bu şirketler genel olarak gerçek sahibinin kimliğini gizli tutmak için kullanılmaktadır. Paravan şirketlerin kullanım alanı, karmaşık ticari işlemleri kolaylaştıran teknik araçlar

⁸⁸ OECD, *Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*, 2009, <https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors9789264081093-en>, ss. 43. (24.12.2021).

⁸⁹ Hilton Mccann, *Offshore Finance*, New York: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2006, s.70.

⁹⁰ Capgemini, *The Growing Threat of Money Laundering*, 2017, https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/07/The_Growing_Threat_of_Money_Laundering.pdf, s. 5, (25.12.2021).

olarak kullanılması halinde legal olmakta, ancak genel olarak yasa dışı amaçlar düşüncesiyle kullanılmaktadır⁹¹. Zaten bu şirketler herhangi bir üretim ve ticaret faaliyeti sürecinde bulunmayan ve genel olarak ülke dışında off-shore merkezleri içerisinde oluşturulan göstermelik şirketlerdir⁹². Bu şirketlerin kurulmasındaki amaç, teftiş ve denetimler sırasında takibi zorlaştırarak ayırıştırma aşamasında bu şirketler aracılığıyla fon transferi yapmaktır. Gizlilik yükümlülükleri nedeniyle bu şirketler, ortaklarının bile tanıyamayacağı üçüncü kişilerden ayırt edilmesi zor olmaktadır. Birçok ülke dışındaki merkezde bu tarz şirketleri kurmak için sadece birkaç yüz doların olması yeterli görülmektedir⁹³.

Paravan şirket, önemli bir varlığı olmayan ve bir operasyon gerçekleştirilmeyen anonim şirkettir. Para aklamak için paravan şirket, müşterilerinin genellikle nakit olarak ödeme yapmasını gerektirecek bazı hizmetleri yerine getireceği iddia edilmektedir. Nakit işlemler müşterilerin anonimliğini arttırmakta ve bu nedenle hükümetin kirli paranın ilk alıcısını izleme yeteneğini azaltmaktadır. Aklayıcılar genellikle güzellik salonlarını ve sıhhi tesisat hizmetlerini paravan şirket olarak seçmektedirler. Daha sonra parayı kendi hesaplarına yatıran paravan şirkete yatırmakta, şirket daha sonra parayı hesaba katmak için sahte faturalar ve makbuzlar oluşturmakta ve böylece bu tür işlemler, mülkiyet ve temiz para görünümü yaratmaktadır⁹⁴.

2.1.2.6. Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması Yöntemi

Kara para aklama sürecinin başka bir yöntemi olan fonların fiziki olarak ülke dışına çıkarılması, tartışmasız klasik aklama yöntemlerinden birisini oluşturmaktadır. Bu yöntemin çeşitli adlarla kullanıldığı ve uygulandığı görülmekte, nakit kaçakçılığı, para kaçakçılığı, döviz kaçakçılığı ve en bilinen haliyle fonların fiziken ülke dışına çıkarılması şeklinde yer almaktadır. Bu yöntem mali suç gelirlerinin kazanıldığı ülkedeki sıkı düzenlemeler sebebiyle, fonların iş birliğine müsait kuruluşların ya da denetim eksikliğinin yaşandığı başka bir ülke içine fiziki şekilde transfer edilmesi işleminden

⁹¹ David Jancsics, "Shell Companies And Government Corruption", *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, A. Farazmand (ed.), Springer International Publishing AG, part of Springer Nature: 2018, s. 1.

⁹² Nariman, Aiman, Sulaiman Mohd, Bidin Aishah, Hanrahan, Pamela, Ramsay Ian ve Stapledon Geof, *Commercial Applications of Company Law in Malaysia*, Malezya: Cch Yayınları, 2008, s. 46.

⁹³ MASAK, *Aklama Yöntemleri*, a.g.e.

⁹⁴ Cornell Hukuk Fakültesi, *Money Laundering*, 2021, https://www.law.cornell.edu/wex/money_laundry, (02.01.2022).

oluşmaktadır. Bu yöntemle paranın gidebileceği en uygun yerler Off-shore merkezleridir⁹⁵. Kısaca ifade edilmek istenirse mali suç işleyerek yasa dışı gelir elde eden yükümlülerin kazançlarını kendi ülkelerinin dışına fiziksel şekilde taşımalarıdır.

Nakit halde yüksek miktarlara ulaşan mali suç geliri, genellikle yüksek riskler içermektedir. Bu sebeple, ülke sınırından geçiş yaparken uyulması gerekli olan bildirim zorunluluğundan kurtulmak gerekmektedir. Belirli miktarın üzerinde paranın ülke dışına teslim edilecek eşya içine gizlenmesi, kurye yoluyla ve seyahat yapan kişiler tarafından üstlerinde ya da bagajlarında taşınması, postane ya da kargo şirketlerini kullanarak varış ülkesine gönderilmesi gibi yollar izlenerek aklama yöntemi kullanılmaktadır⁹⁶.

2.1.2.7. Sahte Fatura (Hayali İthalat-İhracat) Yöntemi

Bu kara para aklama yönteminde yer alan sahte (naylon) fatura kavramı 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun⁹⁷ (VUK) 359. maddesinde "*Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir*", şeklinde tanımlanmaktadır. Bu şekliyle sahte fatura kavramı aslında muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge sınıfında yer almaktadır. Türkiye'de liberalleşmenin başladığı yıllardan itibaren kullanılan bu yöntemde kara para aklayıcıları sahte fatura düzenleyerek hayali ihracat/ithalat yolu ile aklama fiilini gerçekleştirmektedir⁹⁸.

Bu yöntem, ithalatta ve ihracatta kullanılan faturaların gerçek mahiyetinden eksik ya da fazla göstermek suretiyle arada kalan farkın kara para aklama işlemi maksadıyla kullanılmasıdır. Hayali ihracat / ithalat yapan şirketler sahte fatura veya belge kullanma yöntemi ile aklama fiilini gerçekleştirebilmektedir. Aslında bu yöntem ile yapılan değerinin çok üstünde veya altında gösterilerek el değiştirme sırasında yaratılan gelirin sisteme entegre edilerek yasal hâle getirilmesidir. Örneğin gerçekte ki ederi 10 dolar olan mal için 1000 dolar şeklinde fatura düzenlemek görünüşüyle 990 dolar ihracattan gelir elde edilmiş olarak gösterilebilir ve kara para aklama işlemi gerçekleşebilir. İhracın

⁹⁵ MASAK, *Aklama-Yöntemleri*, a.g.e. (28.12.2021).

⁹⁶ Peter Reuter, Edwin M. Truman, *Chasing Dirty Money: The Fight Against Money Laundering*, 2004, https://www.piiie.com/publications/chapters_preview/381/3iie3705.pdf, s. 28. (28.12.2021).

⁹⁷ 193 Sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK), 1961, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.213.pdf>, (16.01.2022).

⁹⁸ Ferhat Kara, *Terörün Finansmanı ve Kara Para Aklama Suçları*, 2018, [https://www.vergiraporu.com.tr/upImage/org/\(2018\)%20terorun%20finansmani%20ve%20karapara%20aklama%20suclari0d98a80d98a8.pdf](https://www.vergiraporu.com.tr/upImage/org/(2018)%20terorun%20finansmani%20ve%20karapara%20aklama%20suclari0d98a80d98a8.pdf), s.24, (16.01.2022).

gerçekleştiği ülkedeki firma, yasal faaliyeti olan, göstermelik ya da paravan bir firma olabilir. Bu durum benzer şekilde ithalatta da geçerli olmakta, örneğin ülke dışından 20 bin dolara ithal edilen bir mal ülke içinde aklama yapmak için kullanılan şirkete 200 bin dolara satılabilmektedir. Aradaki 180 bin dolarlık fark bu şekilde aklanmış ve yasal hale gelmiş olmaktadır⁹⁹.

2.1.2.8. Kumarhanelerin (Casino) Kullanılması Yöntemi

Tanımı gereği kumarhaneler finansal kabul edilmeyen kurumlardır. Kumarhaneler eğlence için kumar oynamanın yanı sıra faaliyetlerinin bir parçası olarak, onları kara para aklama riski ile karşı karşıya bırakan çeşitli finansal faaliyetleri de barındırmaktadır. Çoğu kumarhane; hesapta fon kabul etmek, para alışverişi yapmak, para transferleri yapmak, döviz bozdurma, saklanan değer hizmetleri, banka kartı bozdurma olanakları, çek bozdurma, güvenlik kasaları gibi finansal kuruluşlara benzer finansal faaliyetler yürütmektedir. Birçok durumda bu finansal hizmetler 24 saat sürmektedir. Casino sektöründe, özellikle kara para aklamaya karşı savunmasız kılan durum işlemlerin sıklığı, çeşitliliği ve hacmidir. Kumarhanelerin doğası gereği nakit yoğun iş gerçekleşmekte ve işlemler çoğunlukla nakit bazlı olmaktadır. Bir kumarhaneye gerçekleştirilen tek seferlik ziyaret esnasında müşteri, "giriş" aşamasında, oyun sırasında ya da "çıkış" aşamasında bir ya da birden çok kez nakit ya da elektronik işlem gerçekleştirebilmektedir. Casino fişlerine ya da plaketlerine, casino mevduat hesaplarına ve diğer yargı bölgelerindeki casinolara elektronik işlemlerin sağlanması ve fonların finans sektörüne girip çıkması, casinoları kara para aklamaya çalışanlar için cazibe merkezi haline getirmektedir¹⁰⁰.

Kumarhaneler kara para aklayıcılarına ek fırsat ortamı yaratmaktadır. Bu fırsatlar; fon transferi, kredi işlemleri, çek bozdurma ve havale gibi hizmetlerden meydana gelmektedir. Bunun yanı sıra çevrimiçi olarak sunulan kumar sistemi üzerinden oynanan oyunlar adli makamlar tarafından kanun dışı işlemlerin takip edilmelerini zorlaştırmaktadır¹⁰¹. Kumarhanede kara para aklama işlemi genellikle kumarhane

⁹⁹ MASAK, *Aklama Yöntemleri*, a.g.e. (18.01.2022).

¹⁰⁰ FATF, *Vulnerabilities of Casinos and Gaming Sector*, 2009, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Vulnerabilities%20of%20Casinos%20and%20Gaming%20Sector.pdf>, s 25, (18.01.2022).

¹⁰¹ Willy Zapata, Juan Carlos Moreno-BridStefanie Garry, *Prevention of Money Laundering and of the Financing of Terrorism to Ensure the Integrity of Financial Markets in Latin America and the Caribbean*, CEPAL - Serie Estudios y Perspectivas – México, 2014, s. 14.

sahiplerinin duruma müsamaha göstermesi ile gerçekleşmektedir. Aklayıcılar önceden belirlenen bir kumarhaneye giderek 1000 dolar ederinde fiş alarak, kısa zamanda oynanan göstermelik oyunlar ile kumarhane yönetimine oyunda kazanılan tutarın 500 bin dolar olduğunu söylemektedir. Kumarhane idaresinin de gerçekleşen fiilden pay alması sebebiyle para sorun olmayacak biçimde aklanabilmektedir¹⁰².

Kumarhanelerde gerçekleşen bir başka işlem ise nakit olarak kara parayla fiş alınmakta daha sonra bu fişler kumarhane yönetimi tarafından kara para aklayıcı veya üçüncü bir şahıs namına düzenlenen çek karşılığında bozdurulması yoluyla paranın meşrulaştırılması yöntemidir¹⁰³. Kumarhanelerin kara para aklayıcılarını cezbeden başka bir özelliğine bakılacak olursa, müşterileri için sunmuş oldukları mali hizmetler dikkat çekmektedir. Dünyada genellikle pek çok kumarhane, adeta bir banka görevi görmektedir. Örneğin kredi ya da borç hesabı açmak, kasa kiralamak, başka finans kuruluşlarıyla direkt olarak para transferleri gerçekleştirmek, döviz alıp satmak ve çek ciro etmek gibi imkânlar sunmaktadır.

2.1.2.9. Döviz Bürolarının Aracılığı Yöntemi

Kara para aklayanlar alternatif olarak, döviz bürolarını kullanabilmekte veya döviz bürosu kurabilmektedir. Aklayıcılar kendi döviz bürolarını kurmak istiyorlarsa, gerçekte olduğundan daha fazla müşterisi varmış gibi davranabilmekte ve yasa dışı yollarla elde edilen varlıklarla gelirlerini artırabilmektedirler. Sadece küçük miktarlarda para alışverişi yapmaları gerekiyorsa, insanları paralarını mevcut döviz bürolarında değiştirmeleri için kullanabilmektedirler. Bu asistanlar, istendiğinde pasaportlarını hiçbir zorluk altında kalmadan kendi rızaları ile veren turistler olabilmektedir.

Bazı ülkelere bakıldığında döviz bürosu açmak banka açmak kadar zor değildir. Bu durum döviz bürolarının bir başka açığı sayılmaktadır.¹⁰⁴. Bir para aklayan kendi döviz bürosunu açmak isterse, şüphe çekmemek için bazı yasal işler yürütmelidir. Döviz bürolarının kara para aklayıcılarına yönelik riskler sunduğu bilinmektedir. Ancak izleme süreci genellikle daha fazla soru sormayan birçok küçük işlem gerçekleştirilerek atlatılabilmektedir. Bir başka deyişle kara para aklayıcıları, kayıt dışı işlemlerden elde

¹⁰² Jeffrey, Robinson, a.g.e., s.50.

¹⁰³ Reuter, Turner, a.g.e., ss.28-29.

¹⁰⁴ Cyrille Fijnaut, *Organized crime in the Netherlands*, Massachusetts: Kluwer Law International Yayınları, 1998, s. 185.

ettikleri gelirin kaynağını gizlemek için bu paraları sıkı bir şekilde değişime tutmakta, yani bir para biriminden diğer bir para birimine çevirmektedirler¹⁰⁵.

2.1.2.10. Alternatif Havale Sistemleri Yöntemi

Kara para aklayanlar için kullanılan yöntemlerden bir tanesi de alternatif havale yöntemidir. Bu yöntemde herhangi bir nakit bildirme sınırı bulunmamakta, bunun yanı sıra havale işlemlerine yönelik bir evrak düzenlenmemektedir. Bu durum suç örgütleri tarafından yasal olmayan işlemlerden elde ettikleri kazancı bulunmuş oldukları ülkenin alternatif havale sisteminde çalışan kişilere teslim etmektedir. Sistemde yer alanlar vasıtasıyla kara paralarını rahat bir şekilde ülke dışına transferini gerçekleştirmektedirler¹⁰⁶. Alternatif havale sistemleri birçok farklı isimlerde aynı amaca hizmet etmektedir. Bunlar sırasıyla; Orta Doğu ve Güney Asya'da "*Hawala*", Pakistan'da "*Hundi*", Çin'de "*Fei-ch'ien*", Hong Kong'da "*Hui kuan*", Filipinler'de "*Padala*", Tayland'da "*Phei kwan*", Vietnam'da "*Hue*" ve Somali'de "*Al barakat*" adlı sistemler olarak bilinmektedir.

Kara para aklayıcıları, yetkililerin dikkatini çekmeksizin eldeki kara parayı ülke içerisinde ya da ülkeler arasında transfer etmek için daha az masraflı, hızlı, güvenilir ve işlem gizliliği nispeten daha fazla olan alternatif havale sistemlerini tercih etmektedirler. Kara para aklayıcıları, aklama aşamalarının her birinde alternatif havale sistemlerini kullanılabilmektedir¹⁰⁷. Alternatif havale hizmetlerini gerçekleştirenler her ne kadar kendileri için bazı kayıtlar oluştursalar da bu kayıtların belirli normlara göre tutulmaması ve yetkili olanların dil, lehçe veya kodlama engeli ile sıklıkla karşılaşması incelenmelerini zorlaştıran unsurları oluşturmaktadır. Bu işlemler neticesinde kara paranın izi kaybolmakta ve özellikle pek çok ülke arasında bir çok kez para aktarımı gerçekleşince kara para tamamen aklanmış olmakta ve sisteme entegre edilmektedir¹⁰⁸.

¹⁰⁵ a.g.e.

¹⁰⁶ Jimmy Gurule, *Unfunding Terror: The Legal Response to the Financing of Global Terrorism*, Massachusetts: Edward Elgar yayınları, 2008, s. 176.

¹⁰⁷ Joseph Wheatley, "Ancient Banking Modern Crimes: How Hawala Secretly Transfers The Finances of Criminals and Thwarts Existing Laws", 2005, <https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1213&context=ji> 1, s. 357, (20.01.2022).

¹⁰⁸ a.g.e., s.357.

2.1.2.11. Nakit Para Kullanılan İşyerlerinin İşletilmesi (Göstermelik şirketler) Yöntemi

Bu yöntemde göre kara para aklamak için katlanılan masraf, iş yerinin kazancı üzerinden ödenen vergiyle sınırlı olmaktadır. Göstermelik şirketler yöntemi genel olarak fazla miktarda bozuk ve nakit para kullanılarak faaliyet gösteren iş yerlerinde uygulanmaktadır. Kara paranın kanuna uygun bir işletmeden kazanılan gelire eklenmesine ve bu yolla takibinin zorlaştırılmasına dayanan bu yöntemde; özellikle restoran, taksi durağı, benzin istasyonu, oto yıkama, süpermarket, bar, şehirlerarası otobüs firmaları gibi vb. nakit esaslı çalışmasının normal hayat şartlarında uygun bulunduğu iş yerleri üzerinden gerçekleştirilmesi "*nakit esaslı iş yerleri yoluyla kara para aklama*" yöntemine örnek teşkil etmektedir.¹⁰⁹. Ayrıca bu işletmelerde ne kadar mal ve hizmetin satıldığına tespit edilmesi son derece güç olmaktadır. İlegal yollarla kazanılan gelirler bu iş yerlerinden elde edilmiş gibi gösterilerek mali sisteme entegre edilmektedir¹¹⁰.

Nakit para kullanarak işletilen işyerlerinin nasıl kara para aklama faaliyetini gerçekleştirdiğini birkaç örnekle açıklayalım. Yakın tarihte bilinen ilk kara para aklayıcısı olan Al Capone bu yöntemi kullanarak kara para aklamıştır. Yasal olmayan metotlar kullanılarak elde edilen kara paraları nakit para ile çalışan çamaşırhane işletmesinden kazanılmış gibi göstererek yasal hale getirmiştir. Dünyanın en ünlü uyuşturucu karteli Pablo Escobar da benzer yöntemle nakit para usulü ile çalışmakta olan taksi işletmesi satın alarak, uyuşturucu yoluyla kazandığı paraları sözde bu faaliyetten elde etmiş gibi göstererek legalleştirmiştir. Nakite dayalı olarak çalışması sebebiyle bu yöntemde denetim imkânsız olmaktadır. Yasa dışı olarak elde edilen gelir sanki bu işletmelerden kazanılmış gibi kolay bir şekilde gösterilmektedir¹¹¹. Bir başka örnekte ise Monaco'da büyük reklamlarla çok lüks bir İtalyan restoranı açılmış, rezervasyon yaptırılmak istendiğinde boş masa olmadığı söylenmektedir. Restoranın yanından geçtiğinizde binanın sürekli aydınlatıldığı, masaların hazır olduğu lakin kapıların sürekli kilitli olduğu

¹⁰⁹ Reuter, Truman, a.g.e, s.30.

¹¹⁰ Kuntay Çelik, Selin Işıl Koçağra, Kadir Güler, *Karapara Aklama: Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar*, Ankara: MASAK, Yayın No:1, 2000. s. 79.

¹¹¹ Kerim Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Basım, 2016, s. 59.

ve içeride kimsenin olmadığı bilinmektedir. Fakat resmi kayıtlara göre restoran işletmecileri çok yüksek kârlar kazanmakta ve vergi ödemekten kaçınmamaktadırlar¹¹².

2.1.2.12. Elektronik Ödeme Sistemleri ve Akıllı Kart Yöntemi

Kara para aklayıcıları bu yöntemde, SWIFT/EFT ve bankamatik sistemlerini para çekme veya yatırım olanaklarını kullanarak elektronik para transferi yoluyla paralarını aklamaktadırlar¹¹³. Elektronik ortamda para depolayan bu akıllı kartlar, kara para aklama faaliyetlerine, özellikle de "beyaz kartlara" uygun görünmektedir. Çünkü hesaba gerek yoktur, yükleme ve boşaltma işlemleri tamamen anonim olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle, kara para aklama önlemleri, depolanabilir paranın, işlem hacminin ve kişi başına düşen kart sayısının sınırlamalarını içermekte ayrıca yetkili bir hesaba kart ataması gerekmektedir. Akıllı kartın büyük miktarda nakit bulundurma kabiliyeti ve siber ödemeler için potansiyel kullanımı, onu yasa dışı nakit transferi veya kara para aklama için uygun bir mekanizma haline getirmektedir. Nakit para gibi, akıllı kartlar da anonimlik özelliğine sahiptir. Nakit paradan farklı olarak, akıllı kartlar sınır denetimlerinden kolayca kaçabilmekte ve elektronik transferler için kullanılabilir¹¹⁴.

Kara para aklama için elektronik ödeme sisteminin seçilmesi, bankaların kara para aklamanın bir göstergesi olarak fonların kaynağından ziyade genellikle kredi/dolandırıcılık riskinden endişe duymalarına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, suçlular, özellikle kredi kartlarıyla büyük bir kredi bakiyesi oluşturan ve nakit ödeme yapan tutarı aşan büyük ödemeler yaparak yasa dışı fonlarını aklamaktadır. Fazla ödeme yapmak ve daha sonra geri ödeme çeki istemek, aklamanın başka bir yolunu oluşturmaktadır. Akıllı kartlar, geleneksel finansal araçlara alternatif olarak kavramsallaştırılan ve geliştirilen elektronik nakit formunu temsil eden bir kara para aklama aracı olarak da kullanılmaktadır. Akıllı kartlar kredi kartlarına benzemekte, ancak daha önce kullanıcının hesabından karttaki değeri tutan ve değerini finansal kurum tarafından borçlanması durumunda normal para olarak kullanılabilen bir mikro çip üzerinde aktarılan elektronik formda para içermektedir. Akıllı kartın kara para aklama

¹¹² Fenton Bresler, *Interpol: der Kampf gegen das internationale Verbrechen von den Anfängen bis heute. Bertelsmann*. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1993, s. 50.

¹¹³ Mehdi Khosrow-Pour, *Emerging trends and challenges in information technology management*, USA: Idea Group Yayınları, 2006, s. 404.

¹¹⁴ Schneider, Windischbauer, a.g.e. s.13.

amacıyla kötüye kullanılması riskini artırabilecek, bu kartları bu tür suç faaliyetleri için çok değerli bir araç haline getiren bazı faktörler bulunmaktadır. Örneğin; üst limitin kaldırılması ya da büyütülmesi, doğrudan para transferi, aracı bir finans kurumu olmadan (para akışını kontrol edemeyen), kart veren ülke dışında kartların kullanılması vb. faktörler yer almaktadır¹¹⁵.

2.1.2.13. Kripto Para Yöntemi

Uluslararası hızla yayılan kripto para birimi Bitcoin, 1998'de Wei Dai¹¹⁶ tarafından önerilen B-Money tecrübesi ve fikirlerine dayanan bir kripto para birimidir. Temel olarak şifreli yazı para, fiziksel bir paradan ziyade işlemi kaydeden/sağlayan bir imza zincirinden oluşan ve merkezi olmayan para birimidir¹¹⁷. Kripto para birimleri, genellikle blok zincir tabanlı, merkezi olmayan sistemlerde çalışan ve bir elektronik yazılım veya donanım cüzdanı kullanılarak harcanabilen dijital para birimleridir. 2008 senesinde ilk kripto para birimi olan "*Bitcoin*" ekonomi sisteminde yerini alarak piyasaya "*Satoshi Nakamoto*" tarafından sürülmüştür. Bitcoin, eşler arası (P2P) merkezi olmayan bir protokol kullanan açık kaynak kodlu bir yazılım olarak tanımlanmaktadır¹¹⁸.

Kripto para ile para aklama, geleneksel kara para aklama ile birçok ortak özelliği paylaşmakta ve kara para aklamadaki süreç ve sonuçları aynı olmaktadır. Düzenleyiciler için en büyük zorluğu oluşturan unsur, kripto para biriminin (kara para aklama aracı) doğasında bulunan özelliklerdir¹¹⁹. Kripto para birimlerini kullanarak son zamanlarda aklayıcılar mevcut düzenlemelerden kaçınmak için kara para aklama sürecinde devrim gerçekleştirmiştir. Bu güncel ekonomik değişimden önce, aklayıcılar yasa dışı fonlarını geleneksel olarak merkez bankacılığı sistemi yöntemiyle aktarma ve saklama durumunda kalmıştır. Bunun yanı sıra, kripto para birimleri merkez bankalarının egemenliğinde yer almadığından bankacılık sisteminden tamamen kurtulmaktadır¹²⁰. Kripto para birimleri,

¹¹⁵ Željko Bjelajac, *Contemporary Tendencies in Money Laundering Methods: Review of the Methods and Measures for Its Suppression*, 2011, <https://rieas.gr/images/rieas151.pdf>, ss. 13-14. (12.02.2022).

¹¹⁶ Wei Dai, *B-money*, 1998, <http://www.weidai.com/bmoney.txt>, ss.1. (12.02.2022).

¹¹⁷ Stephen T. Middlebrook, Sarah Jane Hughes, "Regulating Cryptocurrencies in the United States: Current Issues and Future Directions", *William Mitchell Law Review*: Vol. 40: Iss. 2, Article 11. 2014, s. 814.

¹¹⁸ Nakamoto, Satoshi, *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, 2008, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, ss.1. (15.02.2022).

¹¹⁹ Nicholas J. Ajello "Fitting a square peg in a round hole: bitcoin, money laundering, and the fifth amendment privilege against selfincrimination," *Brooklyn. Law Review*. Vol 80 I 4 (2015), s. 443.

¹²⁰ Albrecht Chad, D. Kristopher McKay, Hawkins Steven, M. Morales Rocha Victor. "The use of Cryptocurrencies in the Money Laundering Process". *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 22 No. 2 (2019), s. 216.

temel olarak üç nedenden dolayı kara para aklama faaliyetleri için oldukça uygun yöntemdir: İlk olarak, fonlar, takma adla veya bazı durumlarda anonim şekilde bile aktarılabilmektedir. İkincisi, merkezi olmayan bir Blockchain'de işlemler, merkezi olarak sorumlu olan bir tarafça yasa dışı faaliyetler için otomatik şekilde taranmamaktadır. Son olarak ise kripto para birimleri zaman alıcı kontroller veya kısıtlamalar olmaksızın küresel olarak aktarılabilmektedir¹²¹.

Kara para aklama sürecinde en son yöntem, şüpheli etkinlikleri gizlemek için dijital para birimlerinin kullanılması yolunu izlemektir. Bitcoin bağımsız sanal kripto para birimi olarak büyümeye devam ederek kara para aklama için fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Kripto paranın sanal şifreleme tehlikesi, izlenmeden serbestçe değiştirilebilmesi kara para aklama için kolaylık sağlayarak aklayıcılar için yeni yöntem olmaktadır¹²². Bu nedenle, kripto para birimleri aracılığıyla kara para aklamayı başarılı bir şekilde tespit etmek ve önlemek için kara para aklama sürecini çözümlenmek, kripto para birimlerinin kara para aklamak için nasıl kullanılabileceğini ve yasa dışı faaliyeti ele almak için şu anda hangi eylemlerin yapıldığını anlamak zorunludur.

2.2. Terörün Finasmanı Suçu

"Terör", "terörizm" ve "siber terörizm" günümüzde insanlığın gerek hayatlarına gerekse de mallarına yönelik fiiller biçimini almaktadır. Bununla beraber bütün hareketlerin gerçekleştirilmesi için gereken finansal ihtiyaçlar, terör örgütlerince değişik mekanizmalar aracılığıyla bulunmaktadır. Bunun yanı sıra etkili bir finansal altyapı oluşturmak için girişim halinde olan terör örgütleri, hem bu girişimlerini sürdürmek hem de bütün siyasi, ideolojik, ekonomik vb. amaçlarına ulaşmak için parasal ve lojistik kaynakları kullanmaktadırlar¹²³. Terörizm yeni bir olgu olmasa da, son zamanlarda, sıradan insanları, hükümetleri veya uluslararası örgütleri belirli bir şekilde hareket etmeleri veya eylemden vazgeçmeleri için tehdit etmek amacıyla gerçekleştirilen sivillere veya sivil mülklere yönelik saldırıların "yoğunluğu ve aciliyeti" konusunda yaygın bir endişe bulunmaktadır. Terörizm, geniş bir kitlenin gözünü korkutarak siyasi-sosyal bir

¹²¹ Lars Hafke, Mathias Fromberger Patrick Zimmermann, "Cryptocurrencies and anti-money laundering: The shortcomings of the fifth AML directive (EU) and how to address them". *Journal of Banking Regulation*, 21(2) (2020), s. 129-130.

¹²² Newstex, DealBreaker, "Money Laundering in the Digital Currency Age" *Newstex Finance & Accounting Blogs*; Chatham, 2016.

¹²³ Mark Pieth, *Financing Terrorism: Following the Money*, New York: Kluwer Academic, 2002, s. 151.

amaç elde etmek için devlet dışı gruplar tarafından önceden tasarlanmış şiddet veya tehdidin kullanımınıdır¹²⁴.

Terörizmin finansmanı olgusuna ilk kapsamlı plan, 1999 yılında "*Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Bastırılması Sözleşmesi*" ile ortaya çıkmıştır. Sözleşmeye bakıldığında temel özelliğin terörizmin finansmanı suçunu ayrı bir suç şeklinde düzenlemiş olmasıdır. İster hukuki ister hukuk dışı kaynaklardan kazanılmış olsun terörizmin finansmanında kullanılan ya da kullanılacak bu amaç için elde edilecek kazançlara el konulması şartını içermesidir. Sözleşmede terörün finansmanına yönelik neyin anlaşılması gerektiği açıklanmıştır. Sözleşmeye göre, "*Herhangi bir kişinin, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, terörizmin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten, fon sağlanması veya toplanması*" şeklinde yer almaktadır. Sözleşmenin içeriğinde değinilen fiiller ise "*bir topluluğun gözünü korkutmak veya bir hükümeti ya da uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak için, sivil şahısların veya bir çarpışmada (savaşta) aktif görev almayan kimselerin ölümüne veya ağır yaralanmasına yol açacak eylemler ile sözleşme ekinde yer alan sözleşme ve protokollere göre suç sayılmış olan eylemler*" olarak sıralanmıştır¹²⁵. Özetle, terörizmin finansmanı, terör gruplarının faaliyetlerine finansal destek sağlayan her türlü finansal eylem, destek veya arabuluculuk olarak tanımlanmaktadır¹²⁶.

Terörizmin finansmanı teorisi ile ilgili olarak Freeman (2012), bu teorinin anlaşılmasına nicelik, meşruiyet, güvenlik, güvenilirlik, kontrol ve basitlik olmak üzere altı kriterin aracılık edebileceğini ileri sürmektedir. Bir terörist grup açısından bakıldığında tercih edilen kaynaklar bulunmamaktadır. Her kaynağın yukarıda belirtilen özelliklerde avantajları ve dezavantajları vardır. Freeman, en büyük miktarda para teklif eden kaynağın açık ara en çok istenilen olduğunu ileri sürmektedir. Terör örgütleri ciddi mali imkânlarla sahip olduklarında daha çok ve şiddet içerikli saldırılar düzenleyebilmektedir. Bu tür kaynaklar terörist grupların eskisinden daha güçlü ve daha

¹²⁴ Walter Enders, Khusrav Gaibulloev, Todd Sandler, "Domestic Versus Transnational Terrorism: Data, Decomposition, and Dynamics", *Journal of Peace Research*, 48, (2011), s.321.

¹²⁵ MASAK, *Uluslararası Mücadele*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/uluslararasi-mucadele-tf>, (12.03.2022).

¹²⁶ Fabian Maximilian Teichmann, "Recent trends in money laundering and terrorism financing", *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Emerald Group Publishing, vol. 27(1), (2019), s.3.

etkili olmasına sebep olmaktadır.¹²⁷. Terörist finansörlerden terörist gruplara ya da terörist merkezlerinden terörist hücrelere kadar finansal akışın kurutulmasının teröristlerin saldırı kapasitelerini büyük ölçüde engelleyebileceği ileri sürülmüştür.

Terörün finansmanı ile mücadelenin önemine bakıldığında ise teröristler, silah için nakite ve başka varlıklara, ayrıca saldırılarını organize etmek ve örgütsel gelişim göstermek için eğitim ve lojistiğe ihtiyaç duymaktadırlar. Terörle mücadelenin en etkili yollarından biri de terörle ilişkili bu finansal akışları ve işlemleri bozmak yani engellemektir. Sadece maddi desteklerini kesintiye uğratmak gelecekteki saldırıları önlemek yeterli olmamakta, satın alımlarının, para çekme işlemlerinin ve diğer finansal işlemlerin ayak izleri de sürdürülen soruşturmalar için önemli istihbarat sağlayabilmektedir. Bu sebeple terörün finansmanı ile mücadele, terörizm tehlikesine karşı global çapta mücadele etmenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Terör örgütleri farklı metotlarla para toplamayı sürdürürken, ülkeler terörün finansmanından dolayı karşılaştıkları riskleri anlamayı ve terörün bütün yönlerine ilişkin politika yanıtları geliştirmeyi bir öncelik haline getirmelidir.

Terörün finansmanı ve mali kuruluşların taşıdığı riskler MASAK tarafından belirtilmektedir. MASAK, "*Herhangi bir mali işleme konu olan fon ve diğer varlıkların teröristler veya terör örgütleri ile bağlantılı olduğunu veya söz konusu değerlerin bunlar tarafından kontrol edildiğini veya terör amacıyla kullanılacağını bilerek işlem gerçekleştiren bir mali kuruluşun (pek çok ülke hukukuna göre) yasa dışı bir eyleme iştirak ettiği ve suç işlediği açıktır. Hangi yoldan elde edilmiş olursa olsun işleme konu olan fonların ve diğer varlıkların teröristler ve terör örgütleri ile ilgili olup olmadığına dikkate etmeksizin iş ilişkisi kurulması ve işlem tesis edilmesi ilgili mali kuruluşu önemli derecede itibari, fonksiyonel ve yasal risk getirecektir. Bu riskler, teröristlerin ve bunlarla bağlantılı kişi ve kuruluşların, ilgili mali kuruluşun denetim ve izleme prosedürünün eksikliğinden, açık noktalarından ve ihmalden faydalanmak suretiyle teröre mali kaynak aktarmaları durumunda daha ciddi boyutlara ulaşacaktır. Yükümlülerin terörün finansmanında suiistimal edilmemeleri ve risklerle karşılaşmamaları için aklamanın önlenmesine yönelik tedbirlerin yanı sıra terörün*

¹²⁷ Michael Freeman, *Terrorism Financing Case Study*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, (2012), s.9.

finansmanın önlenmesine yönelik de risk temelli yaklaşımlar ihdas etmeleri ve uygulamaları gerekmektedir". Bu çerçevede yükümlü olanların özellikle;

- *"Terörizm konusunda riskli bilinen ülkelerle yapılan mali işlemler*
- *Bu ülkelerle bağlantılı müşteri hesapları*
- *Kâr amacı gütmeyen veya yardım faaliyetlerinde bulunan kuruluşlar*
- *Elektronik transferler",¹²⁸*

konusuna yönelik özenli davranmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Terörizmin finansmanına yönelik ifade edilen tüm bu tanımlamalar terörizmin finans kaynaklarının bütün teknolojik imkânlardan yararlanarak çeşitlilik kazandığını göstermektedir. Bu durum gelecek için mali suç türü olan terörizmin finansman kaynaklarının belirlenmesinin yanı sıra takibinin de zor olacağına işaret etmektedir¹²⁹.

2.2.1. Terörün Finans Kaynakları

Terör gruplarının varlıklarını sürdürebilmeleri ve eylemlerini yapabilmeleri için gelire ihtiyaç duymaktadır. Terörizmin finansmanı, terörist örgütler tarafından eylemlerini finanse etmek için yararlandıkları araç ve yöntemlerden oluşmaktadır. Bu gelir, örneğin meşru kaynak gibi görünen işletmeler ve kar amacı gütmeyen kurumlarından elde edilen kazançlardan sağlanabilmektedir. Ancak teröristler, başta kara para aklama, uyuşturucu, silah, insan ticareti ve fidye karşılığı insan kaçırma benzeri kanun dışı eylemlerden de finansman sağlayabilmektedirler. Terör eylemleri için gerekli olan finans kaynakları hukuka aykırı ve hukuka uygun şekilde sınıflandırarak anlatılacaktır.

¹²⁸ MASAK, *Terörün Finansmanı*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/tf-ve-mali-kuruluslarin-tasidigi-riskler>, (19.03.2022).

¹²⁹ Charles Freeland, "How Can Sound Customer Due Diligence Rules Help Prevent the Misuse of Financial Institutions in the Financing of Terrorism?" *Financing Terrorism*, ed. Mark Pieth, Kluwer Academic, New York: 2002, ss. 48.

Tablo 1: Terörün Finansmanında Kullanılan Kaynakların Ayrılması

Hukuka Uygun Olmayan Kaynaklar	Hukuku Uygun Kaynaklar
Kara Para Aklama	Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Kullanılması
Uyuşturucu Kaçakçılığı	Ticari İşletmelerin Kullanılması
Silah Kaçakçılığı	Aidat ve Bağış Toplanması
İnsan Ticareti	Görsel-Basılı Yayın Organlarının Kullanılması ve Sosyal Etkinlikler
Haraç Toplama ve Fidyeye Alma	
Gasp, Hırsızlık ve Soygun	

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

2.2.1.1. Hukuka Aykırı Kaynaklar

Hukuka uygun olmayan gelir getiren finansal kaynaklar terör örgütleri tarafından suç gelirlerinden elde edilmektedir. Gelir elde etmek için herhangi bir suç, terör örgütlerine finansal kaynak kazandırabilmek amacıyla kullanılmaktadır¹³⁰. Terörün finansmanı için kullanılan hukuka aykırı kaynaklar küçük ölçekli hilelerden büyük organize suç etkinliklerine dayanan geniş bir çerçeveyi içermektedir. Bu hukuk dışı kaynaklar içerisinde en önemlisi kara para aklamadan, uyuşturucu ticaretinden, yasal olmayan insan hareketlerinden (göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti), kaçakçılık türlerinden (silah vb.), gasp, hırsızlık, fidye ve haraç toplama aracılığıyla elde edilen gelirlerden oluşmaktadır¹³¹.

2.2.1.1.1. Kara Para Aklama

"Kara para aklama" konusuna yönelik açıklamalar aklama suçu başlığı altında anlatılmıştır. Terörizmin finansmanı için en çok kullanılmakta olan araç bu metotla gerçekleştirilmektedir. Bu mali suç olgusu başlı başına hukuka aykırı bir durumken bir de terörün finansmanı için kullanılması neticesinde daha da ciddi boyutta incelenmektedir. Terörün finansmanı ve kara para aklama, özellikle finansal sistem açısından bakıldığında toplumun bütünlüğü, ülke itibarı ve istikrarı için sınıraşan açık bir risk oluşturmaktadır.

¹³⁰ Nikos Passas, Kimberly Jones, "Commodities and Terörist Financing: Focus on Diamonds", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 12, (2006), s. 2.

¹³¹ Ayşe Dicle Ergin, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, ss. 68- 69.

Buna göre, sınır ötesi nitelikte olan bu risk ve tehditlere karşı etkin önlemler alınmalıdır. Avrupa Komisyonu bu alanda ilgili çalışmalar yapmaktadır. Ancak birliğe üye devletler ve ilgili tüm aktörlerle yakın işbirliği içinde yeni yasal tedbirlerin ve girişimlerin düzgün bir şekilde uygulanmasını sağlamak için koordinasyon çalışmaları devam etmektedir¹³².

Terör örgütleri, benzer şekilde organize suç örgütlerinde olduğu gibi suç kabul edilen eylemlerinden dolayı kazanılan kara paranın aklanması ihtiyacını duymaktadır. Fon kaynakları meşru veya gayri meşru bir kökene sahip olabilmektedir. Özellikle gayri meşru olduklarında, teröristlerin faaliyetlerini finanse etmek için kara para aklama faaliyetlerine (organize suçlarda kullanılanlara benzer) başvurdukları varsayılmaktadır. Bu, kara para aklamayla mücadeleye yönelik uluslararası yasal çerçevenin 1990'ların sonlarından itibaren terör finansmanını da içerecek şekilde genişletilmesinin nedenlerinden birisini oluşturmaktadır¹³³.

Kara para aklamada uygulanan teknikler, terör fonlarının kökenlerini ve kullanımlarını gizlemede uygulanan tekniklerle eş anlamlıdır. Terörizmi finanse etmek için kullanılan paralar ya suç faaliyetlerinden, yasal kaynaklardan ya da her ikisinden elde edilebilmektedir. Ancak, kaynakların meşru olup olmadığına bakılmaksızın terörizmin finansmanının kökenlerini gizlemek gerekmektedir. Bunun anlamı, eğer fonların kaynağı gizlenebilirse, terör eylemlerini kovuşturmanın zor olacağından kaynaklanmaktadır. Ayrıca terör örgütlerinin ve terör örgütlerinin fonlarının kaynağını gizlemeleri ve fonların tespit edilmeden devam etmesi zorunludur¹³⁴.

Kara para aklama ve terörizmin finansmanını tespit etmeye yönelik geleneksel metodolojiler, bilgisayar veri tabanı kontrollerini, gözetimi, posta/çöp kutularını, mahkeme celplerini, ortaklarla görüşmeleri, arama emirlerini ve konu görüşmelerini içermektedir. Bu tekniklerin çoğu manuel şekilde yürütülmekte, bu durum onları verimsiz ve yoğun kaynak haline getirmektedir. Ayrıca finans kuruluşları, belirli eşiklere tabi olan sabit kurallara dayalı şüpheli işlemleri tespit etmek için sistemler geliştirmiştir. Bu yaklaşım, sistemin suçlulardaki davranış değişikliklerine dayalı olarak kuralı dinamik

¹³² Patrícia Godinho Silva, "Recent developments in EU legislation on anti-money laundering and terrorist financing", *New Journal of European Criminal Law*, Vol. 10(1) (2019), s.2.

¹³³ Tim Krieger, Daniel Meierrieks, *Terrorist financing and money laundering*, 2011, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1860069, s.11. (12.03.2022).

¹³⁴ Paul Schott, *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, 2006, <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/978-0-8213-6513-7>, s. 6. (20.03.2022).

olarak ayarlayamadığı için yüksek oranda yanlış pozitif üretme dezavantajına sahip olmaktadır¹³⁵.

Bilindiği üzere kara para aklama süreci, suçtan elde edilen kazançların denetimin atlatılması ile başlamakta ve yasallaştırma ile biterken, terörün finansmanı sürecinde ise legal veya legal olmayan gelirlerin elde edilmesi ile başlayıp dağıtılması ile sonuçlanmaktadır. Terörün finansmanında paraya yasal görünüm kazanması önemli değildir. Ancak kara para aklamının terör örgütleri için, terörün finansmanı dolayısıyla ihtiyaç duydukları kaynakların sürdürülebilir olması açısından vazgeçilmeyen bir araç olduğu görülmektedir¹³⁶.

2.2.1.1.2. Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu kaçakçılığı, ceza kanunlarını ihlal ederek bir kişi veya terör örgütleri tarafından kontrollü maddelerin yasa dışı üretimi, taşınması ve/veya dağıtımıdır¹³⁷. Uyuşturucu kaçakçılığı, büyük terörist gruplar için en önemli ve cazip fon kaynağını oluşturmaktadır. "Narkoterörizm" olarak tanımlanan bu fenomen, terörist grupların dünya çapında narkotik madde yetiştirmesini, rafine etmesini ve dağıtmasını içermektedir¹³⁸. Uyuşturucu dağıtımı olarak da bilinen uyuşturucu ticareti, eroin, kokain, esrar veya diğer yasal olmayan uyuşturucular gibi yasa dışı kontrollü maddelerin satışı, taşınması veya kanunsuz olarak ithal edilmesi suçudur¹³⁹. Uyuşturucunun nasıl kullanıldığı ve ticaretinin yapıldığı sürekli değişmekte ve kaçakçılığı yöntemleri teknik ve organizasyonel karmaşıklık içinde büyümektedir. Değişmeyen tek etken, uyuşturucu ticaretinin kârlılığdır¹⁴⁰. Uyuşturucudan elde edilen gelirler, genel olarak yüksek meblağlara ulaştığında terörist örgütlerin büyümelerine ve güç kazanmalarına önemli şekilde katkı

¹³⁵ Xin-She Yang, Simon Sherratt, Nilanjan Dey, Amit Joshi, *Fourth International Congress on Information and Communication Technology: ICICT 2019*, London: (Advances in Intelligent Systems and Computing, 1041) Volume 1, 1st ed. 2020 Edition 1041, ss. 385–396.

¹³⁶ Jae-myong Koh, *Suppressing terrorist financing and money laundering*. Berlin: Springer, 2006, s. 27.

¹³⁷ GAO, *Virtual Currencies: Additional Information Could Improve Federal Agency Efforts to Counter Human and Drug Trafficking*, 2021, <https://www.gao.gov/products/gao-22-105462>, s. 7. (23.03.2022).

¹³⁸ Jodi Vittori, *Terrorist Financing and Resourcing*, Initiatives in Strategic Studies: Issues and Policies, 2011, s. 36.

¹³⁹ Justia, *Drug Trafficking*, 2022, <https://www.justia.com/criminal/offenses/drug-crimes/drug-trafficking/>, (24.03.2022).

¹⁴⁰ Europol, *Drug Trafficking*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/drug-trafficking>, (24.03.2022).

sağlamaktadır¹⁴¹. Bu kârlılık terör ve organize suç örgütleri tarafından bilinmekte ve eylemleri için finans aracı olarak kullanılmaktadır.

Uyuşturucu kaçakçılığı, sıklıkla birden fazla devleti kapsayan ve genellikle mali ve siber suçlar dâhil olmak üzere diğer suçlarla örtüşen, özellikle karmaşık bir suç faaliyetidir¹⁴². Uyuşturucu kaçakçılığı, elde edilen getirisi yüksek olan, kullanıcısı fazla, talep esnekliği sert, piyasadaki değerli para karşılığı trampası imkân dâhilinde olan, üretimi kolay, pazarlama ağı zor olmayan bir mal olması sebebiyle terörist örgütler tarafından gözde finans kaynaklarından¹⁴³. Terör örgütleri tarafından uyuşturucu ticaretine önem verilmesinin belirleyici nedeni, kazanç elde ederek finansman sağlamaktır. İlgili literatüre bakıldığında terör örgütlerinin gelir kaynakları yaratma çabasına yönelen iki temel nedenle sık sık ilişki kurulmaktadır. İlk gelişme olarak Soğuk Savaş'ın bitmesi ile beraber terörist örgütlere daha önce devletler tarafından sağlanan dış desteğinin azalması, ikinci gelişme ise 11 Eylül eylemleri neticesinde terörizmin finans kaynaklarına yönelik alınan tedbirler gösterilmektedir. Alınan önlemlerin etkisi ile beraber terör örgütlerinin kaynakları azalmış ve bu durum finansman sıkıntısını arttırmıştır. Yeni mali kaynaklar yaratabilmek arayışı içerisinde giren bu örgütler genellikle kaçakçılık suçlarına yönelerek kendileri için şartları uygun olanlar ise uyuşturucu ticareti işine girmişlerdir¹⁴⁴. Yani, terörist operasyonlarını finanse etmek için terörist gruplar uyuşturucu kaçakçılığı gibi suç faaliyetlerinin gelirlerini kullanmaktadırlar. Bu sebeple, hem terörist fonlar hem de mali suç gelirleri, fonların hareketini ve kullanımını kolaylaştırmak için kara para aklamaya tabidir¹⁴⁵. Böylece yasal görünüm kazandırmak amaçlanmaktadır.

Uyuşturucu ticareti ve diğer mali suç biçimlerinde olduğu gibi nihai amacı kazanç sağlayan finansal faydalar elde etmektir. Bu nedenle para, terör örgütleri tarafından uyuşturucu ticareti suçunun yürütülmesinde model olarak önemli bir role sahiptir¹⁴⁶.

¹⁴¹ Micheal Freeman, "The Sources Of Terrorist Financing: Theory And Typology", *Studies in Conflict and Terrorism*, (2011), s. 463.

¹⁴² European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, *Drug smuggling*, 2022, <https://www.eurojust.europa.eu/crime-types-and-cases/crime-types/drug-trafficking>, (02.04.2022).

¹⁴³ Mesut Hakkı Caşın, *Uluslararası Terörizm*, Ankara: Nobel Yayın, 2008, s. 533.

¹⁴⁴ Freeman, a.g.e. s. 465-466.

¹⁴⁵ Hamed Tofangfaz, "A new approach to the criminalization of terrorist financing and its compatibility with Sharia law", *Journal of Money Laundering Control*, Cilt 15 Sayı 4, (2012), s. 399.

¹⁴⁶ Lucky Nurhadiyanto, "The Identification Money Laundering On Drug Trafficking", *Asia Pacific Fraud Journal*, Volume 5, Nomor 1, (2020), s. 71.

Genel olarak terör örgütleri, operasyonları için büyük miktarlarda paraya ihtiyaç duymamaktadırlar. Ancak eğitim, altyapı ihtiyaçları, üyelerini donatma, yerel yetkililere rüşvet verme, işe alma ve lojistiği finanse etme gibi durumlar için gelir elde etmek zorundadırlar. Bu sebeple, faaliyetlerini finanse etmek ve devamlılık sağlamak amacıyla uyuşturucu madde kaçakçılığı yapanlar ile işbirliğine giderek güvenlik sağlanması, lojistik hizmeti, işleri kolaylaştırma ve vergilendirme karşılığında çıkar sağlamakta ya da direkt olarak uyuşturucu ticareti yaparak kazanç elde etmektedirler¹⁴⁷.

Terör örgütleri, kullandıkları şiddet sayesinde otorite kurma becerisine sahip olmaktadır. Bu otorite imkânının sağladığı denetleme mekanizmasıyla beraber uyuşturucu ticaretinin kontrol edilebilir biçimde sürmesine; sokak, bölge, ülke düzeyinde sistemleştirilen oluşumlar neticesinde farklı grupların bu alana müdahale etmesini önlemektedir. Bununla beraber örgüt içerisinde gizliliğin maksimum seviyede sağlanması ile ifşa edilmenin engellenmesi ve uyuşturucudan elde edilen gelirin istenilen düzeyde olması ile örgüte aktarılması noktasında hedeflerini gerçekleştirerek fayda elde etmektedirler¹⁴⁸. Bu sebeple, terör örgütleri, kâr marjı oranın çok yüksek olduğu uyuşturucu faaliyetlerine yönelmesi kaçınılmaz gerçektir.

2.2.1.1.3. Silah Kaçakçılığı

Silah kaçakçılığı, silahların, parçalarının ve bileşenlerinin ve mühimmatın ulusal sınırların ötesine ithalatını, ihracatını, edinimini, satışını, teslimatını, hareketini veya transferini ve ayrıca ateşli silahların, öğelerin hareketini içermeksizin kasıtlı olarak yasal ticaretten yasa dışı ticarete saptırılmasını içermektedir¹⁴⁹. Organize suç ve terör örgütleri, faaliyetlerini yürütmek için genellikle silahların mevcudiyetine güvenmektedir. Silah kaçakçılığı, olaya karışan az sayıdaki organize suç grubu için birincil gelir kaynağı olmaktan çok, neredeyse yalnızca ek bir gelir kaynağıdır. Çoğu grup, silah kaçakçılığıyla

¹⁴⁷ Michael Braun, *Drug Trafficking And Middle Eastern Terrorist Groups: A Growing Nexus?*, 2008, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/drug-trafficking-and-middle-eastern-terrorist-groups-growing-nexus>, (26.03.2022).

¹⁴⁸ Taner Aydın, *Türkiye’de Narko Terörizm ve PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Rolü*, (Master Tezi), Ankara: G.Ü. SBE, 2007, s.11.

¹⁴⁹ Global Organized Crime Index, t.y., *Arms Trafficking*, https://ocindex.net/crime/arms_trafficking, (26.03.2022).

ilgili temaslar, mevcut yollar hakkında bilgi ve altyapı sunabilecek diğer suç faaliyetleri yoluyla silah kaçakçılığı işine girmektedir¹⁵⁰.

Silah kaçakçılığı, karmaşık, çok yönlü bir suçtur ve sahtekârlık, yolsuzluk, kara para aklama, kaçakçılık, yıldırma ve cinayet dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, silah yaptırımlarını çiğnemenin ötesinde sayısız ayrı suç içerebilmektedir¹⁵¹. Ateşli silahların suçlular tarafından kullanılması, dünyanın tüm ülkelerindeki vatandaşların güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Silahlı soygun ve cinayette bariz kullanımlarının yanı sıra, çok çeşitli başka suçlarla da bağlantılıdır. Bunlara yolsuzluk, çevre suçları, insan kaçakçılığı, deniz korsanlığı, organize suç ve terör faaliyetleri dâhildir. Küçük silahları ve hafif silahları suçluların gizlemesi ve taşınması kolaydır, bu nedenle ateşli silah kaçakçılığı, diğer ciddi suç türlerini besleyen ve finanse eden kazançlı bir iştir¹⁵². Silah kaçakçılığı sorunu çok boyutlu bir olgudur. Ateşli silahlar hem yasal hem de yasa dışı olarak üretilmekte ve ticareti yapılmaktadır. Bu nedenle yasa dışı olarak üretilen ve ticareti yapılan ateşli silahların tanımlanmasını ve izlenmesini çok karmaşık hale getirmektedir. Daha da karmaşık olan meseleler, çoğu ateşli silahın yasal olarak üretilmesi ve ardından yasa dışı pazara yönlendirilmesi. Özellikle, yasa dışı silahlar şiddet suçlarının çoğu biçiminde mevcuttur ve organize suç gruplarının ve terör örgütlerinin gücünü arttırmaktadır¹⁵³.

2.2.1.1.4. İnsan Ticareti

İnsan ticareti, insanların temel haklarını ve onurunu zedeleyen ciddi bir suçtur. Yalnızca ekonomik kazanç amacıyla savunmasız kişilerin suç yoluyla sömürülmesini içermektedir. İnsan ticareti köleliğin modern bir biçimidir. Genellikle sınıraşan bir karaktere sahiptir ve kurbanları her iki cinsiyetten ve her yaştan olabilmektedir. İnsan ticareti çeşitli şekillerde gerçekleşmekte ve şunları içerebilmektedir: Fuhuş dâhil cinsel sömürü; zorla çalıştırma veya hizmetler; kölelik, kulluk ve ilgili uygulamalar; hayati

¹⁵⁰ Europol, *Illicit firearms trafficking*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>, (28.03.2022).

¹⁵¹ Andrew Feinstein, Paul Holden, *The Oxford Handbook of Organized Crime*, 2014, <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199730445.001.0001/oxfordhb-9780199730445-e-001#oxfordhb-9780199730445-e-001-div1-1>, (28.03.2022).

¹⁵² Interpol, *Firearms trafficking*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking>, (28.03.2022).

¹⁵³ UNODC, *Firearms trafficking*, 2020, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/firearms-trafficking.html>, (28.03.2022).

organların çıkarılması. İnsan ticareti, yankesicilik, hırsızlık ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi zorla suç işleme amacıyla sömürü biçiminde olabilmektedir. İnsan ticareti insan kaçakçılığı değildir. İnsan ticareti kalıpları insan kaçakçılığında görülenlere benzer olsa da, yasal olarak farklıdır, ikisi arasında geniş bir ayırım yapılabilmektedir. Genel olarak, bir ülkeye yasa dışı giriş hakkı kazanmak için bir kaçakçıya ödeme yapan kişiler bunu gönüllü olarak yaparken, insan ticareti mağdurları genellikle başka bir ülkeye girmeye zorlanmakta veya kandırılmaktadır. Ayrıca, insan kaçakçılığı mutlaka ekonomik amaçlarla sömürüyü içermemektedir¹⁵⁴. Bununla birlikte, insan kaçakçılığı muhtemelen savunmasız yerel nüfusu sömürmek ve kontrol etmek için bir araç, çatışmadaki savaşılar için algılanan bir fayda ve fidye ödemelerini güvence altına almak için bir fırsat olarak kullanılmaktadır¹⁵⁵.

İnsan ticareti, bir kişinin yasa dışı olarak sömürülmesidir. Herkes, insan kaçakçılığının kurbanı olabilmekte ve bu, herhangi bir toplulukta, şehirlerde, banliyölerde ve hatta kırsal alanlarda meydana gelebilmektedir¹⁵⁶. İnsan ticareti, insan hakları ihlali ve insan şerefine ve bütünlüğüne yönelik bir suç teşkil etmekte ve çoğunlukla "*modern kölelik*" olarak anılmaktadır. İnsan kaçakçılığı en ciddi suçlardan biridir ve bir BM çalışmasına göre silah ve uyuşturucu kaçakçılığından sonra en yaygın üçüncü suçtur¹⁵⁷. Interpol'e göre insan ticareti, modern köleliği oluşturan, milyarlarca dolarlık uluslararası organize suçun bir biçimidir. Suçlular için, insan ticareti mağdurları yalnızca mali kazanç için kullanılabilir ve hatta satılabilecek bir metadır. İnsan onuru ve hakları tamamen göz ardı edilmektedir. İnsan ticaretinin birçok biçimi vardır, ancak tutarlı bir yönü, mağdurların doğasında bulunan kırılmalıklarının kötüye kullanılmasıdır. Bunlar sırasıyla:

- Zorla çalıştırma için insan ticareti
- Zorla suç faaliyetleri için insan ticareti
- Cinsel sömürü amacıyla kadın ticareti
- Organların çıkarılması için insan ticareti

¹⁵⁴ Europol, *Trafficking in Human Beings*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/trafficking-in-human-beings>, (29.03.2022).

¹⁵⁵ FATF, *Financial Flows from Human Trafficking*, APG Report, Paris, 2018, s. 17.

¹⁵⁶ Federal Bureau of Investigation (FBI), *Human Trafficking*, t.y., <https://www.fbi.gov/investigate/violent-crime/human-trafficking#Human-Trafficking%20Task%20Forces>, (06.04.2022).

¹⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, *Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi*, 2022, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-insan-ticaretiyle-mucadelesi-.tr.mfa, (06.04.2022).

- İnsan kaçakçılığı

şeklinde gerçekleşmektedir¹⁵⁸. İnsan ticareti suçu üç temel unsurdan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla; eylem, araç, amaç unsurlarıdır. Fiziksel ve cinsel istismar, şantaj, duygusal manipülasyon ve resmi belgelerin kaldırılması insan tacirleri tarafından kurbanlarını kontrol etmek için kullanılmaktadır. Sömürü, mağdurun kendi ülkesinde, göç sırasında veya yabancı bir ülkede gerçekleşebilmektedir¹⁵⁹. İnsan ticareti, dünya çapında milyonlarca insanı haysiyet ve özgürlüklerinden mahrum bırakmaktadır. Ulusal güvenliği tehdit etmekte, piyasaları bozmakta ve uluslararası suçluları ve teröristleri zenginleştirmektedir. İnsan ticareti ve/veya kaçakçılığında en çok kazanç elde eden kesim şüphesiz terör örgütleridir¹⁶⁰. Bu aykırı durum terör örgütleri tarafından su istimal edilmekte, hem kendilerine kazanç sağlamakta, hem de örgüt için elaman temin etmek amacıyla kullanılmaktadır. Yasal olmayan göç faaliyetleri ile sıkı ilişki içinde olan terör örgütleri insan ticareti ve/veya kaçakçılığı yoluyla finans ve maddi kazanç elde etme amacı ile sık kullanılan yöntemdir.

2.2.1.1.5. Haraç Toplama ve Fidyeye Alma

Terörün yasal olmayan finansman araçlarından bir diğeri olan haraç toplama, "*Terör örgütleri, kişilere koruma vaadinde bulunma, zarar vermeme garantisi sağlama, bir şekilde şahit olduğu veya öğrendiği bir suçu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidinde bulunarak şantaj yapma veya adam kaçırma karşılığında kişi veya gruplardan zorla para toplama*" şeklinde yer almaktadır. Haraç vermek istemeyen bireyleri kaçırmak, işyerlerini bombalayarak ya da suikast düzenleyerek korku yoluyla haraç verdirmeye zorlamaktadırlar.¹⁶¹ Uygulamada terör örgütleri tarafından genel olarak tehdit ve zorbalığa dayanarak vergi koruma ücreti vb. gibi tanımlamalar adı altında haraç talep edilmektedir. Terör örgütleri tarafından haraç toplama: "*Koruma, zarar verme, korkutma ya da bir suçu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidi şeklindeki metotlarla gerçekleşen bir uygulamadır*"¹⁶² şeklinde gerçekleşmektedir.

¹⁵⁸ Interpol, *Human trafficking*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking>, (06.04.2022).

¹⁵⁹ UNODC, *Human trafficking*, 2022, <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html>, (06.04.2022).

¹⁶⁰ U.S. Department of State, *Human trafficking*, t.y., <https://www.state.gov/policy-issues/human-traffic-king/>, (06.04.2022).

¹⁶¹ Hasan Aykın, H. Kevser Sözmén, *Terörizmin Finansmanı*, Ankara: MASAK Yayını, 2008, s. 30.

¹⁶² Saim Öztürk, *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü Pkk*. Ankara: Temuh Yayınları, 2000, s. 2.

Haraç toplama uygulamaları, terör örgütleri için önemli bir gelir sağlasa da, devlet otoritesine karşı eylemler olarak da değerlendirilmektedir. Devletin en önemli özelliklerinden biri, halkın gelirinden zorla pay alma konusunda meşru yetkiyle donatılmasıdır. Terörist örgütler, "haraç" ya da "vergi" ismi altında kişiye şantaj yaparak onlardan zor kullanarak para toplamak amacıyla devlet otoritesini de sarsmayı, insanlarda şüphe ve korku uyandırmayı amaçlamaktadırlar¹⁶³. Ayrıca terör örgütleri tarafından kaçırılan rehinelere, uyuşturucu, petrol, altın ya da elmas gibi birer değer olarak görülmekte ve örgüt için elde edilecek fayda ve kazancı düşünülmektedirler¹⁶⁴. İşte bu durumda elde edilen gelir olan fidye, "*Bir kimsenin esirlikten veya başına gelen herhangi bir beladan kurtulmak için kendisinin veya kendi adına bir başkasının ödemesi gereken para, kurtulmalık*" şeklinde belirtilirken, terör örgütlerince ise "*işadamı, tanınmış bürokrat, devlet adamı vb. şahısların kaçırılarak karşılığında para talebinde bulunulması*"¹⁶⁵ olarak ifade edilmektedir. Dünya genelinde pek çok terörist örgüt, bir yandan varlıklarını sürdürebilmek ve ideolojilerini destekleyen eylemlerde bulunabilmek için gerekli olan parayı elde edebilmek, diğer yandan da propagandalarını yapmak ve örgütlerinin adlarını duyurabilmek için öncelikle servet sahibi iş insanlarını ve bürokratları kaçırmak yoluyla karşılığında fidye almış, mali kaynaklarını geliştirmeye ve arttırmaya çalışmışlardır¹⁶⁶.

2.2.1.1.6. Gasp, Hırsızlık ve Soygun

Yasa dışı yoldan para kazanma olanakları görünüşe göre sonsuz alternatif içermektedir. Sözde beyaz yakalı suçlular için riskler düşük, getiriler ise yüksek görünmektedir. Mali suçlar, kötü niyetli kişiler tarafından işlenen temel hırsızlık veya dolandırıcılıktan, her kıtada ayakları olan organize suçlularca idare edilen büyük ölçekli operasyonlara kadar uzanmaktadır. Bunlar, sosyo ve ekonomik neticelerinin ötesinde, genellikle şiddet suçları ve hatta terör ile yakın olarak ilişkili olduklarından, önemi küçümsenmemesi gereken ciddi suç faaliyetleridir¹⁶⁷.

¹⁶³ Aykın ve Sözmen, a.g.e. s.30.

¹⁶⁴ Loretta Napolenoni, *Modern Cihat Terör Örgütlerinin Kasalarındaki Dolarlar Nereden Geliyor*, Bulut Yayınları, 2004, s.72.

¹⁶⁵ Necati Alkan, "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları", *Polis Dergisi*, Sayı 40, 2004, s.4.

¹⁶⁶ Aykın ve Sözmen, a.g.e. s.32.

¹⁶⁷ Interpol, *Financial Crimes*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime>, (26.04.2022).

"Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisine (United Nations Office on Drugs and Crime-UNODC)"¹⁶⁸ göre gasp, fiili veya tehdit edilen güç, şiddet veya korkunun yanlış kullanımı yoluyla bir başkasından mülk elde etmekten ibaret şeklinde tanımlanmaktadır. Gasp, hırsızlık suçundan farklı olmakla birlikte hırsızlıkta mülk, mağdurun iradesi dışında ve rızası olmadan alınırken, gaspta mağdur, istemeyerek de olsa para veya mülkü teslim etmeye rıza göstermektedir. Bir başka ayırt edici faktör, hırsızlık tehdidinin doğasının, mağdura ani bir fiziksel zarar verilmesiyle sınırlı olmasıdır. Öte yandan şantaj, gelecekteki zararlarla ilgili çok çeşitli tehditleri kapsamaktadır¹⁶⁹. Bir diğer yasa dışı suç olan tefecilik ise izin verilen yasal sınırı aşan bir faiz oranıyla borç verme olarak tanımlanmaktadır. Terör örgütleri ve örgütlü suç gruplarının uyuşturucu kaçakçılığı ve göçmen kaçakçılığı gibi diğer yasa dışı faaliyetlerden elde ettikleri kârların, müşterilere genel olarak kanunla belirlenen borç verme faiz oranını aşan oranlarda borç vererek daha da fazla para kazanmak için kullanılan bir yöntemdir¹⁷⁰.

Terör örgütleri tarafından kullanılan gasp ve hırsızlık, faaliyetlere başlamak için ihtiyaç duyulan paranın bulunması amacıyla tercih edilen bir yöntemdir. Terör örgütlerince hedef alınan yerler toplu halde para bulunduran yer ve şahıslar, bankalar, büyük işletmeler, para nakliyesinde kullanılan araçlar ve muhasebeciler yer almaktadır¹⁷¹. Yüksek miktarda para bulunduran bu alanlar terör örgütleri için her zaman cazip olmaktadır. Bununla birlikte, eylem riskinin fazla oluşu ve artan güvenlik önlemleri gibi çeşitli sebepler soygun benzeri eylemlerden terör örgütlerini uzaklaştırmaktadır. Mevcut risklere rağmen gasp-soygun benzeri eylemler, terör örgütlerinin mali bakımdan sıkıştıkları durumlarda finansal gelir elde etmek için başvurdukları bir yol olmaktadır¹⁷². Kapasitesi farklı birçok işletme kendi güvenlik yapılarını oluşturduğu, kişilerin bireysel olarak korunmalarına dikkat ettikleri bir zaman diliminde soygun, hırsızlık ve gasp gibi suçlar, taşıdığı riskler ve getiriler kıyaslandığında terörist gruplarca çok tercih edilmeyen bir gelir elde etme metodudur. Bununla beraber özellikle minimal ve maddi olarak

¹⁶⁸ UNODC, *Extortion*, 2018, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-4/key-issues/extortion.html>, (26.04.2022).

¹⁶⁹ Martin Neumann, Corinna Elsenbroich, "Introduction: the Societal Dimensions of Organized Crime". *Trends in Organized Crime*, 20 (2016), s.3-4.

¹⁷⁰ UNODC, *Loansharking*, 2018, <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-4/key-issues/loansharking.html>, (26.04.2022).

¹⁷¹ Aykın ve Sözmén, a.g.e. s.32.

¹⁷² Sabri Dilmaç, *Terörizm sorunu ve Türkiye*, Ankara: E.G.M, İ.D.B Yayınları 55, 1997, s. 42.

problem içerisindeki terörist örgütler zaman zaman bu tarz faaliyetler içerisinde olmaktadır¹⁷³. Bu tür eylemlerin terör örgütlerinden ziyade organize suç örgütleri tarafından parasal kaynak yaratma imkânı için tercih edildiği bilinmektedir.

2.2.1.2. Hukuka Uygun Kaynaklar

Yasal olmayan yollarla kazanç sağlama opsiyonlarına göre gelirin elde edilmesi açısından daha düşük risk barındıran yasal yöntemler, terör örgütlerince sıklıkla tercih edilen yöntemlerdir. Buna ek olarak söz konusu bu yöntemler, güvenlik güçleri tarafından hukuki faaliyetlerin izlenmesi yoluyla terör örgütleri hakkında bilgi sahibi olmanın görece daha kolay olması, piyasa şartlarında örgüt elemanlarının varlığını gösterebilmesi için vasıflı olma özelliği ve kâr beklentisinin yasal olmayan faaliyetlere göre düşük olması gibi avantajlı olmayan durumlar da bulundurmaktadır¹⁷⁴.

Terörist örgütler hukuka uygun kuruluşlar aracılığıyla yasal görünümüne yüksek kazançlar sağlamaktadır. Bu gruplar kuruluşların kâr amacını sağlamasını beklemeyip, yardım, aidat, hibe, hayır, görsel ve basılı yayın araçlarını kullanarak gelir sağlamayı hedeflemektedirler. Hayır kuruluşu olarak da bilenen "*kâr amacı gütmeyen kuruluşlar*" (dernek ve vakıf gibi) önemli faaliyet alanları olarak aklamada kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra yasal zeminde faaliyet gösteren ticari işletmeleri kullanarak gelir elde etmektedirler¹⁷⁵.

2.2.1.2.1. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Kullanılması

Türkiye Cumhuriyeti kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanında fon kaynağı olarak nasıl kullanıldığını belirten "26693 sayılı Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği"nin 2/a bölümü şu şekilde yer almaktadır: "*Terör örgütlerine yasal görünümüne kaynak sağlanmasında dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılır. Bu kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle terör örgütüne veya teröristlere aktarılır. Bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen*

¹⁷³ İbrahim Üney, *Organize Suç ve Terörizm İlişkisi: PKK Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2006, s. 78.

¹⁷⁴ Freeman (2011), a.g.e., s. 469-470.

¹⁷⁵ Alan B. Krueger, *What Makes a Terrorist: Economics and the roots of terrorism*, Princeton University Press, 2007, s. 131.

kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedir"¹⁷⁶ şeklinde yer almaktadır. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların mali operasyonları, diğer bireyler veya kuruluşlar tarafından terör faaliyetlerini finanse etmek veya desteklemek için kötüye kullanılma riski altında bulunmaktadır. Terörün finansmanına dâhil olmanın sonuçları önemli olmakla beraber itibar, statü ve bağışçı güveninin kaybını da içerebilmektedir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar geleneksel olarak nakit yoğundur ve yetki alanları arasındaki destekçilerden düzenli olarak fon aktarmaktadır. Genellik olarak çok yüksek bir suç ve terörist istismarı riskine maruz bırakan daha az resmi düzenlemeler altında çalışmaktadırlar¹⁷⁷.

Dernek, vakıf, sivil toplum kuruluşu ve sendika benzeri kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanında ki etkisi küçük görülmeyecek kadar önemli rol oynamaktadır. Bu durumu engelleyebilmek için kâr amacı gütmeyen kuruluşların faaliyet alanlarının yakından izlenmesi, gerçekleştirilen faaliyetlerin güncel şekilde kayıtlanarak incelenmesi, yönetici konumundaki bireylerin faaliyetlerinin gözetilmesi ehemmiyet taşımaktadır. Bununla birlikte bu tür kuruluşların şeffaf olması ve güvenlik bakımından teşvik edici regülasyonların yürürlüğe koyulması gerekmektedir¹⁷⁸. Bu tür kuruluşların, her sene yüksek miktarlarda bağış toplamakta, yönetim masrafları düşüldükten arta kalan miktarı bağışlardan faydalanacak birey veya kurumlara dağıtılmak ve yoğun şekilde nakit akışı gerçekleşmiş olmaktadır. Bu tür kuruluşlar tarafından elde edilen meblağlar, gerek kuruluş masraflarını gerekse de yardımda bulunduğu birey ya da kurumların ihtiyaçlarının mevcut halinden yüksek gösterilmesiyle gizlenebilecektir. En son olarak da istedikleri alıcıya bu paralar aktararak işlem gerçekleştirilecektir¹⁷⁹.

¹⁷⁶ 26693 sayılı Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, 2014, <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=11703&MevzuatTertip=5>, (03.05.2022).

¹⁷⁷ Australian Government The Department of Home Affairs, *Criminal justice, Non-profit organisations*, 2022, <https://www.homeaffairs.gov.au/about-us/our-portfolios/criminal-justice/crime-prevention/anti-money-laundering-counter-terrorism-financing#>, (05.05.2022).

¹⁷⁸ Anne Imobersteg Harvey, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, Showcasing Australia, 2019, s. 108-109.

¹⁷⁹ Nedelcu, a.g.e., s.39.

Terör örgütleri dernek, vakıf, enstitü, birlik gibi çeşitli adlar altında faaliyette bulunan kâr amacı niyetinde olmayan sivil toplum örgütlerini kazanç sağlama amacı için çalıştırabilmektedir. Yardım kuruluşları, elde ettikleri gelirleri terörist örgütlerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla değerlendirebileceği gibi, bu örgütlerce doğrudan veya dolaylı olarak fon sağlanabilmekte ve son olarak örgütlerce de işletilebilmektedir¹⁸⁰. Terör örgütleri ve kâr amacı gütmeyen örgütlerin çok farklı amaçları bulunmakta, ancak genellikle benzer lojistik yeteneklere güvenmektedirler. Bunlar; fonlar, malzeme, personel ve kamu etkisi, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için temel kaynaklardır. Terör örgütleri, amaçlarını ilerletmek için aynı kaynakları ararlar, bu durum kâr amacı gütmeyen kuruluşları teröristler veya terör ağları tarafından istismara karşı savunmasız hale getirmektedir. FATF, kâr amacı gütmeyen kuruluşları terör örgütleri için çok çekici kılan başka faktörleri şöyle açıklamaktadır¹⁸¹:

- Kâr amacı gütmeyen kuruluşların çalışma şeklini değiştiren küreselleşme, onları terörist ağların faaliyet gösterdiği alanlara çekerek, terör örgütlerinin ilgisini çeken birbirine bağlı finans ve ulaşım ağları yaratmaktadır.
- Kâr amacı gütmeyen kuruluşların büyük geçici işgücünün önemli bir kısmı gönüllülerden oluşmaktadır. Personele ve özellikle gönüllülere genellikle kapsamlı bir geçmiş kontrolü yapılmamaktadır. Ayrıca risk değerlendirmesi, uyum ve yasal konularda teknik uzmanlığa sahip personeli çekmek ve elde tutmak gibi güçlüklerle karşılaşmaktadır.
- Kâr amacı gütmeyen kuruluş sektörü tarafından yapılan iyi işlere halkın yüksek düzeyde güvenmesinden dolayı faaliyetleri genellikle diğer sektörler kadar tutarlı bir şekilde incelenmemektedir. Terörist ağlar, kasıtsız olarak bir kâr amacı gütmeyen kuruluşun meşru faaliyetlerine sırt çevirerek veya meşru kâr amacı gütmeyen kuruluşları taklit ederek bu kamu güvenini kötüye kullanmaktadır.

¹⁸⁰ Shawn Teresa Flanigan, "Charity as Resistance: Connections Between Charity, Contentious Politics, and Terror", *Studies in Conflict & Terrorism*, Cilt 29, Sayı 7 (2006), s. 641.

¹⁸¹ FATF, *Risk of terrorist abuse in non-profit organisations*, 2014, <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/risk-terrorist-abuse-non-profits.html>, (22.04.2022).

2.2.1.2.2. Ticari İşletmelerin Kullanılması

Terör örgütler tarafından gerçekte var olmayan paravan firmalara hizmet verilmiş gibi gösterilerek çeşitli adlar altında gelir toplamakta, faaliyet gösterdiği ticari alanlardaki rakiplerini tehdit yoluyla sindirerek kendi çıkarlarına yönelik monopol konum yaratmaktadır. İşletmelerin sosyal güvenlik ve vergi konusunda yaptıkları kayıt dışı ekonomik faaliyetler ve çeşitli hileler ile kazanç sağlamaktadır¹⁸². "*Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği*"nde ticari işletmelerin kullanılması yer almaktadır.

*"Örgütle görünüşte bağlantısı olmayan kişiler adına kurulan şirketlerin yasal faaliyetlerinden elde edilen gelirler terörün finansmanı için kullanılabilir. Çoğu kez, bu şirketlerin faaliyet alanları aynı zamanda terör örgütüne lojistik destek sağlayacak türden alanlardır. Terör örgütünün ihtiyaç duyacağı malları taşımak veya uyuşturucu ticaretinde kullanmak üzere nakliye şirketi kurulması, terör örgütü üyelerinin ülke dışına kolay bir şekilde çıkarılması için seyahat acentesi kurulması buna örnek verilebilir. Bu açıdan yükümlülerin, tüzel kişi müşterilerinin sahiplerinin kimler olduğu konusunda bilgi sahibi olması ve şüpheli durumlarda gerekli araştırmayı yaparak MASAK'a bildirimde bulunması önem kazanmaktadır"*¹⁸³.

Terör örgütleri tarafından kurulan ve işletilen söz konusu kurumlar kanuna uygun şekilde biçimlenerek faaliyet göstermektedir. Bankalarda bulunan hesaplar da belirtilen faaliyetleri kanıtlar niteliklere sahip olarak kullanılmaktadır. İthalat ve ihracat işleri ile ilgilenen bahsi geçen bu işletmeler, sattıkları ürünler için fatura düzenlemekte, satın aldıkları ürünlere karşılık fatura almakta, ödeme işlemlerini banka aracılığıyla sağlamakta ve banka dekontları ile yapılan işlemler için kanıt sunabilmektedirler. Başka bir anlatımla gerçekleştirilen tüm işler tamamıyla hukuksal bir zeminde gözükmektedir. Ama durum gerçekte şu şekildedir; işletmenin ürünü aldığı bireyler fonlanması gereken terörist örgütler ve örgüt elemanlarından, firmadan ürün alan tüketicilerse terörist örgütlere fon oluşturmayı isteyen sempatanlardan oluşmaktadır. Şirketlerin ürün tedarik ettiği kişilerde ürünü satın alan kişilerde şüphe uyandırmamalıdır, çünkü bu yönde yapılan her

¹⁸² Richard Clutterbuck, *Terrorism, Drugs and Crime in Europe after 1992*, London: Routledge, (1990), s. 156

¹⁸³ 26693 sayılı Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, a.g.e.

işlem legal gözükerek yapılmaktadır. Bahsi geçen gerçek dışı işletmelerin sanal ürünlerine yönelik katalog hazırlamak gibi çeşitli metotlar ile hukuksal bir görüntü vermeleri daha da güçlenmiş bir durumdadır. Ayrıca, söz konusu işletmeler vergilerini de ödeyerek kanunlar çerçevesinde yükümlülüklerini yerine getirerek idari birimlerin denetiminden kaçabilmektedirler¹⁸⁴.

2.2.1.2.3. Aidat ve Bağış Toplanması

Terörizmin finansal desteğinin yasal kaynakları öncelikle "*bireyler, tüzel kişiler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar veya işletmeler ve bazı durumlarda yabancı ülkeler tarafından verilen büyük ve küçük miktarlarda meşru fonlardan*" oluşmaktadır. Bu fonlar işletmeler arasında maaş, ücret, yardım, kişisel bağışlar ve kâr olarak bulunmaktadır. Bireyler, kişisel olarak ya da ailelerinin gelir/destek kaynaklarından fon sağlayabilmekte; yerel olarak da (örneğin mahalleler, ibadet yerleri vb.) ufak çapta bağış toplama kampanyaları veya sosyal medya ve kitle fonlaması siteleri gibi internet üzerinden daha geniş çaplı çağrılar yapabilmektedirler. Bağış yapanlar ve aidat ödeyenler, fonların nerelerde kullanıldığının nihai amacını bilebilmekte ya da bilmeyebilmektedir¹⁸⁵. Bu bilgiler ışığında aidat, terör örgütleri tarafından üyelerinden ekonomik koşul ve durumlarına göre periyodik şekilde elde edilen nakit tutarlar, bağış ise terör örgütlerince sempatizanları aracılığıyla nakdi veya aynı şekilde yapılan yardımlar olarak tanımlanabilir.

Terör örgütlerinin yaygın olarak legal görünümlü yollardan elde ettiği gelir türlerinden terör örgütleri üyelerinden aidat görüntüsü ile fon talep ederken, sempatizanlarından ise bağış görüntüsü ile maddi kazanç elde etmektedirler. Terör örgütleri, üye ve sempatizanlarından sağlanan aidat ve bağışlar ile ilk olarak örgütün finansal ihtiyaçlarının sağlanması iken, ikinci olarak ise üyelerin ve yandaşların örgüte yönelik bağlarının devamlı olarak sınanması ve örgüt ile mevcut halde bulunan bağlantının maddi özveriler aracılığıyla daha da artmasını sağlamaktadırlar. Bazen bazı örgütler, bu aidat ve bağışları toplarken gönüllülük esası yerine üye ve sempatizanlarına baskı yaparak bu paraların ödenmesini istemektedirler¹⁸⁶.

¹⁸⁴ Peter Lilley, *Dirty Dealing: The Untold Truth About Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*, London: Kogan Page Publishers, 2006, s. 32.

¹⁸⁵ OECD, *Harmful Tax Competition*, s.23.

¹⁸⁶ Andrew Mango, *Türkiye'nin Terörle Savaşı*, çev. Orhan Azizoğlu, İstanbul: Doğan Kitap, 2005, s. 93.

Finansörler ve destekçiler, terör örgütlerine veya bireysel aktörlere fon sağlayan (toplanan veya bağışlanan) kişilerden oluşmaktadır. Bunlar arasında meşru işletmelerden elde edilen fonlar, hayır kurumlarından ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar aracılığıyla yapılan bağışlar veya yasa dışı suç faaliyeti gelirleri sayılabilmektedir. Finansörler ya da destekçiler, terörizm bağlantısı noktasında bilinçsiz veya bilinçli olabilmektedirler. Fonların nihai amacı veya varış yeri ile ilgili bir gizlilik unsuru mevcut olsa da, finansörlerin/destekçilerin ellerindeki hareketlerinin kanıtı vergi idaresine bir düzeyde görünür olmalıdır¹⁸⁷. Unutulmamalıdır ki, yasal görünümlü organizasyonlar adına bağış toplayan kişilerin dâhil oldukları fonlama şekli terörün finansmanına yönelik soruşturmaların en sık karşılaşılan ve en zorlayıcı olan finansman tipini oluşturmaktadır.

2.2.1.2.4. Görsel-Basılı Yayın Organlarının Kullanılması ve Sosyal Etkinlikler

26693 Sayılı Tebliği'ne göre görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması: "*Medya şirketleri, terör örgütlerinin gerek propaganda yapmak gerekse finansman temini amacıyla kullandıkları araçlar arasında yer almaktadır. Özellikle terör örgütü yandaşları, terör örgütüne yakın görsel ve basılı yayın organlarına reklam bedeli adı altında yüksek tutarlarda ödemeler yapmak suretiyle örgüte finansman desteği sağlarlar. Aynı zamanda örgüt üyeleri, bu yayın organlarında çalışan kişiler olarak gösterilmek suretiyle finansal olarak desteklenir*"¹⁸⁸ şeklinde yer almaktadır. Bunlara ilave olarak yine aynı tebliğde "*terör örgütleri konser, şölen, sergi, kermes ve gösteri gibi çeşitli etkinlikler düzenleyip bu etkinliklere katılım ücreti olarak gelir elde eder*" ifadesi ile sosyal etkinliklerden terör örgütlerinin gelir elde etme çabalarına yer verilmektedir.

Terör örgütleri, propaganda yapmak ve ideolojilerini yaymak için medya araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu amaca yönelik olarak çeşitli araçlardan faydalanmaktadırlar. Bunlar sırasıyla, yayınevi, televizyon, gazete, dergi, radyo kanalı, kitap, internet sayfası ve blogu ya da medyada yer alan sosyal platformlar şeklinde pek çok görsel ve basılı yayın organını kapsamaktadır. Bu platformlarda hesaplar açarak bu araçlar üzerinden örgütsel propagandalarını devam ettirmektedirler. Görsel ve basılı

¹⁸⁷ OECD, *Harmful Tax Competition*, s.71.

¹⁸⁸ 26693 Sayılı Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, a.g.e.

yayın organlarının örgütlerin propagandası haricinde bir diğer kazanımı da, örgüte finans kazandıracak bir kaynak olarak kullanılması özelliğidir¹⁸⁹.

Terör örgütleri tarafından yayınladıkları kitap, dergi ve gazete gibi basılı yayın organları, ideolojik düşüncelerini yaymak ve teorik eğitimlerde ilgi duyan kişileri eğitmek maksadıyla kullanılmaktadırlar. Bunun yanı sıra, yayınlamış oldukları basılı dokümanları üye ve sempatanlarına satmak şeklinde mali gelir elde etmeyi sağlamaktadırlar. Görsel yayın organlarından olan teyp ve videokasetler terör örgütlerinin bu bağlamda, örgüt elemanlarını provoke etmek ve sadakatlerini sağlamlaştırmak için oluşturulan bir diğer gelir kaynağını ortaya çıkarmaktadır¹⁹⁰.

2.3. Kaçakçılık Suçları

Bu bölümde mali suç türleri içerisinde yer alan kaçakçılık suçlarının tanımı, kapsamı ve türlerine ilişkin bilgiler sunulacaktır.

2.3.1. Tanımı ve Kapsamı

Kaçakçılığın terimsel kökeni Almanca "*smeugan*" ve "*smjûga*" dayanmaktadır. Manası "*tünelden sürünerek geçmek*" anlamı taşımaktadır. İngilizce "*smuggling*" olan kelimenin "*anlamından yola çıkıldığında bu fiilin yasal ve idari otoritelerden saklanarak, gizlenerek ve kaçarak işlendiği*" anlaşılmaktadır. Kaçakçılık suçlarına bakıldığında doğası gereği doğrudan sınır ihlali yapılarak veya gümrük işlemlerinde usulsüzlük veya yanıltıcı işlemler yoluyla işlenmektedir¹⁹¹. Türk Hukuk Lügatı'na göre kaçakçılık, "*Devlete vermekte mükellef olduğu vergi ve resmi vermemek için hile kullanmak, alım satımı yasak maddeleri gizlice alıp satmak ve bu suretle menfaat temin eylemektir*" şeklinde tanımlanmaktadır¹⁹². Hukuk terminolojisinde ise bir malın kanunlara aykırı bir şekilde gizli yollar kullanılarak ülke içine sokulması, gümrüğe tabi eşyayı gümrük vergisi veya başka yükümlülükleri ödmeden yurt içine sokabilmek için yapılan hileli ve kanun dışı eylemlerin bütünüdür. Genel olarak kaçakçılığa vergilerle ticari değeri yükselen veya yasak edilmiş mallar konu olmaktadır. Bu yolla vergi yükünden arınmış mal ile daha

¹⁸⁹ Hasan Aykın, Kevser Gümüştay, "Terörle Mücadelede Yeni Boyut Terörün Finansmanı ile Mücadele", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, e.d. Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi, Ankara:2008, ss.353.

¹⁹⁰ Aykın ve Sözmén, a.g.e., s.35.

¹⁹¹ Zeynep Müjde Sakar, "Kaçakçılıkla Mücadele Uygulamalarına Suç İktisadı Açısından Genel Bakış", *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*; C.13, S.52 (2021), s.208.

¹⁹² Başbakanlık Basımevi, *Türk Hukuk Lügatı*, Ankara, 1991, <https://bozbel.files.wordpress.com/2013/01/tc3berk-hukuk-lc3bcgatc4b1.pdf>, ss. 182, (06.06.2022).

yüksek maddi kazanç sağlanabilmekte ve kaçakçılık ekonomisi şeklinde kayıt dışı bir kazanç zemini oluşturularak¹⁹³ mali suç işlenmektedir.

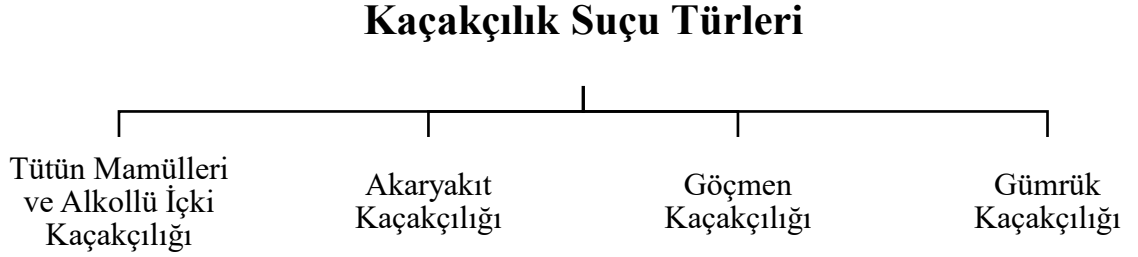
"Dünya Gümrük Örgütü (World Customs Organization-WCO)", kaçakçılık suçları için mücadelede silah ve kimyasal unsurlarını kapsayacak şekilde, toplumsal düzenin korunması amacıyla değerlendirerek, "Ticari eşya sevkiyatı üzerindeki vergi, resim ve harçları ödemedi kaçınmak veya buna teşebbüs etmek, ticari eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek, herhangi bir vergi iadesi, sübvansiyon veya ödemeyi haksız yere almak veya buna teşebbüs etmek, iş hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedeleyici haksız ticari avantaj elde etmek veya buna teşebbüs etmek amacıyla gümrüklerin uygulanmasından sorumlu olduğu kural koyucu ve düzenleyici mevzuat hükümlerinin herhangi bir şekilde ihlali kaçakçılık sayılır" şeklinde ifade ederek kaçakçılığı tanımlamaktadır¹⁹⁴.

Kaçakçılık suçlarının ülkeler açısından verdiği birçok zarar göz önünde bulundurulduğunda bu alana yönelik mücadelenin sürdürülebilir, etkin ve çok yönlü olması kaçınılmaz gözükmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarla terör ve suç örgütlerinin/gruplarının deşifre edilmesine yönelik planlı operasyonlar icra edilerek yasa dışı faaliyetleri önleme çabası şeklinde gerçekleştirilmektedir. Kaçakçılık suçları, terörizm finansmanı ve organize suç örgütlerinin en sık kullandıkları gelir elde yöntemleri arasında yer almakta, bu suçlardan yoğun olarak kullanılan mali suç türleri sırasıyla ele alınacaktır. Mali suç türü olarak en çok kullanılan kaçakçılık türleri aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

¹⁹³ Ersan Öz ve Ali Erim, "Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak", *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, S.8 (2016), s. 62.

¹⁹⁴ Mustafa Yaşar, "Dünya Gümrük Örgütüncü Benimsenen Kaçakçılık Tanımı", *Gümrük Dergisi*, S.42 (2010), ss, 81-83.

Şekil 3: Mali Suçlara Sebep Olan Kaçakçılık Türleri

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

2.3.2. Türleri

Terör ve suç örgütlerinin finans kaynakları içerisinde önemli yeri olan "*tütün mamülleri ve alkollü içki kaçakçılığı*" toplumsal sağlığı tehdit ederken ülke ekonomisine de negatif etkileri bulunmaktadır. Bununla beraber ülkelerin vergi gelirlerin azalmasına ve kanuni ticaretin gerçekleştiği piyasa için haksız rekabete neden olmaktadır¹⁹⁵. FATF'e göre tütün ve sigara kaçakçılığı büyük ölçekli organize kaçakçılığın, muhtemelen dünya çapında kaçakçılığı yapılan sigaraların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Yasa dışı tütün ticaretinin küresel sigara pazarının önemli bir yüzdesini oluşturduğu konusunda hemfikirdir. Bu durumun yarattığı gelirlerin on milyarlarca dolar olduğu tahmin edilmektedir. Bu gelirler genellikle vergi rejimlerinden gizlenmekte olup diğer suç ve terör biçimlerini finanse etmek için de kullanılması muhtemeldir¹⁹⁶. Küresel olarak yaygınlaşan yasa dışı tütün, sigara ve alkol ticaretinden her yıl milyarlarca dolar kazanılmakta kara para aklama, ticari yolsuzluk ve terörizm finansmanı gibi mali suç türlerini kapsamaktadır. Organize suç örgütleri, bireysel kaçakçılar ve terör örgütleri için bu yasa dışı ürünlerden elde edilen gelirler ciddi bir finansal kaynak sağladığını unutmamak gerekmektedir. Her ne kadar tütün, sigara ve alkol kaçakçılığında elde edilen gelirler önemsiz gibi gözükse de terör örgütleri için büyük ve aynı zamanda süreklilik gösteren terörizm finans kaynağı olma özelliği taşımaktadır.

Kaçakçılık türlerinden bir diğeri olan yasa dışı akaryakıt ticaretinin; akaryakıt sahtekârlığı, akaryakıt korsanlığı ve akaryakıt kaçakçılığı gibi birçok adı bulunmaktadır.

¹⁹⁵ Sakar, a.g.e. s.209.

¹⁹⁶ FATF, *FATF Raporu: Yasadışı Tütün Ticareti*, 2012, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Illicit%20Tobacco%20Trade.pdf>, s.5, (29.05.2022).

Tanım olarak ise bir piyasadaki fiyat arbitraj koşullarından yararlanmak için yakıtların seyreltilmesini, karıştırılmasını veya kaçakçılığını içermektedir. Vergiler ve/veya sübvansiyonlar akaryakıt ürünleri arasında büyük bir fiyat farkı yarattığında, kaçakçılık failleri, kasalarına büyük kârlar aktarmak için çeşitli akaryakıt sahtekârlıkları yaparak bu fiyat arbitrajından yararlanmaktadır. Yapılan planlar tipik olarak iki kategoriye ayrılmaktadır: Bunlar, vergi kaçırma ve sübvansiyonun kötüye kullanılması yoludur. Vergi kaçakçılığında, daha yüksek fiyatlı vergili yakıtlar, daha düşük fiyatlı yakıtlarla seyreltilmektedir. Ortaya çıkan karışım, otantik yüksek değerli yakıt olarak satılmaktadır. Bu plan, hem sübvansiyonlu hem de vergilendirilmiş yakıtta sahip ülkelerde uygulandığında, devlet gelirlerinin iki kez çalınmasına yol açabilmektedir. Hükümetler, daha yüksek fiyatlı yakıtlar üzerindeki vergi gelirlerini kaybetmekte ve seyreltme için kullanılan sübvansiyonlu yakıtların hacmini ödemek zorunda kalmaktadır¹⁹⁷. Ulusal marker pratiğine bağlı olarak o ülkenin "*belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıt kaçak akaryakıt*" şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun yanı sıra "*akaryakıt haricinde kalan madeni bitkisel, hayvansal ve atık yağların çeşitli işlemlerden geçirilmesi ile elde edilen on numara yağ olarak da bilinen kaçak akaryakıtın illegal yollarla piyasaya sürülmesi*" de bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁹⁸.

Akaryakıt sektöründe yapılan kaçakçılık işlemlerine bakıldığında vergi gelirlerinin azalmasına sebep olarak ekonomiye zarar verdiği görülmektedir. Petrol türevleri kullanarak yapılan kaçakçılık ülke ekonomileri için çok ciddi vergi kayıplarına neden olmaktadır. Çünkü bu kaçakçılık yöntemi en önemli mali suç türlerinden olan kara para aklama ajanına dönüşerek kayıt dışı bir suç ekonomisine yol açmaktadır. Akaryakıt ve petrol kaçakçılığı, suç ve terör örgütleri için bir finansman kaynağı sağlarken, petrol tesislerine ve şirketlere yönelik saldırılar mevcut hükümetleri ve ekonomileri istikrarsızlaştırmaktadır.

Bir diğer kaçakçılık türü olan göçmen kaçakçılığı, "*bir kişinin, vatandaşı olmadığı veya daimi ikametgâhı olmadığı bir taraf devlete yasa dışı girişinin doğrudan veya*

¹⁹⁷ Authentix, *Europol Confirms Link Between Organized Crime and Fuel Fraud*, 2020, <https://authentix.com/europol-confirms-link-between-organised-crime-and-fuel-fraud/>, (29.05.2022).

¹⁹⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, *Kaçakçılık Suçları*, <https://www.egm.gov.tr/kom/kacakcilik-turleri-nelerdir#:~:text=Bandrols%C3%BCz%2C%20sahte%20Ftaklit%20bandroll%C3%BC%2C,alkoll%C3%BC%20i%C3%A7ki%20ka%C3%A7ak%C3%A7ak%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20konusunu%20olu%C5%9Fturur>, (02.06.2022),

dolaylı olarak mali veya diğer maddi bir menfaat elde etmek için satın alınması" şeklinde gerçekleşmektedir¹⁹⁹. Göçmen kaçakçılığı, kişilerin finansal çıkar için uluslararası sınırları aşmasını ifade etmektedir²⁰⁰. Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti terimleri sıklıkla karıştırılsa da aynı şeyi ifade etmemektedir. İnsan ticaretinde bir sömürü unsuru gereklidir, ancak kaçakçılıkta gerekli değildir. Kaçakçılık rızaya dayalı olmalı ve uluslararası olmalıdır. İnsan ticareti bir ülkenin sınırları içinde de meydana gelebilmektedir. Göçmen tarafında başlangıçta fikir birliğine varılsa bile, geçiş sırasında veya varış noktasında sömürü ve istismar unsurları ortaya çıkabileceğinden, uygulamada kaçakçılık ve insan ticareti arasındaki sınırı belirlemek zor olabilmektedir. Kaçakçılık ve insan ticareti aynı güzergâhlarda gerçekleşebilmekte ve kaçakçılık, insan ticaretine yol açarak, birini diğerinden ayırt etmeyi zorlaştırabilmektedir. Ayrıca, insan ticaretinin genel olarak bir bireye karşı bir suç olduğunu, kaçakçılığın ise devlete karşı bir suç olduğunu belirtmek de önem arz etmektedir²⁰¹.

Yasalara aykırı davranarak ülke sınırları içerisine gümrük vergisi veya vergileri ödenmemiş, yasaklanmış veya gümrük muamelelerine tâbi tutulmadan bir eşyanın dışardan alınması; bu eşyanın ticaret için kullanılması ya da gizli şekilde eşyanın kaçırılması, ülke içinde satışı gümrük kaçakçılığına sebep olmaktadır²⁰². WCO tarafından ise; "*Ticarî eşya sevkiyatı üzerindeki vergi, resim ve harçları ödemekten kaçınmak veya buna teşebbüs etmek, ticarî eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek veya ticaret hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedelemek amacıyla haksız ticarî avantaj elde etmek veya buna teşebbüs etmek amacıyla, ticarî eşyanın gümrük işlemlerine tâbi tutulmaksızın sınırdan içeriye geçirilmesi veya sınırdan dışarıya çıkarılması, eşyanın özelliklerinin gümrük idarelerine yanlış beyan edilmesi, eşyanın düşük veya yüksek kıymetlendirilmesi, menşe şahadetnamesi ve tercihli kota rejimlerinin suiistimali, dâhilde ve hariçte işleme rejimlerinin suiistimali, ithal ve ihraç lisansı ile ilgili suiistimaller, miktarın veya*

¹⁹⁹ UN, *Protocol Against The Smuggling Of Migrants By Land, Sea And Air, Supplementing The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime*, 2000, https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf, s. 2, (30.05.2022).

²⁰⁰ Migration Data Portal, *Migrant Smuggling*, 2021, <https://www.migrationdataportal.org/themes/smuggling-migrants>, (02.06.2022).

²⁰¹ Migration Data Portal, a.g.e.

²⁰² Murat Aydın, *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fıılleri ve Yaptırımları*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s. 5.

kalitenin yanlış beyan edilmesi, sahte, taklit, korsan mallar, kayıt dışı işlemler, vergi iadesi ve geri ödeme uygulamalarında yanlış beyanlar, gerçeği yansıtmayan tasfiyeler"²⁰³ olarak tanımlamaktadır. Gümrük makamları, dolandırıcılık, terörizm ve organize suçla mücadelede ön saflarda yer almakta, sınır ve iç güvenlik etkileri olan diğer ilgili politikalardan sorumlu idareler ve kurumlarla etkin bir şekilde işbirliği yapmaktadır²⁰⁴. Gümrük kaçakçılığı engellenmediği zaman ülkeler için gelir kayıplarının artmasına sebep olmaktadır. Gümrük kaçakçılığıyla mücadelenin temel amacı, ulusal ekonomik çıkarları ve ithalat ve ihracat ticaret düzenini korumaktır. Mali suç türlerinden olan gümrük kaçakçılığının önlenmesi ve bu alandaki gelir kaybının en aza indirilmesi devletler için önem arz etmektedir.

2.4. Yolsuzluk Suçları

Bu bölümde mali suç türleri içerisinde yer alan yolsuzluk suçlarının tanımı, kapsamı ve türlerine ilişkin bilgiler sunulacaktır.

2.4.1. Tanımı ve Kapsamı

Yolsuzluk kavramının karmaşık faktörler, süreçler ve ilişkilerden oluşması sebebiyle tanımlama yapılırken önemli zorluklarla karşı karşıya kalınmaktadır. Bununla birlikte ülkeler, bölgeler, kültürler ve ekonomik sistemler açısından farklılıklar gösterdiği için tek ve genel bir tanımın olması güçleşmektedir. Tanzi (2002), yolsuzluk kavramını file benzetmektedir. Fili betimlemek zor gibi gözükse de fil bir kez görüldüğünde tanınmasının çok kolay olduğunu ifade etmektedir. Yolsuzlukta aynı fil gibi tanınması kolay gibi gözükse de, yolsuzluk fiili gizli olarak yapıldığından tanımlanması kolay olmamaktadır²⁰⁵. Alemann (2004), çeşitli yolsuzluk tanımlarını incelemiş ve tanımların çoğunun yolsuzluğu beş boyutta tasvir ettiği sonucuna varmıştır. Bunlar sırasıyla; toplumsal erdemlerin toplumsal olarak gerilemesi, toplumda kabul edilebilir davranışlara aykırı sapkın davranışlar, yozlaşmış eylemden karşılıklı yarar sağlayan iki veya daha

²⁰³ Birsan Karakaş, *Türk Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları*, Ankara: Turhan Yayınevi, 2004, s. 12.

²⁰⁴ European commission, *Taxation and Customs Union*, 2022, https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/eu-customs-strategy_en, (05.06.2022).

²⁰⁵ Vito, Tanzi, "Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures, Corruption and Economic Performance", *International Monetary Fund*, ed. George T. Abed ve Sanjeev Gupta, Washington, D.C. 2002, ss. 24-26.

fazla tarafı içeren mübadele mantığı ve yolsuzluk endekslerini kullanan ölçülebilir bir algılar sistemi ve gölge siyaset olarak nitelendirmiştir²⁰⁶.

Yolsuzluk, kamu görevinin kişisel çıkar için kullanılması veya bir kamu görevlisinin resmi konumunun, rütbesinin veya statüsünün kişisel kazanç için kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, rüşvet, haraç, dolandırıcılık, zimmete para geçirme, kayırmacılık, kişisel kullanım için kamu kaynaklarına ve mülklerine el konulması ve nüfuz ticareti, yolsuzluk davranışı örnekleridir. Dünya Bankası tarafından sunulan tanıma göre ise "*kamu gücünün özel çıkarlar amacıyla kötüye kullanılması*" şeklinde yapılmıştır²⁰⁷. McMullan (1961); "*kamu görevlisinin herhangi bir faaliyeti yapması veya yapmamasıyla görevli olduğunda, bunların aksine davranarak, karşılığında menfaatler sağlaması biçiminde*" yolsuzluğu tanımlamıştır²⁰⁸. Häckner ve Nilsson (2008) ayrıca yolsuzluğu geniş anlamda "*dürüstlük veya dürüstlük eksikliği (rüşvete yatkınlık dâhil), parasal ve parasal olmayan işlemler veya hizmetleri içeren dürüst olmayan kazanç için bir güven pozisyonunun kullanılması*"²⁰⁹ şeklinde tanımlama yapmıştır.

Yolsuzluk, ülkelerin tamamını etkileyen karmaşık bir sosyal, politik ve ekonomik olgu şeklinde gerçekleşmektedir. Yolsuzluk demokratik kurumları zayıflatmakta, ekonomik kalkınmayı yavaşlatmakta, hükümet istikrarsızlığına katkıda bulunmakta ve toplumun tüm alanlarını etkilemektedir. Yolsuzluk, insan haklarıyla ilgili mal ve hizmetlerin mevcudiyeti, kalitesi ve erişilebilirliği üzerinde yıkıcı bir etkiye sahip olabilmektedir. Dahası, kurumların ve süreçlerin işleyişini ve meşruiyetini, hukukun üstünlüğünü ve nihayetinde devletin kendisini olumsuz etkilemektedir. Yolsuzluk, ekonomik veya siyasi sistem ve gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun, kamusal ve özel alanda tüm ülkelerde mevcuttur. Yolsuzluk gelirlerinin geri alınması da dâhil olmak üzere uluslararası işbirliği gerektiren sınıraşan bir olgudur. Dezavantajlı gruplar ve kişiler orantısız bir şekilde yolsuzluktan zarar görmektedir. Özellikle kamu mal ve hizmetlerine

²⁰⁶ Ulrich Von Alemann, "The unknown depths of political theory: The case for a multidimensional concept of corruption", *Crime, Law & Social Change*, 42, (2004), s. 3.

²⁰⁷ Anwar Shah, "Corruption and Decentralized Puplic Governance" *World Bank Policy Resaerch Working Paper*, (2006), s. 2.

²⁰⁸ Filiz Giray, "Yolsuzluk ve yolsuzluğun Vergi Yapısı Üzerine Etkileri", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:32 Mart (2005), s. 113.

²⁰⁹ Einar Häckner, Anders Nilsson, "Fraud, Corruption and The Paradox of Control", *Southern Business & Economic Journal*, 31(3/4) (2008), s. 56.

daha bağımlıdırlar ve alternatif özel hizmetler aramak için sınırlı araçlara sahip olmaktadır. Genellikle kamu politikalarının ve programlarının tasarımına ve uygulanmasına katılmak için daha az fırsatlara sahiptirler ve kendilerini savunmak ve tazminat talep etmek için kaynaklardan yoksundurlar²¹⁰.

FATF, yolsuzlukla mücadeleye büyük önem vermekte: yolsuzluğun, ekonomik kalkınmaya, organize suçla mücadeleye, kanuna ve etkili yönetime saygıya büyük zarar verme potansiyeline sahip bir kavram olarak görmektedir. Yolsuzluk ve kara para aklama özünde bağlantılı mali suç türleridir. Rüşvet veya kamu fonlarının çalınması gibi yolsuzluk suçları, genellikle özel kazanç elde etmek amacıyla işlenmektedir. Kara para aklama, suç faaliyetlerinden elde edilen yasa dışı kazançların gizlenmesi sürecidir. FATF Tavsiyeleri kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele için tasarlanmıştır, ancak dinamik olarak uygulandığında yolsuzlukla mücadeleye şu yollarla da yardımcı olabilmektedir²¹¹:

- Kamu sektörünün bütünlüğünü korumak
- Belirlenmiş özel sektör kurumlarını kötüye kullanımdan korumak
- Finansal sistemin şeffaflığının artırılması
- Yolsuzluk ve kara para aklamanın tespiti, soruşturulması ve kovuşturulmasını ve çalınan varlıkların kurtarılmasını kolaylaştırmak.

2.4.2. Türleri

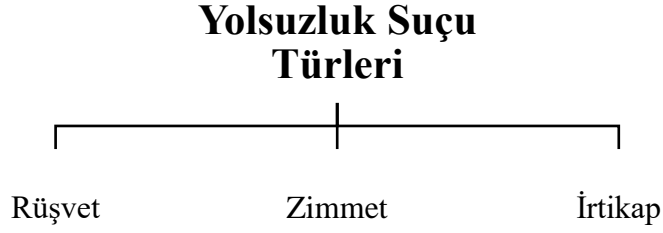
Mali suç çerçevesinde yolsuzlukla mücadele ülke ekonomileri için önem arz etmektedir. Suçlulara yasa dışı faaliyetlerinde yozlaşmış kamu görevlilerinin suç ortaklığıyla yardım edildiğinden, yolsuzluk organize suç faaliyetleri, hatta terörizm için verimli bir zemin oluşturmaktadır. Ekonomik küreselleşme yolsuzluğu sınırsız bir suç haline getirmekte, uluslararası ticaretin rekabetçi dünyası, şirketleri rüşvete ve hileli finansal uygulamalara maruz bırakabilmektedir²¹². Mali suç açısından yolsuzluk adı altında yapılan çeşitli suç türleri aşağıda yer almaktadır.

²¹⁰ UN, *Corruption and human rights*, <https://www.ohchr.org/en/good-governance/corruption-and-human-rights>, (13.06.2022).

²¹¹ FATF, *Corruption*, 2022, [https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate)), (14.06.2022).

²¹² INTERPOL, *Corruption*, <https://www.interpol.int/Crimes/Corruption>, (14.06.2022).

Şekil 4: Mali Suçlara Sebep Olan Yolsuzluk Suçları Türleri

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Bunlardan ilki rüşvet, bir devlet yetkilisi veya çalışanı üzerinde nüfuz karşılığında değerli herhangi bir şeyin teklif edilmesi veya kabul edilmesidir. Genel olarak, rüşvet, devlet ihalelerinin verilmesi gibi lehte muamele karşılığında hediye veya para ödemesi şeklini alabilmektedir. Diğer rüşvet türleri arasında mülk, değerli eşyalar, ayrıcalıklar, değerli öğeler, hizmetler ve iyilikler sayılabilmektedir²¹³. Rüşvet, kişisel kazanç elde etmeyi amaçlayan her türlü güç istismarını kapsamaktadır. Yolsuzluk yeteneği, yozlaşmış faaliyetlerin gerçekleşmesine izin veren bir durumdur. Yolsuzluk kabiliyeti, aşırı rüşvetin hâkimiyeti, kamu finansmanının düşük hesap verebilirliği, yolsuzluğun aşırı motivasyonu, rüşvetten etkilenen çok sayıda insan ve bölgedeki yolsuzlukla mücadele uygulamalarının etkinliği gibi beş faktörün bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir²¹⁴. Rüşvet, çalınan varlıkların aklanması gibi ciddi suçları kolaylaştıran yaygın, bir yolsuzluk biçimidir ve uluslararası insan, uyuşturucu ve ateşli silah kaçakçılığını içermektedir. Kamu görevlilerine rüşvet verilmesi, halkın yargıya ve hükümete olan güvenini zedelemekte ve hukukun üstünlüğünü baltalamaktadır²¹⁵. Terör örgütleri ve organize suç grupları, yasa dışı faaliyetlerini korumak için yaygın olarak rüşvet kullanmaktadır. Örneğin, örgütlü suç gruplarının üyeleri, "başka yöne bakmaları" karşılığında yargıçlara, jüri üyelerine, polise veya diğer kamu görevlilerine yasa dışı

²¹³ Findlaw, *Bribery*, 2022, <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/bribery.html>, (14.06.2022).

²¹⁴ Ali Muktiyanto, "Control Combating Corruption: A Governance Model from Indonesians' Perspective", *Journal of Southwest Jiaotong University*, 54(5), (2019), s. 2.

²¹⁵ NCA, *Bribery, corruption and sanctions evasion*, 2022, <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/crime-threats/bribery-corruption-and-sanctions-evasion?highlight=WyJicmliZXJ5II0=>, (15.06.2022).

iyilikler ya da ödeme yapabilmektedir.²¹⁶ Böylece rüşvet mekanizması kullanarak menfaat elde edilmekte ve mali suç işlenmektedir.

Bir diğer yolsuzluk çeşidi olan zimmet, genel olarak bir başkasının mallarının, bir hizmetçi, bir acente veya malların zilyetliğinin emanet edildiği başka bir kişi tarafından hileli olarak zimmete geçirilmesi olarak tanımlanan suçtur. Suçun tek veya kesin bir tanımı yoktur. Tipik olarak, zimmete para geçirme, bir kişi yasal olarak malları ele geçirdiğinde ve ardından bunları kötüye kullandığında meydana gelmektedir²¹⁷. Varlıkların (para veya mülkün), bu varlıklar için güven veya sorumluluk sahibi bir kişi tarafından çalınması veya kötüye kullanılması olarak da ifade edilmektedir²¹⁸. Zimmet suçunun tanımı, "*kamu görevlisi olan şahsın görevi nedeniyle zilyetliği kendisine verilmiş olan veya gözetimiyle sorumlu olduğu mallar üzerinde görev çerçevesine aykırı bir şekilde tasarrufta bulunması, bu malları kendisinin veya irtibatlı bulunduğu bir başkasının zimmetine geçirmesi*" şeklinde yapılmaktadır. Zimmet suçu, yalnızca kamu görevlileri aracılığıyla işlenebilmektedir. Devlet görevinde çalışmayan bireyler zimmet suçu nedeniyle yargılanamazlar ancak koşullar oluşmuşsa "*hırsızlık suçu*" ya da "*güveni kötüye kullanma suçu*" gibi nedenlerle yargılanabilmektedirler²¹⁹.

Bir diğer yolsuzluk türü olan irtikâp suçunu, Türk Dil Kurumu "*kötü bir iş yapma, yiyicilik, yalan söyleme, hile yapma olarak*"²²⁰ şeklinde ifade etmektedir. İrtikâp suçu, "*kamu görevlisinin (memur, bilirkişi vb.), icra ettiği kamu görevinin kendisine sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak, muhatap olduğu kişilerden yarar sağlamaya veya bu kişileri yarar sağlama yönünde vaatte bulunmaya yönlendirmesi ile oluşur. İrtikâp suçu, kamu görevlisinin tek taraflı olarak mağdurun iradesini etkilemesi neticesinde işlenen bir suç*" olarak tanımlanmaktadır²²¹. İrtikâp suçu genel olarak pek çok yabancı ülke kanunlarında rüşvet ve zimmet suçlarının bir çeşidi sayılırken, Türk ceza Kanunu'nda müstakil suç olarak kabul edilmektedir²²². Mali suç unsurlarından olan yolsuzluk suçunun farklı türde

²¹⁶ UNODC, *Bribery versus Extortion*, 2022, <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-4/key-issues/bribery-versus-extortion.html>, (17.06.2022).

²¹⁷ Britannica, *Embezzlement*, 2022, <https://www.britannica.com/topic/embezzlement>, (17.06.2022).

²¹⁸ Findlaw, *Embezzlement*, 2022, <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/embezzlement.html>, (17.06.2022).

²¹⁹ Baran Doğan, *Zimmet Suçu Nedir?*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/zimmet-sucu-nedir.html>, (17.06.2022).

²²⁰ TDK, *İrtikâp*, 2022, <https://sozluk.gov.tr/>, (17.06.2022).

²²¹ Baran Doğan, *İrtikâp Suçu*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/irtikap-sucu-cezasi-nedir.html>, (18.06.2002).

²²² Faruk Erem, Nevzat Toroslu, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Savaş Yayınevi, 2000, s. 151.

işleniş biçimi olan irtikap suçu devlet nezdinde maddi kayıptan ziyade prestij kaybına yol açmaktadır.

2.5. Vergi Suçları

Bu bölümde mali suç türleri içerisinde yer alan vergi suçlarının tanımı, kapsamı ve türlerine ilişkin bilgiler sunulacaktır.

2.5.1. Tanımı ve Kapsamı

Vergi suçlarını suçlular kendi içinde amaçlarına, işlenme biçimine, işlenmedeki saike, cezanın türüne ve miktarına, uluslararası olması gibi çeşitli ölçülere göre sınıflandırılabilir. Ekonomik suçlar, mali suçlar ve vergi suçları kavramları birbirine yakın olması nedeniyle çoğu zaman birbiri namına kullanılmaktadır²²³. Kural açısından vergi suçları idari nitelikteki yaptırıma tabi suçlar niteliği taşımaktadır. İdari nitelikte yaptırıma tabi fiiller ise yargı kararı olmaksızın para cezası ile vergi idareleri tarafından cezalandırılmaktadır²²⁴. Literatürde vergi suçları kavramının içeriğini oluşturan suçların ne olduğu konusunda genel kabul görmüş bir tanımlama bulunmasa da ortak noktalar yer almaktadır. Türk hukukunda çeşitli tanımlamalar bulunmakta olup bu tanımlamalarla ilgili çalışma gerçekleştiren akademisyen görüşleri bulunmaktadır.

Erman (1988) vergi suçunu; "*devletin veya amme idaresinin gelir kaynaklarına zarar veren veya vermesi melhuz olan fiiller*" olarak tanımlayarak bu tür suçların "*hususî mevzuu devletin gelir kaynaklarının korunmasından ibaret bulunduğu cihetle, bütün bu fiilleri mali suçlar veya vergi suçları diye adlandırmanın ve gruplandırmanın mümkün*"²²⁵ olması şeklinde ifade etmektedir. Bayraklı (2006), "*vergi yükümlüsü veya vergi sorumlusu tarafından ya da vergilendirme işlerinde görevliler tarafından vergi kanunlarında gösterilen maddi veya biçimsel yükümlülüklerle ve mecburiyetlere aykırı olarak işlenen, devleti vergi kaybına uğratan, hukuk sisteminin kabul etmediği ya da kamu düzenini bozan, kanuni tarife uygun ve cezayı gerektiren fiiller*", olarak ifade etmektedir. Candan (2008) "*sorumlu kişiler tarafından vergi kanunlarına aykırı olarak işlenen, devleti vergi kaybı tehlikesine uğratan, kamu düzenini bozan ve yaptırım*

²²³ Doğan Şenyüz, *Vergi Ceza Hukuku*, Bursa: Ekin Kitapevi, 2022, s. 383.

²²⁴ Nurettin Bilici, *Vergi Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006, s. 92.

²²⁵ Sahir Erman, *Vergi Suçları*, Ticari Ceza Hukuku-VI, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Döner Sermaye İşletmeleri, 1988, s. 2.

öngörülen kanuni tarife uygun filler"²²⁶, Edizdoğan, Taş ve Çelikkaya'ya (2010) göre ise, "*vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edilmesi*"²²⁷, Yüce (2021), "*vergi kanunlarında gösterilen maddi ve şekli ödevlerin yerine getirilmemesi veya bu ödevlere aykırı davranışlarda bulunulması nedeniyle vergi kaybına uğratılmasına ve/veya kamu düzeninin bozulmasına neden olan ve ceza hukukunda yer alan cezai müeyyidelerle cezalandırılması öngörülen filler*"²²⁸ şeklinde tanımlamaktadır.

Vergi suçu, vergi kanunlarıyla ortaya koyulan hareketlere aykırı davranarak bu hükümlerin ihlali olarak tanımlanmaktadır. İhlal etmeyi kim yaparsa fail o kişidir. Vergi suçlarının mali suçlar kategorisinde önemli yeri bulunmaktadır. Bu suçlara ekonomik özellikli cezalar verilmesi temel olmakla birlikte sahtecilik ve hileli yollar kullananlara sadece mali yaptırımlarla cezalandırmak yeterli görülmemektedir. Suçların bu özelliği itibariyle kamu düzenini bozucu etkileri vardır. Kanun yapıcı vergi yasalarına karşı işlenen ve bununla beraber kamu düzenini bozan durumların hürriyeti yasaklayıcı cezalar ile yaptırım uygulanması gerektiğini düşünmüştür. Vergi suçları her ne kadar ekonomik nitelikli ise de bu yönüyle kamu düzenini ve devlet otoritesini yakından ilgilendiren suç kategorisinde yer almaktadır²²⁹.

Diğer mali suçlar gibi vergi suçları da gerek gelişmiş gerekse de gelişmekte olan ülkelerin stratejik, politik ve iktisadi menfaatlerini tehdit eden bir durumdur. Ayrıca, vatandaşların hükümetlerinin vergi mükelleflerini vergilerini ödemeye ikna etme kabiliyetine olan güvenini sarsmakta ve hükümetleri sürdürülebilir kalkınma için ihtiyaç duyulan gelirlerden mahrum bırakabilmektedir. Suç faaliyetleri dinamiktir ve finansal kazanç için yeni fırsatlardan yararlanmak için hızla adapte olmakta ve bunlarla mücadele etmek için tasarlanmış yasal değişiklikleri sıklıkla geride bırakmaktadır. Mali suç türleri ile mücadele için daha iyi çözümler bulmak, özellikle gelir kaybının hükümete, işletmelere ve bireylere çok daha fazla zarar verdiği ekonomik kriz zamanlarında önem arz etmektedir. Bu faaliyetlere karşı koymak, daha fazla şeffaflık, daha etkili istihbarat toplama ve analizi, suçluları önlemek, tespit etmek ve kovuşturmak ve yasa dışı

²²⁶ Turgut Candan, "Danıştay Kararlarında Vergi Suçu Algılaması", *Vergi Sorunları Dergisi*, S.233 (2008), s.56.

²²⁷ Nihat Edizdoğan, Metin Taş, Ali Çelikkaya, *Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku*, 1. b., Bursa: Ekin Yayınevi, 2007, s. 7;

²²⁸ Mehmet Yüce, *Vergi Kaçakçılığı Suçu ve Yargılama Usulü*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s.48.

²²⁹ Şenyüz, a.g.e., s.385.

faaliyetlerinden elde edilen gelirleri geri almak için devlet kurumları ve ülkeler arasında işbirliği ve bilgi paylaşımında iyileştirmeler gerektirmektedir. Son on yılda dünya, karmaşık ve anlaşılmaz düzenlemeler yoluyla, genellikle sınıraşan, giderek karmaşıklaşan mali suçların işlendiğine tanık olmaktadır. Bu suçlar, avukatlar, muhasebeciler, mali müşavirler ve karmaşık vergi kaçakçılığı ve mali suçlarda görülen yasal ve mali yapıların düzenlenmesine yardımcı olan diğerleri de dâhil olmak üzere küçük bir profesyonel alt kümesi tarafından kolaylaştırılmaktadır. Bu suçların toplum üzerinde son derece zararlı etkileri olabilmekte, finansal sistem ve vergi gelirleri için sistemik riskler ortaya çıkarabilmekte, suçluların suç gelirlerini aklamalarına yardımcı olabilmekte ve halkın güvenini sarsabilmektedir²³⁰.

Vergi ve diğer mali suçlar hiç olmadığı kadar küreseldir ve kontrol edilmezlerse hukukun üstünlüğünün yanı sıra kamunun yasal ve finansal sisteme olan güvenini de sarsabilmektedir. Teknolojik gelişmeler aynı zamanda siber suçların artması, kripto para birimlerinin artan kötüye kullanımı ve şeffaf olmayan yapılar oluşturabilen ve parayı giderek artan bir şekilde gerçek zamanlı olarak hareket ettirebilen yeni nesil sofistike profesyoneller dahil olmak üzere yeni risklerin ortaya çıkmasına da yol açmaktadır²³¹. Bu açıdan suç gelirlerinin aklanmasında ve vergi suçlarının işlenmesinde kullanılan teknikler arasında önemli benzerlikler bulunmaktadır. Mayıs 1998'de G7 Maliye Bakanları, vergiyle ilgili suçlarla etkin bir şekilde başa çıkmak için kara para aklama karşıtı sistemlerin kapasitesini artırmak için uluslararası eylemi teşvik ederek, bu alandaki uluslararası eylemin mevcut kara para aklamayla mücadele sistemlerini güçlendireceğini ve vergi bilgi alışverişi düzenlemelerinin etkinliğini artıracığını taahhüt etmiştir. OECD'nin vergi suçları ve kara para aklama konusundaki çalışmaları, FATF tarafından yürütülen çalışmaları tamamlamak üzere tasarlanmıştır. 2010 yılında OECD, ciddi suçlarla mücadelede vergi ve diğer kanun uygulayıcı makamlar arasında işbirliğini kolaylaştırmak için yeni bir OECD Tavsiyesi kabul etmiştir. 2012 yılında FATF, vergi suçlarını kara para aklamaya yönelik öncül suçlar listesine dâhil etmek için tavsiyelerini

²³⁰ OECD, *About tax and crime*, 2022, <https://www.oecd.org/ctp/crime/about-tax-and-crime.htm>, (01.06.2022).

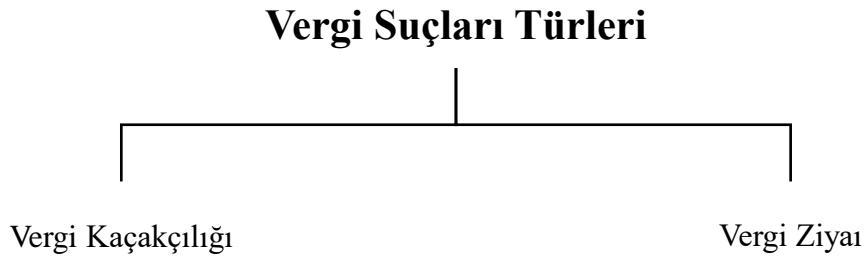
²³¹ OECD, *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles, Second Edition*, Paris: OECD Yayınları, 2021, s. 6.

revize ederek paydaşlarına sunmuştur²³². Mali suçlar kapsamında vergi suçlarının değerlendirilmesi bu suçlarla mücadelenin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

2.5.2. Türleri

Ceza hukuku açısından vergi suçları özel nitelikte bir kanun olan "VUK" ile düzenlenerek sistemimizde yer almaktadır. VUK'a göre cezalara esas olarak "usulsüzlük", "vergi ziyat" ve "hapis cezası" olmak üzere üç kategorili kısma tabi tutulabilmektedir. Mali suç kavramındaki vergi suçlarıyla anlaşılan "vergi ziyat (md.344)" ve "vergi kaçakçılığı (md. 359)" suçları şeklinde yer almaktadır. "Vergi mahremiyetini ihlal", "mükellefin özel işlerini yapma" suçları özünde bir vergi suçu türü olmasına rağmen, mali suç çerçevesinde değerlendirilmeye tabi tutulmamaktadır. "Vergi ziyat" ve "vergi kaçakçılığı" suçları hazineyi mali olarak zarar veren suçlar olduğundan mali suç türleri içerisinde değerlendirilmektedir²³³. Adli nitelik özelliği taşıyan vergi suçları devletin koymuş olduğu kurallara aykırı davranış göstererek, kamu düzenine yönelik ihlal niteliği ağırlıklı olan ve devletin otoritesinin zayıflatılmasına yol açacak eylemlerin engellenmesi amaçlanmaktadır. Bu sebeple adli nitelik taşıyan vergi suçları gerçekten mali sistemin ve otoritenin zayıflatılmasına, çökertilmesine yönelik kişisel ya da örgütsel suç niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda vergi suçları içerisinde mali suç niteliği taşıyan vergi suçları; vergi kaçakçılığı ve vergi ziyat seklindedir.

Şekil 5: Mali Suçlara Sebep Olan Vergi Suçları Türleri

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Vergi kaçakçılığı kavramı, Allingham ve Sandmo tarafından yayımlanan "*Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis*" ilk bilimsel çalışma ile yer almaktadır. Bu teoriye

²³² OECD, *About tax and crime*, 2022, <https://www.oecd.org/ctp/crime/about-tax-and-crime.htm>, (01.06.2022).

²³³ Aykın, a.g.e. s.6.

göre vergi kaçırmanın bir suç olduğunu ve suçtan elde edilen faydaların yakalanmanın maliyetinden çok daha yüksek olduğunu düşünen bir birey tarafından işlendiğini belirtmektedir²³⁴. Avrupa Komisyonu tarafından "*genellikle vergi yükümlülüğünün gizlendiği veya göz ardı edildiği yasa dışı düzenlemeleri içeren bir olay olarak*"²³⁵ tanımlanan vergi kaçakçılığı içerisinde kullanılan vergi dolandırıcılığı (tax fraud) şeklinde de yer almaktadır. Globalleşen dünya sürecinde vergi dairelerinin karşı karşıya kaldığı vergi kaçakçılığı küresel bir olgu olup mükellefin bilinçli ya da bilinçsiz şekilde beyannamesinde bulunan vergi matrahını olması gerekenden daha düşük göstermiş olduğu ifade etmektedir²³⁶.

Vergi kaçakçılığı, dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinin karşılaştığı küresel bir olgudur. Vergi geliri, bir ülkenin ekonomik kalkınması için en hayati finansman kaynağıdır, ancak vergi kaçakçılığı, vergi dairesi için vergi mükelleflerinden vergi gelirlerinin tam ve verimli bir şekilde tahsil edilmesini oldukça zorlaştırmaktadır²³⁷. Vergi suçları genellikle tek bir olay veya tek bir olaydan ziyade zaman içinde tekrarlanan ihlalleri içermektedir. Belirli davranış veya kalıplar, birinin vergi kaçakçılığı yaptığını veya vergi kaçırdığını gösterebilmektedir. Bu sebeple mali suç açısından vergi kaçakçılığı ile mücadele ülkeler için önem arz etmekte ve önlenmesi için çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Vergi ziyayı, "*mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesi*"²³⁸ sonucu vergi kaybına neden olan mali özelliğe sahip bir kabahat türüdür. Uygulamaya bakıldığında vergi ziyayı kabahatine "*vergi ziyayı suçu*" olarak da kullanılmaktadır²³⁹. Vergi suçları içerisinde önemli bir yere sahip olan vergi ziyayı suçunun analitik yapısı incelenirken genel suç

²³⁴ Michael G. Allingham, Agnar Sandmo, "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", *Journal of Public Economics*, 1 (1972), s. 323-338.

²³⁵ Darina Saxunova ve Rita Szalai, "Global Efforts of Tax Authorities and Tax Evasion Challenge", *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, Vol 2018 (2018), s. 2.

²³⁶ European Commission, *EU Coherent Strategy Against Fiscal Fraud – Frequently Asked Questions*, 2006, https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vhb2ge8krux2?ctx=vga3buzdwirl&v=1&tab=1&start_tab0=2940, s. 2, (19.06.2022).

²³⁷ Islam Azharul, Rashid Md. Harun Ur, Hossain Syed Zabid, Hashm Rubayyat, "Public policies and tax evasion: evidence from SAARC countries", *Heliyon*, Vol 6, İ. 11 (2020) s. 1.

²³⁸ VUK, a.g.e.

²³⁹ Baran Doğan, *Vergi Ziyayı Cezası*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/vergi-ve-idare-hukuku/vergi-ziyai-kaybi-cezasina-itiraz-ve-iptal-davasi.html>, (20.06.2022).

teorisinden hareketle, suçun ne olduğu, nasıl başladığı ve sonuçlandığı anlaşılmalıdır²⁴⁰. Bu bağlamda vergi ziyayı suçu da devletin hazinesine karşı işlenmiş ekonomik özellik taşıyan suç olarak tanımlanmaktadır. Zira vergi kaybı olduğuunda hazineyi zarara uğratma durumu söz konusu olmaktadır. Bu açıdan vergi ziyayı suçunu zarar suçları sınıfına sokmak mümkün gözükmemektedir. Yani vergi ziyayı suçunun ortaya çıkması için hazineye yönelik bir zararın olması gerekmektedir²⁴¹. Vergi suçlarında amaç vergi zıyanın cezalandırılması veya vergi sistemine yönelik sorumlulukların yerine getirilmesini sağlanmasıdır. Vergi ziyayı suçu, yukarıda da belirtildiği gibi bir taraftan devleti zarara uğratmakta, diğer taraftan kamusal düzeni bozma niteliği taşımaktadır. Bu durumu göz önüne alan kanun yapıcı, vergi ziyayı suçuna gerek para cezaları, gerekse de hürriyeti yasaklayıcı cezalar öngörerek²⁴² mali suç işlenmesini önlemeyi amaçlamaktadır.

²⁴⁰ Bayraklı vd., a.g.e., s.127.

²⁴¹ Yusuf Karakoç, "Vergi Zıyı Suçu ve Cezası", *Manisa Barosu Dergisi*, Yıl: 18, S. 71 (1999), s. 40.

²⁴² Fatih Saraçoğlu, "Vergi Zıyı Suç ve Cezasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi", *Mevzuat Dergisi*, (2002), https://www.mevzuatdergisi.com/2002/05a/02.htm#_ftn8, (20.06.2022).

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI VE ULUSAL HUKUKTA MALİ SUÇUN ÖNLENMESİNE YÖNELİK KURUMLAR VE SÖZLEŞMELER

1. ULUSLARARASI HUKUKTA MALİ SUÇLA MÜCADELE EDEN KURUMLAR VE SÖZLEŞMELERİN KAPSAMI

Mali suç tipolojisinin ekonomi, yönetim ve toplum üzerindeki etkisi nedeniyle, uluslararası toplum, kara para aklama ve terörizmin finansmanına özel bir önem vererek, mali suçlarla mücadeleyi bir öncelik haline getirmiştir. Mali suçlar, dünya çapında hükümetler ve diğer kurumlar için bir endişe konusu haline gelmiştir. Bu sebeple uluslararası finansal sistemin varlığını ve istikrarını korumak çabası içerisinde belirlenen hedefler arasında, teröristlerin kullanabileceği kaynakları kesmek ve suç işleyenlerin suç faaliyetlerinden elde ettikleri kazancı engellemek yer almaktadır. Ancak gerek özel sektörün gerekse de kamu sektörünün mali suçları yönetme ve değerlendirme kapasitesi, farklı düzenleyici kurumlar arasında daha yakın bir işbirliğine bağlıdır. Bu sebeple mali suçların uluslararası alanda işbirliği halinde bulunan düzenleyici kurumları ve mevzuatı ele alınacaktır.

1.1. Mali Eylem Görev Gücü

Mali suçlarla mücadele çerçevesinde 1989 senesinde kara para aklama gözlemcisi olarak Fransa'nın Paris şehrinde düzenlenen G-7 ("ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada") zirvesi ile OECD çatısı altında "FATF (FATF-Finansal Action Task Force)" kurulmuş ve göreve başlamıştır. Hali hazırda FATF bünyesinde dünyada en büyük finans merkezlerinden 37 üye ülke ("Almanya, Amerika, Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Malezya, Meksika, Norveç, Portekiz, Rusya, Suudi Arabistan, Singapur, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan") ve 2 bölgesel kuruluş ("Körfez İşbirliği Konseyi,

Avrupa Birliği Komisyonu") olmak üzere 39 üyesiyle FATF faaliyet sürdürmektedir. Paris'te bulunan OECD Merkezi içerisinde faaliyetlerini devam ettiren FATF, getirmiş ve yayımlamış olduğu standartlar kapsamında oluşturulan yöntem kriterleriyle üyelerini gözleme ve değerlendirme görevi yürütmektedir. FATF 2001 yılının Ekim ayında, yetkisini kara para aklamaya beraber terörün finansmanı ile mücadele çabalarını da kapsayacak biçimde genişletmiş ve Nisan 2012'de, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına karşı koyma çabalarını ekleyerek faaliyet konularına genişletmiştir.

FATF hedeflerine bakıldığında, "*kara para aklama, terörün finansmanı ve uluslararası finansal sistemin bütünlüğüne*" yönelik olarak başka alakalı tehditlerle mücadelede standartlar belirlemektir. Bu çerçevede FATF, yasal, regülatif ve operasyonel önlemler olarak bu tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasının tavsiye edilmesini amaçlamaktadır. FATF, üyeleri başta olmak üzere, ülkelerin FATF Tavsiyelerine yönelik uygulama açısından kaydettiği ilerlemeyi izlemektedir. Ayrıca, kara para aklama ile terörün finansmanı yöntemlerini ve karşı tedbirleri incelemekte; FATF Tavsiyelerinin global anlamda benimsenerek uygulanmasını teşvik etmektedir²⁴³.

Küresel kara para aklama ve terör finansmanı gözlemcisi olan FATF, hükümetler arası kuruluş olarak mali suç türleri olan kanuna aykırı işlemleri ve bu durumun toplum için verdiği zararı engellemeyi amaç haline getiren uluslararası standartlar belirleyen bir kurumdur. Bir politika oluşturma organı olarak FATF, bu alanlarda ulusal ve uluslararası yasal ve regülatif reformları hayata geçirmek ve gereken siyasi iradeyi oluşturmak için çalışmaktadır. 200'den fazla ülke ve yargı alanı bu reformları uygulamaya başlamıştır. FATF, organize suç, yolsuzluk ve terörün finansmanını önlemeye yönelik dünya çapında müdahale sağlayan FATF Tavsiye ve Standartlarını oluşturmuştur. Yetkililer, başta kanuna aykırı uyuşturucu, insan kaçakçılığı ve diğer mali suçları işleyen birey ve kurumların paralarının izini sürmede yardımcı olmaktadır. FATF, bunun yanı sıra kitle imha silahlarına sağlanan terörizm finansmanını durdurmak için de çalışmaktadır. FATF, kara para aklama ve terörün finansmanı tekniklerini sürekli gözden geçirmekte ve kripto para birimleri popülerlik kazandıkça yayılan sanal varlıkların düzenlenmesi gibi yeni riskleri ele almak için standartlarını sürekli olarak güncelleyerek güçlendirmektedir. FATF bünyesinde karar alma organı olan FATF Genel Kurulu yılda üç kez

²⁴³ FATF, *What do we do*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/what-we-do.html>, (21.06.2022).

toplanmaktadır. FATF, FATF Standartlarını tam ve etkin bir şekilde uyguladıklarından emin olmak için ülkeleri gözlemlemekte ve bu standartlara uymayan ülkelere uyarılarını ve eksikliklerini iletmektedir²⁴⁴.

FATF Tavsiyeleri, kara para aklama ve terörün finansmanına karşı uluslararası olarak onaylanmış küresel standartlardan oluşmaktadır. Bu öneriler şeffaflığı artırmakta ve ülkelerin mali sistemlerinin yasa dışı kullanımına karşı başarılı bir şekilde harekete geçmelerini sağlamaktadır. FATF tavsiyeleri genel olarak güncellemeler ile devam etmekte olup konjenktürün getirdiği yenilikler çerçevesinde yeni önlem ve tavsiyelere de yer verilmektedir. FATF tarafından kuruluşundan bugüne kadar toplam 110 adet FATF Tavsiyesi sunulmuş bu tavsiyeler kronolojik olarak aşağıda yer alan tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: Kuruluşundan Günümüze FATF Tavsiyeleri

Sıra No	Tarih	Adı
1	02 Temmuz 1990	Kara para aklama sürecinin kapsamı ve niteliği hakkında ilk FATF raporu ve kara para aklama ile mücadeleye yönelik FATF tavsiyeleri
2	24 Nisan 2002	Terörizmin finansmanını tespit etmede finans kurumları için rehberlik
3	20 Haziran 2003	Uluslararası en iyi uygulamalar: alternatif havale sistemlerinin kötüye kullanımıyla mücadele (SR VI)
4	22 Ekim 2004	Ekim 2004'te yayınlanan 40 tavsiye
5	12 Şubat 2005	Uluslararası en iyi uygulamalar: nakit ve hamiline yazılı kıymetli evrakların yasa dışı sınır ötesi nakliyatının tespit edilmesi ve önlenmesi (SR IX)
6	22 Haz 2007	Kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede riske dayalı yaklaşım hakkında fatf rehberi - üst düzey ilkeler ve prosedürler
7	17 Haz 2008	Kıymetli maden ve taş bayileri için risk temelli yaklaşım hakkında fatf rehberi
8	17 Haz 2008	Emlakçılar için riske dayalı yaklaşıma ilişkin FATF rehberi
9	17 Haz 2008	Muhasebeciler için riske dayalı yaklaşıma ilişkin FATF rehberi
10	17 Haz 2008	Tröst ve şirket hizmet sağlayıcıları (TCSP'ler) için riske dayalı yaklaşım hakkında FATF kılavuzu
11	20 Haz 2008	Ticarete dayalı kara para aklama konusunda en iyi uygulamalar
12	23 Ekim 2008	Kumarhaneler için riske dayalı yaklaşıma ilişkin FATF rehberi
13	28 Ekim 2008	Hukuk profesyonelleri için risk temelli yaklaşım rehberi
14	27 Şub 2009	FATF 40 tavsiyelerine ve FATF 9 özel tavsiyelerine uygunluğu değerlendirme metodolojisi
15	10 Nis 2009	Ülkeler ve değerlendiriciler için el kitabı - AML/CFT değerlendirmeleri ve değerlendirmeleri
16	29 Ekim 2010	Vergi affı ve varlık geri dönüş programları
17	28 Ekim 2011	FATF Standartlarının ve geçmiş versiyonlarının gözden geçirilmesi
18	16 Şub 2012	FATF'nin FATF tavsiyesinin gözden geçirilmesine ilişkin halkın katılımına verdiği yanıt
19	16 Şub 2012	FATF, kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleyi hızlandırıyor

²⁴⁴ FATF, *Who we are*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/who-we-are.html>, (21.06.2022).

20	07 Mart 2012	2. Tavsiyeye ilişkin en iyi uygulamalar belgesi: silahların yayılmasının finansmanı ile ilgili bilgilerin yerel yetkili makamlar arasında paylaşılması
21	05 Nisan 2012	FATF özel sektörle buluşuyor
22	16 Mayıs 2012	Mali suçlarla mücadelede kamu ve özel sektör ortaklığı
23	19 Ekim 2012	Müsadere konusunda en iyi uygulamalar (tavsiye 4 ve 38) ve varlık kurtarma konusunda devam eden çalışmalar için bir çerçeve
24	19 Ekim 2012	En iyi uygulamalar: Gönüllü vergi uyum programlarının kara para aklamayı önleme ve terörle mücadele finansmanı politikası sonuçlarını yönetme
25	21 Kasım 2012	FATF, BM ve üye ülkeler terörün finansmanını önlemeye ve bastırmaya odaklanıyor
26	22 Şub 2013	FATF, kara para aklama ve terörün finansmanı uyumunu güçlendirmeye yönelik yeni mekanizma yayınladı
27	26 Nisan 2013	Kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla danışma ve diyalog
28	29 Nisan 2013	Özel sektörle diyalog
29	26 Haz 2013	Ön ödemeli kartlara, mobil ödemelere ve internet tabanlı ödeme hizmetlerine risk temelli yaklaşım rehberi
30	26 Haz 2013	FATF rehberi: Kitle imha silahlarının yayılmasına karşı birleşmiş milletler güvenlik konseyi kararlarının mali hükümlerinin uygulanması
31	27 Haz 2013	FATF rehberi: Politik olarak maruz kalmış kişiler (tavsiye 12 ve 22)
32	28 Haz 2013	Uluslararası en iyi uygulamalar: Terörizm ve terör finansmanı ile ilgili hedefli mali yaptırımlar (tavsiye 6)
33	27 Mart 2014	Özel sektörle diyalog
34	23 Haz 2014	FATF hedefli mali yaptırımlar uzmanları toplantısı
35	15 Ekim 2014	Hem yasa dışı piyasaları hem de finansal dışlanmayı sürdürme tehlikesi
36	23 Ekim 2014	FATF, riske dayalı yaklaşımı netleştirir: toptan riskten arındırma değil, vaka bazında
37	27 Ekim 2014	Şeffaflık ve menfaat sahipliği rehberi
38	27 Ekim 2014	Bankacılık sektörü için risk odaklı yaklaşım
39	19 Aralık 2014	FATF Başkanı Roger Wilkins, AO, birçok ülkenin hala teröristlerin varlıklarını etkili bir şekilde donduramadığını söyledi.
40	12 Mart 2015	Açılış konuşması: Mevcut FATF gündemi ve öncelikleri
41	26 Mart 2015	Kar amacı gütmeyen kuruluşlarla danışma ve diyalog
42	27 Mart 2015	Özel sektörle diyalog
43	26 Haz 2015	Kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanımıyla mücadelede en iyi uygulamalar
44	26 Haz 2015	"Riskten kurtulma" nedenleri kara para aklama/terör finansmanı ile mücadelenin ötesine geçiyor
45	23 Ekim 2015	FATF risk azaltmayla mücadele için harekete geçti
46	23 Ekim 2015	Riske dayalı bir yaklaşım için rehberlik: finans sektörü ve kanun yaptırımının AML/CFT denetçileri tarafından etkin gözetim ve uygulama
48	06 Kasım 2015	8. Tavsiyeye ilişkin yorumlayıcı notun revizyonu hakkında halkın istişaresi (kar amacı gütmeyen kuruluşlar)
49	16 Kas 2015	Terörün finansmanı: G20 Liderlerine FATF raporu - FATF tarafından alınan önlemler
50	27 Kas 2015	AML/CFT ile ilgili veriler ve istatistikler hakkında rehberlik
51	14 Ara 2015	Mali Eylem Görev Gücü, terörün finansmanına karşı yenilenen küresel çabalara öncülük ediyor
52	17 Aralık 2015	FATF'nin terörün finansmanına karşı koyma ve IŞİD'in yenilgiye uğratılmasına yardımcı olma tedbirlerini uygulamak için acil eylemin önemi
53	23 Şub 2016	Para veya değer transfer hizmetleri için riske dayalı bir yaklaşım için rehberlik

54	29 Şub 2016	G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları terörün finansmanı ile mücadele etme kararı aldılar ve FATF'yi çabalarını yoğunlaştırmaya çağırdılar
55	07 Nisan 2016	Kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele için etkili bir sistem
56	19 Nis 2016	UNODC'de FATF istişare ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla diyalog
57	21 Nis 2016	Özel sektörle diyalog
58	22 Nis 2016	8. Tavsiyenin revizyonuna ilişkin halkla istişare (kar amacı gütmeyen kuruluşlar)
59	23 Mayıs 2016	FATF, Sendai'deki G7 toplantısında
60	26 Mayıs 2016	Ulusal risk değerlendirmelerinin faydalarının değerlendirilmesi
61	07 Ekim 2016	Gerçek hak sahipliği hakkında G20'ye FATF raporu
62	21 Ekim 2016	Terör finansmanının kriminalize edilmesine ilişkin kılavuz
63	21 Ekim 2016	Muhabir bankacılık rehberi
64	18 Şub 2017	Başkanın FinTech ve RegTech konulu sektör yuvarlak masa toplantısının sonuçlarının özeti
65	24 Mart 2017	Özel sektörle diyalog
66	29 Mayıs 2017	FATF FinTech ve RegTech forumu 2017
67	29 Haz 2017	Özel sektör bilgi paylaşımına yönelik kılavuz taslağı hakkında halkın istişaresi
68	06 Tem 2017	G20 Liderler Zirvesi'ne FATF raporu
69	11 Tem 2017	G20 Liderleri, terörün finansmanı ile mücadele için birlikte çabalarını güçlendiriyor
70	03 Kasım 2017	FinTech ve RegTech'teki FATF pozisyonu
71	04 Kasım 2017	FATF rehberliği - Özel sektör bilgi paylaşımı
72	21 Kas 2017	Bilgi paylaşımına ilişkin konsolide fatf standartları
73	28 Şub 2018	Nükleer silahların yayılmasını önleme finansmanına ilişkin FATF rehberi - kitle imha silahlarının yayılmasına karşı birleşmiş milletler güvenlik konseyi kararlarının mali hükümlerinin uygulanması
74	06 Mart 2018	BCBS, CPMI, FATF ve FSB, muhabir bankacılığı kolaylaştıran endüstri girişimini memnuniyetle karşılıyor
75	06 Tem 2018	Menkul kıymetler sektörü için taslak riske dayalı yaklaşım rehberi hakkında halkın istişaresi
76	06 Tem 2018	Hayat sigortası sektörü için taslak riske dayalı yaklaşım rehberi hakkında halkın istişaresi
77	26 Ekim 2018	Menkul kıymetler sektörü için risk odaklı yaklaşım rehberi
78	22 Şub 2019	Kamuya açık açıklama – sanal varlıklardan kaynaklanan risklerin azaltılması
79	21 Haz 2019	Sanal varlıklar ve ilgili sağlayıcılar hakkında kamuya açık açıklama
80	21 Haz 2019	Sanal varlıklara ve sanal varlık hizmet sağlayıcılarına risk temelli yaklaşım rehberi
81	26 Haz 2019	Güven ve şirket hizmet sağlayıcıları için riske dayalı bir yaklaşım için FATF kılavuzu
82	26 Haz 2019	Muhasebe mesleği için riske dayalı bir yaklaşım için FATF rehberi
83	26 Haz 2019	Hukuk profesyonelleri için riske dayalı yaklaşım rehberi
84	31 Ekim 2019	Dijital kimlikle ilgili FATF taslağı kılavuzuna ilişkin kamuoyu görüşü
85	06 Mart 2020	Dijital kimlik rehberi
86	30 Haz 2020	FATF'nin 1. Tavsiyesi ve yorumlayıcı notu hakkında halkın katılımı
87	07 Tem 2020	Gözden geçirilmiş FATF standartlarının 12 aylık incelemesi - sanal varlıklar ve VASP'ler
88	14 Eyl 2020	Sanal varlıklar kara para aklama ve terör finansmanının kırmızı bayrak göstergeleri

89	14 Eki 2020	G20, FATF'nin COVID-19 pandemisinden kaynaklanan kara para aklama ve terörün finansmanı risklerini ve sözde stablecoin'leri ele alma çalışmalarını destekliyor.
90	19 Şub 2021	AML/CFT karşılıklı değerlendirmelerinin FATF dördüncü turu prosedürleri
91	04 Mart 2021	Riske dayalı denetim rehberi
92	19 Mart 2021	Sanal varlıklara ve sanal varlık hizmeti sağlayıcılarına risk tabanlı bir yaklaşım hakkında FATF taslak kılavuzu hakkında kamuoyu görüşü
93	31 Mayıs 2021	Kara para aklama ve terörün finansmanı riskleri
94	25 Haz 2021	Tavsiye 24'te değişiklikler - halkın danışması için beyaz kitap
95	29 Haz 2021	Yayımla finansmanı risk değerlendirmesi ve azaltma rehberi
96	01 Tem 2021	Veri havuzu oluşturma, işbirliğine dayalı analitik ve veri koruma stok sayımı
97	01 Tem 2021	AML/CFT için yeni teknolojilerin fırsatları ve zorlukları
98	05 Tem 2021	Gözden geçirilmiş FATF standartlarının ikinci 12 aylık incelemesi - sanal varlıklar ve VASP'ler
99	21 Ekim 2021	Tavsiye 24 ve yorumlayıcı notunda değişiklikler - halkın istişaresi
100	22 Ekim 2021	Sınır ötesi ödemeler - FATF standartlarının uygulanmasına ilişkin anket sonuçları
101	25 Ekim 2021	FATF tavsiyelerine uyumu ve AML/CFT sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek için FATF metodolojisi
102	27 Ekim 2021	FATF standartlarının istenmeyen sonuçlarının azaltılması
103	28 Ekim 2021	Sanal varlıklara ve sanal varlık hizmet sağlayıcılarına riske dayalı bir yaklaşım için güncellenmiş kılavuz
104	10 Kas 2021	Grup çapında programların finansal olmayan işletmeler ve meslekler tarafından uygulanması
105	04 Mart 2022	Gayrimenkul sektörüne yönelik FATF risk temelli rehberlik hakkında kamu istişaresi
106	04 Mart 2022	R.24'te yapılan revizyonlara ilişkin Genel Açıklama
107	11 Mart 2022	FATF tavsiyeleri
108	Sürekli	Etkinlik takvimi genel kurul yılı FATF-XXIII
109	Sürekli	FATF eğitim ve araştırma enstitüsü (TREIN)
110	Sürekli	FATF eğitim ve destek faaliyetleri

Kaynak: FATF, *FATF Recommendations*, [https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_Releasedate\)_](https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_Releasedate)_) (22.06.2022). Yararlanılarak oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan FATF tavsiyelerinden dikkat çeken 16 Şubat 2012 yılında kabul edilen ve "*FATF Önerileri*" o zamandan beri düzenli olarak güncellenmekte olup en son Mart 2022 tarihinde değişikliğe uğrayarak son halini almıştır. Yayımlanan standartlar çerçevesinde hedeflenen kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede (AML/CFT) suçluların ve teröristlerin finansal sistemi kötüye kullanmalarını engellemektir. Ülkeler, bu tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması yoluyla, ciddi suç ve terörle bağlantılı mali akışların izlenmesine ve durdurulmasına yardımcı olabilmekte ve toplumu daha güvenli hale getirebilmektedir.

FATF tarafından 1990 yılında yayınlanan ve 2003 yılında gözden geçirilerek tekrar sunulan 40 Tavsiye Kararı, en son Mart 2022 yılında revize edilerek kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu rapor kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik

üye ülkeler tarafından uyulması gerekli standartlar, 7 ana başlık bünyesinde 40 tavsiyeden oluşmakta ve aşağıdaki gibi yer almaktadır.

Tablo 3: FATF Kırk Tavsiye

Tavsiye No	Önceki No	
		A-KARAPARA AKLAMA VE TERÖRÜN FİNANSMANI İLE MÜCADELE POLİTİKALARI VE KOORDİNASYON
1	-	Risklerin Değerlendirilmesi ve Risk Bazlı Yaklaşımın Uygulanması*
2	31	Ulusal İşbirliği ve Koordinasyon
		B-KARAPARA AKLAMA VE MÜSADERE
3	1&2	Karapara Aklama Suçu *
4	3	Müsadere ve Geçici Tedbirler *
		C-TERÖRÜN FİNANSMANI VE KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANI
5	ÖT.II	Terörizmin Finansmanı Suçu *
6	ÖT.III	Terörün ve Terörizmin Finansmanı ile İlgili Olarak Hedeflenen Finansal Yaptırımlar *
7	-	Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanına İlişkin Hedeflenen Finansal Yaptırımlar *
8	ÖT.VIII	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar *
		D-ÖNLEYİCİ TEDBİRLER
9	4	Finansal Kuruluşlara İlişkin Gizlilik Yasaları
		<i>MÜŞTERİNİN TANINMASI VE KAYITLARIN SAKLANMASI</i>
10	5	Müşterinin Tanınması *
11	10	Kayıt Tutma
		<i>BELİRLİ MÜŞTERİLER VE FAALİYETLER İÇİN İLAVE TEDBİRLER</i>
12	6	Siyasi Nüfuz Sahibi Kişiler *
13	7	Muhabir Bankacılık *
14	ÖT.VI	Para veya Değer Transferi Hizmetleri *
15	8	Yeni Teknolojiler
16	ÖT.VII	Elektronik Transferler *
		<i>GÜVEN, KONTROLLER VE FİNANSAL GRUPLAR</i>
17	9	Üçüncü Tarafra Güven *
18	15&22	İç Kontroller ve Yurt Dışı Şube ve Bağlı Kuruluşlar *
19	21	Yüksek Riskli Ülkeler *
		<i>ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ</i>
20	13&ÖT.IV	Şüpheli İşlem Bildirimi *
21	14	Bilgi Sızdırma ve Gizlilik
		<i>FİNANSAL OLMAYAN BELİRLİ İŞ VE MESLEKLER (FOBİM)</i>
22	12	FOBİM: Müşterinin Tanınması *
23	16	FOBİM: Diğer Tedbirler *

		E-TÜZEL KİŞİLERDE VE YASAL OLUŞUMLARDA ŞEFFAFLIK VE GERÇEK FAYDALANICILIK
24	33	Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık *
25	34	Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık *
		F-YETKİLİ MAKAMLARIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI VE DİĞER KURUMSAL TEDBİRLER
		DÜZENLEME VE DENETİM
26	23	Finansal Kuruluşların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi *
27	29	Denetleyicilerin Yetkileri
28	24	FOBİM'in Düzenlenmesi ve Denetlenmesi
		OPERASYONEL HUSUSLAR VE YASA UYGULAMA
29	26	Mali İstihbarat Birimleri *
30	27	Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Sorumlulukları *
31	28	Yasa Uygulama ve Soruşturma Makamlarının Yetkileri
32	ÖT.IX	Nakit Kuryeler *
		GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER
33	32	İstatistikler
34	25	Rehberlik ve Geribildirim
		YAPTIRIMLAR
		G – ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ
36	35&ÖT.I	Uluslararası Araçlar
37	36&ÖT.V	Karşılıklı Adli Yardımlaşma
38	38 *	Karşılıklı Adli Yardımlaşma: Dondurma ve Müsadere
39	39	Suçluların İadesi
40	40	Diğer İşbirliği Şekilleri *

Not: - Başlıklarının yanında (*) ibaresi olan Tavsiyeler, Açıklayıcı Notu bulunan Tavsiyeleri göstermektedir.

- “Önceki No” sütununda yer alan numaralar, aynı konudaki 2003 tarihli FATF Tavsiye numarasını göstermektedir.

Kaynak: FATF (2012-2022), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, FATF, Paris, France. (2022); MASAK, *Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Kırk Tavsiye*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/2012_FATF_Tavsiye.pdf, (22.06.2022). Yararlanılarak oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda yer alan FATF Tavsiyeleri ülkelerin kara para aklama, terörizm finansmanının yanı sıra kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanını önlemeye yönelik uygulaması gereken detaylı önlemler için kesin bir çözüm ve çerçeve sunmaktadır. Ülkelerin farklı finansal sistemleri, yasal, idari ve operasyonel yapısı bulunmakta ve bu sebeple mevcut tehditlere karşı koymak üzere her ülke aynı tedbirleri alamamaktadır. Bundan dolayı, ülkeler FATF Tavsiyelerini kendilerine özgü uyarlanmış

önlemler aracılığıyla uygulamaları gereken küresel standartlar belirlemektedir. FATF Tavsiyeleri, ülkelerin yerine getirmesi gereken temel önerileri şu şekilde belirlemiştir²⁴⁵:

- *"Riskleri tespit etmek, politika ve ülke içi işbirliğini geliştirmek*
- *Kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanını izlemek*
- *Finansal sektöre ve diğer belirlenmiş sektörlerle yönelik önleyici tedbirler uygulamak*
- *Yetkili makamların (örneğin, soruşturma, yasa uygulama, denetim makamları) yetkilerini ve sorumluluklarını diğer kurumsal tedbirleri ihdas etmek*
- *Tüzel kişilerin ve yasal oluşumların şeffaflığı ile gerçek faydalanıcı bilgilerinin mevcut olması hususunu geliştirmek*
- *Uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak".*

FATF, kara para aklama, terörizm finansmanının, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının yanı sıra yolsuzluk ile mücadeleye de önem vermektedir. G20, FATF'e kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele çalışmaları çerçevesinde yolsuzluk sorununu ele almaya davet etmiştir. 2011 ile 2022 yılları arasında yolsuzluk konusu ile ilgili 16 adet çalışma yapılmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu çalışmalar kronolojik olarak aşağıda yer alan tabloda yer almaktadır.

²⁴⁵ FATF (2012-2022), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, FATF, Paris, France. (2022), s.7.

Tablo 4: FATF Yolsuzluk Çalışmaları

Sıra No	Tarih	Adı
1	27 Şub 2011	Başkan'ın Yolsuzluk Konulu Uzman Toplantısından Çıkan Sonuçların Özeti
2	29 Tem 2011	Yolsuzluk Gelirlerinin Aklanması
3	02 Tem 2012	Yolsuzluk Gelirlerinin Aklanmasında Belirli Risk Faktörleri - Raporlama yapan kurumlara yardım
4	15 Ekim 2012	Başkan'ın Yolsuzluk Konulu Uzmanlar Toplantısından Çıkan Sonuçların Özeti
5	18 Ekim 2012	Yolsuzlukla mücadeleyi desteklemek için FATF Tavsiyelerinin kullanılması
6	23 Tem 2013	FATF'nin kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele çalışmalarına G20 desteği
7	14 Ekim 2013	Başkan'ın Yolsuzluk Konulu Uzmanlar Toplantısı Sonuçlarının Özeti
8	18 Ekim 2013	En İyi Uygulamalar Belgesi: Yolsuzlukla Mücadelede FATF Tavsiyelerinin Kullanımı
9	20 Ekim 2014	Başkan'ın Yolsuzluk Konulu Uzmanlar Toplantısından Çıkan Sonuçların Özeti
10	16 Ekim 2015	17 Ekim - 23 Ekim 2015 FATF Genel Kurul haftası
11	17 Ekim 2015	Başkanların Yolsuzlukla İlgili Ortak G20 ACWG / FATF Uzmanları Toplantısından Çıkan Sonuçların Özeti
12	12 Mayıs 2016	Cezasızlığı Bitirmek: Sahip olduğumuz sözleşmeleri uygulayarak eşit şartlar yaratmak
13	16 Ekim 2016	Yolsuzluk Konulu Ortak G20 ACWG-FATF Uzmanlar Toplantısı
14	22 Ekim 2020	G20, yolsuzlukla mücadelede FATF'nin rolünü kabul ediyor
15	22 Ekim 2020	FATF Başkanı'nın G20 Yolsuzlukla Mücadele Bakanları'na yaptığı açıklamalar
16	08 Nisan 2021	FATF ve G20 Yolsuzlukla Mücadele Çalışma Grubu'nun ortak toplantısı

Kaynak: FATF, *Corruption*, [https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=asc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=asc(fatf_releasedate)), (23.06.2022). Yararlanılarak oluşturulmuştur.

FATF tarafından sunulan yolsuzluk ile ilgili çalışmalarda en çok göze çarpan yolsuzluk ve kara para aklama arasındaki bağlantılar hakkında yapmış olduğu araştırmalardır. Bu tipoloji raporu, uzmanlar tarafından üstlenilen kamuya açık çalışmalardan alındığı için, daha önce FATF tarafından üretilen diğer tipolojilerden farklıdır. Projenin amacı, bir AML/CFT merceği aracılığıyla yolsuzluğu,

mekanizmalarını ve güvenlik açıklarını daha iyi anlamaktır. Rapor, mevcut AML/CFT çerçevesindeki temel güvenlik açıklarını belirlemekte ve yolsuzluğun düzeltilmesinin önündeki bazı engelleri tartışmaktadır. Rapor, ilgili konuların daha fazla incelenmesi için temel sağlamaya ek olarak, yolsuzlukla mücadeleyle ilgili AML/CFT önlemlerine ilişkin rehberlik veya en iyi uygulamaların geliştirilmesinde gelecekteki FATF çalışmaları için katalizör görevi görmesi amaçlanmaktadır. FATF, yolsuzlukla mücadelede AML/CFT araçlarının kullanımına ilişkin konularda çalışmalarına devam etmektedir²⁴⁶.

FATF, kuruluşundan günümüze kadar mali suçlarla mücadele eden bir kuruluş olarak kendini sürekli güncellemekte, yetki alanını genişletmekte ve konjonktürel çözüm önerileri sunmaktadır. Mali suçlarla mücadelenin en önemli suç türlerinden olan kara para aklama, terörizm finansmanı suçlarına ilaveten kitle imha silahları ve yolsuzluk suçlarına yönelik yapmış olduğu çalışmalar neticesinde ülkelere bu suçlarla mücadelede yol göstermektedir. Bunun yanı sıra göçmen/insan kaçakçılığı, kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanılması, çevre suçları, ticarete dayalı suçlar ve sanal varlıklar üzerinden kara para aklama ve terörizm finansmanı için gelir elde edilmektedir. Suç faaliyetleri sonucunda elde edilen kazançları aklamak ve yasa dışı faaliyetleri finanse etmek için kullanılan metotlar sürekli bir evrim içinde gelişmektedir. Gelecekte dijitalleşmenin ekonomi alanına getirmiş olduğu yenilikler dolayısıyla mali suç tür ve işleniş biçimlerinin değişmesi neticesinde FATF'in daha büyük görevler üstleneceği düşünülmektedir.

FATF'in 39 üyesine karşın, FATF önerilerinin kontrolü dünya çapında pek çok ülke üzerinde gerçekleştirilmektedir. Bu kontroller, doğrudan FATF kapsamında olmayıp, FATF gözetiminde imtiyazlı üye statüsü olan "*FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar*" aracılığıyla yapılarak sağlanmaktadır. Bu statüdeki üyeler, FATF tarafından belirlenen ve FATF çalışmalarında bulunan "*FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlardır (FATF-Style Regional Bodies – FSRBs)*".

²⁴⁶ FATF, *Laundering the Proceeds of Corruption*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/launderingtheproceedsofcorruption.html>, (23.06.2022).

Tablo 5: FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FSRBs)

Kısaltması	Adı
<u>APG</u>	Kara Para Aklamaya Karşı Asya Pasifik Grubu (<i>Asia/Pacific Grup on Money Laundering</i>)
<u>CFATF</u>	Karayipler Mali Eylem Görev Gücü (<i>Caribbean Financial Action Task Force</i>)
<u>EAG</u>	Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Avrasya Grubu (<i>Eurasian Grup on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i>)
<u>ESAAMLG</u>	Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklama ile Mücadele Grubu (<i>Eastern and South African Anti Money Laundering Grup</i>)
<u>GAFILAT</u>	Latin Amerika Finansal Eylem Görev Gücü (<i>Financial Action Task Force of Latin America</i>)
<u>GABAC</u>	Orta Afrika Kara Para Aklama ile Mücadele Görev Gücü (<i>Task Force on Money Laundering in Central Africa</i>)
<u>GIABA</u>	Batı Afrika Kara Para Aklamaya Karşı Hükümetler arası Eylem Grubu (<i>Intergovernmental Action Grup against Money-Laundering in West Africa</i>)
<u>MENAFATF</u>	Orta Doğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü (<i>Middle East & North Africa Financial Action Task Force</i>)
<u>MONEYVAL</u>	Kara Para aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesi (<i>Council of Europe Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering and the Financing of Terrorism</i>)

Kaynak: FATF, *Members and Observers*, <https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>, Erişim Tarihi: (23.06.2022). Yararlanılarak oluşturulmuştur.

Bir kuruluşun FSRB olarak nitelik kazanmasına ve imtiyaz statülü üye şeklinde FATF çalışmalarına katılabilmesine kurumun Genel Kurulu tarafından karar verilmektedir. Bu bölgesel kuruluşlar, FATF'in koymuş olduğu ana standartlar kapsamında bölgelerindeki ülkeleri denetleme ve sonucunda rapor hazırlama görevi yürütmektedir. Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere "*FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar*" mali suç kümesinde bulunan kara para aklama ve terörizm finansmanı ile mücadele kapsamında faaliyet gösteren kuruluşlardır.

FSRB nitelikli kuruluşların yanı sıra FATF bünyesinde "*Gözlemci Kuruluş*"lar da yer almaktadır. Bu uluslararası kuruluşlar FATF teşkilatında gözlemci statüsü ile görev yapmaktadır. Aşağıdaki tabloda yer alan uluslararası kuruluşlar, diğer işlevlerin yanı sıra belirli bir kara para aklama ve terörizm finansmanı karşıtı misyona ya da işleve sahip olan kuruluşlardır.

Tablo 6: FATF Gözlemci Ülkeler/Kuruluşlar

Endonezya

Afrika Kalkınma Bankası

Frank Bölgesi Kara Para Aklamayla Mücadele İrtibat Komitesi (CLAB)

Asya Kalkınma Bankası

Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BCBS)

Camden Varlık Kurtarma Kurumlar Arası Ağ (CARIN)

Egmont Finansal İstihbarat Birimleri Grubu

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD)

Avrupa Merkez Bankası (ECB)

Eurojust

Europol

Uluslararası Finans Merkezi Denetçileri Grubu (GIFCS)

Amerika Kıtası Kalkınma Bankası (IDB)

Uluslararası Sigorta Denetçileri Birliği (IAIS)

Uluslararası Para Fonu (IMF)

Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO)

Interpol

- **Interpol/Kara Para Aklama**

Amerikan Devletleri Örgütü / Terörizme Karşı Amerika Kıtası Komitesi (OAS/CICTE)

Amerikan Devletleri Örgütü / Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu (OAS/CICAD)

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Avrupa'da operasyon (AGİT)

Birleşmiş Milletler

- **Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)**
- **Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Komitesi İcra Müdürlüğü (UNCTED)**
- **Analitik Destek ve Yaptırımlar İzleme Ekibi, IŞİD (Da'esh), El Kaide ve Taliban ile ilişkili kişi ve kuruluşlarla ilgili 1526(2004) ve 2253(2015) sayılı kararlar uyarınca**
- **1540 (2004) sayılı karar uyarınca kurulan Güvenlik Konseyi Komitesinin Uzman Grubu**
- **1718 (2006) sayılı karar uyarınca kurulan Güvenlik Konseyi Komitesinin Uzmanlar Paneli**
- **Güvenlik Konseyi Yardımcı Organlar Şubesi**

Dünya Bankası

Dünya Gümrük Örgütü (WCO)

Kaynak: FATF, *Members and Observers*, <https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>, Erişim Tarihi: (23.06.2022), Yararlanılarak oluşturulmuştur.

Yukarıda sayılan FATF bünyesinde gözlemci statüsündeki uluslararası kuruluşlar başta kara para aklama, terörizmin ve kitle imha silahlarının finansmanı ve eğitimin geliştirmesiyle ilerleme yolunda FATF tavsiyelerini, rehberleri ve diğer politikaları kabul ederek, FATF'e bu tavsiye ve tedbirleri sağlamayı taahhüt etmektedirler. Gerek FSRB, gerekse Gözlemci Kuruluşlar FATF bünyesinde kendi yargı bölgelerinde mali suç ve türleri ile mücadele etmekte, FATF tarafından verilen görevleri yerine getirmekte ve en

önemlisi FATF standartlarının bölgesel olarak uygulanması görevini yürütmektedirler. Mali suçlarla mücadele kapsamında üstlendikleri görev neticesinde bu suç kavramının önlenmesi için çaba göstermektedirler.

1.2. EGMONT Grubu

"EGMONT Grubu" 24 ülkenin ve 8 uluslararası kuruluşun katılımlarıyla 9 Haziran 1995'de Brüksel'de bulunan Egmont Sarayı'nda oluşturulan ve günümüzde 166 "Mali İstihbarat Biriminden (*Financial Intelligence Unit-FIU*)" meydana gelen birleşik bir yapıda çalışmaktadır. FIU'lar, en önemli mali suç türlerinden olan terörün finansmanına karşı ulusal ve uluslararası çabaları desteklemek için benzersiz bir konuma sahiptir. FIU'lar aynı zamanda küresel kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele standartlarına göre ulusal ve uluslararası finansal bilgi paylaşımı için güvenilir ağ geçitleri sunmaktadır. Egmont Grup, FIU'lara kara para aklama, terörün finansmanı ve ilgili öncül suçlarla mücadelede güvenli bir şekilde uzmanlık ve mali istihbarat alışverişinde bulunmaları amacıyla platform sağlamaktadır. Egmont Grubu, uluslararası kara para aklama ve terörün finansmanı aygıtının operasyonel kolunu oluşturmaktadır²⁴⁷.

Egmont Grubu'nun 2018 yılında yayınlamış olduğu 2018-2021 Stratejik Planı'nda yer alan vizyon, misyon ve önem şöyle yer almaktadır. Egmont Grubu, kara para aklama ve terör faaliyetlerinin finansmanı ile mücadelede üyelerinin mali bilgilerini paylaşmak ve operasyonel yeteneklerini güçlendirmek için tek uluslararası forum olmaya devam etmektedir. Grup, küresel ölçekte, yapısı ne olursa olsun (idari, kolluk kuvvetleri veya diğer) üye olmak isteyen mali istihbarat birimlerine hem ikili hem de çok taraflı bilgi paylaşımını kolaylaştırmak için gerekli araç ve yetenekleri sağlamaktadır. Operasyonel olarak Grup, çabalarını taktik ve stratejik bilgilerin proaktif paylaşımına ve ulusal makamların yeteneklerini güçlendirmeye odaklanmaktadır. İlk olarak, üyelerinin her birinin özel durumlarına ve ihtiyaçlarına cevap vermek ve son olarak ise üyeliğin FATF standartları gibi uluslararası standartlara bağlılığını kolaylaştırmayı hedeflemektedir²⁴⁸.

Egmont Grubu, finansal istihbarat paylaşımının çok önemli olduğunun ve kara para aklama, terörün finansmanı ve bağlantılı öncül suçlara karşı uluslararası çabaların temel taşı haline geldiğinin farkındadır. Uluslararası standartlar, finansal istihbarat

²⁴⁷ Egmont Grup, *About*, 2022, <https://egmontgroup.org/about/>, (25.06.2022).

²⁴⁸ Egmont Grup, *2018-2021 Stratejik Planı*, Avustralya, (2018), s.5.

birimlerinin (FIU'lar) bilgi alışverişinde bulunmasını ve uluslararası işbirliğine girmesini zorunlu kılmaktadır. Küresel bir organizasyon olarak Egmont Grup, üye FIU'lar arasında bilgi ve işbirliği alışverişini kolaylaştırmakta ve teşvik etmektedir²⁴⁹. Bilindiği üzere suçlular, kolluk kuvvetlerinin şüphesinden kaçınmak ve suçlayıcı kanıtları önlemek için servetlerinin ve varlıklarının yasa dışı kökenlerini gizlediğinde kara para aklama fiilini gerçekleştirmektedir. Terörün finansmanı, terör faaliyetlerini finanse etmekte olup, teröristler paralarının kaynağını gizlemekle pek ilgilenmeseler de, hedefini ve amacını gizlemek için adımlar atmaktadırlar. Bu nedenle, para meşru kaynaklardan gelebilmekte, ancak teröristler ve terörist gruplar da yasa dışı faaliyetleri finanse edebilmektedir. Kara para aklamanın önlenmesi ve tespit edilmesi, suçluların ve teröristlerin tespit edilmesine ve fonlarını nasıl elde ettiklerine etkili bir şekilde yardımcı olabilmektedir. İstihbarat ve soruşturma tekniklerini uygulamak, terörist faaliyetlerin tespit edilmesine ve engellenmesine yardımcı olmakta²⁵⁰ bu durum Egmont Grubu'nun mali suçlarla mücadelede önemini ve gerekliliğinin ortaya koymaktadır.

Organizasyon, kara para aklama, terörün finansmanı ile bağlantılı öncül suçlarla mücadele etmek için üyeleri arasında bilgi paylaşım mekanizmalarını güçlendirmeye yönelik ana operasyonlarını ve genel hedefini denetleyen ve/veya bunlara katkıda bulunan çeşitli gruplardan oluşmaktadır. FIU Başkanları (HoFIU), Egmont Grubunun ana yönetim organıdır. HoFIU üyeliği, yapıyı, bütçeyi ve temel ilkeleri etkileyen konularda uzlaşmaya dayalı kararlar almaktadır. HoFIU, Egmont Güvenli Web aracılığıyla düzenli olarak iletişim kurmakta ve Yıllık Egmont Grubu Genel Kurulu sırasında yılda en az bir kez toplanmaktadır. Egmont Komitesi (EC), HoFIU ve Çalışma Grupları için danışma ve koordinasyon mekanizmasıdır. EC'nin birincil işlevleri arasında, Egmont Grubunun iç koordinasyon ve idareden uluslararası forumlarda temsil edilmeye kadar çeşitli faaliyetlerine yardımcı olmak yer alır. EC ayrıca Egmont Grup Sekreterliği'nin çalışmalarını denetlemekte ve hem çalışma grubu hem de bölgesel grup üyelerinden oluşmaktadır. Sırasıyla:²⁵¹

²⁴⁹ Egmont Grup, *Connecting Financial Intelligence Units Worldwide*, 2022. <https://egmontgroup.org/>, (26.06.2022).

²⁵⁰ Egmont Grup, *Money Laundering and Terrorist Financing*, 2022, <https://egmontgroup.org/about/money-laundering-and-terrorist-financing/>, (26.06.2022).

²⁵¹ Egmont Grup, *Organizasyon ve Yapı*, 2022, <https://egmontgroup.org/about/organization-and-structure/#working-groups>, (27.06.2022).

- Egmont Komitesi Başkanı olarak da görev yapan Egmont Grubu Başkanı;
- İki Egmont Grubu Başkan Yardımcısı;
- Çalışma Grubu Başkanları;
- Bölgesel Grup Temsilcileri:
 - "Amerika
 - Asya ve Pasifik
 - Doğu ve Güney Afrika
 - Avrasya
 - Avrupa I
 - Avrupa II
 - Orta Doğu ve Kuzey Afrika
 - Batı ve Orta Afrika"
- Egmont Secure Web Sitesinin (FinCEN, Amerika Birleşik Devletleri) ev sahibi temsilcisi ve
- Egmont Grubu'nun Genel Sekreteri.

Egmont Grubu, üye FIU'ları desteklemek için yetkileri olan dört benzersiz Çalışma Grubuna sahiptir. Çalışma Gruplarının her biri bir Başkan ve Başkan Yardımcıları tarafından yönetilmekte ve şunları içermektedir:

- Bilgi Değişimi Çalışma Grubu (Information Exchange Working Grup-IEWG)
- Üyelik, Destek ve Uyum Çalışma Grubu (Membership, Support, and Compliance Working Grup-MSCWG)
- Politika ve Prosedürler Çalışma Grubu (Policy and Procedures Working Grup-PPWG)
- Teknik Yardım ve Eğitim Çalışma Grubu (Technical Assistance and Training Working Grup-TATWG).

Bunun yanı sıra Egmont FIU Mükemmellik ve Liderlik Merkezi (Egmont Centre of FIU Excellence and Leadership - ECOFEL), Nisan 2018'den beri aktif olarak Egmont Grubuna tamamen entegre bir şekilde ve Kanada'daki Egmont Grubu Sekreterliği bünyesinde yer almaktadır. FIU'lara mükemmellik ve liderlik yolunda çabalarken yardımcı olmak için bir motor ve merkez olarak oluşturulmuştur. ECOFEL'in amacı,

FIU'ları ulusal sistemleri içinde ve uluslararası olarak korumak, konumlandırmak ve teşvik etmektir. ECOFEL şunları amaçlamaktadır²⁵²:

- FIU'lar arasında uzmanlığı ve en iyi uygulamaları paylaşmak
- AML/CFT topluluğu içinde ağlar oluşturmak
- FIU operasyonları ve gelişimi için yeni ve yenilikçi araçlar tanıtmak
- Uluslararası ortak kuruluşlarla işbirliğini güçlendirmek
- FIU'lara kendilerini yurtçinde ve yurtdışında lider olarak konumlandırmaları için yetkilendirmek.

Egmont Grup, mali istihbarat paylaşımının çok önemli olduğunu ve kara para aklama, terörün finansmanına karşı uluslararası çabaların temel taşı haline geldiğini kabul etmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki FIU'lar, uluslararası AML/CFT standartları tarafından bilgi alışverişinde bulunmak ve uluslararası işbirliğine girmekle yükümlüdür. Küresel bir finansal istihbarat forumu olarak Egmont Grup, üye FIU'ları arasında bu alışverişi kolaylaştırmakta ve yönlendirmektedir. Egmont Grubu, uluslararası ortakların ve diğer paydaşların BMGK, FATF ve G20 Maliye Bakanlarının kararlarını ve açıklamalarını uygulama çabalarını desteklemekte ve "*Uluslararası Standartların Uygulanması*"nı koordine etmektedir. Mali suçlarla mali istihbarat birimleri ile mücadelede önemli bir kuruluş olan Egmont gelecekte de bu suçla mücadelenin en önemli mekanizmalarından biri olmaya devam edecektir.

1.3. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Direktifleri

Birleşmiş bir Avrupa fikri, geçmiş zamanlarda filozofların ve ileri görüşlü insanların hayallerinde yer alırken ünlü yazar Victor Hugo, "*insanlığın ideallerinden esinlenen barışçıl bir Avrupa Birleşik Devletleri*"ni hayal etmiştir. Bu düş, İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile birlikte Avrupa Kıtası'nda yepyeni bir umut ortaya çıkarmıştır. Savaş süresi boyunca totaliterliğe karşı gelen halklar, Avrupa'da devletlerarasında olan kin ve düşmanlığı bitirmek ve kalıcı olacak barışı oluşturmak için kararlı duruş sergilemekteydi. 1945-1950 yılları boyunca, "*Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi ve Robert Schuman*"ın aralarında olduğu bir grup cesur ve idealist devlet adamları, ulusları yeni bir çağa götürmek ve insanları ikna etmek için çabalamıştır. Fransa Dışişleri Bakanı "*Robert Schuman*", başlangıç olarak "*Jean Monnet*" tarafından

²⁵² Egmont Grup, *Organizasyon ve Yapı*, a.g.e.,

oluşturulan bu fikri ele alarak ve 9 Mayıs 1950 tarihinde "*Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT)*" kurulması fikrini önermiştir. Bir süre birbirleri ile savaş durumundaki ülkeler kömür ve çelik üretmek amacıyla sorumluluk paylaşımı ile ortak bir pazar oluşturulmak istenmiştir. Avrupa bütünleşmesine yönelik ilk adım, "*Belçika, Federal Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda*"nın kömür ve çelik ortak pazar kurulması için atılmıştır. Bu devletler, bir zaman sonra "*Roma Antlaşması*"nı imzalayarak farklı mal ve hizmetlerden oluşan ortak bir pazara yönelik "*Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET)*" kurma kararı almıştır. Altı üye içinde gümrük vergileri 1 Temmuz 1968 tarihinde tamamiyle kaldırılmış ve 1960'lı yıllarda özel olarak ticaret ve tarım genelinde ortak politikalar oluşturulmuştur. Daha sonra topluluğa yavaş yavaş diğer ülkelerde dâhil olmuş ve 3 Ekim 1990'da Almanya'nın yeniden birleşmesinden sonra Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte 1992 Maastricht Antlaşması neticesinde Topluluk kuruluşları güçlendirilmiş ve daha geniş yetkilerle donatılmış ve "*Avrupa Birliği (AB)*" ortaya çıkmıştır²⁵³. Topluluğun günümüzde 27 üye ülkesi bulunmakta olup Türkiye'de aday olan ülke konumunda yer almaktadır.

AB kurumlarından olan Avrupa Konseyi (AK), AB'nin genel siyasi görünümünü, önceliklerini belirleyen ve AB üye devletlerinin devlet veya hükümet başkanları arasında fikir alışverişi için gayri resmi bir forum olarak 1974 yılında oluşturulmuştur. AK, geleneksel olarak sonuçları benimseyerek AB'nin genel siyasi yönünü ve önceliklerini tanımlamakta ve AB yasalarını müzakere veya kabul etmektedir. 1992 Maastricht Antlaşması uyarınca, Avrupa Konseyi, AB için ivme ve genel siyasi yönergeler sağlamak için resmi bir statü ve rol kazanmıştır. AK, Lizbon Antlaşması'nın getirdiği değişiklikleri takiben yedi AB kurumundan biri olmuştur²⁵⁴. Bu açıklamalardan sonra tarih ve önem sırasına göre günümüzde yürürlükte olan AB ve AK'nin mali suçlara yönelik düzenlemiş ve uygulamaya koymuş olduğu direktif ve sözleşmeler incelenecektir.

1.3.1. Strazburg Konvansiyonu – Avrupa Konseyi Sözleşmesi 141

AK tarafından "*Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması ve Müsaderesine İlişkin Sözleşme*":

²⁵³ Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, *Avrupa Birliği Tarihi*, 2022, <https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82#>, (08.07.2022).

²⁵⁴ European Council, *History*, 2022, <https://www.consilium.europa.eu/en/history/?filters=2031>, (08.07.2022).

- "Avrupa Konseyine üye devletler ve sözleşmeyi imzalayan diğer Devletler
- Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha büyük bir birlik sağlamak olduğunu göz önünde bulundurarak
- Toplumun korunmasını amaçlayan ortak bir suç politikası izleme ihtiyacına inanarak
- Giderek uluslararası bir sorun haline gelen ciddi suçlarla mücadelenin uluslararası ölçekte modern ve etkin yöntemlerin kullanılmasını gerektirdiğini göz önünde bulundurarak
- Bu yöntemlerden birinin suçluları suçtan elde edilen gelirden mahrum bırakmak olduğuna inanarak
- Bu amaca ulaşmak için iyi işleyen bir uluslararası işbirliği sisteminin de oluşturulması gerektiğini göz önünde bulundurarak",

Strazburg şehrinde 8 Kasım 1990 tarihi ile kabul edilmiş ve 1 Eylül 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir²⁵⁵. Bu Sözleşmenin amacı, suçun soruşturulmasında ve bu suçlardan elde edilen gelirlerin takip edilmesinde, haczedilmesinde ve müsaderesinde uluslararası işbirliğini ve karşılıklı yardımı kolaylaştırmaktır. Sözleşme, devletlere tam bir yasal uyum olmadığında bile benzer bir verimlilik düzeyine ulaşmalarında yardımcı olmayı amaçlamaktadır²⁵⁶. Taraflar özellikle:

- "Suç gelirlerinin aklanmasını suç saymak;
- Araçlara ve gelirlere (veya değeri bu gelirlere tekabül eden mülklere) el koymak".

Uluslararası işbirliği amaçları için, Sözleşme şunları sağlamaktadır:

- Soruşturma yardımının biçimleri
- Geçici önlemler
- Suç gelirlerinin müsaderesine yönelik tedbirler.

Strazburg Konvansiyonu'nun en belirgin özelliği olarak, kara para aklama suçuna mevzu olan kazanımların bulunduğu mali suçları, yalnızca uyuşturucu madde suçlarıyla (kaçakçılığı/ticareti) sınırlandırmamasıdır. Konvansiyon, öncül suç, kara para aklama

²⁵⁵ Council Of Europe, *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*, 1990, <https://rm.coe.int/168007bd23>, (01.08.2022).

²⁵⁶ Council of Europe, *Details of Treaty No.141*, 1993, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=141>, (01.08.2022).

suçu kapsamında değerlendirilebilecek gelirin kazanıldığı rastgele bir suç çerçevesi şeklinde her suçun öncül suç sayılabileceğini ifade etmektedir²⁵⁷.

Sözleşme 4 bölümden ve 44 maddeden oluşmaktadır. İlk bölümde terimlerin kullanımı, ikinci bölümde ise (m 2-6), ulusal düzeyde alınacak önlemler ("*müsadere önlemleri, araştırma önlemleri ve geçici önlemler, özel araştırma yetkileri ve teknikleri, hukuki başvuru yolları, para aklama suçları*") yönelik tedbirler bulunmaktadır. Üçüncü bölüm (m 7–35), "*uluslararası işbirliğine yönelik; uluslararası iş birliğinin ilkeleri, araştırma yardımı, geçici önlemler, müsadere, iş birliğinin reddi veya ertelenmesi, tebligat ve üçüncü tarafların haklarının korunması, usulü ve diğer genel kurallar şeklinde*" yedi kısımda birleşen hükümler yer almaktadır. Son bölümde ise nihai maddelere yer verilmektedir²⁵⁸. Sözleşmede dikkat çeken durum ise uluslararası iş birliğine verilen önemdir. 44 maddeden oluşan sözleşmenin 29 maddesi uluslararası iş birliğine yer verilerek bu alanda yapılacak olan tedbirler belirlenmiştir.

Strazburg Konvansiyonu; sadece AK üyelerine değil, üye olmayan devletler içinde açıktır. Türkiye, 27 Eylül 2001 tarihinde Strasburg Konvansiyonu'nu imzalamıştır. 16 Haziran 2004 tarih 5191 Sayılı Kanun ile uygun bulunarak, 30 Temmuz 2004 tarih ve 2004/7712 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak, 01 Eylül 2004 tarih 25570 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak, 1 Şubat 2005 tarihi ile yürürlükte yerini almıştır²⁵⁹.

1.3.2. Varşova Sözleşmesi – Avrupa Konseyi Sözleşmesi 198

AK tarafından "*Avrupa Konseyi Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El konulması ve Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanı Hakkında Sözleşme*":

- "*Avrupa Konseyi'ne üye Devletler ve diğer İmzacı Devletler*
- "*Avrupa Konseyi'nin amacının, kendi ülkeleri arasında daha büyük bir birlik sağlamak olduğunu göz önünde bulundurarak*
- "*Toplumun korunmasını amaçlayan ortak bir suç politikası izleme ihtiyacına inanarak*

²⁵⁷ Olgun Değirmenci, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.166.

²⁵⁸ Council Of Europe, *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*, <https://rm.coe.int/168007bd23>, (01.08.2022).

²⁵⁹ MASAK, *Strazburg Sözleşmesi*, <https://masak.hmb.gov.tr/strazburg-sozlesmesi>, (02.08.2022).

- *Giderek uluslararası bir sorun haline gelen ciddi suçlarla mücadelenin uluslararası düzeyde modern ve etkin yöntemlerin kullanılmasını gerektirdiği göz önünde bulundurularak*
- *Bu yöntemlerden birinin, suçluları suç ve araşsal kazançlardan mahrum bırakmak olduğuna inanarak*
- *Bu amaca ulaşmak için iyi işleyen bir uluslararası işbirliği sisteminin de kurulması gerektiğini göz önünde bulundurarak; Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El konulması ve Müsaderesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (bundan böyle 1990 Sözleşmesi olarak anılacak olan ETS No. 141) akılda tutarak*
- *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından 28 Eylül 2001 tarihinde kabul edilen terör eylemlerinin neden olduğu uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditlere ilişkin 1373(2001) sayılı Kararı ve özellikle paragraf 3d'yi de hatırlatarak*
- *Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9 Aralık 1999 tarihinde kabul edilen Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi ve özellikle Taraf Devletleri terörün finansmanını bir suç olarak kabul etmeye mecbur eden 2. ve 4. Maddelerini hatırlayarak*
- *Yukarıda anılan Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi onaylamak ve tam olarak uygulamak için acil adımların atılmasının gerekliliğine inanarak",*

Varşova şehrinde 16.05.2005 tarihinde kabul edilmiş, 01 Mayıs 2008 tarihi ile yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Varşova Sözleşmesi'ni 28 Mart 2007'de imzalamıştır. Sözleşme, 29 Ocak 2016 tarihli 6665 Sayılı Kanun ile kabul edilerek, 19 Şubat 2016 tarih 29629 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlükteki yerini almıştır. Yine aynı şekilde Strazburg Konvansiyonu'nda olduğu gibi Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletler de Varşova Konvansiyon'a taraf olabilmektedir.

Zaman içerisinde kara para aklama teknik ve yöntemlerinin ve bununla beraber kara para aklamayla mücadelenin geçirmiş olduğu değişim, Strazburg Konvansiyonu'nun

güncelliğini revize edilmesini gerekli kılmıştır²⁶⁰. Avrupa Konseyi, terörizmin sadece suç faaliyetlerinden kaynaklanan kara para aklama yoluyla değil aynı zamanda meşru faaliyetler yoluyla da finanse edilebileceği gerçeğini dikkate alarak 1990 Sözleşmesini güncellemeye ve genişletmeye karar vermiştir. Bu yeni Sözleşme, kara para aklamanın ve terörün finansmanının hem önlenmesini hem de kontrolünü kapsayan ilk uluslararası anlaşmadır. Metin, finansal bilgilere veya terör grupları da dâhil olmak üzere suç örgütlerinin elinde bulunan varlıklara ilişkin bilgilere hızlı erişimin başarılı önleyici ve baskıcı önlemlerin anahtarı olduğu ve nihayetinde onları durdurmanın en iyi yolu olduğu gerçeğine değinmektedir. Sözleşme, hükümlerinin Taraflarca uygun şekilde uygulanmasını sağlamak için bir mekanizma içermektedir²⁶¹.

Bu Sözleşme ile Strazburg Konvansiyonu arasındaki temel farklılıklarından birisi aklama suçunun yanında terörün finansmanı suçunu da içermesidir. Sözleşmede, BM denetiminde oluşturulan "*Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme*"nin 2. maddesi ile belirtilen terörün finansmanı tanımı kabul edilmiş ve Sözleşmenin III, IV ve V. bölümlerinde yer alan tüm hükümlerin ("*tedbir, müsadere, soruşturma yetkileri ve teknikleri, önleyici tedbirler, uluslararası adli işbirliği, mali istihbarat birimleri arasındaki idari işbirliği*") terörizmin finansmanında kapsayacak şekilde tatbik edilmesi uygun öngörülmüştür. Aklama suçuna yönelik Strazburg Konvansiyonu'nda bulunan tanımlama ise aynı şekilde korunarak yer verilmiştir. Ayrıca sözleşmede "*mali istihbarat birimi (Finançal Intelligence Unit-FIU)*" tanımına, aklama ve terörün finansmanı suçu çerçevesinde toplanacak kimlik belirleme ve ŞİB gibi engelleyici tedbirlerde yer almıştır²⁶².

Sözleşme yedi bölümden oluşmakta olup 1. bölümünde, "*gelir*", "*mal*", "*müsadere*", "*öncül suç*", "*FIU*", "*dondurma*", "*el koyma*", "*terörizmin finansmanı*" kavramlarının tanımlarına yer verilmiştir. 2. bölümde, terörizmin finansmanı ile ilgili olup, sözleşmeye taraf olan ülkelerin, sözleşmenin III, IV, ve V. Bölümlerinde bulunan kararların terörün finansmanına uygulanabilmesine yönelik iç hukuklarında gereken düzenlemeleri oluşturmaları istenmiştir. 3. bölümde, aklama ve terörün finansmanı

²⁶⁰ Değirmenci, a.g.e., s.167.

²⁶¹ Council of Europe, *Details of Treaty No.141*, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=198>, (01.08.2022).

²⁶² MASAK, *Varşova Sözleşmesi*, <https://masak.hmb.gov.tr/varsova-sozlesmesi>, (01.08.2022).

çerçevesinde ulusal sınırdan alınması gerekli tedbirler bulunmaktadır. Bunlar iki kısımda ele alınmakta olup genel tedbirler (FIU) ve önleyici tedbirlerdir. Genel tedbirler: "soruşturma, el koyma veya dondurma, müsadere, el konulan veya dondurulan malvarlığının idaresi, soruşturma teknik ve yetkileri ve aklama filleri, tüzel kişiliklerin sorumlulukları"dır. İkinci durumda alınması gerekli olan tedbirlere ise sözleşmeyi kabul eden her devletin FIU oluşturmasına yönelik gerekli hukuki düzenlemeleri ve kara paranın aklanmasının önlenmesi için tedbirleri almasına yöneliktir. Sözleşmede bu alana yönelik alınan, "müşterinin ve nihai kullanıcıların kimlik tespitlerine ilişkin önlemler, şüpheli işlem bildirimleri, nakit veya nakde yakın formdaki araçların fiziki olarak ülkeye giriş ve çıkışın tespit ve kontrolüne yönelik" gereken önlemlerin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca sözleşme ile ulusal özellikte şüpheli işlemlerin ertelenmesi durumu da düzenlemede yer almaktadır.

4. bölüme bakıldığında, "şüpheli işlemlerin ertelenmesi için uluslararası işbirliği, FIU'lar arası işbirliği, inceleme için yardımlaşma prensipleri, banka hesapları bilgileri, hesaplar arası transfer bilgileri ve bu işlemlere ilişkin bilgi talepleri, müsadere, uluslararası işbirliğinin reddi ve ertelenmesi halleri, iyi niyetli üçüncü kişilerin haklarının korunması, iletişim, iletişimde kullanılacak dil, taleplerin içeriği ve talepleri karşılayacak merkezi otoritenin hangi birim olacağı" gibi konular düzenlenmiştir. 5. bölümde ise, FIU'lar arasındaki işbirliği ilkeleri düzenlenmiştir. FIU'lar karşı tarafın talebi veya re'sen bu sözleşme hükümleri çerçevesinde ya da karşılıklı şekilde imzalanan mutabakat muhtıraları kapsamında bilgi değişimi yapabileceklerine yer verilmiştir. 6. bölümde, "sözleşme hükümlerinin uygulanmasının izlenmesi ve sözleşme hükümlerinin uygulanmasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların ne şekilde çözümleneceğine ilişkin düzenlemeler" yer almaktadır. Son bölümde, "sözleşmenin imza ve yürürlüğe girmesi, sözleşmeye taraf olma, sözleşmede çekince ve beyan, değişiklik yapma ve sözleşmenin fesihi" gibi hususlara yer verilmektedir²⁶³.

1.3.3. 1998/699/JHA Numaralı Avrupa Birliği Anlaşmasının K.3 Maddesi Uyarınca Konseyce Kabul Edilen Ortak Eylem Planı

²⁶³ Ayşe Gül Gürdal, *Türk Hukukundan Suç Gelirlerini Aklama Suçu*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, 2013, s.239-240.

Bu karar AB Resmi Gazete'sinde 9 Aralık 1998 tarihinde L 333, S. 0001 – 0003 numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Düzenleme 5 Temmuz 2001 tarihinde revize edilmiş olup aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

AB Konseyi, AB Antlaşması'nı ve özellikle Madde K.3(2)(b)'yi, Birleşik Krallığın insiyatifini, 16-17 Haziran 1997 tarihlerinde Amsterdam Avrupa Konseyi tarafından onaylanan Organize Suçlar Yüksek Düzeyli Grubu eylem planını ve özellikle suçtan elde edilen gelirlerin takibi ve el konulmasının güçlendirilmesine yönelik 26(b) tavsiyesini göz önünde bulundurmıştır. AB Antlaşması K.6. maddesi uyarınca Başkanlık tarafından yürütülen istişare sonrasında Avrupa Parlamentosu'nun görüşlerini inceleyerek, 5 Aralık 1997 tarihli ve organize suçla mücadelede uluslararası teşebbüsler için ulusal düzeyde uygulamayı değerlendirmek için bir mekanizma oluşturulmuştur. 19 Mart 1998 tarihli Ortak Eylemleri göz önünde bulundurarak, bir değişim, eğitim ve işbirliği programı oluşturulması organize suçla mücadele eylemlerinden sorumlu kişiler için (Falcone Programı), Üye Devletlerin "*1990 Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El konulması ve Müsaderesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*" ilkelerine bağlılığını ve AB Üye Devletlerinde bir suç örgütüne katılmanın suç sayılmasına ilişkin önerilen Ortak Eylemi ve özellikle bu Ortak Eylem kapsamındaki suçları göz önünde bulundurmıştır²⁶⁴.

Mali sistemin kara para aklama maksadıyla yararlanılmasının önlenmesine ilişkin 10 Haziran 1991 tarihli 91/308/EEC sayılı Konsey Direktifinin gerekliliklerini ve kara parayla İlgili Mali Eylem Görev Gücünün bu alanda mücadeleye yönelik 40 tavsiyesini dikkate alarak 1996'da formüle edilen ve özellikle bu konudaki tavsiye 4 ve AB Üye Devletlerinin uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele ve yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığını önleme ve bunlarla mücadele etme yasaları ve uygulamalarının yakınlaştırılmasına yönelik 17 Aralık 1996 tarihli Ortak Eylemi dikkate almıştır. Kolluk kuvvetleri arasındaki koordinasyonu geliştirme ortak amacının bilincinde olarak, Konsey tarafından 29 Haziran 1998'de kabul edilen bir Avrupa Yargı Ağının oluşturulmasına ilişkin Ortak Eylemi (5) hatırlatarak, üye devletlerarasında suçtan kaynaklanan varlıkların tespit edilmesi, izlenmesi, dondurulması ya da el konulmasında daha etkili işbirliği yoluyla organize suç alanındaki suç faaliyetlerini engelleme potansiyelinin iyileştirildiğini belirtmiştir²⁶⁵.

²⁶⁴ European Council, *Joint Action*, https://eur-lex.europa.eu/eli/joint_action/1998/699/oj, (08.07.2022).

²⁶⁵ European Council, *Joint Action*, a.g.e.

Karşılıklı uyumlu uygulamaların, yasa dışı varlıkların belirlenmesi, izlenmesi, dondurulması veya ele geçirilmesi ve el konulmasında Avrupa düzeyinde işbirliğini daha verimli hale getirdiğinden; Organize suçla mücadeleye yönelik yukarıda bahsedilen eylem planının 16 No'lu Tavsiye Kararı, organize suçla ilgili konularda adli işbirliğine yönelik prosedürlerin hızlandırılması gereğini vurgularken, taleplerin iletimi ve yanıtlanmasındaki gecikmeyi önemli ölçüde azaltırken; Üye Devletlerin "*Cezai Konularda Karşılıklı Yardıma İlişkin 1959 Avrupa Sözleşmesine*" bağlılıklarını göz önünde bulundurarak; 1988 tarihli "*Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*" ve 1998 BMGK Uyuşturucu Özel Oturumunda; Etkin işbirliğinin önündeki engellerin belirlenmesinde varlıklara el konulmasına ilişkin 1996 Dublin Seminerinin başarısını takdir ederek; bu Ortak Eylemde belirtilen işbirliği biçimlerinin diğer ikili veya çok taraflı işbirliği biçimlerine bozulma gerçekleştirmediği anlayışıyla, bu ortak eylemi kabul etmiştir²⁶⁶.

1.3.4. 2015/847 Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin Fon Transferlerine Eşlik Eden Bilgilere İlişkin Tüzüğü

Bu tüzük AB Resmi Gazetesi'nde 5 Haziran 2015 tarihinde L 141, s. 1–18 numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 1 Ocak 2020 tarihinde revize edilmiştir. Bu tüzük ile 781/2006 Sayılı (EC) Tüzüğü yürürlükten kaldırılmıştır. Tüzük AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'yı ve özellikle Antlaşmanın 114. maddesini göz önünde tutarak, AK'nın önerisini, taslak yasama fiilinin ulusal meclislere gönderilmesinden sonra, Avrupa Merkez Bankası'nın, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin fikirlerini önemseyerek, normal yasama usulüne göre hareket etmekte ve 27 maddeden oluşmaktadır.

Tüzüğün 1.maddesinde konusu bulunmaktadır. Buna göre; kara para aklama ve terörün finansmanını engellemek, tespit etmek ve soruşturmak amacıyla, herhangi bir para birimindeki fon transferlerine eşlik eden, ödeme hizmeti sağlayıcılarından en az birinin transferde yer aldığı durumlarda, ödeyenler ve alacaklılar hakkındaki bilgilere ilişkin kuralları düzenlemektedir. Birlik bünyesinde fonlar kurulmaktadır²⁶⁷.

²⁶⁶ a.g.e.

²⁶⁷ European Council, *Regulation (Eu) 2015/847 Of The European Parliament And Of The Council*, 2015, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0847&qid=1658827818816>, (24.07.2022).

Madde 2'ye göre:²⁶⁸

1. Bu Tüzük, Birlik içinde yerleşik bir ödeme hizmeti sağlayıcısı veya bir aracı ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından gönderilen veya alınan herhangi bir para birimindeki fon transferlerine uygulanacaktır.

...

2015/847 sayılı tüzükte yer alan diğer maddelerde ise şu başlıklara yer verilmiştir.

Madde 3: Tanımlar, Madde 4: Fon transferlerine eşlik eden bilgiler, Madde 5: Birlik içindeki fon transferleri, Madde 6: Birlik dışına fon transferleri, Madde 7: Ödeyen veya alacaklı ile ilgili eksik bilgilerin tespiti, Madde 8: Ödeyen veya alacaklı hakkında eksik veya eksik bilgi içeren fon transferleri, Madde 9: Değerlendirme ve raporlama, Madde 10: Transfer ile ödeyen ve alacaklıya ilişkin bilgilerin saklanması, Madde 11: Ödeyen veya alacaklı ile ilgili eksik bilgilerin tespiti, Madde 12: Ödeyen veya alacaklı hakkında eksik bilgi içeren fon transferleri, Madde 13: Değerlendirme ve raporlama, Madde 14: Bilgi sağlanması, Madde 15: Veri koruması, Madde 16: Kayıt tutma, Madde 17: İdari yaptırımlar ve önlemler, Madde 18: Özel hükümler, Madde 19: Yaptırımların ve tedbirlerin yayınlanması, Madde 20: Yetkili makamlarca yaptırım ve tedbirlerin uygulanması, Madde 21: İhlallerin raporlanması, Madde 22: İzleme, Madde 23: Komite prosedürü, Madde 24: Birlik topraklarının bir parçasını oluşturmayan ülkeler ve bölgelerle yapılan anlaşmalar, Madde 25: Yönergeler, Madde 26: (EC) 1781/2006 Sayılı Tüzüğün Yürürlükten Kaldırılması ve Madde 27: Yürürlüğe giriş.

1.3.5. 2015/849/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi

Mali sistemin, kara para aklama ya da terörizmin finansmanından yararlanılmasının engellenmesine ilişkin 20 Mayıs 2015 tarih ve (AB) 2015/849 sayılı AP ve AK Direktifi ile Konsey Yönergesi 2005/60/EC ve Komisyon Yönergesi 2006/70/EC'yi yürürlükten kaldıran düzenlemedir. AB Resmi Gazetesi'nde 5 Haziran 2015, L 141, s. 73–117 numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönergede 69 madde yer almakta olup AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'yı ve özellikle Antlaşmanın 114. maddesini göz önünde bulundurarak, AK'nın önerisini, taslak yasama fiilinin ulusal

²⁶⁸ a.g.e.

meclislere iletilmesinden sonra, Avrupa Merkez Bankası'nın, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin fikirlerinden hareketle, normal yasama usulüne göre hareket etmektedir.

Bu yönergede bulunan 1. madde şu şekilde yer almaktadır.²⁶⁹

1. Bu Yönerge, Birliğin mali sisteminin kara para aklama ve terörün finansmanı maksadıyla yararlanılmasını engellemeyi amaçlar.
2. Üye devletler, kara para aklama ve terör finansmanının yasaklanmasını sağlayacaktır.
3. Bu Direktifin amaçları doğrultusunda, aşağıdaki davranışlar kasten yapıldığında kara para aklama olarak kabul edilecektir:
 - (a) Mülkün yasa dışı kaynağını gizlemek veya komisyona dâhil olan herhangi bir kişiye yardım etmek maksadıyla, bu çeşit bir mülkün suç faaliyetinden ya da faaliyetine katılım eyleminden oluştuğunu bilerek, mülkün dönüştürülmesi ya da devredilmesi o kişinin eyleminin yasal sonuçlarından kaçınmak için böyle bir faaliyetten;
 - (b) Mülkiyetin suç faaliyetinden ya da bu tür bir faaliyete iştirak eyleminden kaynaklandığını bilerek, mülkün gerçek niteliğinin, kaynağının, konumunun, eğiliminin, hareketinin, mülkiyete ilişkin hakların veya mülkiyetin gizlenmesi veya kılık değiştirmesi;
 - (c) Alım anında, bu tür bir mülkün suç faaliyetinden ya da faaliyetine katılım eyleminden kaynaklandığını bilerek, mülkün edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması;
 - (d) (a), (b) ve (c) bentlerinde atıfta bulunulan eylemlerden herhangi birine katılma, taahhütte bulunma, taahhütte bulunma ve yardım etme, yataklık etme, kolaylaştırma ve danışmanlık yapma.
4. Kara para aklama, aklanacak mülkü oluşturan işlemler farklı bir Üye devletin veya üçüncü bir ülkenin sınırları içerisinde gerçekleştirilmiş olsa dahi bu şekilde kabul görecektir.

²⁶⁹ European Council, *Directive (Eu) 2015/849 Of The European Parliament And Of The Council*, 2015, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849&qid=1658829993042>, (24.07.2022).

5. Bu Yönerge'nin amaçları doğrultusunda, 'terörizmin finansmanı', doğrudan veya dolaylı olarak, kullanılmak amacıyla ya da kullanılacağını bilerek, tam ya da eksiksiz olarak herhangi bir yolla fon sağlanması ya da toplanması anlamına gelir.

6. 3. ve 5. paragraflarda atıfta bulunulan faaliyetlerin bir ögesi olarak gereken veri, gaye ya da maksat, somut olgusal durumlardan çıkarılabilir.

Madde 2'ye göre:²⁷⁰

1. Bu Yönerge, aşağıdaki yükümlü kuruluşlara uygulanır:

(1) Kredi kuruluşları;

(2) Finansal Kurumlar;

(3) Mesleki faaliyetlerini icra ederken hareket eden aşağıdaki gerçek veya tüzel kişiler:

(a) Denetçiler, dış muhasebeciler ve vergi danışmanları;

(b) Noterler ve diğer bağımsız hukukçular, herhangi bir finansal veya gayrimenkul işleminde müşterileri adına veya onlar adına hareket ederek veya müvekkilleri için aşağıdakilerle ilgili işlemlerin planlanmasına veya yürütülmesine yardımcı olarak katıldıklarında:

(i) gayrimenkul veya ticari kuruluşların alım satımı;

(ii) müşteri parasının, menkul kıymetlerin ya da diğer varlıkların yönetimi;

(iii) banka, tasarruf ya da menkul kıymet hesaplarının açılması veya yönetimi;

(iv) şirketlerin kurulması, işletilmesi ya da yönetimi için gerekli katkıların organizasyonu;

(v) tröstlerin, şirketlerin, vakıfların ya da benzer yapıların oluşturulması, işletilmesi veya yönetimi;

(c) (a) veya (b) bendi kapsamında olmayan tröst veya şirket hizmet sağlayıcıları;

(d) Emlak acentaları;

²⁷⁰ a.g.e.

- (e) İşlem ister tek bir işlemde isterse bağlantılı gibi görünen birkaç işlemde yapılsın, ödemelerin 10.000 Euro ya da daha fazla nakit olarak gerçekleştiği veya alındığı ölçüde mal alım satımı yapan diğer kişiler;
- (f) Kumar hizmetleri sağlayıcıları.

2. Kumarhaneler hariç ve uygun bir risk değerlendirmesini takiben, Üye devletler, belirli kumar hizmetleri sağlayıcılarını, bu Direktifi aktaran ulusal hükümlerden tamamen veya kısmen muaf tutmaya karar verebilirler.

Üye devletler, risk değerlendirmelerinde dikkate alınan faktörler arasında, kullanılan ödeme yöntemleri de dâhil olmak üzere, geçerli işlemlerin kırılma derecesini değerlendireceklerdir.

Üye devletler, risk değerlendirmelerinde, Madde 6 uyarınca Komisyon tarafından yayınlanan raporlarda ilgili bulguları nasıl dikkate aldıklarını belirteceklerdir.

Bir Üye devlet tarafından birinci alt paragraf uyarınca alınan herhangi bir karar, spesifik risk değerlendirmesine dayalı bir gerekçe ile birlikte Komisyona bildirilecektir. Komisyon, bu kararı diğer Üye Devletlere iletacaktır.

3. Üye devletler, kara para aklama veya terörün finansmanı riskinin az olduğu durumlarda, ara sıra veya çok sınırlı bir temelde bir finansal faaliyette bulunan kişilerin, aşağıdaki kriterlerin tümünün yerine getirilmesi şartıyla bu Direktif kapsamına girmemesine karar verebilir:

- (a) finansal faaliyet mutlak anlamda sınırlıdır;
- (b) finansal faaliyet işlem bazında sınırlıdır;
- (c) finansal faaliyet, bu tür kişilerin ana faaliyeti değildir;
- (d) finansal faaliyet yardımcıdır ve bu tür kişilerin ana faaliyeti ile doğrudan ilişkilidir;
- (e) bu kişilerin ana faaliyeti, paragraf 1(3)'ün (a) ila (d) bentlerinde veya
- (f) bentlerinde atıfta bulunulan bir faaliyet değildir;
- (f) finansal faaliyet, yalnızca bu tür kişilerin ana faaliyetinin müşterilerine sunulur ve genel olarak halka arz edilmez.

Birinci alt paragraf, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2007/64/EC sayılı Direktifinin (21) 4. maddesinin (13) bendinde tanımlandığı şekilde para havalesi faaliyetinde bulunan kişiler için geçerli değildir.

4. Paragraf 3'ün (a) bendinin amaçları doğrultusunda, Üye devletler, mali faaliyetin toplam cirosunun, yeterince düşük olması gereken bir eşiği aşmamasını isteyecektir. Bu eşik, mali faaliyetin türüne bağlı olarak ulusal düzeyde belirlenecektir.

5. Paragraf 3'ün (b) bendinin amaçları doğrultusunda, Üye devletler, işlemin tek bir işlemde veya bağlantılı görünen birkaç işlemde gerçekleştirilmesine bakılmaksızın, müşteri başına ve tek işlem başına bir maksimum eşik uygulayacaktır. Bu azami eşik, mali faaliyetin türüne bağlı olarak ulusal düzeyde belirlenecektir. Söz konusu işlem türlerinin kara para aklama veya terörün finansmanı için pratik ve verimsiz bir yöntem olmasını sağlamak için yeterince düşük olmalı ve 1 000 Euro'yu geçmemelidir.

6. Paragraf 3'ün (c) bendinin amaçları doğrultusunda, Üye devletler, mali faaliyetin cirosunun, ilgili gerçek veya tüzel kişinin toplam cirosunun %5'ini aşmamasını isteyecektir.

7. Bu maddenin amaçları doğrultusunda kara para aklama veya terörün finansmanı riskini değerlendirirken, Üye devletler, doğası gereği, özellikle amaçları doğrultusunda kullanılması veya kötüye kullanılması muhtemel olduğu düşünülen herhangi bir finansal faaliyete özellikle kara para aklama veya terör finansmanına dikkat edeceklerdir.

8. Üye devletler tarafından 3. paragraf uyarınca alınan kararlar, dayandıkları gerekçeleri belirtir. Üye devletler, koşulların değişmesi durumunda bu tür kararları geri almaya karar verebilir. Bu kararları Komisyona bildirirler. Komisyon, bu tür kararları diğer Üye Devletlere iletacaktır.

9. Üye devletler, bu Madde uyarınca verilen kararlarla tanınan muafiyetin kötüye kullanılmamasını sağlamak için riske dayalı izleme faaliyetleri oluşturacak veya diğer yeterli önlemleri alacaktır.

Bununla beraber 2015/849 sayılı direktifte yer alan diğer maddelerde ise tanımlar, risk değerlendirmesi, üçüncü ülke politikası, genel hükümler, basitleştirilmiş müşteri durum tespiti, gelişmiş müşteri durum tespiti, üçüncü şahısların performansı, yararlı mülkiyet bilgileri, raporlama yükümlülükleri, veri koruma, kayıt saklama, istatistiksel veriler, denetim, işbirliği, yaptırımlar ve nihai hüküm başlıklarına yer verilmiştir.

1.3.6. 2018/843/EC Numaralı Finansal Sistemin Kara Kara Aklama veya Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Yönerge

AB Resmi Gazetesi'nde 19 Haziran 2018 tarihinde L 156 s. 43–74 numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Mali sistemin kara para aklama ya da terörün finansmanı maksadıyla kullanılmasının engellenmesine yönelik (AB) 2015/849 sayılı ve 2009/138/EC ve 2013/36/EU sayılı Direktiflerinde yer alan bazı maddelerin revize edilerek değiştirilmesi ve yeni maddeler eklenmesi bu yönerge ile sağlanmıştır.

AB 2015/849 Direktifi en dikkat çeken değişiklikler şunlardır:

(1) 2(1) maddesinin (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

(a) a noktası aşağıdaki ile değiştirilmiştir:

(a) denetçiler, dış muhasebeciler ve vergi danışmanları ve doğrudan veya bu kişinin ilişkili olduğu diğer kişiler aracılığıyla, asıl iş veya mesleki faaliyet olarak vergi konularında maddi yardım, yardım veya tavsiye sağlamayı taahhüt eden herhangi bir kişi;

(b) d noktası aşağıdaki ile değiştirilmiştir:

(d) emlak komisyoncuları, gayrimenkulün kiralanmasında aracı olarak hareket ederken, ancak yalnızca aylık kira tutarının 10 000 Avro veya daha fazla olduğu işlemlerle ilgili olarak;

(c) Aşağıdaki kısımlar eklenmiştir:

"(g) sanal para birimleri ve fiat para birimleri arasında değişim hizmeti veren sağlayıcılar

(h) emanetçi cüzdan sağlayıcıları

(i) sanat galerileri ve müzayede evleri tarafından gerçekleştirilmesi de dâhil olmak üzere sanat eseri ticaretinde ticaret yapan veya aracı olarak hareket eden kişiler, işlemin veya bir dizi bağlantılı işlemin değerinin 10.000 Euro veya daha fazla olduğu durumlarda

(j) sanat eseri ticareti serbest limanlarda yapıldığında, işlemin veya bir dizi bağlantılı işlemin değeri 10 000 Euro veya daha fazla olduğunda

sanat eseri ticaretinde depolayan, ticaret yapan veya aracı olarak hareket eden kişiler"²⁷¹.

Bununla beraber birçok maddede revize edilerek yeni eklemeler yapılmıştır. En dikkat çeken ise sanal para birimleri ile ilgili düzenlemeye yer verilmesi olmuştur. Bu alanın tanımlanması ve olası kara para aklama tehditlerine karşı önlem alınması gerekliliği göz önüne alınarak yasal zemine oturtulmuştur.

1.3.7. 2018/1673/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Ceza Hukuku Yoluyla Kara Para Aklamayla Mücadeleye İlişkin Yönergesi

Bu yönerge AB Resmi Gazetesi'nde 12 Kasım 2018 tarihinde L 284 s. 22–30 numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'yı ve özellikle Antlaşmanın 114. maddesini göz önünde bulundurarak, AK'nın önerisini, taslak yasama fiilinin ulusal meclislere gönderilmesinden sonra, Avrupa Merkez Bankası'nın, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin görüşünü önemseyerek, normal yasama usulüne göre hareket etmekte ve 16 maddeden oluşmaktadır.

Yönergenin 1. maddesinde yer alan konu ve kapsama göre:²⁷²

1. Bu Yönerge, kara para aklama alanındaki cezai suçların ve yaptırımların tanımına ilişkin asgari kuralları belirler.
2. Bu Yönerge, 2017/1371 (AB) Yönergesinde belirtilen belirli kurallara tabi olan Birliğin mali çıkarlarını etkileyen suçlardan elde edilen malvarlığına ilişkin kara para aklama için geçerli değildir.

Madde 2'de ise direktifin amaçları şu şekilde yer almaktadır:

(1) "*suç faaliyeti*", ulusal yasalara göre, özgürlükten yoksun bırakma veya en fazla bir yıldan fazla tutukluluk emri ile cezalandırılan herhangi bir suçun işlenmesine her türlü suça karışma anlamına gelir veya Üye Devletlerle ilgili olarak, asgari en az altı aydan fazla bir süre için özgürlükten yoksun bırakma veya tutuklama kararı ile cezalandırılan herhangi bir suç olarak ifade edilir. Her halükarda, aşağıdaki kategorilerdeki suçlar bir suç faaliyeti olarak kabul edilir:

²⁷¹ European Council, *Directive (Eu) 2018/843 Of The European Parliament And Of The Council*, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843&qid=1676744578576>, (25.07.2022).

²⁷² European Council, *Directive (Eu) 2018/1673 Of The European Parliament And Of The Council*, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673&qid=1658834669703>, (27.07.2022).

- (a) 2008/841/JHA Çerçeve Kararında belirtilen herhangi bir suç da dâhil olmak üzere organize bir suç grubuna katılım ve şantaj;
- (b) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin (AB) 2017/541 sayılı Direktifinde belirtilen tüm suçlar dâhil terörizm;
- (c) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2011/36/EU sayılı Direktifinde ve Konsey Çerçeve Kararı 2002/946/JHA'da belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı;
- (d) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2011/93/EU sayılı Direktifinde belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere cinsel sömürü;
- (e) 2004/757/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararında belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere narkotik uyuşturucu ve psiko trop maddelerin yasa dışı ticareti;
- (f) Yasa dışı silah ticareti;
- (g) Çalıntı mal ve diğer malların yasa dışı ticareti;
- (h) Avrupa Toplulukları veya AB Üye Devletleri görevlilerinin bulunduğu yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin Sözleşmede ve 2003/568/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararında belirtilen herhangi bir suç da dâhil olmak üzere yolsuzluk;
- (i) 2001/413/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararında belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere dolandırıcılık;
- (j) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2014/62/EU sayılı Direktifinde belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere para sahteciliği;
- (k) Ürünlerin sahteciliği ve korsanlığı;
- (l) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2008/99/EC Yönergesinde veya Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2009/123/EC Yönergesinde belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere çevre suçları;
- (m) Cinayet, ağır bedensel yaralanma;
- (n) Adam kaçırma, yasa dışı kısıtlama ve rehin alma;
- (ö) Soygun veya hırsızlık;
- (p) Kaçakçılık;
- (q) Ulusal hukukta belirtildiği şekilde, doğrudan ve dolaylı vergilerle ilgili vergi suçları;

- (r) gasp;
- (s) sahtecilik;
- (t) korsanlık;
- (u) AP ve AK'nın 2014/57/EU sayılı Direktifinde belirtilen suçlar da dâhil olmak üzere içeriden öğrenenlerin ticareti ve piyasa manipülasyonu;
- (v) Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2013/40/EU sayılı Direktifinde belirtilen tüm suçlar dâhil siber suçlar.

(2) "Mülk", maddi ya da manevi, taşınır ya da taşınmaz, maddi ya da maddi olmayan her çeşit varlık ve elektronik ya da dijital ürün dâhil olmak üzere herhangi bir biçimdeki kanuni belgeler veya araçlar, bu tür varlıkların mülkiyetini veya çıkarlarını kanıtlayan;

(3) "Tüzel kişi", devletin yetkisini kullanan devletler veya kamu kurumları ve uluslararası kamusal kuruluşlar hariç olmak üzere, yürürlükteki kanun uyarınca tüzel kişiliğe sahip herhangi bir varlık anlamına gelir.

Bu yönergenin 2.maddesinde yer alan suç faaliyeti olan unsurlar çalışmanın ana konusu olan mali suçları kapsayan kümeyi oluşturmaktadır. Bu bakımdan 2018/1673/EC Numaralı direktif ile mali suç türlerine atıf yapılmış ve belirtilmiştir.

1.3.8. MONEYVAL

"Kara Para Aklamayı Önleme Tedbirlerinin ve Terörizmin Finansmanının Değerlendirilmesine İlişkin Uzmanlar Komitesi (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism – MONEYVAL)" eski adıyla PC-R-EV 1997 yılında kurulmuştur. Birimin işleyişi (2005) 47 sayılı kararın komiteler, alt organlar, görev tanımları ve çalışma yöntemleri hakkındaki genel hükümleri ile düzenlenmiştir. Bakanlar Komitesi 13 Ekim 2010 tarihli toplantısında, Kara Para MONEYVAL Değerlendirmesi Uzmanlar Komitesi Tüzüğüne ilişkin CM/Res(2010) 12 sayılı Kararı kabul etmiştir. Tüzük, MONEYVAL'i 1 Ocak 2011'den itibaren Avrupa Konseyi içinde doğrudan Bakanlar Komitesine karşı sorumlu olan bağımsız bir izleme mekanizması konumuna getirmektedir. CM/Res(2013) 13 Kararı, CM/Res(2017) 19 Kararı ve CM/Res(2020) 5 Kararları ile değişikliklere uğramıştır²⁷³.

²⁷³ MONEYVAL, *At a glance*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/moneyval>, (25.08.2022).

MONEYVAL, kara para aklama ve terörizmin finansmanına karşı başlıca uluslararası standartlara uyumu değerlendirme görevi verilen Avrupa Konseyi'nin daimi bir izleme organıdır. Terörizm ve uygulamalarının etkinliği ve ayrıca sistemlerinde gerekli iyileştirmeler konusunda ulusal makamlara önerilerde bulunma görevini yürütmektedir. MONEYVAL, "*dinamik bir karşılıklı değerlendirme süreci, akran değerlendirmesi ve raporlarının düzenli takibi yoluyla, ulusal makamların kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile daha etkin bir şekilde mücadele etme kapasitelerini geliştirmeyi*" amaçlamaktadır²⁷⁴. Haziran 2006'dan itibaren FATF ortak üyesi olarak MONEYVAL'in amacı, üye devletlerinin kara para aklama ve terörün finansmanına karşı etkili sistemlere sahip olmalarını ve bu konudaki ilgili uluslararası standartlara uymalarını sağlamaktır. Uluslararası standartlar, terörizmin finansmanını önlemek için STK'lara ilişkin çeşitli gereklilikleri içermektedir. MONEYVAL, terörizmin finansman riskinin seviyesini ve değerlendirilen yargı bölgelerinde hafifletici önlemleri belirlemek için karşılıklı değerlendirmeleri bağlamında STK'larla seçici bir şekilde ilişki kurmaktadır²⁷⁵.

1.4. Birleşmiş Milletler

İkinci Dünya Savaşı sonrası müttefik devletlerin öncülüğünde meydana getirilen uluslararası örgüt olan Birleşmiş Milletler (BM), 20 nci yüzyılın ikinci çeyreğinin sonuna doğru yaşanan savaş ve barışa olan tehditlerin tekrarlanmasını engellemek ve uluslararası barış, huzur ve güvenliğin sağlanması için kurulmuştur.

BM'nin kurucu antlaşması niteliği taşıyan BM Şartı, içlerinde Türkiye'nin de yer aldığı 50 ülke tarafından ABD'nin San Francisco eyaletinde 26 Haziran 1945 tarihinde imzalanmıştır. Bir süre sonra, Polonya'nın da katılımıyla, kurucu üye devlet sayısı 51'e yükselmiştir. BM Teşkilatı, BM Şartı'nda belirtildiği üzere, BMGK'nın daimi beş üyesinin de bulunduğu üye devletlerin çoğunluğunun sağlanması ile Şart'ın onay işlemlerini tamamlamaları ile 24 Ekim 1945 tarihinden itibaren resmi olarak faaliyet göstermektedir. BM ana merkezi New York şehrinde yer almakta ayrıca Cenevre, Viyana ve Nairobi ofisleri de bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler'in ana organları "*Genel Kurul,*

²⁷⁴ a.g.e.

²⁷⁵ MONEYVAL, *Money laundering*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/civil-society/money-laundering>, (25.08.2022).

Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, Uluslararası Adalet Divanı ve BM Sekretaryası" şeklinde yer almaktadır. Teşkilatın amacı ise²⁷⁶:

- "Savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek
- Ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak
- *Uluslararası ekonomik ve sosyal işbirliğini sağlamak*",

ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in aktif olarak 193 üye ülke bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler mali suçlar alanında daha çok kara para aklama, uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı, yolsuzluk ve sınıraşan örgütlü suçlar ile ilgili protokol ve düzenlemelere yer vermektedir. Bu düzenlemelere bakıldığında temel olarak "*Terörizm Finansmanı*"nı önlemek için çaba gösterildiği anlaşılmaktadır. Kara para aklama ve başlı başına ana bir mali suç türü olmakla beraber terörist gruplar içinde terörizm finansmanında kullanılan en önemli kazanç yöntemini oluşturmaktadır. Şimdi sırasıyla Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan konvansiyon, düzenlemelere ve ilgili kuruluşlara yer verilecektir.

1.4.1. Viyana Konvansiyonu

Viyana Konvansiyonu, diğer bir ifade ile "*Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*" 19 Aralık 1988'de imza için açılmış ve sözleşme 20.11.1990 tarihinde 20 devletin imzası ile yürürlüğe girmiştir. Türkiye Viyana Sözleşmesini 20 Aralık 1988'de imzalamıştır. 22 Kasım 1995 tarihli 4136 sayılı "*Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanunla*" onaylanmış ve 25 Kasım 1995 tarihli 22474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve Sözleşme 16 Ocak 1996 tarihli 96/7801 sayılı BKK ile yürürlüğe girmiştir.

Viyana Konvansiyonu uyuşturucu gelirlerinin aklanmasının yasaklanmasıyla birlikte taraf olan ülkeler, uyuşturucu kaçakçılığını/ticaretini ve buna bağlı olarak kara para aklamayı yasaklamayı ve uyuşturucu kaçakçılığı/ticaretinden elde edilen gelirlere el koyma tedbirlerini onaylamayı taahhüt etmektedir²⁷⁷. Ancak Viyana Sözleşmesi uyuşturucu kaçakçılığı/ticareti ile sınırlı ve özellikle "*kara para aklama*" terimine atıfta

²⁷⁶ T.C. Dışişleri Bakanlığı, *Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve Türkiye*, <https://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-teskilati-ve-turkiye.tr.mfa>, (03.08.2022).

²⁷⁷ ACAMS, *Study guide for cams certification exam*, Miami: Publication of ACAMS, (2016), s.246.

bulunmamış, bunun yanı sıra sözleşme aklama suçunun türlerini tanımlayan ilk Birleşmiş Milletler Sözleşmesi olmuştur²⁷⁸.

Günümüze bakıldığı zaman pek çok devlet tarafından kabul edilmiş olan Viyana Sözleşmesi ile bankaların, bilerek veya bilmeden yasa dışı uyuşturucu madde kaçakçılığıyla ilişkili kara paranın sisteme sokulmasına aracılık etmeleri durumunda, hükümetlerin ortak mücadele politikalarını belirleme amacına yönelik uyuşturucu kaçakçılığı ile ilişkili suçların tanımı yapılmış ve bunlarla alakalı yaptırımlar gösterilmiş, yargılama ve cezalandırma yetkisi, müsadere, suçluların iadesi, bilgi alışverişi ve karşılıklı adli yardım gibi konular ayrıntılı bir şekilde hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra yine uyuşturucu kaçakçılığı suçu veya bu suça iştirak edilmesinden kaynaklandığı bilinen mal varlığının gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, kullanma yetkisini, hareketini gizlemek ya da görünümünü farklılaştırmak dahi suç sayılmıştır²⁷⁹.

"Sözleşmede öncül suç veya kara para aklama suçu tanımlanmamakta birlikte; taraf ülkelerin,

- *Uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, çıkarılması, hazırlanması, satışı, dağıtımı, teslimi, sevki, transit sevki, nakli, ithali ve ihracı*
- *Bir mamelekin bu suçlardan birinden veya bu suç veya suçlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, mamelekin yasa dışı kaynağını gizlemek, olduğundan farklı göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla bu mamelekin başka bir mameleke dönüştürülmesi veya devredilmesi*
- *Uyuşturucu suçlarından birinden veya bunlardan birine iştirakten kaynaklandığını bilerek, malvarlığının gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, hareketinin, gerçek sahibinin gizlenmesi ya da olduğundan farklı gösterilmesi*
- *Uyuşturucu suçlarından ya da bu suçlara iştirakten kaynaklandığını bilerek, bu malvarlığının edinilmesi, sahip olunması, ya da kullanılması*
- *Bir başkasını bu suçlardan birini işlemeye veya uyuşturucu veya psikotrop maddeleri kaçak olarak kullanmaya yöneltmesi, teşvik edilmesi*

²⁷⁸ Colin King, Clive Walker, Jimmy Gurulé, *The palgrave handbook of criminal and terrorism financing law*. Cham: Springer International Publishing AG. (2018), s.35.

²⁷⁹ William Schroeder, "Money Laundering" 2001, www.fbi.gov/publications/leb/2001/may01leb.pdf, (29.05.2009), s.6'dan aktaran İhsan Erdoğan, Kara Paranın Makro Ekonomi Üzerine Etkileri Ve Türkiye İncelemesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s.72.

• *Bu suçların işlenmesi amacıyla örgüt oluşturulması, işbirliği yapılması, teşebbüste bulunulması, yardımcı olunması, kolaylık ve yol gösterilmesi", eylemlerinin suç olarak kabul edilmesi için gereken tedbirleri alacakları öngörülmüştür²⁸⁰.*

Sözleşme, uluslararası ceza hukukunda kabul görmüş en ayrıntılı ve geniş belgelerden birini oluşturmaktadır. Bu konuyla alakalı ulusal yasa ve uygulama yöntemlerini tüm dünyada uyumlaştırma ve işbirliği çabası amaçlamaktadır. Viyana Konvansiyonu için uyuşturucu alanında mücadele motivasyonunun somut duruma gelmesi denilebilir. Uyuşturucu ile ilgili suçlarla mücadele etme arzusu, kara para aklamaya karşı önlemlerin kaynağında yatmakla birlikte günümüzde dünya çapında öncül suç anlayışı çok daha geniş bir alan içine yayıldığı söylenebilmektedir²⁸¹.

Sözleşme 34 maddeden oluşmaktadır. 1. madde "*tanımlar*", 2. madde "*sözleşmenin kapsamı*", 3. madde "*suçlar ve yaptırımlar*", 4. madde "*yargı yetkisi*", 5. madde "*müsadere*", 6. madde "*iade*", 7. madde "*karşılıklı hukuki yardım*", 8. madde "*işlemlerin devri*", 9. madde "*diğer işbirliği ve eğitim biçimleri*", 10. madde "*transit devletler için uluslararası işbirliği ve yardım*", 11. madde "*kontrollü teslimat*", 11. madde "*narkotik ilaçların veya psikotrop maddelerin yasa dışı üretiminde sıklıkla kullanılan maddeler*", 13. madde "*materyaller ve ekipman*", 14. madde "*uyuşturucu bitkilerin yasa dışı ekiminin ortadan kaldırılmasına ve uyuşturucu ve psikotrop maddelere yönelik yasa dışı talebin ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler*", 15. madde "*ticari taşıyıcılar*", 16. madde "*ticari belgeler ve ihracatın etiketlenmesi*", 17. madde "*deniz yoluyla yasa dışı trafik*", 18. madde "*serbest ticaret bölgeleri ve serbest limanlar*", 19. madde "*maillerin kullanılması*", 20. madde "*tarafarca verilecek bilgiler*", 21. madde "*komisyonun işlevleri*", 22. madde "*kurulun görevleri*", 23. madde "*kurul raporları*", 24. madde "*bu Sözleşmenin gerektirdiğinden daha katı tedbirlerin uygulanması*", 25. madde "*daha önceki anlaşma haklarından ve yükümlülüklerinden sapma olmaması*", 26. madde "*imza*", 27. madde "*onay, kabul, tasvip veya resmi teyit eylemi*", 28. madde "*katılım*", 29. madde "*yürürlüğe giriş*", 30. madde "*ihbar*", 31. madde "*değişiklikler*", 32. madde

²⁸⁰ MASAK, *Uluslararası Mücadele*, a.g.e.

²⁸¹ Ernesto U. Savano, "Introduction", *Responding to Money Laundering: International Perspectives* (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997, s.10.

"uyuşmazlıkların çözümlenmesi", 33. madde "otantik metinler" ve 34. madde "emanetçi" olarak sözleşmede yer almaktadır²⁸².

Sözleşmede yer alan maddelere bakıldığında 3. madde "suçlar ve yaptırımlar", 4. madde "yargı yetkisi", 5. madde "müsadere" mali suçlar bakımından önem arz etmektedir. 3. madde suç ve yaptırım çerçevesini çizmiş, "her bir Taraf, kasıtlı olarak işlendiğinde, kendi iç hukukuna göre suç sayılması için gerekli olabilecek önlemleri alacaktır" şeklinde düzenleme getirilmiştir. Madde 3'ün 1. fıkrasının a bendinde yasa dışı uyuşturucu ve psikotrop madde ekimi, üretimi, imalatı, hazırlanması, nakliyesi ve dağıtımının suç olduğu sözleşmede belirtilmiştir. Yine aynı maddenin b bendinde bu suçla ilişkili edinilen mülklerin dönüştürülmesi, devredilmesi aynı şekilde mülkün kaynağının gizlenmesi, bu tür bir suç veya suçların işlenmesine karışan herhangi bir kişinin kaçmasına yardım edilmesi son olarak c bendinde ise bu suça ortaklık, danışmanlık ve hizmet vermek sözleşmede açıkça suç sayılmıştır. Aynı maddenin 2.fıkrasından ise sözleşmeye taraf olan ülkelerin "kendi anayasal ilkelerine ve hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı olarak, kasıtlı olarak işlendiğinde, narkotik veya psikotropik maddelerin bulundurulmasını, satın alınmasını veya yetiştirilmesini kendi iç hukukuna göre suç olarak tespit etmek için gerekli olabilecek önlemleri" alması istenmiştir. Sözleşmenin 4. maddesinde ise 3. maddenin 1. fıkrası uyarınca işlediği suçlar üzerinde yargı yetkisini tesis etmek ve 5. madde taraf devletlerin el konulmasını sağlamak için gerekli olabilecek tedbirleri alınması yine aynı maddenin 1. bendinde ise "3 üncü maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen suçlardan elde edilen gelirler veya değeri bu gelirlere tekabül eden malvarlığı ile uyuşturucu ve psikotrop maddeler, malzeme ve teçhizat veya herhangi bir şekilde kullanılan veya herhangi bir şekilde kullanılması amaçlanan diğer araçlar" düzenlenmiştir²⁸³. Viyana sözleşmesinin 3.maddesi yasa dışı uyuşturucu ticareti/kaçakçılığında elde edilen mali suç gelirinin önlenmesinde en önemli uluslararası belge olma özelliği taşımaktadır.

1.4.2. New York Sözleşmesi

"Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme" diğer bir ifade ile "New York Sözleşmesi" terörün finansmanını engellemek amacıyla Fransa

²⁸² UN, United Nations Convention Against Illicit Traffic In Narcotic Drugs And Psychotropic Substances, 1988, https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf , (06.08.2022).

²⁸³ a.g.e.

önderliğinde 09.12.1999 tarih 54\109 sayılı kararıyla Birleşmiş Milletler nezdinde kabul edilmiştir. 10.01.2000-31.12.2001 tarihine kadar olan süreç içerisinde Birleşmiş Milletler New York ofisinde üye devletlerin imzasına açık bırakılmıştır. Terörle mücadele tarihine bakıldığında New York Sözleşmesi terörizmin finansmanına yönelik gündem oluşturduğu için önemli bir adım olarak görülmektedir²⁸⁴. 10.04.2002 tarihinde sözleşmenin 26. maddesi uyarınca: *"Bu Sözleşme, yirmi ikinci onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edildiği tarihi izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir. Yirmi ikinci onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra Sözleşmeyi onaylayan, kabul eden, tasvip eden veya Sözleşmeye katılan her Devlet için, Sözleşme, bu Devlet tarafından onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesi tevdi edildiği tarihten itibaren otuzuncu gün yürürlüğe"* girecektir²⁸⁵. Türkiye 27.09.2001'de sözleşmeyi imzalamış ve 10.01.2002 tarihli 4738 sayılı Kanun ile kabul etmiştir. Günümüz itibarıyla 132 ülkenin imzalamış olduğu sözleşme 28 maddeden oluşmaktadır.

New York Sözleşmenin amacı, terörizmin finansmanının önlenmesi ve suçluların kovuşturulması ve cezalandırılması aracılığıyla terörün engellenmesi için etkili önlemler tasarlama ve benimseme konusunda uluslararası işbirliğini geliştirmektir²⁸⁶. Sözleşme uluslararası alanda terörizm finansman rejimini sağlamak ve güçlendirmek amacıyla taraf olan ülkelere üç temel zorunluluk şart koşturmaktadır²⁸⁷:

- *"Terörün finansmanının özel bir suç olarak sayılması*
- *Diğer üye ülkelerle işbirliğini teşvik etme yükümlülüğü ve uluslararası hukuki yardım sağlanması yükümlülüğü*

²⁸⁴ John Nicholas Cunningham Ridley, *Analysis Of The Causes And Reasons For The Failure Of A Decade Of International Efforts And Measures Against Terrorist Financing Since The 9/11 Attacks*, (Doctoral Dissertation), London Metropolitan University, 2010, ss. 8-9.

²⁸⁵ United Nations Treaty Collection, *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism*, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtmsg_no=XVIII-11&chapter=18&clang=_en, (09.08.2022).

²⁸⁶ United Nations Treaty Collection, *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* (New York, 9 December 1999), s.43, <https://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/summary-18-11.pdf>, (09.08.2022).

²⁸⁷ Sunčica Vejzović, Denis Pajić, *Money Laundering And The Financing Of Terrorist Activities With Emphasis On The Role Of The Financial Intelligence Department*, Centar za društvena istraživanja, 2013, s.149-150.

- *Finansal kuruluşlar, işlemler ve terörizmin finansmanı ile ilgili olduğundan şüphelenilen kişiler tarafından bir bilgilendirme ve raporlama sistemi kurulmasıdır".*

Sözleşmenin mali suçlar açısından önem arz eden maddelerine bakıldığında 2.maddenin 1.fikrasında suç, "*Herhangi bir kişi, herhangi bir yolla, doğrudan veya dolaylı olarak, hukuka aykırı ve kasıtlı olarak, kullanılması gerektiği niyetiyle veya kullanılması gerektiği bilgisiyle, tamamen veya kısmen, bu Sözleşmenin uygulanması amacıyla fon sağlıyorsa veya topluyorsa, bu Sözleşmenin anlamı dâhilinde bir suç işlemektedir*" şeklinde açıklanmaktadır. 4. maddede taraf olan her devletin, gerekli olabilecek önlemleri almasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca aynı maddenin (a) fıkrasında "*2 nci maddede belirtilen suçları kendi iç hukukuna göre suç sayması gerektiği*", (b) fıkrasında ise "*bu suçları, suçların ağır niteliğini dikkate alarak uygun cezalarla cezalandırılabilmesini sağlamakla görevli olduğu*" ifade edilmektedir. 7. maddenin 1. fıkrasında "*Her bir Taraf Devlet, 2 nci maddede belirtilen suçlar üzerinde yargı yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek tedbirleri*" alması gerektiğini düzenlemektedir. 8. maddenin 1. fıkrasında ise "*Her Taraf Devlet, 2. maddede belirtilen suçların işlenmesi amacıyla kullanılan veya tahsis edilen fonların ve bu suçlardan elde edilen gelirlerin tespiti, tespiti ve dondurulması veya ele geçirilmesi için kendi iç hukuk ilkelerine uygun olarak, olası el koyma amaçları doğrultusunda uygun önlemleri alacaktır*" şeklinde belirtilmektedir. 18. maddenin 1. fıkrasında "*Taraf Devletler, 2. maddede belirtilen suçların önlenmesinde, diğerlerinin yanı sıra, kendi bölgelerinde bu suçların kendi toprakları içinde veya dışında işlenmesine yönelik hazırlıkları önlemek ve bunlara karşı koymak üzere, gerektiğinde kendi iç mevzuatlarını uyarlayarak uygulanabilir önlemler alarak işbirliği yaparlar*"²⁸⁸ şeklinde açıklanmaktadır.

Sözleşme, her bir taraf devletin, açıklanan suçların işlenmesi amacıyla kullanılan veya tahsis edilen fonların tespit edilmesi ve dondurulması, ele geçirilmesi ya da el konulması için kendi iç hukuk ilkelerine uygun olarak gerekli tedbirleri almasını zorunlu kılmaktadır. Sözleşmede belirtilen suçlara iade edilebilir suçlar olarak sayılmakta ve taraf devletler, yükümlülükleri tanımlanan suçlar üzerinde yargı yetkisi kurma, suçları uygun

²⁸⁸ United Nations Treaty Collection, *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* a.g.e.

cezalarla cezalandırma, suçlu olduğu iddia edilen kişileri gözaltına alma, kovuşturma veya kovuşturma yapma yükümlülükleri bulunmaktadır. Aynı zamanda taraf devletler suçlu olduğu iddia edilen kişileri iade etmek, önleyici tedbirler ve karşı önlemler konusunda işbirliği yapmak ve ilgili cezai kovuşturmalarda ihtiyaç duyulan bilgi ve kanıt alışverişinde bulunabilmektedir. Sözleşmede belirtilen suçlar, mevcut iade anlaşmaları ve sözleşmenin kendisi uyarınca taraf devletlerarasında iade edilebilir suçlar olarak kabul edilmektedir²⁸⁹.

1.4.3. Palermo Konvansiyonu

Palermo Konvansiyonu diğer bir ifade ile "*Sınıraşan Organize Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*" 15.11.2000 tarihli A/RES/55/25 sayılı kararla Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun elli beşinci oturumunda kabul edilen sınıraşan organize suçla mücadelede en kapsamlı uluslararası araçlardan bir tanesini oluşturmaktadır. 12.12.2000 ile 15.12.2000 tarihleri arasında İtalya'nın Palermo kentinde bu amaçla toplanan üst düzey bir siyasi konferansta üye devletlerin imzasına açık tutulmuş ve 29.09.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye ayrıca, organize suçun belirli alanlarını ve tezahürlerini hedef alan mali suçlar açısından üç önemli protokol daha eklenmiştir: Bunlar: "*Kadın ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretini Önleme, Bastırma ve Cezalandırma Protokolü*", "*Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol*" ve "*Ateşli Silahların, Parça ve Bileşenleri ile Mühimmatının Yasa dışı İmalat ve Ticaretine Karşı Protokol*" şeklinde yer almaktadır. Öncelikle ülkeler protokollerden herhangi birine taraf olmadan önce sözleşmenin kendisine taraf olmalıdırlar²⁹⁰.

Sözleşme, sınıraşan organize suçla mücadelede atılmış önemli bir adımı temsil etmektedir. Ayrıca Üye Devletler tarafından ortaya çıkan sorunların ciddiyetinin tanınmasının yanı sıra, bu sorunların üstesinden gelmek için yakın uluslararası işbirliğini teşvik etme ve geliştirme gereğini ifade etmektedir. Bu aracı onaylayan devletler, ülke içi suçların oluşturulması ("*organize bir suç grubuna katılım, kara para aklama, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi*") dâhil olmak üzere sınıraşan organize suçla karşı bir dizi önlem almayı; iade, karşılıklı hukuki yardım ve kanun uygulayıcı işbirliği için yeni ve kapsamlı

²⁸⁹ a.g.e.

²⁹⁰ UNODC, *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols*, <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>, (11.08.2022).

çerçevelerin benimsenmesi ve ulusal makamların gerekli kapasitesinin oluşturulması ya da yükseltilmesi için eğitim ve teknik yardımın özendirilmesini taahhüt etmektedirler²⁹¹.

Sözleşmenin 1.maddesinde amacı "*sınıraşan organize suçun önlenmesi ve daha etkin bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğini teşvik etmek*" olarak belirtilmektedir. Sözleşmede yer alan 6, 7, 8 ve 10. maddeleri mali suçlar açısından önem arz etmektedir. Bahsi geçen kanunun 6. maddesi şu şekildedir²⁹²:

"Yasa dışı gelir olduğu bilinen malvarlığının, yasa dışı kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya öncül suçun işlenmesine karışmış olan herhangi bir kişiye işlediği suçun yasal sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla dönüştürülmesi veya devredilmesi,

Bir malvarlığının suç geliri olduğunu bilerek, gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin kullanımının, hareketlerinin veya mülkiyetinin veya malvarlığına ilişkin hakların gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi,

Tesellüm anında bu tür bir malın suç geliri olduğunu bilerek edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması,

Yukarıda belirtilen suçlardan herhangi birini işlemeye veya teşebbüse örgütlü olarak veya suç işleme konusunda anlaşarak yardım, yataklık, kolaylaştırma ve yol göstermek suretiyle katılma".

Sözleşmede, kara paranın aklama ile mücadele edilmesine dair tedbirlerin açıklandığı 7. maddeye göre taraf olan devletler aşağıdaki yükümlülükleri yerine getirmektedir:

"Banka, banka dışı mali kuruluşlar ve mali olmayan diğer kuruluşlara kimlik tespiti, kayıtların saklanması ve şüpheli işlemlerin bildirim yükümlülüklerinin getirilmesi,

Kara para aklamaya ilişkin bilginin toplanması, analizi ve yasa uygulama birimlerine iletilmesi için ulusal merkezi bir birim olan mali istihbarat birimi kurulması,

Nakit ve nakit yerine geçen her türlü evrakın, sınır ötesi hareketinin denetlenmesi, izlenmesi ve bunların sınır ötesi nakil işlemlerine ilişkin bildirim yükümlülüklerini yerine getirilmesi istenmiştir. Sözleşmede ayrıca, suç gelirlerine el konulması ve

²⁹¹ a.g.e.

²⁹²UN, *United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, a.g.e.

müsaderesi, suçların önlenmesinde özel soruşturma yöntemlerinin kullanılması, suçluların iadesi ve karşılıklı adli yardım konuları hakkında da düzenlemeler" yer almaktadır.

Sözleşmede, yolsuzluk ile mücadele edilmesine dair tedbirlerin açıklandığı 8. maddeye göre taraf olan devletler aşağıdaki yükümlülükleri yerine getirmektedir:

"1. Her taraf devlet, kasten işlendiğinde, aşağıdakileri suç olarak düzenlemek için gerekli olabilecek yasal ve diğer önlemleri alacaktır:

(a) Bir kamu görevlisine, görevini yerine getirmesi veya hareket etmekten kaçınması için, kendisi veya başka bir kişi veya kuruluş lehine, doğrudan veya dolaylı olarak haksız bir menfaatin vaat edilmesi, teklif edilmesi veya verilmesi veya resmi görevleri;

(b) Bir kamu görevlisinin, görevini yerine getirmesi veya hareket etmekten kaçınması için, kendisi veya başka bir kişi veya kuruluş lehine, doğrudan veya dolaylı olarak, haksız bir menfaat talep etmesi veya kabul etmesi resmi görevler.

2. Her taraf devlet, yabancı bir kamu görevlisini veya uluslararası bir memuru içeren bu maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan fiili suç olarak tesis etmek için gerekli olabilecek yasal ve diğer önlemleri almayı değerlendirecektir. Aynı şekilde, her Taraf Devlet, yolsuzluğun diğer biçimlerini cezai suç olarak tesis etmeyi değerlendirecektir.

3. Her taraf devlet ayrıca, bu madde uyarınca ihdas edilen bir suça suç ortağı olarak iştiraki suç olarak tesis etmek için gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

4. Bu maddenin 1. paragrafı ve bu Sözleşmenin 9. maddesi anlamında, "kamu görevlisi", bir kamu görevlisini veya iç hukukunda tanımlandığı ve o ülkenin ceza hukukunda uygulandığı şekliyle bir kamu hizmeti sunan kişi anlamına gelir. Söz konusu kişinin bu işlevi yerine getirdiği taraf devlet".

1.4.4. Birleşmiş Milletler Kara Para Aklamaya Karşı Küresel Program

"Kara Para Aklama, Suç Gelirleri ve Terörizmin Finansmanına Karşı Küresel Program (Global Programme against Money Laundering-GPML)", ülkelere kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele (AML/CFT) kapasitelerini geliştirmeleri ve güçlendirmeleri için derinlemesine yardım sağlayan küresel bir programdır. GPML, üye ülkelere yasal, mali, kolluk kuvvetleri ve adli makamları aracılığıyla etkili ve

kapsamlı yerel AML/CFT yasal ve düzenleyici çerçevelerinin yanı sıra bunları uygulamak için gereken kurumsal altyapıları ve uygulayıcı becerilerini geliştirmeleri için yardımcı olmak üzere görevlendirilmiştir. BM araçları ve uluslararası standartlar ile GPML, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili konularda ulusal koordinasyonu ve bölgesel ve uluslararası işbirliğini geliştirmeye kararlıdır. GPML, görevini esas olarak üye devletlerin talebi üzerine teknik yardım ve kapasite geliştirme yoluyla yerine getirmektedir. Bu, yasal, politika, kurumsal ve operasyonel yardım sağlamak için çeşitli eğitim ve araçlar teklifini içermektedir. GPML, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından en son 74/177 (2019), 73/186 (2018), 72/196 (2017) ve 71/209 (2016) kararlarında özel olarak:²⁹³

"...Üye Devletlere kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele için Birleşmiş Milletler ile ilgili araçlar ve uluslararası kabul görmüş standartlar uyarınca, ilgili hükümetler arası organların tavsiyeleri de dâhil olmak üzere, diğerlerinin yanı sıra, Mali Eylem Görev Gücü'nün Kara para aklama ve kara para aklamaya karşı bölgesel, bölgeler arası ve çok taraflı kuruluşların ilgili girişimleri."

ibaresi ile görevlendirilmiştir.

1.4.5. IMOLIN

"Uluslararası Kara Para Aklama Bilgi Ağı (*The International Money Laundering Information Network - IMOLIN*)", 1998 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kara para aklamanın önlenmesi ile ilgili uluslararası kuruluşların ortaklığı adına kurulmuştur. Kara para aklamaya karşı mücadelede hükümetlere, kuruluşlara ve bireylere yardımcı olan internet tabanlı bir ağ sistemidir. IMOLIN, dünyanın önde gelen kara para aklamaya mücadele kuruluşlarının işbirliği ile geliştirilmiştir. Burada, dünya çapındaki mevzuat ve düzenlemelere ilişkin bir veritabanı, bir elektronik kitaplık ve kara para aklamanın önlenmesi alanında bir etkinlik takvimi yer almaktadır. IMOLIN sisteminin temel özellikleri şunlardır²⁹⁴:

- Kara Para Aklamayı Önleme Uluslararası Veritabanı (AMLID) , iki genel kara para aklama kontrol önlemi sınıfı (yerel yasalar ve uluslararası

²⁹³ UN, *Global Programme against Money Laundering*, 2022, <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/global-programme-against-money-laundering/.html>, (30.08.2022).

²⁹⁴ IMOLIN, *About*, 2022, https://www.imolin.org/imolin/en/about_us.html, (27.08.2022).

işbirliği) ve ayrıca ulusal temaslar ve makamlar hakkında bilgiler dâhil olmak üzere, kara para aklamayı önleme yasaları ve düzenlemelerinin analizlerinin bir özetidir. AMLID, güvenli, çok dilli bir veri tabanıdır ve farklı yargı alanlarında görev yapan kolluk kuvvetleri için önemli bir referans aracıdır. AMLID anketi, yeni kara para aklama eğilimlerini ve standartlarını yansıtacak şekilde güncellendi ve terörizmin finansmanı ile ilgili hükümleri ve revize edilmiş FATF 40 Tavsiyeleri gibi diğer mevcut standartları dikkate almaktadır. Ek olarak, gözden geçirilmiş AMLID anketi artık bir Sözleşmeler Çerçevesi bölümü içermektedir. Bu yeni bölüm, bir ülkenin veya bölgenin kara paranın aklanmasını/terörizmin finansmanının önlenmesine (AML/CFT) karşı mücadelede geçerli olan uluslararası sözleşmelere ilişkin statüsüne ve ayrıca bir ülke veya bölgenin iki taraflı/ cezai konularda karşılıklı adli yardımlaşma ve iadeye ilişkin çok taraflı anlaşmalardan oluşmaktadır.

- BM'nin en son araştırmasının ayrıntılarını, hükümetler ve uluslararası kuruluşlardan alınan en iyi yeni araştırmaların özetlerini ve bir bibliyografyayı içeren referans bölümü bulunmaktadır.
- Kullanıcıları bölgesel ulusal mevzuat listelerine götüren bir tıklanabilir harita mevcuttur. Sonunda, bu bölüm tüm ulusal kara para aklamayı önleme/terörizmin finansmanı ile mücadele (AML/CFT) mevzuatının tam metnini veya tam metnine bağlantıları içerecek şekilde düzenlenmektedir. Veri tabanı şu anda yaklaşık 163 yetki alanından mevzuat içermektedir ve Ocak 2005'ten bu yana, veri tabanına dâhil edilmek üzere 250'den fazla yeni/değiştirilmiş AML/CFT mevzuatı ve düzenlemesi vardır.
- AML/CFT alanında faaliyet gösteren ilgili bölgesel kuruluşların ve mali istihbarat birimlerinin (FIU'lar) web sitelerine bağlantılar içeren bir bağlantılar bölümü yer almaktadır.

1.4.6. Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Sözleşme, 58/4 sayılı karar ve 31 Ekim 2003 tarihinde kabul edilmiş, 14 Aralık 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme yasal olarak bağlayıcı tek evrensel yolsuzlukla mücadele aracıdır. Sözleşme'nin geniş kapsamlı yaklaşımı ve hükümlerinin

birçoğunun zorunlu niteliği, onu küresel bir soruna kapsamlı bir yanıt geliştirmek için benzersiz bir araç haline getirmektedir. Bu sözleşmeye Birleşmiş Milletler üye devletlerin 189'u taraftır. Sözleşme beş ana alanı kapsamaktadır. Bunlar: önleyici tedbirler, kriminalize etme ve kolluk kuvvetleri, uluslararası işbirliği, varlık kurtarma ve teknik yardım ve bilgi alışverişi şeklinde yer almaktadır. Sözleşme, rüşvet, nüfuz ticareti, görevlerin kötüye kullanılması ve özel sektörde çeşitli yolsuzluk eylemleri gibi birçok farklı yolsuzluğu kapsamaktadır²⁹⁵. Sözleşmenin 1. maddesinde amaçları yer almaktadır:

"(a) Yolsuzluğu önlemek ve yolsuzluğu daha verimli ve etkili bir şekilde mücadele etmek için önlemleri teşvik etmek ve güçlendirmek;

(b) Uluslararası işbirliğini teşvik etmek, kolaylaştırmak ve desteklemek ve dâhil olmak üzere yolsuzluğun önlenmesi ve yolsuzlukla mücadelede teknik yardım varlık kurtarmada;

(c) Dürüstlüğü, hesap verebilirliği ve kamu işlerinin ve kamu mülkiyetinin uygun yönetimini teşvik etmek."

1.4.7. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UN Office on Drugs and Crime - UNODC), dünyayı uyuşturucu, suç, yolsuzluk ve terörizmden daha güvenli hale getirmeye yardımcı olarak küresel barış ve güvenliğe, sürdürülebilir kalkınmaya ve insan haklarına katkı sağlamak amacıyla 1997 yılında kurulmuştur. Bunun yanı sıra UNODC, pratik yardım sunmakta ve eyleme yönelik ulusötesi yaklaşımları teşvik etmektedir. Bunu, küresel programlar ve saha ofisleri ağı aracılığıyla dünyanın tüm bölgelerinde yapmaktadır. Üye Devletlere, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde karşı karşıya kaldıkları karmaşık ve birbiriyle bağlantılı tehditlere karşı kapsamlı, kanıta dayalı çözümler geliştirmelerine ve uygulamalarına yardımcı olmak için teknik yardım, araştırma ve normatif destek sağlamaktadır. Merkezi Viyana'da bulunan ve dünya çapında 130'dan fazla ofisten oluşan bir ağa sahip olan UNODC, dirençli toplumlar inşa etmek ve dünyanın dört bir yanındaki bireyler, aileler ve topluluklar için günlük yaşamı iyileştirmek için adalet, sağlık ve güvenliği geliştirmektedir²⁹⁶.

²⁹⁵UNODC, *United Nations Convention against Corruption*, (2004), a.g.e.

²⁹⁶ UNODC, *UNODC: who we are and what we do*, 2020, https://www.unodc.org/documents/Advocacy-Section/UNODC-at-a-glance_PRINT.pdf, (15.03.2023).

UNODC, mali suçlarla mücadelede önemli görevler üstlenmektedir. Bu görevlerden bazıları:

- Dünya uyuşturucu sorunuyla mücadele
- Yolsuzluğun önlenmesi
- Terörizmle mücadele
- Organize suçlarla mücadele
- Suçun önlenmesi ve teşvik edilmesi

şeklinde belirtilmektedir. Bununla beraber mali suçlarla mücadelede geliştirmiş oldukları kara parayı önleme sistemi (Anti-Money-Laundering System- goAML) ile mali suçla mücadelede yardımcı olmaktadır. Bu uygulama, özellikle mali istihbarat birimleri tarafından kullanılmak üzere geliştirilmiş tam entegre bir yazılım çözümdür. UNODC, kara para aklama ve terörün finansmanı da dâhil olmak üzere mali suçlara karşı stratejik yanıtlarından birisi oluşturmaktadır. Mali istihbarat birimleri, genellikle yerel kara para aklamayla mücadele yasaları ve yönetmeliklerinin gerekliliklerine göre finansal kurumlar veya diğer kuruluşlar tarafından yapılan raporları almak, işlemek ve analiz etmekten sorumlu olduklarından kara para aklamayla mücadele rejiminde öncü bir rol oynamaktadır. Bu birimler tarafından toplanan bu tür raporlar ve diğer bilgiler genellikle kara para aklama, terörün finansmanı ve diğer ciddi mali suçlarla ilgili soruşturmanın temelini oluşturmaktadır. goAML, herhangi bir Mali İstihbarat Biriminin veri toplama, yönetim, analitik, belge yönetimi, iş akışı ve istatistiksel ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak tasarlanmıştır. Bu uygulama UNODC Bilgi Teknolojileri Servisi (Information Technology Service-ITS) tarafından UNODC Kara Para Aklama, Suç Gelirleri ve Terörizmin Finansmanına Karşı Küresel Program (GPML) ile ortaklaşa geliştirilmiştir²⁹⁷.

1.5. Basel Komitesi

İsviçre'nin Basel kentinde toplanan 12 Aralık 1988 tarihli Onlar Grubu (G-10) ülkelerinin Merkez Bankası yetkilileri "*Basel Komitesi (Basel Committee on Banking Supervisory)*" tarafından kara paranın mali sistem yani bankalar yoluyla aklanmasını engellenmesi amacıyla, mali kurumların uyması zorunlu ilkeler ve öneriler belirlenmiştir. "*Bankacılık Sisteminin Suçluların Kara Para Aklama Amacıyla Kullanmasının*

²⁹⁷ Birleşmiş Milletler, goAML-Anti-Money-Laundering System, <https://unite.un.org/goaml/>, (15.03.2023).

Önlenmesi Bildirisi" olarak yayınlanan bu bildirimde; "kimlik tespiti, kurallara ve yasalara uygunluk, ilgili birimler ile iş birliği ve yürütülecek politikalar" yer almıştır. Uygulanmak istenen politikalarda temel amaç, bildirinin 1. maddesinde şu şekilde belirtilmektedir:

"Bankalar ve diğer finansal kuruluşlar farkında olmadan suç faaliyetinden kaynaklanan paranın mevduat olarak kabulünde veya transferinde araç olarak kullanılabilirler. Böyle işlemlerin arkasındaki amaç bu fonlardan yararlanan sahibi gizlemektir. Malisistemin bu şekilde kullanılması doğrudan güvenlik ve diğer icra makamlarını ilgilendirmekle birlikte, böyle suçların cereyan edeceği bankalarda kamu güvenliği zedeleneceği için, bu banka yönetici ve deneticilerini de ilgilendiren bir konu olmaktadır.

Bildiri, bankacılık sistemi yolu ile para aklanmasının önlenmesine yardım amacı ile bankaların kurmak zorunda oldukları temel politika ve süreçleri taslak olarak ortaya koymayı amaçlamıştır.

Bildiri, böylece bankalar arasında mevcut en iyi uygulamaları kuvvetlendirmek ve özellikle ödeme sisteminin cezai kullanımına karşı ihtiyatı teşvik etmeyi ortaya koymuştur"²⁹⁸.

Basel Komitesinin dört temel prensibi bulunmakta olup bunlar:

"Müşterinin Tanınması ve Kendi Adına İşlem Yaptığının Tespiti İçin Uygun Önlemler Geliştirilmesi: Bankalar müşterilerinin kimliğinin tespiti üzerine gerekli önlemleri almak ve yüksek limitli işlemlerde kimliği ile ilgili yeterli belge ortaya koyamayanlara hizmet vermemelidirler. Bu duruma yönelik politika geliştirmelidirler.

Kanunlara Uyum - Yüksek Etik Standartlar: Bankaların yürütmekte olduğu faaliyetlerin yasalar ve etik değerlere uygunluğu gerekli kurumlarca kontrol edilmeli ve gerekli görülen önlemler yürürlüğe konulmalıdır.

Kanun Uygulama Birimleri İle İş Birliği İçinde Çalışma: Bankalar mevzuata uygun bir biçimde ilgili birimler ile yakın bir bilgi alışverişi içinde olmaları ve bu yönde ortak çalışma yürütmeleri gerekmektedir. Aldatıcı işlem yapma veya eksik bilgi verme konusunda müşterilerine yardımcı olmamalı, işlemin yasa dışı bir kaynak tarafından sağlandığı ile ilgili şüpheler ortaya çıkmışsa gereken önlemleri almalıdırlar. Önlemler

²⁹⁸ MASAK, Bankacılık Sisteminin Para Aklama Amacı ile Kullanılmasının Önlenmesi Konusundaki BASEL İlkeler Bildirisi, 2021, <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararası-mevzuat>, (18.01.2022).

arasında işlemi gerçekleştirilmeme, müşteri ile ilişkiyi sonlandırma ve hesap kapatma gibi işlemler vardır.

İlkelere Uyum İçin Politika ve Prosedürler Oluşturulması: Banka personellerinin kara parayı aklama ile mücadelede alınacak önlemler hakkında bilgilendirilmesi, gereken önlemleri almaları kapsamında banka politikaları oluşturulmalıdır. Politikaların uygulanması ile ilgili iç kontrol araçları kullanılmalıdır"²⁹⁹.

1.6. Wolfsberg Grubu

Wolfsberg Grubu, özellikle "Müşterini Tanı" ve "Kara Para Aklamayı Önleme ve Terörist Finansmanın Önlenmesi" politikalarıyla ilgili olarak mali suç risklerinin yönetimi için çerçeveler ve kılavuzlar geliştirmeyi amaçlayan on üç küresel bankanın oluşturduğu bir birliktir. Grup 2000 senesinde kuzeydoğu İsviçre'deki Château Wolfsberg'de, aralarında "Stanley Morris" in de bulunduğu Uluslararası Şeffaflık Örgütü temsilcileri ve Basel Üniversitesi'nden Profesör Mark Pieth ile birlikte kara para aklamayı önleme yönergelerinin taslağı üzerinde çalışmak üzere bir araya gelmiştir. Özel Bankacılık için Wolfsberg AML ilkeleri daha sonra Ekim 2000 tarihinde yayınlanmış, Mayıs 2002 ve son olarak Haziran 2012'de revize edilmiştir. Ayrıca Grubun Ocak 2019'da kurulan bir Asya Pasifik bölümü de bulunmaktadır. Asya Pasifik'te etkili mali suç risk yönetiminin tartışılması için önemli bir forum sağlamak ve bölge genelinde Wolfsberg Grup yayınlarının anlaşılmasını teşvik etmektedir³⁰⁰.

Wolfsberg Grubu iki ana alana odaklanmaktadır³⁰¹:

- Mali suçlara karşı "mücadelede en iyi uygulamaları teşvik etmek ve etkinliği artırmak için İlkeler, Standartlar ve Kılavuz belgeler üretmek,
- Yasa dışı mali faaliyetlerle mücadelede kamu ve özel sektör arasındaki katılımın teşvik edilmesini sağlamak".

²⁹⁹ Hasan Aykın, *Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu*, 2010, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No:2010/406, s.135. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/Aklama-ve-Ter%C3%B6r-%C3%BCn-Finansman%C4%B1-ile-M%C3%BCcadelenin-K%C3%BCresel-Boyutu.pdf>, (19.08.2022).

³⁰⁰ Wolsberg Group, *Misyon - Global Banks: Global Standards*, 2018, <https://www.wolfsberg-principles.com/about/mission>, (20.08.2022).

³⁰¹ Wolsberg Group, *Wolfsberg Grubu Öncelikleri*, 2018, <https://www.wolfsberg-principles.com/about/current-priorities>, (20.08.2022).

Grup hedeflerini yıllık olarak belirleyerek ve gerektiğinde yenilemektedir. 2020-2021 için önceliği, "*Etkililik Beyanı*"nda belirtilen mali suç uyum rejiminin genel etkinliğini iyileştirmeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi olmaya devam etmektedir. Grup şu amaçlarla çalışmaktadır:

- Etkili bir endüstri AML/CTF programının unsurlarını tanımlayın, finansal kurumların yasa dışı faaliyetlerin hem taktik hem de stratejik düzeyde tespitini veya caydırılmasını optimize etmek için rejimlerini nasıl yapılandırabileceklerini vurgulamak.
- Özel ve kamu sektörünün, hem mali suç risk yönetimi hem de ürün tesliminde teknolojik yeniliklerin sunduğu fırsatlardan yararlanmasına yardımcı olunması için şunları içermektedir:
 - Dijital Kimlikler gibi yardımcı programların süreçlerin verimliliğini ve güvenilirliğini nasıl iyileştirebileceğinin değerlendirilmesi;
 - FinTech alanında yenilikçilerle çalışmak için geleneksel finans kurumlarının ötesine bakarak endüstrinin artan dijitalleşmesine yanıt vermek.
- Dolandırıcılık ve kara para aklama ile kesişimini fark ederek, siber bağlantılı suçlara bütüncül bir yaklaşım sağlamak için bilgi ve programlar oluşturmak,
- Küresel finansal sistemin kötüye kullanılmasını önlemek için ortak hedefimize ulaşmanın yollarını bulmak için uluslararası standart belirleyiciler, ulusal yasa uygulayıcılar, denetçiler ve düzenleyicilerle aktif olarak ortaklık kurmaya devam etmek³⁰².

1.7. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu

Uluslararası sistem açısından önemli kuruluşlardan olan "*Dünya Bankası*" ve "*IMF*" misyonu bakımından birbirinden farklılık gösterse de genel anlamda aklama ve terörün finansmanı ile mücadele metotları benzer özellikler gösteren aktörlerdir. Bu konuda beraber ortak çalışmalar yürüterek katkı sağlamaktadırlar. Dünya Bankasının nihai amacına bakıldığında dünya genelindeki yoksulluk ile mücadele etmek ve bu amaç

³⁰² a.g.e.

için maddi ve teknik yardım imkânı sunmak suretiyle ülkelerin gelişme kapasitelerinin artırılmasını sağlayarak gerekli çalışmalar yapmaktadır. IMF'nin nihai amacına bakıldığında makro iktisadi kapsamda ve dünyadaki mali istikrarın sürdürülmesine yönelik çalışmalar yaparak katkıda bulunmaktadır³⁰³.

2001 yılının Nisan ayında Dünya Bankası ve IMF İcra Direktörleri Kurulları aklama suçunun ülkelerin gelişmesine ve ekonomik istikrara yönelik önemli bir tehdit aracına dönüştüğünü ifade etmişler ve bu çerçevede çalışmalar yürütmeye başlamışlardır. 11 Eylül 2001 terör saldırısının akabinde ise bu Kurullar faaliyet alanlarını terörün finansmanını da içerecek şekilde genişleterek mali suçların kapsamına almışlardır. Bununla beraber, bu Kurullar Temmuz ve Ağustos 2002 tarihlerinde FATF'in "*aklama ve terörün finansmanına ilişkin 40 Tavsiyesini ve münhasıran terörün finansmanının önlenmesine yönelik hazırlanan 9 Özel Tavsiyesini temel uluslararası standartlar*" şeklinde kabul etmiştir. Kurullar, mali suçlarla mücadeleyi operasyonel çalışma kapsamında belirleyerek Kasım 2002'de uluslararası özellikte geniş bir değerlendirme metodolojisi kullanılarak on iki aylık pilot programı uygulanmaya sokulmuştur³⁰⁴.

Bahsedilen bu program çerçevesinde; Dünya Bankası ve IMF ülkesel değerlendirmede bulunmuştur. Bu programın sonuçları alındıktan sonra Mart 2004'den sonra da bu alandaki çalışmalara devam ederek sürdürmüşlerdir. Bununla birlikte, bu çalışmalar devam ederken "*FATF ve FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlarla*" da işbirliğinin sürdürülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Dünya Bankası ve IMF tarafından 2004 yılında mali suçlarla mücadele eden mali istihbarat birimleri ile ilgili "*Mali İstihbarat Birimleri: Genel Bir Bakış*" adlı çalışmayı kamuoyuna sunarak ülkeler için bir çerçeve sunmuştur. Günümüzde Dünya Bankası ve IMF, FATF ve EGMONT Grup ile birlikte mali suçlarla mücadeleye katkı sağlamaktadır. Ülkeler için başta kara para aklama, terörün finansmanı ve yolsuzluk gibi mali suçlarla ilgili istişareler yapmakta, çalışmalar sürdürmekte ve yol gösterici kuruluş olarak faaliyet göstermektedir.

1.8. INTERPOL

"*Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (International Criminal Police Organisation-Interpol)*", 1923 yılında kurulan, 195 üye ülkeye sahip olan uluslararası bir

³⁰³ MASAK, *Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu Imf*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/dunya-bankasi-ve-uluslararasi-para-fonu-imf>, (21.08.2022).

³⁰⁴ MASAK, a.g.e.

kuruluştur. Temel amacı, polis teşkilatlarının birbirleriyle işbirliğini güçlü kılmak ve bu amaçla uluslararası suçluların yakalanması için çaba göstermektir³⁰⁵. INTERPOL çatısı altında bulunan Mali Suçlar ve Yolsuzlukla Mücadele Merkezi (Financial Crime and Anti-Corruption Centre - IFCACC) mali suçlarla mücadele odaklı çalışan birimdir.

Uluslararası mali suçlar, son yıllarda katlanarak artan, küresel mali sistemleri tehdit eden, ekonomik büyümeyi engelleyen, dünya çapında işletmeler ve bireyler için büyük kayıplara neden olan global bir sorundur. Başta kara paranın aklanmasının önlenmesi, yolsuzlukla mücadele ve dolandırıcılık suçları ile mücadele etmekte olan IFCACC, koordineli bir şekilde FATF, EGMONT, kolluk kuvvetleri, polis teşkilatları ve finans sektörü ile iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Mali suçlar ve yolsuzluk, yalnızca kolluk kuvvetleri için değil, aynı zamanda mali kuruluşlar, özel sektör ve diğer uluslararası paydaşlar için de önemli sorunlardır. Mücadele için kullanılan kabiliyetler şu şekilde sıralanmaktadır³⁰⁶:

- **Soruşturma Desteği:** Verileri INTERPOL veri tabanlarıyla karşılaştırarak üye ülkeleri destekleyerek, vaka rehberliği, küresel erişim ve koordinasyon desteği sağlamaktadır. IFCACC, 195 üye ülkedeki Ulusal Merkez Büroları aracılığıyla çok yargılı soruşturmaları koordine etmektedir.
- **Operasyonel Destek:** Sınır ötesi mali suç tehditlerine karşı bölgesel ve küresel operasyonları ve eylem günlerini koordine etmektedir. Operasyonel destek ekipleri, devam eden soruşturmaları desteklemek için üye ülkelere hemen gönderilebilmektedir.
- **Analitik Destek:** Özel Mali Suç Analizi Dosyası (Financial Crime Analysis File - FinCAF) aracılığıyla çabalarını ortaya çıkan suç tehditlerine ve uluslararası organize suç gruplarına odaklanmaktadır. Merkez, uluslararası organize suça karşı genel taktik tepkiyi güçlendirmek için üye ülkelerle birlikte çalışmaktadır.

³⁰⁵ Interpol, *What is INTERPOL?*, 2022, <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL>, (23.08.2022).

³⁰⁶ Interpol, *Our role in fighting financial crime*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Our-role-in-fighting-financial-crime>, (23.08.2022).

- **Kapasite Oluşturma:** Kolluk görevlilerini ve Mali İstihbarat Birimlerini günümüzün mali suç tehditlerini karşılamaya yönelik bilgi, beceri ve en iyi uygulamalarla donatmak için özel eğitim oturumları düzenlemektedir.
- **Bilgi ve Uyarılar:** Mevcut küresel ve bölgesel konferanslarımıza ek olarak, en son suç eğilimlerini ve mevcut en iyi soruşturma uygulamalarını vurgulamak için raporlar ve yönergeler yayınlamaktadır. INTERPOL'ün renk kodlu Bildirimlerini mali suçlar, kara para aklama ve büyük yolsuzlukla ilgili yeni ve mevcut suç eğilimlerinin ayrıntılarını yaymak için de kullanmaktadır.
- **Tematik Projeler:** Uluslararası ortakları tarafından desteklenen, çeşitli öncül suçlarla (gelir elde eden ve daha sonra aklanan suçlar) bağlantılı yasa dışı mali akışlara odaklanmak için çok yıllık bölgesel ve küresel girişimlere öncülük etmektedir. Bu tür suçlar dolandırıcılık, uyuşturucu kaçakçılığı, çevre suçları, insan kaçakçılığı vb. içermektedir. Bu projeler, belirli sorunlara kapsamlı bir yanıt vermek ve mali suçlar ile kara para aklamayı içeren en son tehditlere karşı etkili ağlar geliştirmek için yukarıda açıklanan destek alanlarından yararlanmaktadır.

INTERPOL bünyesinde kurulan başka bir alt birim ise Küresel Mali Suçlar Görev Gücü (Global Financial Crime Task Force), hem üye ülkeleri hem de özel sektörden ortakları bir bu birimin bir parçası olarak mali suçlarla topyekûn mücadele etmek için bir araya getiren tarafsız, küresel bir platform olarak hizmet vermektedir. Yasa dışı mali akışlar, ciddi uluslararası suç faaliyetlerinin büyük çoğunluğunun temelini oluşturmaktadır. Ölçekleri ve karmaşıklıkları, kolluk kuvvetlerinin fon akışını bozmasını, suçluları kovuşturmasını ve suç varlıklarını geri almasını zorlaştırmaktadır. Zorluk, yeni teknolojilerin ve sanal para birimlerinin ortaya çıkması ve suçluların küresel olarak faaliyet göstermelerini ve "*suçlu ayak izlerini*" gizlemelerini kolaylaştıran siber uzayın kullanımıyla daha da artmaktadır. Suç grupları, yasa dışı para akışlarını gizlemek ve kolaylaştırmak için uluslararası işbirliği, yerel mevzuat ve çevrimiçi teknolojideki zayıflıklardan yararlanabilmektedir. Bunu uluslararası transferler, paravan şirketler, kripto para birimi ve diğer kara para aklama biçimlerini kullanarak yapmaktadırlar. Bu

durum mali suçun zorluklarıyla mücadeleyi ve sektörler arası işbirliğini gerekli kılmaktadır³⁰⁷.

2. ULUSAL HUKUKTA MALİ SUÇUN ÖNLENMESİNE YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

Mali suç tipolojisinin uluslararası alandaki hukuki durumunun yanı sıra ulusal alanda da var olan regülasyonların incelenmesi gerekmektedir. Bu sebeple mali suçlara yönelik ulusal alanda bulunan mevzuat ve düzenlemeler ele alınacaktır. Bu bölümde ulusal hukukta mali suça ilişkin durumlar çalışmada Türkiye özelinde incelenmiştir. Çalışmanın 3.bölümünde Türkiye uygulaması olduğundan dolayı öncesinde hukuki durumunun sunulması konunun daha iyi anlaşılması için önem arz etmektedir.

2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun

Türkiye'de kara para ile mücadelede ilk düzenleme 13 Kasım 1996 tarihinde 4208 sayılı "*Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun*" ile gerçekleşmiştir. Türkiye, Viyana Sözleşmesi'ni 1989 yılında imzalamış olmasına rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından ancak 1995 yılında onaylamıştır. ABD'de 1996 yılında yapılan FATF toplantısında, kara para aklama yasasının çıkarılmaması üzerine Türkiye'ye yaptırım uygulanmasına karar verilmiştir. Bu durumun oluşmasında dış baskıların, özellikle FATF'in önemli bir etkisi vardır. FATF, Türkiye'de kara para aklamayı suç sayan bir mevzuat bulunmaması nedeniyle Türkiye'yi kara listeye almıştır. Birkaç ay geçince 4208 sayılı Kanun TBMM'de kabul edilmiş ve Türkiye kara listeden çıkartılmıştır. 4208 sayılı Kanunla amaçlanan, kara paranın aklama suçunun önlenmesine ilişkin esasları belirlemektir. Bu kanun, 1997 yılında kara para aklama suçuyla mücadelede fiilen göreve başlayacak MASAK'ın temelini oluşturmaktadır.

4208 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yer alan (a) ve (b) fıkraları ile "*kara para*" ve "*kara para aklama suçu*" için yapılan tanımlamalar, uluslararası sözleşmelere göre uyum sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Tam on yıl yürürlükte kalarak uygulanan bu kanun, 5549 sayılı "*Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun*" ile yeniden revize edilmiş "*kontrollü teslimat*" ile ilgili madde hükümleri haricindeki

³⁰⁷ Interpol, *Financial crime initiatives*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Financial-crime-initiatives>, (23.08.2022).

maddeler yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili kanunun 2. maddesinin c fıkrasında kontrollü teslimat³⁰⁸:

"Suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya karapara veya karaparaya kaynaklık edecek diğer hertürlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini"

kapsayacak şekilde yer almaktadır.

2.2.5237 Sayılı TCK'da Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) 1 Haziran 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. 4208 sayılı Kanun ile daha önce düzenlenen "aklama suçunu", ikinci kitapta özel hükümlerin bulunduğu, "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlığının dördüncü kısmında "Adliyeye Karşı Suçlar" başlıklı ikinci bölümde yer alan "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama" başlıklı 282. maddede revize edilmiştir. Kanun FATF ve OECD düzenlemelerini dikkate alınarak yapılmıştır. FATF'in 2003'de yayınlanan 40 tavsiye kararına göre düzenlenen 282. madde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

"(1) (Değişik: 26/6/2009 – 5918/5 md.) Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

³⁰⁸ MASAK, 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/4208-sayili-karaparanin-aklanmasinin-onlenmesine-dair-kanun-2/>, (02.09.2022).

(2) (Ek: 26/6/2009 – 5918/5 md.) Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(6) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz³⁰⁹.

2.3. 5237 Sayılı TCK Uyuşturucu Kaçakçılığı Suçu

Uygulamada bu tür suçlar için "uyuşturucu kaçakçılığı suçu" ifadesi de kullanılan "Uyuşturucu madde ithal veya ihraç etme suçları" TCK'nın 188 inci maddesi ile düzenlenmiş ve aşağıdaki gibidir:

"(1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve iki bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir".

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve

³⁰⁹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 2005, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1 &MevzuatTertip=5>, (02.09.2022).

bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 18/6/2014 – 6545/66 md.) Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.

(4) (Değişik: 27/3/2015-6638/11 md.)

a) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması,

b) Üçüncü fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi, hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) (Değişik: 18/6/2014 – 6545/66 md.) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/22 md.) Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, dış tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, dış teknisyeni, hastabakıcı,

*sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır*³¹⁰.

2.4. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

4208 sayılı Kanun ile mevzuatımıza ilk defa giren "*Kara para aklama suçu*" on yıl yürürlükte kalarak bu alanın hukuksal boyutunu oluşturmuştur. Zaman içerisinde bu suçla mücadelede değişen yöntemlere yönelik yeni bir mevzuatın oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu sebeple ilk önce 1 Haziran 2005 tarihi ile yürürlüğe girmiş olan 5237 sayılı TCK'nın 282. maddesiyle "*suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri*" ile aklama suçları bakımından yenilikler getirilmiş daha sonra ise gelişen iktisadi sistem ve uluslararası kuruluşların belirlemiş olduğu yeni kriterlere uyum sağlamak açısından mevzuatımıza aklama suçuyla mücadele etmek için "*5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun*" 18 Ekim 2006 tarihi ile yürürlüğe girerek mevzuattaki yerini almıştır.

Kanunun 1. maddesinde, "*suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemek*" şeklinde amacı düzenlemiştir. "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddenin 1.fıkrasının d bendinde; "*Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri, savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenleri*"³¹¹ yükümlü olarak

³¹⁰ a.g.e.

³¹¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

tanımlamaktadır. Yine aynı kanunun maddesinin f bendinde suç geliri "*Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini*", g bendinde ise aklama suçu "*26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde düzenlenen suç*"³¹², şeklinde ifade edilmektedir. Burada bu iki tanımın 5237 sayılı TCK'ya atıf yapmak suretiyle bırakıldığı anlaşılmaktadır. Böylece 5549 sayılı Kanun, caydırıcı önlemler çerçevesindeki suç ve cezaya yönelik düzenlemeleri kapsamayan, bunları TCK'ya bırakan, fakat yükümlülüklerin, istihbarata yönelik takip ve analiz kapasitesini artırmayı hedefleyen bir kanun olma niteliği taşımaktadır.

Kanunun 3. maddesi "*Müşterinin tanınması*", 4. maddesi "*Şüpheli işlem bildirim*", 5. maddesi "*Eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri ile diğer tedbirler*", 6. maddesi "*Devamlı bilgi verme*", 7. maddesi "*Bilgi ve belge verme*", 8. maddesi "*Muhafaza ve ibraz*" ve 9/A maddesi "*Elektronik tebligat*" şeklinde düzenlenerek çeşitli yükümlülükler getirilmiştir. Yükümlülük ihlâlinde idarî cezalar ise madde 3'te düzenlenmiş olup aşağıdaki gibidir:

"(1) Başkanlıkça bu Kanunun; 3 ve 6 ncı maddeleri kapsamındaki yükümlülüklerden herhangi birini ihlâl eden yükümlülere otuz bin Türk lirası, 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerini ihlâl eden yükümlülere elli bin Türk lirası idari para cezası verilir. Yükümlünün banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu, yetkili müessese, ödeme ve elektronik para kuruluşu ile yönetmelikle belirlenecek diğer finansal kuruluşlar olması hâlinde, idari para cezası işlem tutarının yüzde beşinden az olmamak üzere iki kat olarak uygulanır.

(2) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklere aykırı hareket edilmesinin tespiti hâlinde yükümlülere yazılı ihtar yapılarak otuz

27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle bu bende "*spor kulüpleri*" ibaresinden sonra gelmek üzere "*savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyumsuzluk çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar*" ibaresi eklenmiştir.

³¹² 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 2006, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5549&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (04.09.2022).

günden az olmamak üzere bir süre verilir. Bu süre sonunda eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde beş yüz bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. İdari para cezasının tebliği ile birlikte yazılı ihtar yapılarak altmış günden az olmamak üzere yeni bir süre verilir. Bu süre sonunda da eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde verilen ilk idari para cezasının iki katı idari para cezası daha uygulanır. İkinci idari para cezasının tebliğinden itibaren otuz gün içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde yükümlünün faaliyetlerinin belli bir süre durdurulması, kısıtlanması veya faaliyet izin belgesinin iptaline yönelik tedbirlerin alınması için durum ilgili kuruma bildirilir.

(3) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklere uymayan sorumlu yönetim kurulu üyesine, yoksa üst düzey yöneticisine ikinci fıkra kapsamında belirtilen ihtarlar yapılmak ve sürelere uyulmak koşuluyla yükümlüye verilen idari para cezasının dörtte biri uygulanır.

(4) Bu Kanunun 9/A maddesi gereğince getirilen elektronik tebligata ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen kişi, kurum veya kuruluşlara Başkanlık tarafından her bir tespit için kırk bin Türk lirası idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı bir milyon Türk lirasını geçemez.

(5) Maddenin birinci ve ikinci fıkrası kapsamında uygulanacak idari para cezasının toplam tutarı; her bir yükümlülük için, ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla, birinci fıkra kapsamında iki kat olarak uygulanacak yükümlüler için kırk milyon Türk lirasını, bunlar dışında kalan yükümlüler için dört milyon Türk lirasını aşamaz. Üst tutardan ceza uygulanan yükümlüler nezdinde takip eden yılda aynı neviden bir yükümlülük ihlali olması durumunda bu hadler iki kat olarak uygulanır.

(6) Yükümlülüğün ihlal edildiği tarihten itibaren sekiz yıl geçtikten sonra idari para cezası verilemez.

(7) Bu madde ile ilgili diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir".

Yükümlülük ihlâline yönelik adlî ceza ise 14. maddede şu şekilde yer almaktadır:

"(1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 7 ve 8 inci maddelerindeki yükümlülükleri ihlâl eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suç dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur"³¹³.

2.5. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

5607 Sayılı "*Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (KMK)*" 21.03.2007 tarihinde kabul edilerek mevzuatta ki yerini almıştır. Kaçakçılık suçuna konu olan fiiller 5607 sayılı Kanunda yer alan 3. madde ile düzenlenmiştir. Kaçakçılık suçlarına yönelik uygulamada bulunurken özel bir ceza kanunu niteliği taşıyan KMK, 5237 Sayılı TCK'nın genel hükümleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. KMK 1. maddesinde amacı "*kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usûl ve esaslarını belirlemek*" şeklinde ifade edilmektedir.

Kaçakçılık suçu, ülkeye giriş veya çıkışı gümrük işlemine tabi bir eşyanın gümrük prosedürleri gerçekleştirilmeden ülke içine sokulması ya da ülke dışına çıkarılması işlemidir. Gümrük işlemleri, ülkenin bir takım mali hakları sağlamasına ve gümrükte geçiş yapan nesnenin standardını belirlemeye imkân verdiğinden bütün kaçakçılık suçları kamu zararı ortaya çıkarmaktadır. Kaçakçılık suçuyla meydana gelen kamu zararı nesnenin gümrük işlemine tabi tutulmamasından kaynaklandığı zaman uygulamada "*gümrük kaçakçılığı suçu*" şeklinde de yer almaktadır³¹⁴. KMK 3. maddesinde kaçakçılık suçları düzenlenmiş olup bazı kaçakçılık suçları uygulama bakımından ayrı kanunlarla düzenlenerek yaptırıma bağlanmıştır. Bu suçlar "*Silah kaçakçılığı suçu, Kaçak alkol ve tütün üretme suçu ve Uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı suçu, Kültür varlıklarının ticareti ve kaçakçılığı suçu*" türleridir. Yasanın 3. md. ile ifade edilen kaçakçılık suçları şu şekildedir³¹⁵:

"(1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır.

³¹³ a.g.e.

³¹⁴ Baran Doğan, *Kaçakçılık Suçu Nedir?* (5607 K. md.3), 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/kacakcilik-sucu-ve-gumruk-kacakciligi-suclari-cezasi.html>, (12.09.2022).

³¹⁵ 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 2007, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5607.pdf>, (12.09.2022).

(2) Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(6) Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(7) İthali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthali yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.

(8) İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkararak taşıyan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(9) İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleştirmediği hâlde gerçekleştirilmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte

ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(10) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz.

(11) (Değişik: 18/6/2014-6545/89 md.) Ulusal marker uygulamasına tabi olup da, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtı;

- a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,*
- b) Satışa arz eden veya satan,*
- c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,*

kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, marker içermeyen veya seviyesi geçersiz olan akaryakıtın kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.

(12) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle:29/4/2021-7318/13 md.) Akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünler yönünden de bu fıkra uyarınca cezaya hükmolunur.

(13) Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dâhil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(14) Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulunduranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(15) Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışa arz eden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşımasa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkipler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

(16) Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(17) Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taklit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(18) (Değişik: 18/6/2014-6545/89 md.) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri;

a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,

b) Satışa arz eden veya satan,

c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,

kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, tütün mamullerinin, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur".

2.6. 6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun

Türkiye, terörizmin finansmanı suçuna ilişkin düzenlemeler 7 Şubat 2013'te kabul edilerek 16 Şubat 2013 tarihli 28561 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak mevzuattaki yerini almıştır. Bu kanunla beraber 1999 tarih "BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" ile belirtilen şekilde uyumlaştırılma sağlanmıştır. 6415 sayılı Kanunun 1. maddesi "Bu Kanun, terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele edilmesi kapsamında; 1999 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu Kanun kapsamındaki terör ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyle ilişkin kararlarının uygulanması ile terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla malvarlığının dondurulmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi"³¹⁶ şeklinde amacı belirtilmektedir.

Terörizmin finansman suçu kanununun 4. maddesi ile düzenlenmiştir:

"(1) 3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.

(3) Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

³¹⁶ 6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, 2013, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130216-3.htm>, (15.09.2022).

(4) Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlıdır.

(6) 3713 sayılı Kanunun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümleri, bu suç bakımından da uygulanır".

2.7. 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun

Türkiye 27 Aralık 2020 tarihinde kabul edilen 31 Aralık 2020'de 31531 sayılı 5. mükerrer Resmi Gazete'de yayınlanan 7262 sayılı "Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun" ile bu alana yönelik düzenlemeyi mevzuata eklemiştir. Kanunun amacı 1. maddede şu şekilde belirtilmektedir:

"(1) Bu Kanunun amacı, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanun hükümleri, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının kapsamına bağlı olarak uygulanır.

(3) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyini,

b) BMGK kararı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine yönelik yaptırım kararlarını ve bu kararların eklerini,

c) Komisyon: Denetim ve İşbirliği Komisyonunu",

ifade etmektedir. "Fon, malvarlığı ve malvarlığının dondurulması tanımları bakımından 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde yer alan tanımlar uygulanır".

Aynı kanunun "Malvarlığının dondurulması ve yasakların uygulanması" başlıklı 3. maddesinde:

"(1) BMGK'nın kararlarına konu;

a) Kişi veya kuruluşların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya

hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların Türkiye’de bulunan malvarlığının,

b) Deniz ulaşım araçlarının, dondurulması veya 2 nci maddede belirtilen yasaklama kararları ile bu kararların kaldırılması kararları

Cumhurbaşkanının Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin uygulanır.

(2) BMGK’nın kararlarında belirtilen organizasyonların veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kişi veya kuruluşların ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşların 2 nci maddede belirtilen yasaklı işlem ve faaliyetlerde bulduklarına ilişkin makul sebeplerin varlığı hâlinde Komisyonun önerisi üzerine Türkiye’deki malvarlıkları Cumhurbaşkanının Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin dondurulur.

(3) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların Resmî Gazete’de yayımlanması ile birlikte nihai listeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından internet sitelerinde gecikmeksizin yayımlanır.

(4) BMGK kararları uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin verilen kararların icrası ve sonuçları bakımından bu Kanunda düzenlenen hükümler saklı kalmak üzere 6415 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(5) Birinci fıkra uyarınca verilen yasaklama kararları ilgisine göre yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından derhâl yerine getirilir.

(6) BMGK kararlarında belirtilen harcama ve ödemeler için kararda gösterilen usul ve sınırlarla bağlı kalmak üzere birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz".

şeklinde düzenlemiştir. Ceza hükümleri ise 5. madde ile yaptırım altına alınmıştır.

"(1) 2 nci maddenin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan yasaklara aykırı hareket edenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasında yer alan yasaklara aykırı hareket edenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) 3 üncü madde hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(4) Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

5) Bu maddede tanımlanan fiillerin suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(6) Bu madde kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) 2 nci maddede belirtilen yasak işlem ve faaliyetleri gerçekleştiren veya 3 üncü madde hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen kişinin bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk lirasından iki milyon Türk lirasına kadar idari para cezası verilir.

(8) Yedinci fıkrada belirtilen fiilin bir özel hukuk tüzel kişisinin yararına gerçekleştirilmesi hâlinde verilecek idari para cezasının üst sınırı elli milyon Türk lirasıdır. Bu fıkra uyarınca verilecek idari para cezası, tespit edilmesi hâlinde işleme veya eyleme konu miktardan az olamaz.

(9) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Komisyon yetkilidir"³¹⁷.

2.8. 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunu

6136 Sayılı "Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunu" 10 Temmuz 1953 tarihinde kabul edilerek yine aynı tarihte 8458 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun çerçevesinde her türlü silah, mühimmat ve diğer aletlerin:

- "Ülkemize sokulması,

³¹⁷ 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7262&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (17.09.2022).

- Ülkemize sokulmasına teşebbüs edilmesi,
- Ülkemize sokulmasına aracılık edilmesi,
- Ülkemizde yasa dışı olarak imal edilmesi,
- Ülkemize sokulan veya ülkemizde yasa dışı olarak imal edilen silahların nakledilmesi veya gönderilmesi, satılması, satmaya aracılık edilmesi veya bu amaçla bulundurulması",

silah ve mühimmat kaçakçılığı suçu ortaya çıkmaktadır. Aynı Kanun'un 12. maddesi 23 Ocak 2008 tarihinde değişikliğe uğrayarak şu şekilde düzenlenmiştir:

"Her kim bu kanunun kapsamına giren ateşli silahlarla bunlara ait mermileri ülkeye sokar veya sokmaya kalkışır veya bunların ülkeye sokulmasına aracılık eder veya bunları 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümleri dışında ülkede yapar veya bu suretle ülkeye sokulmuş ve ülkede yapılmış olan ateşli silahları veya mermileri bir yerden diğer bir yere taşır veya yollar veya taşımaya bilerek aracılık eder, satar veya satmaya aracılık ederse veya bu amaçla bulundurursa beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşyüz günden beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Birinci fıkrada yazılı suçları üçüncü fıkradaki hal dışında iki veya daha çok kişinin birlikte işlemeleri halinde, failer hakkında sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Birinci fıkradaki fiillerin, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar bir kat artırılır.

Ateşli silahın tüfek veya seri ateşli kısa sürede çok sayıda ve etkili biçimde mermi atabilen tam otomatik veya dürbünlü tabanca veya bu fıkrada sayılanların benzerleri olması ya da bu niteliği taşımayan ateşli silahlar veya her türlü mermilerin miktar bakımından vahim olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezalar yarı oranında artırılarak hükmolunur.

Dördüncü fıkrada niteliği belirtilen ateşli silahlar ile benzerlerinin miktar bakımından vahim olması halinde birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı cezalar bir kat artırılarak hükmolunur".

2.9. 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve TCK Kapsamındaki Yolsuzluk Cezaları

Türkiye yolsuzlukla mücadele kapsamında 19 Nisan 1990 tarihinde 3628 Sayılı "*Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu*" kabul edilerek 4 Mayıs 1990'da 20508 Sayılı Resmi Gazete ile yayınlanarak mevzuattaki yerini almıştır. 3628 sayılı Kanun'un amacı 1. maddede "*Rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak; bu Kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu Kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemek*" şeklinde belirtilmiştir. Aynı kanunun 4. Bölümü "*Bu Kanunda Yazılı Suçlar ile Bazı Suçlardan Dolayı Soruşturma Usulü*" başlıklı 17. maddesi "*... irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz*"³¹⁸ ibaresi mevcuttur.

Türk Hukukuna göre yolsuzluk suçlarının cezaları, TCK ve Ceza Muhakemesi Kanunu gibi kanunlarda düzenlenmektedir. Doğrudan ceza yaptırımını içerisinde değerlendirilen yolsuzluk fiilleri; rüşvet (TCK 252 m.), irtikâp (TCK 250 m.), zimmet (TCK 247 ve 155 m.), dolandırıcılık (TCK 157 m.) ve görevi kötüye kullanma (TCK 257 m.) şeklinde ifade edilmektedir.

TCK 252. maddede (Değişik: 2/7/2012-6352/87 md.) düzenlenen rüşvet suçu:

"(1) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, bir kamu görevlisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kişi, dört yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

³¹⁸ 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 1990, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3628.pdf>, (08.02.2023).

(2) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kamu görevlisi de birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(3) Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(4) Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hâllerinde fail hakkında, birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(5) Rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi, rüşvet anlaşmasının sağlanması veya rüşvetin temini hususlarında aracılık eden kişi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(6) Rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilisi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(7) Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır".

...

TCK 247. maddesinde ise zimmet suçu:

"(1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir".

TCK 157. madde dolandırıcılık suçu: "Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir" şeklinde düzenlenmiştir. Nitelikli dolandırıcılık ise 158. maddede:

"(1) Dolandırıcılık suçunun;

- a) Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle,
- b) Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle,
- c) Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle,
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle,
- e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak,
- f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle,
- g) Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle,
- h) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında,
- i) Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle,
- j) Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla,
- k) Sigorta bedelini almak maksadıyla,
- l) (Ek: 24/11/2016-6763/14 md.) Kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle,

işlenmesi halinde, üç yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/19 md.; Değişik: 3/4/2013-6456/40 md.) Ancak, (e), (f), (j), (k) ve (l) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz.

(2) Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) (Ek fıkra: 24/11/2016-6763/14 md.) Bu madde ile 157 nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır".

TCK 257. maddede ise görevi kötüye kullanma suçu:

"(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır".

şeklinde yaptırım altına alınmıştır.

2.10. Türk Vergi Mevzuatında Mali Suçlar ile İlişkili Bazı Maddeler

213 sayılı "VUK" 4 Nisan 1961 tarihinde kabul edilerek 10 Nisan 1961 tarihli 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak mevzuattaki yerini almıştır. Kaçakçılık suçunu oluşmasında ortaya çıkan fiiller VUK'un Üçüncü Bölüm Kaçakçılık Suçları ve Cezaları başlığı ile 359. maddede düzenlenerek bu suça verilecek cezalar aşağıda belirtilmiştir.

"a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

- 1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,
- 2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında on sekiz aydan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi

incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

ç) Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetkilendirilmediği halde, ödeme kaydedici cihaz mührünü kaldıran, donanım veya yazılımını değiştiren veya yetkilendirilmiş olsun ya da olmasın ödeme kaydedici cihazın hafıza birimlerine, elektronik devre elemanlarına veya harici donanım veya yazılımlarla olan bağlantı sistemine ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemlere fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale ederek; gerçekleştirilen satışlara ait mali belge veya bilgilerin cihazda kayıt altına alınmasını engelleyen, cihazda kayıt altına alınan bilgileri değiştiren veya silen, ödeme kaydedici cihaz veya bağlantılı diğer donanım ve sistemler ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemler tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletilmesini önleyen veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet verenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz" şeklinde yer almaktadır.

30 Kasım 2022 tarihli 7423 sayılı "Tütün, Tütün Mamulleri Ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 1. maddesi ile 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere VUK 359. maddeye (ç) fıkrasından sonra gelmek üzere (d) fıkrası eklenmiştir.

"d) 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ile düzenlenen piyasalarda, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetki verilip verilmediğine bakılmaksızın, mükerrer 257 nci maddenin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi kapsamında vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kullanılmasına zorunluluk getirilen özel etiket ve işaretlerle ürünlerin etiketlenmesi veya işaretlenmesi ve etiketlenen veya işaretlenen ürün bilgilerinin kurulan veri merkezine aktarılmasını sağlayan sisteme fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale ederek Hazine ve Maliye Bakanlığınca elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletilmesini önleyenler veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet verenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır"³¹⁹.

Aynı kanununun 344 ile düzenlenen Vergi Ziyayı Cezası başlıklı maddesinde:

"Vergi ziyasına 359 uncu maddede yazılı fiillerle sebebiyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanır.

Vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra verilenler hariç olmak üzere, kanuni süresi geçtikten sonra verilen vergi beyannameleri için bu madde uyarınca kesilecek ceza yüzde elli oranında uygulanır"³²⁰ şeklinde ifade edilmektedir.

³¹⁹ Vergi Usul Kanunu (VUK), 1961, [https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.213.pdf_\(19.09.2022\)](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.213.pdf_(19.09.2022)).

³²⁰ a.g.e.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALİ SUÇLARLA MÜCADELEDE SEÇİLMİŞ MALİ İSTİHBARAT BİRİMLERİ VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ MASAK

1. MALİ İSTİHBARAT KAVRAMI VE ARAÇLARI

Bu bölümde mali istihbaratın tanımı ve mahiyetine yönelik açıklamalar yapılabacak olup hali hazırda kullanılan mali istihbarat araçları ve mali istihbarat türlerine değinelecektir. Ülke örnekleri incelenecek ve karşılaştırmalara yer verilerek Türkiye için oluşturulacak model hakkında bilgiler sunulacaktır.

1.1. Mali İstihbarat Kavramı

Mali istihbarat, ulusal güvenlik için gerekli olan, finansal kurumlar tarafından ekonomik yöntemler kullanarak politika yapıcılar için finansal formatta toplanan ve analiz edilen istihbarat olarak tanımlanmaktadır³²¹. Mali istihbarat, bu tür bir işlemin kesin bir analitik titizliği takip ettiği işlenmiş mali bilgileri ifade etmektedir. Mali bilgiler, "*Mali İstihbarat Birimleri*" tarafından belirlenen bir süreç tarafından değerlendirilip analiz edildiğinde "*mali istihbarat*" haline gelmektedir. Süreç, bilgi toplama, değerlendirme, harmanlama, entegrasyon ve analizi içermekte ve "*mali zeka*" adı verilen bir "*ürün*" ile sonuçlanmaktadır. Nihai ürünün kalitesi bu nedenle "*işlemciye*" veya FIU'ya bağlıdır. Yüksek kaliteli veri girişi ile en iyi uygulama işlemcisi, en iyi uygulama ürününü sunacaktır³²².

Mali istihbarat, belirli bir mali kontrol biçimi olarak düşünülmelidir ve aşağıdaki faktörlerden kaynaklanmaktadır:

³²¹ Oleg Reznik, Maryna Utkina, Olha Bondarenko, "Financial intelligence (monitoring) as an effective way in the field of combating money laundering", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 26, Issue 1 (2021), s. 4.

³²² Milind Sathye, Chris Patel, "Developing financial intelligence: an assessment of the FIUs in Australia and India", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 10, Issue 4 (2007), ss. 393- 394.

- Mali istihbaratın amacı, yasallık, pratiklik, güvenilirlik ve ekonomik verimlilik bağlamında finansal işlemlere katılanların finansal eylemlerdir.
- Kontrol edilen nesnelere, mali sistem içinde mali işlemler gerçekleştiren şahısların yanı sıra her türlü mülkiyete sahip işletmeler, kurumlar, kuruluşlardır.
- Mali istihbaratın konuları, mali istihbarat alanında yetkili devlet makamları ve sivil toplum kuruluşlarıdır ve
- Mali istihbaratın amacı, suçtan kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili olan ya da olabilecek mali işlemleri önlemek, tespit etmek ve sona erdirmektir³²³.

Mali istihbaratın, her ülkenin tüm yasal sisteminin dayandığı ilkelerle karakterize edildiğine dikkat edilmelidir. Mali istihbaratın temel ilkelerinin şu ilkeleri içerdiğine dikkat çekilmektedir:

- Yasallık (mali istihbarat yürüten makamlar, faaliyetlerinde yasal olarak uygulanabilir yasalarla yönetilmeli ve yetkileri dâhilinde hareket etmelidir),
- Nesnellik ve gerçeklik (mali istihbarat sırasında elde edilen tüm bilgilerin, fiili durumun nesnelliğini yansıtacak bir belgesel kanıtı olmalıdır),
- Bağımsızlık (FIU'lar, mali istihbaratın konusu olan mali işlemlere ilişkin bilgi analizine ilişkin kararların alınmasında bağımsız olmalıdır. Verilen ilke, siyasi bağımsızlık beyanını da içerir),
- Genellik (mali istihbaratın amacı, hem para hem de diğer varlıklarla ilgili tüm mali işlemleri içerir),
- Sistemleştirme (özneli tek bir yasal ve metodolojik alanda faaliyet gösteren bir sistem olarak finansal zekânın oluşturulması),
- Riske dayalı bir yaklaşım uygulamak (FIU'ların kara para aklama ve terörizmin finansmanının risklerini belirlemesi, değerlendirmesi ve anlaması ve bu nedenle tüm uygun risk yönetimi önlemlerini yöntemli ve seviyelerine bağlı olarak bu riskleri en aza indirecek ölçüde alması gerektiği şeklinde kendini gösterir). Risk temelli bir yaklaşım, etkilerin birincil temeli olmalı, tüm FATF tavsiyelerinin etkili bir şekilde uygulanmasının esas temeli olmalıdır,

³²³ Reznik vd, a.g.m. s. 4.

- Vatandaşların, toplumun ve devletin meşru çıkarlarının kara paranın aklanmasından kaynaklanan zararlardan korunmasının önceliği,
- Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde mali istihbarat yürüten makamların etkileşim ve işbirliğinin koordinasyonu,
- Mali istihbarattan elde edilen bilgilerin gizliliği ve
- Verilerin korunması ve eksiksizliği, veri alışverişinin uygunluğu ve güncelliği³²⁴

şeklinde yer almaktadır. Yani FIU tarafından belirlenen kesin bir analitik titizliğin ardından işlenen mali bilgiler mali istihbarat haline gelmektedir. Bu nedenle, girdi kalitesi, mali istihbaratın kaliteli üretimi için esastır. Mali suçla mücadelenin ön aşamasını mali istihbarat oluşturmaktadır.

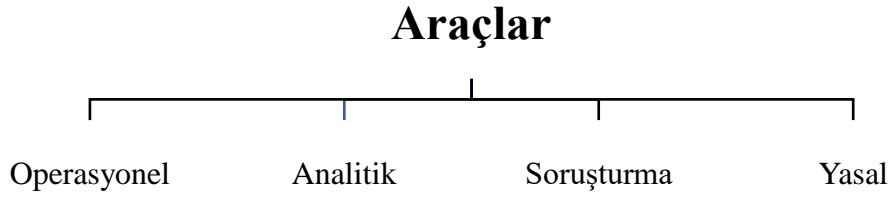
1.2. Mali İstihbarat Araçları

Mali istihbarat birimleri, mali suç faaliyetlerini önlemek ve tespit etmek için FATF tarafından üretilen 40 + 9 tavsiyelerine uygun olarak şimdiye kadar dört tür finansal istihbarat aracı kullanmıştır. Sırasıyla; operasyonel araçlar, analitik araçlar, soruşturma araçları ve yasal araçlardan oluşmaktadır. 40 + 9 önerileri, şimdiye kadar FATF tarafından mali istihbarat araçlarının geliştirilmesinde temel teşkil eden görevini yerine getirmek için üretilen temel araçlardır. Bu öneriler, başta kara para aklanma ve terörizmin finansmanı olmak üzere mali suçlara karşı uluslararası düzeyde onaylanmış küresel standartlardır. Ayrıca bu öneriler, mali sistemdeki şeffaflığı artırmaya yardımcı olmaktadır³²⁵. Mali istihbarat araçlarını tasarlama, geliştirme ve dağıtma sorumluluğu, her ülkenin mali istihbarat birimlerine ve Egmont Grubu olarak bilinen uluslararası koalisyonlarca oluşturulmaktadır.

³²⁴ Reznik vd, a.g.m. s. 4-5.

³²⁵ FATF (b), "International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation: the FATF recommendations", 2020, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>, (09.12.2022).

Şekil 6: Mali İstihbarat Araçları

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Operasyonel araçların amacı, gerek mali suç faaliyetleri gerekse de bu suçların failleri hakkında bilgi toplamaktır. Bu amaca, hem mali suç işlemlerini hem de bu işlemlere dâhil olan kişileri raporlamak ve açıklamak için araçların kullanılmasıyla hizmet edilmektedir³²⁶. Analitik araçlar, bir raporun araştırmaya değer olup olmadığını belirlemek için verileri analiz etmek için kullanılmaktadır. Bu araçlar bir uyum analiz aracı, taktik analiz aracı, operasyonel analiz aracı ve stratejik analiz aracı içermektedir. Bu araçlar, bağlantı analizi, kırmızı bayrak analizi, özel yazılımlar, veri madenciliği teknolojisi, veri eşleştirme teknolojisi, yapay zekâ ve makine öğrenimi gibi belirli yöntem ve teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilmektedir³²⁷. Soruşturma araçları, deliller yardımıyla bir şüpheliyi kanıtlamak veya tespit etmek ve suça karışan tarafların sorumluluğunu tespit etmek için kullanılmaktadır. Soruşturma araçları arasında uyarı araştırması, yanlış pozitif, yanlış negatif raporların araştırılması, anormallik araştırması, işlem modelinin araştırılması ve müşteri profili yer almaktadır³²⁸. Mali suç faaliyetlerinde bulunan taraflar aleyhine açılan davalarda yasal araçlar kullanılmaktadır. Yasal araçlardan bazıları, Kara Para Aklamayı Önleme Yasası, Terörün Finansmanının Önlenmesi Yasası, Yolsuzluğu Önleme Yasası ve FATF tavsiyelerini içermektedir³²⁹. Bu mali istihbarat araçlarının tamamı hali hazırda FIU'lar tarafından toplama, analiz, soruşturma ve kovuşturma amacıyla kullanılmaktadır.

³²⁶ Richard K. Gordon, "Terrorism financing indicators for financial institutions in the United States", *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 44 No. 3, (2012), s.784.

³²⁷ Rodrigo Coelho, Marco De Simoni, Jermy Prenio, *FSI insights on policy implementation no 18: supotech applications for anti-money laundering*, 2019, <https://www.bis.org/fsi/publ/insights18.pdf>, ss.7. (10.12.2022).

³²⁸ IMF, *Financial intelligence units: an overview*, 2004, www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf, ss.56. (10.12.2022).

³²⁹ Sathye ve Patel, a.g.m., s.394-395.

2. MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ VE KAPSAMI

Mali suçların uluslararası doğası gereği, ulusal mali istihbarat birimleri arasındaki işbirliği çok önemlidir. Mali suç türlerini suçtan kaynaklı gelirlerinden mahrum bırakmak son zamanlarda tüm ciddi suçlarla mücadelede giderek daha önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu alandaki ilerleme, başta kara para, terörün finansmanı, kaçakçılık ve yolsuzluk ile mücadelede ve finansal piyasaların bütünlüğünün korunmasında kritik bir unsur haline gelmektedir.

Mali suçlarla mücadele etmek amacıyla "*Mali İstihbarat Birimleri*" kurulmuştur. Bu birimler "*şüpheli işlem raporlarının, ilgili kara para aklama bilgilerinin, ilgili öncül suçların ve terörün finansmanının alınması ve analizi için ulusal merkezler olarak hizmet vermek*"³³⁰ üzere faaliyet göstermektedir. IMF, mali istihbarat birimlerini "*FIU lar, finansal kuruluşlardan ve diğer kişi ve kuruluşlardan şüpheli işlem raporları alan, bunları analiz eden ve elde edilen istihbaratı kara para aklamaya mücadele için yerel kolluk kuvvetlerine ve yabancı FIU lara dağıtan kurumlar*"³³¹ şeklinde tanımlamaktadır. Egmont Grup ise "*kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla; suç gelirleri ve terörizmin potansiyel finansmanına ilişkin bilgiler ile ulusal mevzuatın gereği olarak kendisine bildirilmesi zorunlu finansal bilgileri almak (ve eğer mevzuatla yetkili kılınmışsa istemek), analiz etmek ve bu analiz sonuçlarını yetkili otoritelere dağıtmakla görevli ulusal nitelikte merkezi birim*"³³² olarak ifade etmektedir.

Mali istihbarat kavramı, "*G-7 ülkelerinin 1989 Paris Zirvesi'nde*" ortaya çıkmıştır. Mali istihbaratın ilk amacı, kara para aklama suçunun yayılmasını kontrol etmektir³³³. 1990'ların başında ilk mali istihbarat birimleri kara para aklamaya mücadele amacıyla mali bilgileri alacak, analiz edecek ve dağıtacak merkezi bir kuruma duyulan ihtiyaca yanıt olarak kurulmuştur. FIU'ların işleyişindeki kilit unsur, hem yabancı meslektaşlarıyla hem de diğer ulusal kurumlarla işbirliği yapma yetenekleridir. 1995

³³⁰ Egmont Group, *Financial Intelligence Unit*, 2022, <https://egmontgroup.org/about/financial-intelligence-units/>, (04.12.2022).

³³¹ IMF, a.g.e., s.18.

³³² Egmont Group, *Statement of Purpose of the Egmont Group of Financial Intelligence Units*, Guernsey, 23 June, 2004, <https://www.cbr.ru/Content/Document/File/123806/Statement2004.pdf>, ss.1. (08.12.2022).

³³³ Mark Rudner, "Using financial intelligence against the funding of terrorism", *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, Vol. 19 No. 1 (2006), s.47.

yılında, yargı bölgeleri arasındaki istihbarat alışverişini geliştirmek için Egmont Grubu kurulmuştur. 2003 yılında FATF, kara para aklama ile mücadeleyle ilişkin gözden geçirilmiş bir dizi tavsiyeyi kabul ederek ilk kez FIU'ların kurulması ve işleyişi hakkında açık tavsiyeler içeren bilgileri paylaşmıştır. Son yıllarda, FIU'nun kara para aklamanın önlenmesi/terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde önemini bilincinde olarak Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve bunların bazı üye ülkeleri, FIU'ların kurulması ve güçlendirilmesi konusunda ülkeler için teknik yardım sağlamıştır³³⁴.

Kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede geçerli bir çerçeve oluşturmaya yönelik küresel çabalar, özel sektör (özellikle finans piyasası) ile ceza mevzuatını uygulayan yapılar arasında bağlantı kurulmasını sağlayan yeni bir yaklaşım gerektirmiştir. Bu düşüncelerin bir sonucu olarak, ülkeler yeni bir tür devlet otoritesi kurma girişimlerini benimseyerek mali istihbarat birimleri kurulmaya başlanmıştır. Bir FIU'nun temel işlevi, özel sektör tarafından tespit edilen ve açılan şüpheli raporlarının alınması, analizi ve iletilmesidir. Bu nedenle FIU'lar, AML/CFT yükümlülüklerine tabi özel kuruluşlar ile kolluk kuvvetleri arasında bir aracı işlevi görmektedir. FIU'nun katma değeri, elde ettiği tüm bilgilerin yanı sıra elinde bulunan ve sağlanan şüpheler hakkındaki bilgileri daha iyi değerlendirmek için kullanabileceği geniş kapsamlı diğer finansal bilgileri analiz etmesidir³³⁵. "*Bir mali istihbarat birimi*", aşağıdaki mali bilgileri almaktan (izin verildiği takdirde talep etmekten), analiz etmekten ve yetkili makamlara iletmekten sorumlu olan merkezi, ulusal bir kurumdur:

- "*Şüpheli suç gelirleri ve potansiyel terörizmin finansmanı ile ilgili olarak veya*
- *Kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele için ulusal mevzuat veya düzenlemelerin gerektirdiği şekildedir*"³³⁶.

Bir ülkenin mali suçlar açısından karşılaştığı sorunların analizi ve FIU'nun ülkenin ceza politikası hedeflerine ulaşmasında oynayacağı rol, FIU'ların geniş ana hatlarını,

³³⁴ IMF, a.g.e. s.1.

³³⁵ Council of Europe, *Financial Intelligence Units*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/fiu>, (04.12.2022).

³³⁶ UNODC, *The Egmont Group of Financial Intelligence Units*, 2011, [https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup2/2011-August-25 26/Presentations/Boudewijn_Verhelst_Egmont_Group .pdf](https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup2/2011-August-25%20Presentations/Boudewijn_Verhelst_Egmont_Group.pdf), s.2, (05.12.2022).

statüsünü ve işlevlerini çizmeyi mümkün kılacaktır. FIU'lar tarafından takip edilecek temel hedefler arasında şunlar yer almaktadır:

- Amaçlarına ulaşmak için gerekli yetki ve işlevler,
- FIU'nun temel işlevlere ek olarak kullanması gereken tüm işlevler (örneğin, raporlama kuruluşlarının raporlama veya diğer yükümlülüklerine uygunluğunun denetimi ve işlemlerin dondurulması gibi),
- FIU'nun operasyonel özerkliğini ve hesap verebilirliğini sağlama araçları;
- Temel işlem raporlama gereksinimleri: kimin rapor ettiği ve neyin raporlandığı (örneğin, şüpheli işlemler, nakit işlemler, nakit sınır ötesi hareketler),
- FIU'dan beklenen bilgi akışı ve FIU'ya atanan ek sorumluluklarla ilgili olarak bütçe veya personel açısından FIU'nun genel büyüklüğü (bir başlangıç döneminden sonra),
- FIU'nun bilgi alışverişi de dâhil olmak üzere diğer ulusal kurumlar ve devlet kurumları ile diğer FIU'larla ilgili rolü ve
- FIU'nun yönetimdeki yeri, özerkliği, hesap verebilirlik ve operasyonel hale getirme araçları³³⁷.

FIU'lar, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve diğer mali suçlarla mücadele için yerel ve uluslararası çabaların kilit unsurlarından birini oluşturmaktadır. Hem devlet hem de özel sektördeki kötü aktörler, yozlaşmış faaliyetlerden elde edilmiş gelirlerini temizlemek için finansal sistemi kullanmaya çalıştıklarından, FIU'lar yolsuzlukla mücadelede de daha fazla önem kazanmaktadır³³⁸. Bu sebeple ülkelerin, politika yapıcılarının, FIU'ların, kolluk kuvvetlerinin, denetçilerin ve diğer ilgili yetkili makamların, politika belirleme ve operasyonel düzeylerde, işbirliği yapmalarını sağlayan etkin mekanizmalara sahip olması sağlanmalıdır. Uygun olduğunda, mali suçlarla mücadeleye yönelik politika ve faaliyetlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin ülke içinde birbirleriyle koordinasyon ve bilgi alışverişinde bulunmalıdır. Bu durum mali suç türlerini gerekliliklerinin veri koruma, gizlilik kuralları ve diğer benzer hükümlerle (ör.

³³⁷ IMF, a.g.e., s.6.

³³⁸ Abigail J. Marcus, *Financial intelligence units (FIUs): Effective institutional design, mandate and powers*, Transparency International, 2019, https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Financial-Intelligence-Units_Design-Mandate-Powers_2019_PR.pdf, s.1, (07.12.2022).

veri güvenliği/yerelleştirme) uyumluluğunu sağlamak için ilgili kurumlar arasındaki işbirliği ve uyumu içermelidir³³⁹.

2.1. Mali İstihbarat Birimleri ile İlgili Uluslararası Normlar

FATF üyesi olan ülkeler mali suçlarla mücadelede sistemi değerlendirirken kara para aklama yönelik 40 Tavsiyeye ilaveten terörizmin finansmanı ile mücadelede yönelik de 9 Özel Tavsiyesindeki hususları göz önüne getirdiği mali istihbarat birimleri ile ilgili değerlendirme normları aşağıda yer almaktadır:

- *"Her ülke, FATF'in 26 ncı Tavsiyesinde belirtilen niteliklere sahip bir FIU oluşturmalıdır. FIU oluşturulurken, ülkeler ayrı yeni bir kamu birimi şeklinde bir yapılanmayı tercih edebilecekleri gibi, var olan bir kamu otoritesinin içinde bir birim olarak da kurulabilir.*
- *FIU veya başka bir yetkili otorite, finansal kuruluşlar ve diğer bildirim yükümlülüğü bulunanlar için raporlama şekli, raporlamada kullanılacak formlar ve raporlama sırasında uyulacak kurallar konusunda rehber hazırlamalıdır.*
- *FIU şüpheli işlem bildirimlerinin analizi dâhil, fonksiyonlarını uygun şekilde yerine getirebilmek için finansal ve idari verilerle kolluğun verilerine doğrudan veya dolaylı olarak ancak zamanında erişebilmelidir.*
- *FIU, bildirimde bulunma zorunluluğu bulunanlardan fonksiyonlarını uygun şekilde yerine getirmek amacıyla ihtiyaç duyduğu ilave bilgileri doğrudan veya başka bir yetkili otorite aracılığı ile alma konusunda yetkili olmalıdır.*
- *FIU, aklama veya terörün finansmanı ile ilgili bir durum söz konusu olduğunda gerekli işlemlerin veya soruşturmanın yapılması amacıyla elindeki bilgi ve analiz sonuçlarını diğer kamu kurumlarına aktarma konusunda yetkili kılınmalıdır.*
- *FIU, herhangi bir müdahale veya etkiye maruz kalmayacak şekilde yeterli operasyonel bağımsızlık ve otonomiye sahip olmalıdır.*
- *FIU'nun uhdesinde bulunan bilgiler güvenli bir şekilde korunmalı ve sadece Kanunların belirlediği sınırlar çerçevesinde paylaşılmalıdır.*
- *FIU, faaliyetleri ile aklama ve terörün finansmanına ilişkin istatistik, tipoloji ve eğilimleri içeren kamuoyuna açık periyodik raporlar yayımlamalıdır.*

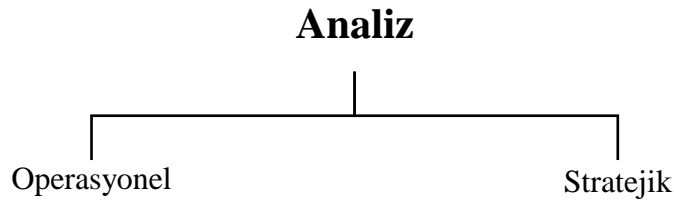
³³⁹ FATF (b), a.g.e., ss.10- 11.

- *FIU oluşturan ülkeler Egmont Grup üyesi olmayı düşünmelidir.*
- *Ülkeler Egmont Grubun mali istihbarat birimleri arasında aklama olayları ile ilgili bilgi değişimleri için oluşturduğu bilgi değişim amaç ve prensiplerine uygun hareket etmelidirler"*³⁴⁰.

2.2. Mali İstihbarat Birimlerinin Temel Fonksiyonları

FIU, raporlama yapan kuruluşlar tarafından yapılan açıklamaların alınması için merkezi kurum olarak hizmet vermektedir. Bu bilgiler asgari olarak, Tavsiye 20 ve 23'ün gerektirdiği şekilde şüpheli işlem raporlarını ve ulusal mevzuatın gerektirdiği diğer bilgileri (nakit işlem raporları, banka havalesi raporları ve diğer eşige dayalı beyanlar/açıklamalar gibi) içermelidir. FIU analizi, FIU tarafından alınan ve tutulan bilgilere değer katmalıdır. Tüm bilgilerin dikkate alınırken, analiz, alınan açıklamaların türüne, hacmine ve dağıtımdan sonra beklenen kullanıma bağlı olarak, alınan her bir açıklamaya veya uygun seçilmiş bilgilere odaklanabilmektedir. FIU'ların, bilgileri daha verimli bir şekilde işlemek ve ilgili bağlantıların kurulmasına yardımcı olmak için analitik yazılım kullanmaya teşvik edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bu tür araçlar, analizin insan muhakemesi unsurunun yerini tamamen alamamaktadır. FIU'lar aşağıdaki analiz türlerini gerçekleştirmelidir:

Şekil 7: Mali İstihbarat Birimlerinin Kullandığı Analiz Araçları

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

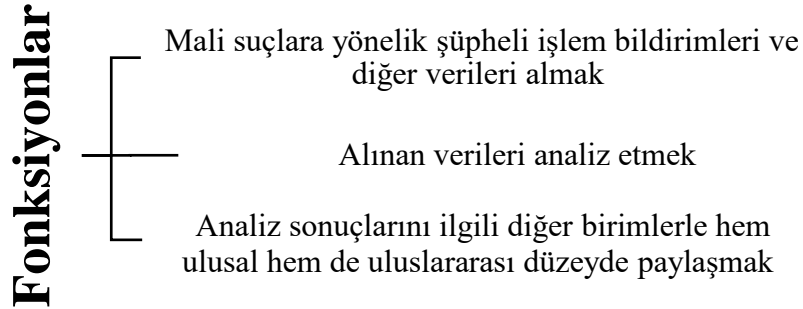
- Operasyonel analiz, belirli hedefleri (ör. Kişiler, varlıklar, suç şebekeleri ve dernekler) belirlemek, belirli faaliyetlerin veya işlemlerin izini sürmek ve bu hedefler ile olası mali suç gelirleri, kara para aklama, öncül suçlar veya terörün finansmanı ile mücadeledir.

³⁴⁰ Hasan Aykın, *Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu*, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/Aklama-ve-Ter%C3%B6r%C3%BCn-Finans%20man%C4%B1-ile-M%C3%BCcadelenin-K%C3%BCresel-Boyutu.pdf>, ss.80-81. (09.12.2022).

- Stratejik analiz, kara para aklama ve terör finansmanı ile ilgili eğilimleri ve kalıpları belirlemek için diğer yetkili makamlar tarafından sağlanabilecek veriler de dâhil olmak üzere mevcut ve elde edilebilir bilgileri kullanılmaktadır. Bu bilgiler daha sonra kara para aklama ve terör finansmanı ile ilgili tehdit ve güvenlik açıklarını belirlemek için FIU veya diğer devlet kurumları tarafından da kullanılmaktadır. Stratejik analiz ayrıca FIU için veya daha geniş anlamda AML/CFT rejimindeki diğer kuruluşlar için politika ve hedeflerin oluşturulmasına yardımcı olabilmektedir³⁴¹.

FIU'ların fonksiyonları ülkeden ülkeye farklılık gösterse de tüm FIU'lar tarafından paylaşılan üç temel ortak fonksiyon bulunmaktadır. Aşağıda yer alan şekilde ortak fonksiyonlar yer almaktadır.

Şekil 8: Mali İstihbarat Birimlerinin Ortak Fonksiyonları

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

FIU'lar, bu temel işlevlerin yanı sıra kara para aklama ve mali suçlardaki eğilimleri ve uygulamaları da belirleyebilmekte ve raporlayabilmektedir. Bir FIU ve diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlar bu tür stratejik bilgileri risk değerlendirmeleri, kaynak tahsisi, politika oluşturma ve uygulama çabaları için kullanabilmektedir. Ulusal mevzuat, bir ülkenin FIU'sunun işlemleri dondurma, varlıkları geri alma, ülkenin yaptırım rejimini

³⁴¹ FATF, *Recommendation 40* (Recommendation 29: Financial intelligence units), 2022, <https://www.cfatf-gafic.org/index.php/documents/fatf-40r/395-fatf-recommendation-29-financial-intelligence-units>, (07.12.2022).

denetleme ve raporlama kuruluşlarını denetleme gibi ek işlevler yerine getirmesini şart koşabilmekte, ancak bu tür temel olmayan işlevler genellikle farklı olarak değerlendirilmektedir³⁴². FIU'ların kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele sistemindeki temel işlevleri aşağıdakileri içermelidir:

- Şüpheli işlemlerle ilgili merkezi bir rapor deposu işlevinin yanı sıra diğer bilgi ifşası işlevini yerine getirmek;
- Potansiyel suç faaliyetlerini kimin ifşa ettiğini belirlemek için raporların analizi ve
- Ülkenin kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele çabalarının bir parçası olarak izleme sırasında elde edilen bilgileri yayınlamak³⁴³.

3. MALİ İSTİHBARAT BİRİMİ MODELLERİ

Ülkeler, başta kara para aklamayla mücadele amacı için FIU'lar oluşturmuş ve onlara genel olarak FIU için kabul edilen tanımının bir parçası olan üç temel işlevle görevlendirmiştir. Bununla birlikte, bu işlevlerin yürütüldüğü idari düzenlemeler ülkeden ülkeye önemli ölçüde değişmektedir. Bu farklılıklar, bu tür birimlerin ilk kurulduğu 1990'ların başlarında bir FIU'nun işlevleri için uluslararası kabul görmüş bir modelin bulunmamasıyla birlikte farklı ülke koşullarından kaynaklanmaktadır. Örneğin, bazı ülkelerde, FIU'nun kara para aklama ve buna bağlı suçlarla mücadelede kolluk kuvvetleri için ek bir araç olarak işlevi vurgulanmış ve bu FIU'nun bir soruşturma veya kovuşturma kurumunda kurulmasına yol açmıştır. Diğer ülkeler, finans kurumları ile polis arasında bir "tampon" olması gerektiğini vurgulayarak FIU'ları bu kurumların dışında kurmuşlardır³⁴⁴.

Dünya çapındaki ülkeler tipik olarak iki ana paradigmadan birini benimsemiştir: Bunlardan birincisi idari FIU veya kolluk kuvvetleri FIU'su şeklindedir. İkinci modelde, FIU'nun işlevleri, bu amaç için kurulmuş özel bir bağımsız polis birimine emanet edilmiştir. Bu birim tipik olarak güçlü araştırma becerilerine ve varlıklara el koyma yetkisine sahiptir. İdari modelde FIU, kamu yönetimi alanında, tipik olarak Maliye Bakanlığı bünyesinde veya birkaç durumda, FIU'nun son derece uzmanlaşmış bir özerk

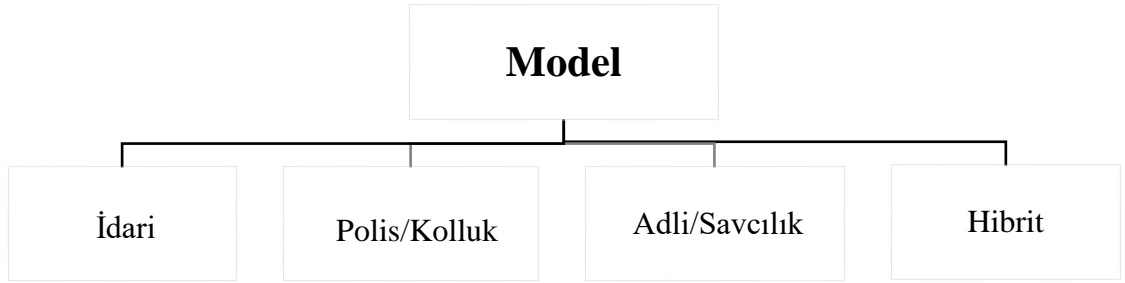
³⁴² Marcus, a.g.e., s.2.

³⁴³ Reznik vd., a.g.m., s.6.

³⁴⁴ IMF, a.g.e., s.9.

otorite haline geldiği finans sektörünün denetim otoritesinin bir parçası olarak kurulmaktadır. Bazen AML düzenlemelerine uyum açısından gözetim işlevlerini de yerine getirmektedir. Birkaç ülke, genellikle Başsavcılık bünyesinde özel bir birim olarak kurulan üçüncü bir FIU türü olarak adli bir FIU kurmuştur. Son olarak ise polis, adli ve idari modelin en az ikisinin özelliklerinin birleştirildiği hibrit (karma) bir kurumsal düzenleme getirilmiştir³⁴⁵. FIU'nun temel işlevini yerine getirmenin genel gücü, modelin türüne bağlı olarak değişmektedir. Bu açıklamalar neticesinde Egmont Grubu üyesi olan FIU'lar genel olarak dört şekilde sınıflandırılabilir³⁴⁶:

Şekil 9: Mali İstihbarat Birimi Modelleri

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

3.1. İdari Tip Mali İstihbarat Modeli

Bu bölümde idari tipte kurulan mali istihbarat birimi modelinin tanımı ve mahiyetine yönelik açıklamalar yapılabilecek olup modelin avantaj ve dezavantajları sunulacaktır.

3.1.1. Tanım ve Çerçeve

Bu model, Egmont Grubu üyeleri tarafından benimsenen en yaygın FIU modelidir. İdari türdeki FIU'lar genellikle idari yapının bir parçasıdır, kolluk kuvvetleri veya adli makamlar dışındaki bir kurumun gözetimi altındadır. Bazen, bir bakanlığın veya idarenin (özerk FIU'lar) maddi denetimi altına alınan veya bu denetim altına alınmayan (bağımsız FIU'lar) ayrı bir kurumu oluştururlar. Böyle bir düzenlemenin temel gerekçesi,

³⁴⁵ Dario Bartolozzi, Michael Gara, Domenico J. Marchetti, Donato Masciandaro, "Designing the anti-money laundering supervisor: The governance of the financial intelligence units", *International Review of Economics & Finance*, Volume 80, July 2022, s.1094.

³⁴⁶ Egmont Group, *Financial intelligence units (FIUs)*, 2021, <https://egmontgroup.org/about/financial-intelligence-units/>, (12.12.2022).

finans sektörü (ve daha genel olarak raporlama yükümlülüklerine tabi kuruluşlar ve profesyoneller) ile mali suç soruşturmaları ve kovuşturmalarından sorumlu kolluk kuvvetleri arasında bir "*tampon*" oluşturmaktır. Çoğu zaman, sorunlu bir işlem veya ilişkiyle karşı karşıya kalan finansal kuruluşların, böyle bir işlemin suç faaliyeti içerdiğine veya ilgili müşterinin bir suç operasyonunun veya kuruluşunun parçası olduğuna dair kesin kanıtları bulunmamaktadır. Bu nedenle, şüphelerinin gerçeklerin yanlış yorumlanmasına dayanabilecek bir suçlama haline gelebileceği endişesiyle, doğrudan bir kolluk kuvvetine ifşa etmekte isteksiz olacaktırlar. FIU'nun rolü, şüpheyi doğrulamak ve yalnızca şüphe kanıtlanması durumunda olayı cezai soruşturma ve kovuşturmalardan sorumlu makamlara göndermektir³⁴⁷.

İdari tipteki FIU'nun mevcut öneme sahip bir devlet departmanında faaliyet gösterdiğine veya hâlihazırda faaliyet gösteren bir bakanlık tarafından kontrol edildiğine dikkat edilmelidir. Buna karşılık, bazen böyle bir modelin birimleri, mevcut bir devlet kurumu veya bakanlık içinde değil, bağımsız bir otorite olarak oluşturulur. Genel olarak, bu modelin FIU'sunun birincil işlevi, böyle bir organın finans sektöründen bilgi alması, işlemesi ve bilgi açıklamasını yargıya veya kolluk kuvvetlerine kovuşturmaya aktarmasıdır. Genel olarak, idari modelin FIU'sunu, mali ve kolluk kuvvetleri arasında bir ara bağlantı olan bir tür "*tampon*" olarak tanımlamak mümkündür. Bu özellik, olumlu noktaya ve benzer yabancı makamlarla bilgi alışverişinin basitleştirilmesine atfedilmelidir. Buna karşılık, böyle bir model FIU'nun işleyişi, bir kolluk kuvveti uygulama makamı olmaması, kolluk kuvvetlerinin faaliyetlerinin uygulanmasını geciktirebilmektedir³⁴⁸.

Tarihsel olarak, bu tür tamponların oluşturulmasının ardındaki gerekçe, öncelikle zorunlu kuruluşları raporlamayı artırmaya teşvik etme isteğinde yatmaktadır. Bazıları, özel sektörün, tipik ekonomik faaliyetinin kapsamının ötesine ulaşabilecek olan AML/CFT rejimi aracılığıyla kendisine uygulanan yarı polislik görevlerinin yükünden endişe duyabileceğini iddia etmektedir. Müşterileri takip etme ve onları ifşa etme beklentileri, muhtemelen bildirilen işlemlerin gerçekte yasa dışı veya terörist bir faaliyet içerdiğini doğrulamak için kesinlik ve araçlardan yoksun olsa da, finansal kurumları zor durumda bırakmaktadır. Bu nedenle, şüpheyi kolluk kuvvetlerine iletmeden önce analiz

³⁴⁷ IMF, a.g.e., s.10.

³⁴⁸ Reznik , Utkina ve Bondarenko, a.g.m., s.7.

etmesi ve doğrulaması gereken idari FIU'lar, yükümlü kuruluşlara müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerle ilgili bilgilerin ifşa edilmesinde daha fazla güven vermektedir³⁴⁹.

Egmont Grup üyesi FIU'ların çoğunluğu bir tür idari modele sahiptir. İdari FIU'ların çoğu, kaynakların mevcudiyetinin bir sonucu olarak merkez bankaları bünyesinde yer almaktadır ve merkez bankaları, finansal sistemin suçlulardan korunmasının merkez bankalarının finansal sistem istikrar hedefini desteklediğine inanmaktadır³⁵⁰. Sonuç olarak, bu tür FIU'ların kanıt elde etme yetkileri, kolluk kuvvetlerine atfedilen yetkilere kıyasla önemli ölçüde daha dardır³⁵¹. İdari FIU'lar sadece soruşturma yetkilerinden değil, aynı zamanda kovuşturma yetkilerinden de yoksundur. Bu nedenle, FIU'ların idari biçiminin FIU'a atanan temel görevlerin, yani şüpheli işlem bildirimlerinin alınması, analiz edilmesi ve analizin sonuçlarının dağıtılmasının kapsamını en iyi şekilde yansıttığı öne sürülebilmektedir³⁵².

3.1.2. Modelin Avantaj ve Dezavantajları

Modelin daha iyi anlaşılabilmesi için pozitif ve negatif yönlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla idari tipte kurulan mali istihbarat birimi modelinin avantaj ve dezavantajları üzerinde durulacaktır.

3.1.2.1. Avantajları

İdari modelin avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- FIU, bir yandan raporlama yükümlülüğüne tabi finans ve diğer sektörler ile diğer yandan kolluk kuvvetleri arasında bir ara yüz görevi görerek, açıklamaları kolluk kuvvetlerinin dikkatine sunarken bu kurumlar ile kolluk kuvvetleri arasında doğrudan kurumsal bağların kurulmasını önler.
- Mali kurumlar, yayılmanın kara para aklama, terörizmin finansmanı vakalarıyla sınırlı olacağını ve rapor eden kurumun sınırlı bilgileri yerine FIU'nun kendi analizine dayanacağını bilirlerse bilgileri ifşa etme konusunda daha emin olurlar.

³⁴⁹ Magdalena Brewczynska, *Financial Intelligence Units: Reflections on the applicable data protection legal framework*, Computer Law & Security Review, Cilt 43 (2021), s.8.

³⁵⁰ Sisira Dharmasri Jayasekara, "Administrative model of financial intelligence units: an analysis of effectiveness of the AML/CFT regime", *Journal of Money Laundering Control* Vol. 25 No. 3 (2022), s.513.

³⁵¹ IMF, a.g.e., s.11.

³⁵² Brewczynska, a.g.m., s.8.

- FIU, rapor veren taraflar için "*tarafsız*", teknik ve uzman bir muhataptır.
- FIU bir düzenleyici kuruma yerleştirilirse, finansal kurumların doğal muhatabıdır.
- Bilgi her türlü FIU ile kolayca değiştirilebilir³⁵³.
- FIU, raporlama kuruluşları ile icra/savcılık organları arasında tarafsız bir tampon görevi görür ve bu da raporlama kuruluşlarının FIU'ya olan güvenini artırabilir.
- FIU, ilgili idari organın kaynaklarına ve uzmanlığına erişebilir³⁵⁴.

3.1.2.2. Dezavantajları

İdari modelin dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- FIU, kolluk idaresinin bir parçası olmadığı için, şüpheli bir işlemin dondurulması ya da şüphelinin tutuklanması gibi kanun tedbirlerinin mali açıklamalar temelinde uygulanmasında gecikmelere neden olabilir.
- FIU genellikle kolluk kuvvetlerinin ve adli makamların kanıt elde etmek zorunda olduğu yasal yetkilere sahip değildir.
- İdari tip FIU'lar (gerçekten bağımsız olmadıkça) daha çok siyasi otoritelerin doğrudan denetimine tabidir³⁵⁵.
- Siyasi otoriteler tarafından daha yakın doğrudan denetim bazen gereksiz etki riskini artırabilir³⁵⁶.

3.1.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri

Daha önceki verilen bilgiler ışığında ülkeler tarafından en çok kullanılan FIU modelinin idari şekilde örgütlenen olduğuna değinilmiştir. Çalışmada seçilen ülkeler için öncelikle FATF ve Egmont üyelikleri dikkate alınmış daha sonra veri bulma konusunda birçok ülke FIU'su incelenmiş ve her kıtadan bir ülke FIU örneği verilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, idari modeli benimsemiş ülkelerden ABD, Almanya, Avusturalya ve Birleşik Arap Emirlikleri FIU'ları incelenecektir.

³⁵³ IMF, a.g.e., s.11.

³⁵⁴ Marcus, a.g.e. s.4.

³⁵⁵ IMF, a.g.e., s.11.

³⁵⁶ Marcus, a.g.e., s.4.

ABD, dünyada en köklü, gelişmiş ve diğer ülke FIU'larına çalışma sistemi açısından idari anlamda örnek ülke olduğundan öncelikle bu ülke FIU'su incelenmiştir. Daha sonra ise Türkiye'ye vergi sistemi açısından en yakın ve ikili ilişkilerin yoğun olduğu Almanya FIU birimi ele alınmıştır. Bir başka alınma sebebi ise daha önce polis tipi modeli benimseyen Almanya'nın yakın zamanda idari modeli benimseyen FIU'ya geçiş yapması ve yeni bir dönüşüm (Hibrtil FIU) içerisinde olmasıdır. Avustralya'nın alınma sebebi ise FIU'lar arasında en başarılı birime sahip olduğu iddasını taşımaları ve mali suçlarla sistemli bir şekilde mücadele etmelerinden dolayı çalışmada yer verilmiştir. Bu üç ülkeden ABD ve Almanya FIU birimleri Hazine ve Maliye bakanlıkları, Avustralya FIU birimi ise Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuş idari yapıda modellerdir. Birleşik Arap Emirlikleri ise merkez bankası bünyesinde kurulan ve mali suçlarla mücadelede finansal teknolojiyi en iyi şekilde entegre eden bir sistem geliştirdikleri için çalışmaya seçilmiş bir diğer ülkedir.

Bazı ülkelerin alınamamasının birçok nedeni bulunmaktadır. Örneğin İngiltere, Birleşik Krallık genelinde bir FIU sistemi ile çalışmakta olup her bölge için ayrı kuruluşların olmasından dolayı çalışmada yer almamıştır. Fransa ve Kanada, ABD ile benzer şekilde FIU modeline sahip olduğu için yer almamıştır. Bazı ülke FIU'larının ise örneğin; Çin, İtalya ve Rusya, FIU'larına yönelik bilgi ve veri sağlanmasında zorluklar yaşandığı için çalışmada yer almamıştır.

3.1.3.1.ABD – FinCEN

"Mali Suçlarla Mücadele Ağı (*The Financial Crimes Enforcement Network – FinCEN*)" 25 Nisan 1990 tarihinde Hazine Müsteşarlığının talimatı ile (105-08 Sayılı Hazine Kararnamesi) Hazine Bakanlığı bünyesinde kurulan bir büro olarak faaliyete başlamıştır³⁵⁷. FinCEN, kara para aklamaya karşı mücadelede ülkenin en önemli araçlarından biri olan "*Banka Gizliliği Yasası*" (Bank Secrecy Act-BSA) çerçevesinde gereken istihbaratı analiz ederek federal, eyalet, yerel ve uluslararası yasa uygulamalarını destek olmak için oluşturulmuştur. FinCEN, mali suç soruşturmalarını desteklemek için bu bilgileri ve diğer kritik istihbarat biçimlerini araştırmakta ve analiz etmektedir. Çeşitli veri tabanlarına bağlanma yeteneği, FinCEN'e ülkedeki kolluk kuvvetlerinin

³⁵⁷ ABD 31 U.S.C. 310 Sayılı Tüzük, *Financial Crimes Enforcement Network*, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2010-title31/html/USCODE-2010-title31-subtitleI-chap3-subchapI-sec310.htm>, (28.12.2022).

kullanabileceği en büyük bilgi havuzlarından birini sağlamaktadır. Topladığı verilerin gizliliğini korumak, kurumun ve çalışanlarının ağır basan bir sorumluluğunu oluşturmaktadır³⁵⁸. FinCEN'in misyonuna bakıldığında, mali sistemi yasa dışı kullanımdan korumak, kara para aklama ve terörizm dâhil ilgili suçlarla mücadele etmek ve mali makamların stratejik kullanımı ve mali istihbaratın toplanması, analizi ve yayılması yoluyla ulusal güvenliği teşvik etmek şeklinde belirtilmektedir³⁵⁹.

Yasal çerçevesi genellikle BSA olarak anılan 1970 tarihli Para Birimi ve Yabancı İşlemleri Raporlama Yasası, ABD mali kurumlarının ABD hükümet kurumlarına kara para aklamayı tespit etme ve önleme konusunda yardımcı olmasını şart koşmaktadır. Kanun özellikle, finansal kurumların ciro edilebilir araçların nakit alımlarının kayıtlarını tutmasını, 10.000 ABD Dolarını (günlük toplam tutar) aşan nakit işlemlerinin raporlarını dosyalamasını ve kara para aklama, vergi kaçakçılığı veya diğer mali suç faaliyetlerini ifade edebilecek şüpheli faaliyetleri bildirmesini gerektirmektedir. 1970 yılında Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından kabul edilen BSA bazen "*kara para aklamanın önlenmesi*" (AML) yasası veya birlikte "*BSA/AML*" olarak anılmaktadır. 2001 ABD Vatandaşlık Yasası ve 2020 Kara Para Aklamayı Önleme Yasası, BSA'yı değiştirmek için yürürlüğe girmiştir. ABD Vatandaşlık Yasası'nın resmi adı, "*2001 tarihli Terörizmi Önlemek ve Engellemek için Gerekli Uygun Araçları Sağlayarak Amerika'yı Birleştirmek ve Güçlendirmek (USA PATRIOT) Yasası*" dır. Amacı, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ve dünyadaki terör eylemlerini caydırmak ve cezalandırmak, kolluk kuvvetlerinin soruşturma araçlarını geliştirmek ve diğer amaçlardan oluşmaktadır. 1 Ocak 2021'de Kongre, ABD'nin kara para aklamayla mücadele (AML) rejiminde önemli reformlar içeren FY2021 Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasasını (National Defense Authorization Act-NDAA) kabul etmiştir. NDAA, 2020 tarihli Kara Para Aklamayı Önleme Yasasını (AML Yasası) ve AML Yasası kapsamında Kurumsal Şeffaflık Yasasını (CTA) içermektedir³⁶⁰. Kongre, FinCEN'e, mali suçların tespiti ve caydırılmasına yönelik sorumluluklarını yerine getirmek için:

- Kanunla yetki verilen yönetmelikleri çıkarmak ve yorumlamak;

³⁵⁸ The Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), *Law Enforcement Overview*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/law-enforcement-overview>, (28.12.2022).

³⁵⁹ FinCEN, *Mission*, 2022, <https://www.fincen.gov/about/mission>, (28.12.2022).

³⁶⁰ FinCEN (a), *FinCEN's Legal Authorities*, 2022, <https://www.fincen.gov/fincens-legal-authorities>, (28.12.2022).

- Bu düzenlemeler için uyumu desteklemek ve uygulamak;
- Diğer Federal düzenleyicilere devredilen uyum inceleme işlevlerine ilişkin verileri desteklemek, koordine ve analiz etmek;
- FinCEN'in raporlama gereklilikleri çerçevesinde dosyalanan verilerin toplanmasını, işlenmesini, saklanmasını, yayılmasını ve korunmasını yönetmek;
- FinCEN'in verilerine hükümet çapında bir erişim hizmeti sağlayarak ilgi alanları örtüşen kullanıcıları birbirine bağlamak;
- Kolluk kuvvetlerinin soruşturma ve kovuşturmalarını desteklemek;
- Kaynakların en büyük mali suç riski taşıyan alanlara dâhili ve harici tahsisini önermek için verileri sentezlemek;
- Yabancı finansal istihbarat birimi (FIU) muadilleriyle AML/CFT çabaları hakkında bilgi paylaşır ve koordinasyon sağlamak ve
- Politika yapıcıları desteklemek için analizler yürütmek;³⁶¹

amacıyla kolluk kuvvetlerine, düzenleyici ve istihbarat teşkilatlarına; FIU'lar; ve finans sektörüne, görev ve sorumluluklar vermiştir. Sayılanların dışında ayrıca 31 U.S.C. 310 Sayılı Tüzük gereğince FinCEN'in aşağıdakileri içerecek şekilde görev ve yetkileri tanımlanmaktadır:

- *"Bir dizi finansal işlem bilgisi ile devlet çapında bir veri erişim hizmetinin sürdürülmesi,*
- *Federal, Eyalet, Yerel ve Uluslararası düzeylerde kolluk soruşturma uzmanlarını desteklemek için bilgileri analiz etmek ve yaymak,*
- *Kara para aklama ve diğer mali suçlarda ortaya çıkan eğilimlerin ve yöntemlerin belirlenmesi,*
- *Amerika Birleşik Devletleri'nin Mali İstihbarat Birimi olarak hizmet vermek*
- *Diğer devredilen düzenleyici sorumlulukların yerine getirilmesi"*³⁶².

FinCEN'in temel faaliyetlerinin altında yatan esas düşünce "*parayı takip et*" şeklindedir. Suçluların nihai amacı maddi kazançtır ve yasa dışı gelirlerini aklamaya

³⁶¹ FinCEN (b), *What We Do*, 2022, <https://www.fincen.gov/what-we-do>, (28.12.2022).

³⁶² FinCEN (a), a.g.e.

çalışırken veya haksız kazançlarını harcamaya çalışırken mali suçlular tarafından finansal izler bırakılmaktadır. FinCEN, hükümetin her kademesinde kolluk kuvvetleriyle ortakır ve ülkenin dış politikasını ve ulusal güvenlik hedeflerini desteklemektedir. Kolluk kuvvetleri, dolandırıcılık failleri, vergi kaçakçıları ve uyuşturucu kaçakçıları da dâhil olmak üzere çok çeşitli mali suçluları araştırmak ve sorumlu tutmak için FinCEN tarafından finans endüstrisinden toplanan bilgileri aramak da dâhil olmak üzere benzer teknikleri başarıyla kullanmaktadır³⁶³. Bunun yanı sıra, ABD'nin güneybatı sınırı boyunca insan kaçakçılığı konusunda FinCEN tarafından 2020 Kara Para Aklamayla Mücadele Yasası uyarınca kurumlar arası ortaklarıyla koordineli olarak belirlenen sekiz "*Kara Para Aklamayla Mücadele ve Terörizmin Finansmanına Karşı Ulusal Önceliklerden*" biri olarak belirtilmektedir. Uluslararası suç örgütleri de dâhil olmak üzere yasa dışı aktörler, yasa dışı mali kazanç elde etmek için bu kaçakçılık faaliyetinde bulunmakta ve FinCEN tarafından bu konuda incelenmektedir³⁶⁴.

FinCEN, küresel düzeyde bilgi alışverişi için mekanizmalar oluşturmak, güçlendirmek ve başta kara para aklama, terörizmin finansmanı ve diğer mali suçlarla mücadelede rejimler oluşturmaktadır. Bunun için gereken adımları atmada uluslararası paydaşlar dâhil, teşvik ve destek olmak amacıyla çalışmaktadır. Egmont Grubu üyesi olan FIU'lar tarafından iletilen talepler doğrultusunda cevap veren FinCEN, yerel kolluk kuvvetlerinden yabancı FIU'lara gelen istekler için bir iletişim görevi üstlenmektedir. FinCEN ayrıca kolluk kuvvetleri ve FIUs için uluslararası ilgi alanlarına yönelik stratejik ürünler de yayınlamaktadır. FinCEN, dünya çapında meydana gelen mali suçların en önemli türlerinden olan AML/CFT sistemlerinin uygulanmasını "*teşvik etmek için politika teklifleri ve rehberliği, analitik eğitim, teknolojik danışmanlık ve personel desteği sağlamak*" için yabancı yönetimlerle birlikte çalışmaktadır. FinCEN, ABD'nin sınır ötesi suçlarla mücadele için diğer uluslarla uyumlu bir şekilde bir araya gelme konusundaki ikili ve çok taraflı çabalarını destek vermektedir³⁶⁵.

³⁶³ FinCEN (b), a.g.e.

³⁶⁴ FinCEN, *FinCEN Issues Alert on Human Smuggling Along the Southwest Border of the United States*, 2023, <https://www.fincen.gov/news/news-releases/fincen-issues-alert-human-smuggling-along-southwest-border-united-states>, (14.01.2023).

³⁶⁵ FinCEN, *International Programs*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

ABD ülkesinin FIU'su olarak FinCEN, büyük ölçüde finans sektörü raporlamasından elde edilen mali istihbaratı değiş tokuş etmek için tasarlanmış dünya çapındaki ajanslar ağının bir parçasıdır. FinCEN, Federal, Eyalet ve yerel kolluk kuvvetleri adına bilgi talebinde bulunmaktadır. Aynı zamanda FinCEN, dünya çapındaki diğer yetki alanlarındaki eşdeğer FIU'lardan gelen araştırma taleplerine yanıt vermektedir. Ek olarak, FinCEN ve diğer FIU'lar, proaktif iç analize dayalı olarak kendiliğinden bilgi açıklamaları göndermekte ve almaktadır. FinCEN, eşdeğer FIU'larla bilgi alışverişi açısından dünyanın en aktif birimlerinden biridir. FinCEN, yabancı FIU'ları desteklemenin yanı sıra, ABD kolluk kuvvetleri ve düzenleyici kurumlar tarafından yürütülen soruşturmaları desteklemek için yabancı FIU'lardan da bilgi almaktadır. FinCEN, bu taleplerle ilgili bilgileri elde etmek için diğer FIU'larla birlikte çalışmakta ve genellikle belirli bir talep üzerine birden fazla FIU ile çalışmaktadır³⁶⁶.

FinCEN, mali suçun coğrafi sınırları aşan küresel bir olgu olduğunun farkındadır. Diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla ortaklıklar, suç gelirlerinin tespitinde esastır. FinCEN, ABD Hükümetinin sınıraşan organize suçla mücadele çabalarında önemli bir rol oynamaktadır. FinCEN misyonunu, kolluk kuvvetlerine, istihbarata ve düzenleyici kurumlara soruşturma desteği sağlayarak, küresel olarak eşdeğer FIU'larla işbirliği yaparak ve düzenleyici makamlarını organize suç gruplarının finansal sistem aracılığıyla para taşımalarını zorlaştırmak için kullanarak yerine getirmektedir. FinCEN yetkisini ABD Vatandaşlık Yasası'nın 311. Bölümü uyarınca kullanmakta; bu, yetki alanları, finans kurumları veya başlıca kara para aklamayla ilgili uluslararası işlemler için özel önlemlerin uygulanmasına izin vermektedir. FinCEN, kolluk kuvvetlerine, istihbarat topluluğuna, yabancı FIU'lara ve diğer yetkililere ürün ve hizmetler sağlayarak sınır ötesi organize suçun tespitini ve caydırılmasını desteklemektedir³⁶⁷.

FinCEN, stratejik planlamayı, örgütsel etkinliği ve ilgili olmayı sürdürmek için çok önemli olan devam eden bir liderlik faaliyeti olarak görmektedir. Stratejik planlama çabalarımız, operasyonel planlamanın, günlük yönetimin ve başarılarımızın sürekli değerlendirilmesinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle FinCEN, mali suçların

³⁶⁶ FinCEN, *International Information Exchange and Analysis*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

³⁶⁷ FinCEN, *Combating Transnational Organized Crime*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

tespitini ve caydırılmasını kolaylaştırarak mali sistemlerin bütünlüğünü geliştirme misyonunu yerine getirmesi için Hazine Bakanlığı'nın 2022-2026 Mali Yılları Stratejik Planını³⁶⁸ (2020'de güncellenmiştir) desteklemektedir. FinCEN özellikle, Hazine Hedefi 3: Ulusal Güvenliği Geliştirmeyi ve bu çabalar için aşağıdaki stratejik hedefleri desteklemektedir. FinCEN ayrıca yönetim hedeflerine ulaşmak için görev hedeflerini ve stratejilerini karşılamak için Hazine'nin Hedef 5: Operasyonel Mükemmelliğe Ulaşımı ve Stratejik Hedef 5.1: İşgücü Yönetimi'ni desteklemektedir.³⁶⁹

FinCEN mali suçlarla mücadele için "*Yenilik Girişimi*"nde bulunmuş, BSA'nın amaçlarını ilerleten sorumlu finansal hizmetler yeniliğinin teşvik edilmesi yoluyla yeniliği teşvik etmeyi ve ulusal güvenliği artırmayı amaçlamaktadır. Sorumlu inovasyon, ABD mali sistemini kara para aklama, terörün finansmanı ve özellikle FinCEN'in ulusal öncelikler olarak tanımladığı diğer ciddi mali suçlarla ilgili olarak ülke güvenliğine ve mali sisteme yönelik yeni ve gelişen tehditlere karşı korumanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Mevcut araçları kullanmanın yeni yolları veya yeni teknolojilerin benimsenmesi yoluyla özel sektör inovasyonu, tüketicilere ve işletmelere finansal hizmetler sağlamanın yeni ve daha verimli yollarını sağlamaya, finansal kurumların AML uyum programlarını geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir³⁷⁰. Bu yeniliklerden biri olan "*FinCEN Exchange*", AML Yasası'nın 6103. Bölümü, kara para aklama, terörizmin finansmanı, organize suç ve diğer mali suçlarla etkin ve verimli bir şekilde mücadele etmek için kolluk kuvvetleri, ulusal güvenlik kurumları, finans kurumları ve FinCEN arasında gönüllü bir kamu-özel bilgi paylaşımı ortaklığını kolaylaştırmak için FinCEN Borsası'nı kurarak; finansal sistemi yasa dışı kullanımdan korumak ve ulusal güvenliği teşvik etmektedir. FinCEN Exchange'in amacı, özel sektörün riskleri daha iyi tanımlamasını sağlamak ve FinCEN ve kolluk kuvvetlerine kara para aklamayı, terörizmin finansmanını ve diğer mali suçları bozacak kritik bilgiler sağlamak için yenilikçi kamu-özel bilgi paylaşımını geliştirmek, sunmak ve sürdürmektir³⁷¹.

³⁶⁸ Detaylı bilgi için: TREASURY Strategic Plan 2022–2026, <https://home.treasury.gov/system/files/266/TreasuryStrategicPlan-FY2022-2026.pdf>, (28.12.2022).

³⁶⁹ FinCEN, *FinCEN's Strategic Plan*, 2022, <https://www.fincen.gov/about/fincens-strategic-plan>, (28.12.2022).

³⁷⁰ FinCEN, *FinCEN's Innovation Initiative*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/fincens-innovation-initiative>, (28.12.2022).

³⁷¹ FinCEN, *FinCEN Exchange*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/financial-crime-enforcement-network-exchange>, (28.12.2022).

3.1.3.2.Almanya – ZOLL

Mali İşlem Soruşturma Merkez Ofisi (FIU), ilk olarak 2001 yılında Almanya'da Federal Kriminal Polis Ofisi'nde (Bundeskriminalamt-BKA) uluslararası hukuk standartları esas olarak oluşturulmuştur. Uzun süre bu teşkilat ile mali istihbarat birimi olarak faaliyet göstermiş daha sonra Köln'deki Merkezi Gümrük İdaresi altında yeni Mali İstihbarat Biriminin kurulması çalışmalarını 26 Haziran 2017 tarihinde tamamlayarak idari bir FIU modeline geçiş yapmıştır. 2021 Gümrük Kriminal Polisliği D Şube Müdürlüğü'nde düzenlenerek, 1 Mayıs 2021 tarihinden itibaren Merkezi Gümrük İdaresi'nin işlevsel bir otorite olarak bağımsız bir X Müdürlüğü şeklinde organize edilmiştir³⁷². 2017'den önce, Federal Kriminal Polis Ofisi ve Eyalet düzeyindeki yetkililerin (ağırlıklı olarak Ortak Mali Soruşturma Grupları) FIU işlevlerini yerine getirdiği merkezi olmayan bir model bulunmaktaydı³⁷³.

ZOLL birimi altında, Mali İşlemleri Soruşturma Merkez Ofisi (Die Zentralstelle für Finanztransaktionsuntersuchungen), FIU olarak, kara para aklama veya terörün finansmanı ile ilgili istihbarat toplamak, analiz etmek ve bu tür eylemlerin soruşturulması, önlenmesi veya kovuşturulması amacıyla bu bilgileri yetkili yerel kamu makamlarına iletmekle görevlidir. Yasal dayanağı 23 Haziran 2017 tarihli "*Ağır Suçlardan Elde Edilen Kazançların İzlenmesi Hakkında Kanun-Kara Para Aklama Kanunu (Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten)*" 5. bölümünde yer almaktadır³⁷⁴.

ZOLL, finansal işlem soruşturmaları için çalışan ulusal merkezi ofistir. Merkezi Gümrük İdaresi çatısı altında, Kara Para Aklamayı Önleme Yasası uyarınca şüpheli işlem raporlarını almaktan, toplamaktan ve analiz etmekten sorumlu, bağımsız ve idari odaklı bir makam olarak çalışmaktadır. Kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele, Almanya'daki iktisadi döngüyü, devleti ve ekonomik operatörleri mali suçlardan korumanın temel unsurlarıdır. Kara paranın aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi, tespiti ve kovuşturulmasına ilişkin olarak, Federal Hükümet, bakanlık

³⁷² Carsten Weerth, Financial Intelligence Unit (FIU), 2022, <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/financial-intelligence-unit-123279>, (31.12.2022).

³⁷³ FATF (c), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Germany*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Germany-2022.pdf>, s.28. (31.12.2022).

³⁷⁴ Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten, 2017, https://www.gesetze-im-internet.de/gwg_2017/BJNR182210017.html, (31.12.2022).

yetkilileri, FIU, denetleme ve kolluk makamları ile kurum ve şirketlerin işbirliği özel hukuk çerçevesinde örgütlenen mali ve mali olmayan sektörler için belirleyici rol oynamaktadır. Son yıllarda, kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede bulunan kişiler, mali suçlara karışan yapılar ve aktörler hakkında bilgilerini geliştirmek ve genişletmek için şimdiden kapsamlı çabalar sarf ettirmektedir. Kara Para Aklama Yasası kapsamındaki yükümlülüklerini tam olarak yerine getirebilmek ve kendi kurumları için riskleri en aza indirebilmek amacıyla edindikleri bilgi ve deneyimleri düzenli olarak paylaşmaya başlamışlardır³⁷⁵.

İdari bir birim olarak ZOLL, kara para aklama veya terörün finansmanı şüpheleriyle ilgili kapsamlı bir değerlendirmenin yapılabilmesi için diğer makam ve kurumlardan ilgili bilgi ve verileri bir araya getirmektedir. Yalnızca operasyonel bireysel vaka analizinde değeri olduğu düşünülen raporlar daha sonra kolluk kuvvetlerine ve diğer yetkili organlara iletilmektedir. ZOLL, denetim otoriteleriyle ulusal işbirliği ve işbirliği biçimlerinin yanı sıra diğer FIU'larla ilerici uluslararası ağ oluşturma yoluyla, dünya çapında yeterliliklerin birleştirilmesine ve önemli sinerji etkilerinin yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Önleyici faaliyetler açısından farkındalık yaratmak ve yükümlü taraflarla bilgi alışverişinde bulunmak ZOLL'ün bir diğer önemli görevi arasında yer almaktadır³⁷⁶.

Kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele stratejisi, genel sistemi iyileştirmek için sorumlu bakanlıklar ve yetkililerin çeşitli çabalarını bir araya getiren ilk departmanlar arası eylem planıdır. Tüm sorumlu organlar için ortak çalışma temelidir ve düzenli olarak değerlendirilmektedir ve güncellenmektedir. Strateji belgesi, iç ve dış politika öncelikleri için önlemler ve hedeflerin yanı sıra süreçlerin ve yapıların organizasyonu ve tasarımındaki operasyonel iyileştirmeleri ele almaktadır. Stratejinin ana içerikleri şunlardır:

- Mali istihbarat yapılarının daha da geliştirilmesi,
- Daha etkili kanun yaptırımı,
- Mali ve mali olmayan sektörlerde risk temelli denetimin güçlendirilmesi,
- Yapısal işbirliğinin genişletilmesi ve koordinasyonun iyileştirilmesi,

³⁷⁵ ZOLL, *Annual Report 2021*, https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresbericht_node.html, s10. (31.12.2022).

³⁷⁶ ZOLL, *Annual Report 2020*, https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresbericht_node.html, s10. (31.12.2022).

- Ulusal risk yöneliminin güçlendirilmesi,
- Terör örgütlerinin finansmanına karşı geliştirilmiş mücadele ve
- Almanya'da Birleşmiş Milletler yaptırım kararlarının daha hızlı uygulanmasıdır³⁷⁷.

Almanya'nın 2017'de idari bir FIU modeline geçişi, finansal istihbaratın toplanmasını ve kullanılmasını iyileştirmeye yönelik olumlu bir adım olarak görülmektedir. Ancak Almanya'nın bu reformların operasyonel düzeyde uygulanmasına öncelik vermeye, finansal istihbaratın toplanmasını, analizini, dağıtımını ve kullanımını geliştirmeye devam etmesi beklenmektedir. Yetkili makamların ayrıca Almanya'nın risk profiline uygun olarak makine öğrenimi faaliyetini proaktif ve sistematik bir şekilde araştırmak ve kovuşturmak için daha fazlasını yapması gerekmektedir³⁷⁸. Bunun göstergesi olarak "goPortfolio" paketinin iki özel yazılım ürünü "goAML (kara para aklamayı önleme)" ve "goINTEL (istihbarat paylaşım platformu)" taktik ve stratejik analizlerinde analizi desteklemek için birlikte kullanılmaktadır. Finans kurumu aracılığıyla son derece büyük miktarlarda para yatırma, çekme veya takas etme gibi yaygın olmayan bankacılık uygulamaları, daha yakından inceleme sırasında sendikasyon suçu veya terör örgütleriyle bağlantıların ortaya çıkması durumunda goAML'de ayrıntılı veri analizini ve soruşturmaları tetikleyebilmektedir. Yazılım araçları, Alman Mali İstihbarat Biriminin suç faaliyetlerini ortaya çıkarabilecek mali istihbaratı hızlı bir şekilde toplamasına, analiz etmesine ve yaymasına yardımcı olmak için tasarlanmıştır³⁷⁹. Bununla beraber kara paranın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadelede uzun vadeli stratejik iş birliği oluşturmak amacıyla 24 Eylül 2019 tarihinde Kamu Özel Ortaklığı - Mali Suçlarla Mücadele İttifakı'nın (Anti Financial Crime Alliance-AFCA) kurulmasına karar verilmiştir³⁸⁰.

Vergi suçları da dâhil olmak üzere mali suçlar, tüm ülkelerin stratejik, siyasi ve ekonomik çıkarlarını tehdit etmekte ve küresel mali sisteme olan güveni sarsmaktadır.

³⁷⁷ ZOLL, *Strategie gegen Geldwäsche und Terrorismusfinanzierung*, 2022, https://www.zoll.de/SharedDocs/Bilder/DE/Header/GI_0497_header_fiu.jpg?__blob=poster&v=7, (31.12.2022).

³⁷⁸ FATF (c), a.g.e., s.13.

³⁷⁹ UN, *United Nations Partnership with Financial Intelligence Unit Germany Highlights Innovative Software Tools Used to Combat Organized Crime*, 2018, <https://unite.un.org/goportfolio/news/united-nations-partnership-financial-intelligence-unit-germany-highlights-innovative-software>, (31.12.2022).

³⁸⁰ ZOLL, *Public Private Partnership - Anti Financial Crime Alliance*, 2022, https://www.zoll.de/DE/FIU/Anti-Financial-Crime-Alliance/anti-financia-crime-alliance_node.html, (31.12.2022).

Sınırlı kaynakların ve artan karmaşıklığın olduğu bir dünyada, hükümet yetkilileri, bilgi teknolojisinin kullanımını yoluyla bu zorlukları daha iyi ele almak için birlikte yakın çalışmalıdır. UNODC tarafından geliştirilen "goINTEL", vergi suçları, rüşvet, yolsuzluk, kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi ciddi mali suçlarla mücadele eden yetkililer arasında işbirliğini kolaylaştıran bir veri paylaşım aracıdır. "goINTEL", stratejik analizleri zenginleştirmek için eyalet ve federal düzeylerde yine "goAML" ve ulusal operasyonel ve istihbarat veri tabanlarıyla ara yüz oluşturmaktadır. Dönemin Almanya Mali İstihbarat Birimi Başkanı Andreas Bardong: "*Kara para aklama ve terörün finansmanına karşı ortak mücadelede ve mali suçlara stratejik yanıtlar bulmada goAML ve goINTEL'in temel standart bilgi teknolojisi platformları olduğuna kesinlikle inanıyorum*", şeklinde açıklamaktadır³⁸¹.

Federal Maliye Bakanı Christian Lindner 24 Ağustos 2022'de, FIU'nun Gümrük Genel Müdürlüğü'nden ayrılacağını ve Federal Maliye Bakanlığı bünyesinde bağımsız bir üst makam (sözde Federal Mali Kriminal Polis Ofisi) olarak kurulacağını açıklamıştır³⁸². Bakan açıklamasında Almanya'da mali suçlara karşı daha etkili bir mücadele ve yaptırımların daha etkili bir şekilde uygulanması için yol planı sunmuştur. Planlar özellikle en önemli yetkinliklerin federal düzeyde yeni bir otorite çatısı altında toplanmasını öngörmektedir. Bu geniş kapsamlı önlemlerin amacı, Almanya'daki mali suçları kararlı bir şekilde azaltmaktır. Mali suçlara karşı etkili mücadele için en önemli yetkinlikler yeni bir otorite çatısı altında toplanmıştır:

"*Mali Suçlarla Mücadele Federal Otoritesi*" (Bundesoberbehörde zur Bekämpfung der Finanzkriminalität-BBF). İlgili tüm işlevler ve yetkinlikler aşağıda özetlenmiştir:

- Büyük ve karmaşık mali suç vakaları için soruşturma çalışması (özellikle uluslararası kara para aklama),
- Yaptırımların uygulanması için operasyonel sorumluluk,
- Şüpheli etkinlik raporları için analiz etkinliği,
- Mali olmayan sektördeki denetim faaliyetlerinin koordinasyonu.

³⁸¹ UN, a.g.e.,

³⁸² Carsten Weerth, *Financial Intelligence Unit (FIU)*, 2022, <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/financial-intelligence-unit-123279>, (31.12.2022).

şeklinde. Tüm işlevler, yeni otoritenin çatısı altında üç bağımsız kolda birleştirilecektir:

- Yeni Federal Mali Kriminal Polis Ofisi,
- Daha Etkin Mali İstihbarat Birimi,
- Kara Para Aklama Denetimi için Yeni Merkez Ofisi³⁸³,

olarak belirlenmiştir. Yukarıdaki açıklamalar neticesinde Almanya'nın 2017 yılı öncesi merkezi olmayan bir FIU modeli bulunurken, bu yıldan sonra Alman FIU'nun idari tipte merkezi bir model olarak faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda mali suçlarla daha etkin mücadele etmek için yeni oluşturulacak birimlerin tek çatı altında toplanması ile operasyonel bir FIU kurma adımları atılmış ama henüz neticelendirilememiştir. Bu durum bize hem idari hem de polis tipi modelin bir arada olmasından dolayı ileride "*Hibrit*" modelin benimseneceğini göstermektedir.

3.1.3.3. Avustralya – AUSTRAC

Avustralya'nın mali istihbarat birimi olan "*Avustralya İşlem Raporları ve Analiz Merkezi (Australian Transaction Reports and Analysis Centre -AUSTRAC)*", toplumu ciddi ve organize suçlardan korumak için mali sistemin suç teşkil eden suiistimallerini tespit etmek, caydırmak ve engellemekten sorumlu Avustralya Hükümeti Kurumu olarak 1989 yılında faaliyete başlamış ve uluslararası alanda küresel bir lider olarak tanınmaktadır. AUSTRAC, raporlama yapan kuruluşlardan alınan finansal verilerin koruyucusu olarak, özel ve hedefe yönelik finansal istihbarat geliştirmek için bilgi toplamaktadır. AUSTRAC bu verileri kolluk kuvvetlerine ve ortak kurumlara ham biçimde ve eyleme geçirilebilir istihbarat olarak koruyarak, analiz ederek sağlamaktadır³⁸⁴. Avustralya Hükümeti Kurumu olan AUSTRAC, hali hazırda Adalet Bakanlığı bünyesinde idari bir FIU olarak çalışmaktadır.

Avustralya'nın 1988 Mali İşlem Raporları Yasası, diğerlerinin yanı sıra suç faaliyetlerinden ve vergi kaçaklığından elde edilen gelirlerin para izini belirlemek için tasarlanmış raporlama gereklilikleri oluşturmuştur. Yurt içinde ve yurt dışında her zaman

³⁸³ Bundesministerium der Finanzen, *Voller Einsatz gegen Finanzkriminalität*, 2022, <https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Schlaglichter/Geldwaeschebekaempfen/voller-einsatz-gegen-finanzkriminalitaet.html>, (31.12.2022).

³⁸⁴ AUSTRAC Submission 33, *Inquiry into the adequacy and efficacy of Australia's anti-money laundering and counter-terrorism financing (AML/CTF) regime*, 2021, <https://www.aph.gov.au/DocumentStore.ashx?id=c0dde5c1-5d9e-436d-b5a8-03cc2a3e511b&subId=716617>, s.4. (02.01.2023).

vergi kaçakçılığı ve suç faaliyetlerinin finansmanı ve gizlenmesi için alan sağlayan nakit ekonomisini hedeflemektedir. Kanun, 1980'lerde kara para aklama ve finans kurumlarında sahte isim hesaplarının kullanıldığına dair kanıtlar bulan Kraliyet Komisyonunun bulguları sonucunda kabul edilmiştir. 1987'de nakit ekonomisiyle bağlantılı suçların önlenmesi ve tespiti yoluyla suç faaliyetlerine saldıran bir dizi yasa çıkarılmıştır³⁸⁵. 2006 tarihli Kara Para Aklamayı Önleme ve Terörizmin Finansmanı Önleme Yasası AUSTRAC işlevlerini düzenleyen ana hükümet mevzuatıdır. Raporlama yapan kurumların yükümlülükleri, mali işlemleri ve şüpheli faaliyetleri şüpheli işlem (suspicious matter reports-SMRs), eşik işlem (threshold transaction reports-TTRs) ve uluslararası fon transferi talimatları (international funds transfer instructions reports – IFTI) raporlarından oluşmaktadır. Ayrıca AUSTRAC'ın düzenleyici faaliyetleri şunları içermektedir:

- Yeni ve gelişmekte olan risklerin belirlenmesi,
- Düzenleyici iç görüler oluşturmak için verilerin tanımlanması ve toplanması,
- Sektördeki güvenlik açıklarını ve Avustralya finans sektörüne yönelik tehditleri değerlendirmek için yasal bilgiler ve mali istihbarat kullanmak,
- Risk yönetimini iyileştirmek, uyum sağlamalarına yardımcı olmak, riskler ve uyum konusunda onları eğitmek için sektörle işbirliği yapmak,
- Ulusal güvenlik ve kolluk operasyonlarını desteklemek,
- Uyumsuz raporlama yapan kuruluşlara yönelik müdahalelerde risk temelli bir yaklaşım benimsemek ve
- AML/CTF Yasasının ciddi ve/veya sistemik ihlalleri nedeniyle bildirimde bulunan kuruluşlara karşı icra takibi yapmaktır³⁸⁶.

AUSTRAC, Mali İstihbarat Birimi olarak bulgularını yerel ve uluslararası düzeyde gerekli birim ve kolluk kuvvetleri ile paylaşmaktadır. Ayrıca, ulusal güvenlik ve ciddi ve organize suç uluslararası çabalarına uzman mali istihbarat sağlayan çeşitli ulusal ve eyalet görev güçlerinde yer almaktadır. AUSTRAC, binlerce kuruluştan topladığı bilgilerle mali istihbarat analistleri tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda kara

³⁸⁵ Paul Latimer, "Australia: Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC)", *Journal of Financial Crime*, Vol. 3 No. 3, (1996), s.306.

³⁸⁶ AUSTRAC, Regulation, 2022, <https://www.austrac.gov.au/about-us/regulation>, (02.01.2023).

para aklama, terörizmin finansmanı, organize suç, çocuk istismarı ve vergi kaçakçılığı gibi suçlarla bağlantılı mali işlemleri belirlemek için kullanmaktadır. Ayrıca potansiyel suç faaliyetlerini veya ulusal güvenliğe yönelik riskleri belirlemek için diğer veri kaynaklarıyla birlikte gelişmiş modelleme ve tahmine dayalı analiz araçlarını kullanarak bu raporlardaki bilgileri yakından analiz etmektedir. Daha sonra kolluk kuvvetleri ve ulusal güvenlik operasyonlarını desteklemek için bu istihbaratı ortaklarımızla paylaşmakta, bu şekilde mali suçlarla mücadele vermektedir.

AUSTRAC, 30 yılı aşkın bir süredir, hızla değişen ve suçlular tarafından karmaşık şekillerde hedef alınan bir finansal sistemdeki zorlukları ele almak için gelişim göstermektedir. AUSTRAC 2017 yılında başta kara para aklama, terörizmin finansmanı olmak üzere diğer ciddi mali suçlarla mücadele etmek için bir özel-kamu ortaklığı olan "Fintel Alliance"ı kurmuştur. Kuruluşundan bu yana Fintel Alliance, Avustralya'ya yönelik çok çeşitli tehditlerle mücadele etme yeteneği kazandırmıştır. Bunlar arasında terörizmin finansmanı, kara para aklama, uyuşturucu kaçakçılığı, çocuk istismarı, siber suçlar ve diğer ciddi ve organize mali suçlar yer almaktadır. Mali istihbarat sektöründe kamu-özel ortaklıklarının gücünün dünya standartlarında bir örneği olduğunu kanıtlamıştır. Fintel Alliance, endüstri ortakları ve devlet kurumları arasında iletişim kurma ve bilgi ve fikir alışverişi yapma şeklini geliştirmiştir³⁸⁷. Fintel Alliance, finans kurumlarından, eyalet ve federal yasa uygulama ve istihbarat teşkilatlarından, akademik ve araştırma kurumlarından uzmanları bir araya getirmektedir. Her ortak, finans sektörü hakkında benzersiz bir bakış açısı sağlamaktadır. Fintel Alliance, birlikte çalışarak ortak istihbarat geliştirmekte ve kara para aklama ile terörizmin finansmanını tespit etmek, bozmak ve önlemek için yenilikçi çözümler sunmaktadır. Fintel Alliance, Avustralya'nın Mali İstihbarat Birimi ve kara para aklama/terörle mücadele finansmanı (AML/CTF) düzenleyicisi olarak AUSTRAC'ın rolünü güçlendirmiştir. Sektörün, hükümetin ve uluslararası ortakların bilgi ve kaynaklarından yararlanarak, mali suçları tespit etme ve finans sektörü hakkında bilgi paylaşma konusundaki ortak yeteneğini geliştirdiği düşünülmektedir³⁸⁸. Fintel Alliance ortaklarının ortak çabalarının bir örneği de mali suç

³⁸⁷ Australian Government, *Australian Transaction Reports and Analysis Centre Annual Report 2018–19*, 2019, https://www.austrac.gov.au/sites/default/files/2019-10/AUSTRAC_AR1819_Web.pdf, s.14. (03.01.2023).

³⁸⁸ Australian Government, *Australian Transaction Reports and Analysis Centre Annual Report 2020–21*, 2021, https://www.austrac.gov.au/sites/default/files/2021-10/AUSTRAC_AnnualReport_2020_21_web.

rehberleridir ve düzenlenmiş tüm işletmelerin ortaya çıkan sorunları tespit etmelerine ve suç faaliyetlerini tespit etmek ve önlemek için şüpheli finansal faaliyetleri anlamalarına, belirlemelerine ve raporlamalarına yardımcı olmak için AUSTRAC web sitesinde yayımlanmaktadır. Mali suç kılavuzları, farklı suç türlerinin mali yönleri hakkında ayrıntılı bilgi sağlamaktadır. Finansal hizmetler sektörünün şüpheli işlemleri tanımlamasına ve tespit etmesine yardımcı olacak vaka çalışmaları ve göstergeleri içermektedir³⁸⁹.

3.1.3.4. Birleşik Arap Emirlikleri – BAE FIU

Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) 1998 yılında BAE Merkez Bankası (Central Bank of the UAE-CBUAE) tarafından dolandırıcılık ve şüpheli işlemleri araştırmak için özel bir birim kurulmuş ve bu birim, 2002'de Kara Para Aklamayı Önleme ve Şüpheli Vakalar Birimi (Anti-Money Laundering and Suspicious Cases Unit-AMLSCU) olarak yeniden adlandırılmıştır. Bu birimin amacı, paydaşlarla işbirliği içinde BAE ekonomisini kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi gayri meşru faaliyetlerin risklerinden korumaktır. "*Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi ve Terörün Finansmanı ve Yasa Dışı Örgütlerin Finansmanıyla Mücadele Hakkında 2018 tarihli (20) sayılı Federal Kanun Hükmünde Kararname*" nin çıkarılmasıyla, birimin adı Mali İstihbarat Birimi olarak değiştirilmiştir. FIU'nun 25 yıllık tarihinde, BAE ekonomisini mali suç tehdidinden korumak için hem yerel hem de uluslararası kolluk kuvvetleri ve diğer paydaşlarla başarılı bir şekilde işbirliği yapmaktadır³⁹⁰. BAE Kara Para Aklamayı Önleme Yasası kapsamındaki Şüpheli İşlem Bildirimindeki FIU'nun işlevleri aşağıda belirtilmiştir:

- FIU, kuruluşlardan onaylı şablonlar üzerinde mali suçlarla ilgili Şüpheli İşlem Bildirimleri (ŞİB) almak.
- Ünite ŞİB'leri analiz etmekte ve bir veri tabanı oluşturmak.
- Kurumlardan, ŞİB'ler için görevlerini yerine getirmeleri için gerekli görülebilecek ek bilgileri vermelerini isteyebilmek.

pdf, s.94. (03.01. 2023).

³⁸⁹ AUSTRAC Submission 33, a.g.e., s.13.

³⁹⁰ UAEFIU, *History of the UAE FIU*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/history/>, (04.01.2023).

- Kara paranın aklanması ve mali terörizmle mücadelede alınan tedbirlerin iyileştirilmesine yönelik raporlarda elde edilen bilgilere ilişkin sonuçlar sunmak. Bunun için denetim otoriteleri ile analiz sonuçlarını paylaşarak iş birliği yapmak. Sunulan raporların kalitesinin ölçülmesine ve kuruluşların AML kurallarına ve düzenlemelerine verimli bir şekilde uymasını sağlamaya yardımcı olmak.
- FIU, bir mali suçun işlenmiş olma olasılığının yüksek olduğu durumlarda verileri Kolluk Kuvvetleri ile paylaşmak.
- Adli makamlara ve Kolluk Kuvvetlerine mali suçla ilgili bilgileri ve yabancı FIU'lardan kendiliğinden veya talep üzerine elde edebileceği bilgileri sağlamak.
- FIU, ŞİB'leri analiz etmekte, kara para aklama ve terörizmin finansmanı faaliyetlerini değerlendirmek³⁹¹.

BAE FIU, ülke ekonomisini mali suçlardan korumaya yardımcı olmaktan sorumlu bağımsız ve uzmanlaşmış bir birim olarak faaliyet göstermektedir. BAE FIU, küresel mali bütünlüğün, barışın ve güvenliğin korunmasında lider bir Mali İstihbarat Birimi olmak vizyonuyla kurulmuş, kara para aklama, öncül suçlar ve terörün finansmanı ile mücadelede hem ulusal hem de uluslararası seviyede, konu uzmanlığının, yöntemlerinin ve teknolojinin sürekli geliştirilmesi yoluyla eyleme geçirilebilir mali istihbarat üretmek için görevlendirilmiştir³⁹². 2018 tarihli (20) sayılı Federal Kanun Hükmünde Kararnamenin (9) maddesine göre, FIU aşağıdakiler üzerinde yetki sahibi olacaktır:

- Mali kurumlardan ve belirlenmiş mali olmayan işletme ve mesleklerden ve ilgili makamlardan, alınan rapor ve bilgilerle ilgili herhangi bir bilgi veya ek belge ve BAE FIU'nun görevlerini zamanında ve Birim tarafından belirlenen biçimde yerine getirmesi için gerekli görülen diğer bilgileri sunmalarını talep etmek.
- Devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara göre doğrudan veya dolaylı olarak BAE FIU'nun sınırlı erişime sahip olduğu veya sınırlı alıcı olduğu

³⁹¹ Pathik Şah, *What are the responsibilities of the FIU- Financial Intelligence Unit under the UAE Anti-Money Laundering Law?*, 2022, <https://amluae.com/responsibilities-of-the-fiu/>, (04.01.2023).

³⁹² UAEFIU, *Mission and Vision*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/mission-and-vision/>, 04.01.2023).

diğer herhangi bir bilgi veya Şüpheli İşlem Raporları ile ilgili olarak diğer ülkelerdeki muadilleriyle bilgi alışverişi BAE FIU tarafından muadilleriyle imzalanan, ikili işbirliğini yöneten veya karşılıklılık şartına bağlı bir taraf veya ikili anlaşmalar. BAE FIU, muhatapları tarafından sağlanan bilgilerin kullanımından elde edilen bulgularını ve bu bilgilere dayanarak yapılan analizlerin sonuçlarını muhataplarına iletebilmektedir. Bu tür bilgiler yalnızca mali suçla mücadele amacıyla kullanılacak ve BAE FIU'nun izni olmadan üçüncü şahıslara ifşa edilmeyecektir.

- Mevcut tüm bilgileri kaydetmek için bir veri tabanı (veya özel bir kayıt) oluşturmak ve bu bilgileri korumak için verilerin işlenmesi, arşivlenmesi, aktarılması ve erişilmesine yönelik önlemler dâhil olmak üzere veri gizliliği ve veri güvenliği prosedürlerini uygulamak, veri tabanı ve teknoloji sistemleri kısıtlanmasını sağlamak³⁹³.

BAE FIU, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve ilgili mali suç faaliyetlerini içerebilecek şüpheli işlemleri ve faaliyetleri analiz etmektedir. Bu analiz, mali suç faaliyetlerini tespit etmek ve bunlara karşı önlem almak için işbirliği yapan ve bilgi paylaşan finansal kurumlardan ve belirlenmiş finansal olmayan iş ve mesleklerden alınan verilere ve raporlara dayanmaktadır. BAE FIU, mali suçlarla mücadelede benzer hedeflere sahip yerel, bölgesel ve uluslararası paydaşlarla işbirliğini ve stratejik ortaklıkları teşvik etmektedir. Bu işbirliği, ajanslar arasında gelişmiş bilgi paylaşımına izin veren paylaşılan ağ platformlarının gelişiminde görmektedir³⁹⁴. Bu sistemlerden ilki olan UNODC tarafından geliştirilen "goAML" portalı şüpheli işlemlerin ve faaliyet raporlarının alınmasını, analiz edilmesini ve BAE'nin Kolluk Kuvvetlerine iletilmesini kolaylaştırmak için geliştirilmiştir. Bir diğeri ise yerel makamlar, belirli talepleri ve bunlarla ilgili yazışmaları değış tokuş etmek için bir platform olan Entegre Soruşturma Yönetim Sistemine (Integrated Enquiry Management System-IEMS) bağlanabilir. Son olarak Para Borsası Evleri ve kayıtlı Havaladarlar için BAE Havale Raporlama Sistemi (For Money Exchange Houses and registered Hawaladars, UAE Remittance Reporting

³⁹³ UAEFIU, *The UAE FIU mandate*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/mandate/>, (04.01.2023).

³⁹⁴ UAEFIU, *Organisational Structure*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/organisational-structure/>, (04.02.2023).

System-UAERRS), günlük olarak gerçekleştirilen tüm havalelerin ayrıntılarını raporlamak için bir platform sağlamaktadır³⁹⁵.

BAE'nin Ulusal AML/CFT Stratejisi ve Ulusal Eylem Planının bir parçası olarak BAE, Şubat 2021'de Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele için bir İcra Dairesi (Executive Office-EO) oluşturarak mali suçlarla mücadele sistemlerini güçlendirmiştir. EO, BAE içindeki AML/CFT çabalarını koordine etmek, ilgili kuruluşlara (BAE-FIU dâhil) güçlü, sürdürülebilir bir ulusal AML/CFT yapısı sağlamak için yardımcı olmakla görevli birincil ulusal organdır. Bu durum, BAE'nin 2020'nin sonlarında son FATF Karşılıklı Değerlendirme Raporunun gerekliliklerini yerine getirmek için etkili bir sistem uygulamaya yönelik siyasi taahhüdünü açıkça göstermektedir³⁹⁶.

BAE'de mali suç risklerini ortadan kaldırmaya yönelik sürekli çabala göstermektedir. Kara Para Aklama ve Terörizm ve Yasa dışı Örgütlerin Finansmanı ile Mücadele Ulusal Komitesi altıncı toplantısında Federal Nükleer Düzenleme Kurumu (Federal Authority for Nuclear Regulation-FANR), tarafından geliştirilen akıllı bir platform olan "*FAWRI TICK*"in lansmanını duyurmuştur. Fawri Tick, mali suçların ayrıntılarını ilgili çeşitli federal ve yerel makamlarla entegre eden ve aralarındaki iletişimi ve karar vermeyi kolaylaştıran akıllı bir sistemdir. Yetkililerin birkaç saat içinde gerekli önlemleri almasını sağlamaktadır. "*FAWRI TICK*", BAE yetkililerinin kara para aklama, terörizmin finansmanı ve diğer yasa dışı faaliyetlerle ilgili mali suçlara etkili bir şekilde yanıt vermek için sıkı kontrol önlemleri uygulamasına yardımcı olmaktadır. "*FAWRI TICK*", FANR tarafından ve "*Ulusal Kara Para Aklamanın Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanı ve Yasa dışı Örgütlerin Finansmanı ile Mücadele Komitesi*" ve FANR üyelerinden oluşan alt teknik komitenin gözetimi ve yönetimi altında geliştirilmiştir³⁹⁷.

³⁹⁵ UAEFIU, *Links to the UAE FIU systems*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/more/services/>, (04.01.2023).

³⁹⁶ UAEFIU, *Annual Report 2021, 2022*, [https://i-aml.com/wp-content/uploads/2022/10/i-AML-UAE-FINANCIA LİNTELLIGENCE-UNIT-UAEFIUA-N-N-U-A-L-R-E-P-O-R-T.pdf](https://i-aml.com/wp-content/uploads/2022/10/i-AML-UAE-FINANCIA%20INTELLIGENCE-UNIT-UAEFIUA-N-N-U-A-L-R-E-P-O-R-T.pdf), s.3. (05.01.2023).

³⁹⁷ The United Arab Emirates Government portal, *Fawri Tick – a smart system to prevent financial crimes*, 2022, <https://u.ae/en/information-and-services/business/combating-money-laundering>, (05.01.2023).

3.2. Polis/Kolluk Tipi Mali İstihbarat Modeli

Bu bölümde polis/kolluk türünde kurulan mali istihbarat birimi modelinin tanımı ve mahiyetine yönelik açıklamalar yapılmış olup modelin avantaj ve dezavantajları sunulacaktır.

3.2.1. Tanım ve Çerçeve

Bu model, Egmont Grubu üyeleri tarafından benimsenen en yaygın ikinci biçimdir. Bazı ülkelerde, FIU'nun kanun uygulama yönlerine yapılan vurgu, FIU'nun bir kanun uygulama teşkilatının parçası olarak kurulmasına yol açmıştır. Çünkü bu, gerekli kanun uygulama yetkilerine sahip bir organı kurmanın en kolay yolu olmaktadır. Model, sıfırdan yeni bir varlık, yeni bir yasal ve idari çerçeve tasarlamaktadır. Operasyonel olarak, bu düzenleme kapsamında FIU, mali suçlar birimi gibi diğer kolluk birimlerine yakın olacak, uzmanlıklarından ve bilgi kaynaklarından yararlanacaktır. Buna karşılık, FIU tarafından alınan bilgilere kolluk kuvvetleri tarafından daha kolay erişilebilmekte ve herhangi bir soruşturmada kullanılabilen, böylece faydası artmaktadır. Bilgi alışverişi, mevcut ulusal ve uluslararası cezai bilgi alışverişi ağlarının kullanılmasıyla da hızlandırılabilir. Ayrıca, kanun tipi bir FIU normalde kolluk kuvvetinin kendisinin kanun uygulama yetkilerine sahip olacaktır. Bu durum, gerektiğinde kolluk kuvvetlerinin zamanında kullanılmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca, kolluk tipi bir FIU normalde, işlemleri dondurma ve varlıkları ele geçirme yetkisi de dâhil olmak üzere (ülkedeki diğer kolluk kuvvetleri için geçerli olan aynı derecede adli denetimle) kolluk kuvvetinin kendisinin (belirli bir yasama yetkisi gerekmeksizin) kanun uygulama yetkilerine sahip olmasını sağlamaktadır. Böylece gerektiğinde kolluk kuvvetlerinin zaman kaybetmeden bu yetkilerini kullanmasını kolaylaştıracaktır³⁹⁸.

Bu modelin FIU'lar için kullanılması bağlamında, FIU ülkenin kolluk kuvvetlerinin bir parçası olarak oluşturulmakta ve FIU, kanun uygulama makamına paralel olarak kara para aklama ve terörizmin finansmanına karşı mücadele etme yetkisine sahiptir³⁹⁹. Ayrıca Polis/Kolluk modeline sahip FIU, mali ve organize suçlarla mücadele eden kurumlarla yakın ilişki ve işbirliği içerisinde çalışma olanağına sahiptir. Çünkü "*FIU tarafından alınan finansal bilgi ve bildirimlere, ilgili*

³⁹⁸ IMF, a.g.e., s.13-14.

³⁹⁹ Reznik , Utkina ve Bondarenko, a.g.m., s.7.

*kolluk birimleri herhangi bir soruşturma nedeniyle de çok kolay bir şekilde erişebilecekleri için mali istihbaratın daha geniş bir şekilde kullanılması mümkün olur. Polis bünyesinde suç kayıtlarına ilişkin verilerin paylaşımına imkân veren bilgi işlem alt yapılarının mevcut olması nedeniyle, FIU bünyesindeki bilgilerin gerek ulusal gerekse uluslararası ortamda değişimi de daha hızlı ve kolay olacaktır*⁴⁰⁰.

3.2.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları

Modelin daha iyi anlaşılabilmesi için pozitif ve negatif yönlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla polis/kolluk birimi şeklinde oluşturulan mali istihbarat birimi modelinin avantaj ve dezavantajları üzerinde durulacaktır.

3.2.2.1. Avantajları

Polis/Kolluk modelin avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Mevcut bir altyapı üzerine inşa edildiğinden yeni bir ajans kurmaya gerek yoktur.
- Mali ifşa bilgilerinden maksimum kanun yaptırımını kullanımı yapılabilmektedir.
- Kara para aklama ve diğer ciddi suç belirtilerine daha hızlı kolluk tepkisi verilmektedir.
- Suç istihbaratına ve genel olarak istihbarat topluluğuna kolay erişim sağlanmaktadır⁴⁰¹.
- FIU ve kolluk kuvvetleri, paylaşılan bilgilere (INTERPOL gibi uluslararası ağlar dâhil) ve altyapıya erişim kolaylığından yararlanmaktadır.
- FIU tipik olarak daha geniş soruşturma yetkilerine sahiptir.
- İcra tedbirleri daha hızlı alınabilmektedir (örneğin varlıkların dondurulması)⁴⁰².

3.2.2.2. Dezavantajları

Polis/Kolluk modelin dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Önleme tedbirlerinden çok soruşturmalara odaklanma eğilimindedir.

⁴⁰⁰ Aykın, a.g.e., s.95-95.

⁴⁰¹ IMF, a.g.e., s.14.

⁴⁰² Marcus, a.g.e., s.5.

- Kolluk kuvvetleri, finansal kurumlar için doğal bir muhatap değildir; karşılıklı güven tesis edilmelidir ki bu biraz zaman alabilir ve kolluk kuvvetleri böyle bir diyalogu yürütmek için gereken mali uzmanlıktan yoksun olabilmektedir.
- FIU genellikle sabit bir miktarın üzerindeki döviz işlemleriyle ilgili veri almamaktadır.
- Finansal kuruluşların verilerine (rapor edilen işlemler dışında) erişim sağlanması genellikle resmi bir soruşturmanın başlatılmasını gerektirmektedir.
- Rapor veren kurumlar, herhangi bir suçun soruşturulmasında kullanılabileceğini bildikleri takdirde (yalnızca kara para aklama ve terörün finansmanı değil) bilgileri kolluk kuvvetlerine ifşa etmekte isteksiz olabilmektedirler.
- Bildirimde bulunan kurumlar, "*şüpheli*" olmaktan başka bir şey olmayan işlemlerle ilgili bilgileri kolluk kuvvetlerine ifşa etme konusunda isteksiz olabilmektedir⁴⁰³.
- Ek bilgi talepleri, resmi yaptırım tipi soruşturmalar için geçerli olan daha yüksek eşiklerle yavaşlatılabilmektedir. Bununla birlikte, bir ülkenin yasal çerçevesi, FIU'yu diğer icra organları için geçerli olan eşiklerden özel olarak muaf tutarak bu sorunu çözmeye çalışabilmektedir.
- Önleyici tedbirlerden ziyade soruşturma ve tespitte önem verilmektedir⁴⁰⁴.

3.2.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri

FIU modelleri içerisinde en çok tercih edilen ikinci tip birim olan Polis/Kolluk modeli ülke örnekleri arasından Finlandiya, Japonya, Yeni Zelanda ve Litvanya ülke örnekleri yer verilmiştir. FIU modellerine yönelik bir ülke sınıflandırmasının olmamasından dolayı bu ülkeler tercih edilmiştir. Seçilen ülkelerinden Finlandiya, Japonya ve Yeni Zelanda kendi ulusal polis teşkilatı bünyesinde FIU birimi kurarken, Litvanya ise İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurduğu FIU ile mali suçlarla mücadele

⁴⁰³ IMF, a.g.e., s.14.

⁴⁰⁴ Marcus, a.g.e., s.5.

etmektedir. Bu ülkelerin seçiminde FIU'lar hakkında bilgiye ulaşım dikkate alınarak, mali suçlarla mücadelede en etkin Polis/Kolluk FIU ülke örnekleri incelenecektir.

3.2.3.1. Finlandiya- FIU Finlandiya

Ulusal Soruşturma Bürosu (The National Bureau of Investigation-NBI), Finlandiya Polisinin ülke genelinde faaliyet gösteren ve çok çeşitli görevlerle ilgilenen ulusal bir birimdir. Ciddi, organize ve profesyonel suçları tespit ederek soruşturmak ve suçla mücadele yöntemleri, ceza soruşturması ve suç istihbaratı geliştirmektedir. Ayrıca diğer yetkililer için suçla mücadelede uzman hizmetler sunmaktadır. NBI'da faaliyet gösteren birimler arasında Finlandiya'nın tek adli tıp laboratuvarı olan Adli Tıp Laboratuvarı, siber suçlarla mücadeleye odaklanan Siber Suçlar Merkezi, Mali İstihbarat Birimi (FIU Finlandiya) ve Finlandiya polisi, gümrük ve sınır muhafız yetkilileri Ulusal PCB Kriminal İstihbarat ve Analiz Merkezi bulunmaktadır⁴⁰⁵.

FIU Finlandiya, NBI ile bağlantılı olarak çalışmaktadır. Görevi, kara para aklamayı ve terörün finansmanını önlemek, ortaya çıkarmak, incelemek ve soruşturmadır. FIU Finlandiya'nın görevleri arasında şüpheli ticari işlemlere ilişkin bildirimlerin alınması, analizi, olası ilk polis soruşturması ve bildirimlerin ön soruşturmaya getirilmesi bulunmaktadır. FIU Finlandiya, davalarını araştırmak için yerel ve uluslararası aktörler ve yetkililerle işbirliği yapmaktadır. Birim ayrıca kara para aklama ve terörün finansmanına ilişkin ulusal istatistikleri ve yıllık raporu hazırlamaktadır. Birim, gerçek veya tüzel kişinin terör suçu işlediğinden şüphelenmek için sebep olması halinde malvarlığını dondurabilmektedir. Fonların dondurulmasının amacı, terör eylemleri gerçekleştirmek, gerçekleştirmeye teşebbüs etmek veya bunlara hazırlanmak amacıyla kullanılmalarını engellemektir⁴⁰⁶. NBI, aşağıdakilerle görevli bir Mali İstihbarat Birimine sahiptir:

- Kara para aklama ve terör finansmanının önlenmesi, tespit edilmesi ve soruşturulması ve cezai soruşturma için davaların yönlendirilmesi;

⁴⁰⁵ Police of Finland, *Who are we?*, <https://poliisi.fi/en/what-does-national-bureau-of-investigation-do>, (10.01.2023).

⁴⁰⁶ Moneylaundering.fi, *Roles of stakeholders*, 2022, <https://rahanpesu.fi/en/roles-of-stakeholders>, (10.01.2023).

- Kara Para Aklamanın ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun'un (444/2017) 4. Bölüm 1. Kısımında atıfta bulunulan raporların alınması, analiz edilmesi ve etkileri hakkında geri bildirim sağlanması;
- Kara para aklama ve terörün finansmanıyla mücadelede yetkililerle işbirliği yapmak;
- Kara paranın aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi ve soruşturulması konusunda yetkili yabancı bir Devletin yetkilileri ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak;
- Yükümlü kuruluşlarla işbirliği yapmak;
- Kara Paranın Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 4. bölümünün 1. maddesinde yer alan bildirim sayısı ile bu bölümün 5. bölümünde belirtilen işlem durdurma sayısı, şüpheli işlem bildirim sayısı ile ilişkin istatistiklerin tutulması adli soruşturma için sevk edilen ve sunulan, alınan, reddedilen ve yerine getirilen bilgi talepleri;
- Terörle Mücadele Amaçlı Fonların Dondurulmasına Dair Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrasında atıfta bulunulan raporların alınması ve işlenmesi, söz konusu Kanunun 4. maddesinde atıfta bulunulan fonların dondurulması kararlarının gerekçelerinin incelenmesi Fonların dondurulması kararları için harekete geçmek ve önerilerde bulunmak;
- Kara para aklama ve terör finansmanının fenomenlerinin, eğilimlerinin ve tekniklerinin ve kara para aklama veya terör finansmanına tabi suçun varlıklarını veya gelirlerini elde etmek için işlenmiş veya işlenecek suçların yanı sıra bu tür eylemlerin nasıl işlendiğine ilişkin yöntemlerin operasyonel ve stratejik analizlerini yapmak⁴⁰⁷.

Finlandiya'da kara para aklama mevzuatına uyulup uyulmadığı, Mali Denetleme Kurumu, Ulusal Polis Kurulu, Patent ve Tescil Bürosu, Güney Finlandiya Bölgesel Devlet İdare Ajansı ve Finlandiya Barosu tarafından izlenmektedir. NBI'nın Mali İstihbarat Birimi, kara para aklamayla mücadele ve soruşturma ile ilgili polis görevlerini

⁴⁰⁷ Translation from Finnish Legally binding only in Finnish and Swedish Ministry of the Interior, *Act on the Financial Intelligence Unit, 445/2017; Amendments up to 434/2021 included*, 2022, <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2017/en20170445.pdf>, s.1-2. (10.01.2023).

yerine getirmektedir. Birimin görevleri arasında terörün finansmanının önlenmesi, ortaya çıkarılması ve soruşturulması da yer almaktadır. Faaliyetlerinde kara para aklama emareleriyle karşılaşan ticari faaliyette bulunan taraflar, suçla mücadelede önemli bir role sahiptir. FIU Finlandiya'nın görevi, mali suçları önlemek, ortaya çıkarmak, tespit etmek ve soruşturma başlatmaktır. Birimin operasyonları Mali İstihbarat Birimi Kanunu tarafından kontrol edilmektedir. Birim, bildirim yükümlülüğüne tabi taraflardan şüpheli ticari işlemlere ilişkin bildirimler almakta, ilgili bilgileri işlemekte, analiz etmekte ve diğer Finlandiya makamlarına sunmaktadır. Ayrıca terör amaçlı kullanıldığından şüphelenilen fonların dondurulması gibi yöntemlerle terörün finansmanı engellenmektedir. Finlandiya'da fonların dondurulmasına ilişkin kararlar Mali İstihbarat Birimi tarafından alınmaktadır. Finlandiya'da terörizmin idari olarak dondurulması, terörle mücadele için fonların dondurulmasına ilişkin özel bir kanunla kontrol edilmektedir⁴⁰⁸.

Mali suçlar, şirket veya derneklerin faaliyetleri ile bağlantılı olarak mali kazanç sağlamak amacıyla işlenen suçlardır. Menfaat amacıyla işlenen ve ticari faaliyetlerle bağlantılı olan diğer suçlar da mali suçlar kapsamına girmektedir. Polisin soruşturduğu mali suç vakalarının çoğu vergi ihlalleri, muhasebe suçları, borçlu tarafından işlenen suçlar, sübvansiyon ihlalleri ve dolandırıcılık suçlarıdır. Kara para aklama da genellikle mali suçlara karışmakta ve yasa dışı olarak elde edilen paranın kaynağını gizlemeye çalışmak için kullanılmaktadır. Mali suçu araştırırken polis, vergi dairesi, icra makamları ve sigorta şirketleri gibi taraflarla ortaklık kurarak ve yakın çalışmaktadır. Polis, mali suçlarla mücadele etmek ve soruşturmak için hem ulusal hem de uluslararası düzeyde diğer yetkililerle işbirliği yapmaktadır. Bir suç işlenerek elde edilebilecek kazançların takibi ve bunlara el konulması ve zararların ödenmesinin sağlanması, polisin mali suçlarla ilgili soruşturmasının bir parçasını oluşturmaktadır⁴⁰⁹.

3.2.3.2. Japonya- JAFIC

Organize Suçların Cezalandırılmasına İlişkin Kanun'un Şubat 2000'de yürürlüğe girmesinin ardından, şüpheli işlemlerle ilgili bilgileri işlemek ve yabancı ülkelerle bilgi alışverişinde bulunmak üzere Mali Denetleme Dairesi (daha sonra Mali Hizmetler Dairesi

⁴⁰⁸ Police of Finland, *Money laundering*, 2022, <https://poliisi.fi/en/money-laundering>, (10.01.2023).

⁴⁰⁹ Police of Finland, *Financial criminals steal from our shared wealth*, 2022, <https://poliisi.fi/en/financial-crimes>, (10.01.2023).

olarak yeniden örgütlendi) altında Japonya'daki ilk Mali İstihbarat Birimi kurulmuştur. Kasım 2005'te, Japon hükümetinin "*Uluslar Ötesi Organize Suçlara ve Uluslararası Terörizme Karşı Tedbirleri Destekleme Karargâhı*", Ulusal Polis Teşkilatı'nın FATF Tavsiyelerinin uygulanmasına yönelik yasa tasarısını hazırladığını belirterek, söz konusu işletmelerin kapsamını genişletmeye karar vermiştir. Buna göre, çoğunluğu şüpheli işlemlere ilişkin bilgilerin işlenmesi ve analizi ile ilgili olan FIU fonksiyonları üzerindeki yetkinin, finansal kurumları denetleyen Mali Hizmetler Kurumu'ndan, ihbar edilen bilgileri genel olarak organize suçlar ve terörizme karşı soruşturmalar ve karşı tedbirler için kullanan polise kaydırılmasının uygun olduğu belirlenmiştir⁴¹⁰. Özellikle günümüzde ekonominin ve finansal hizmetlerin küreselleşmesi ile kara para aklama, uluslararası ödeme sistemleri kullanılarak daha az düzenlemeye tabi ülkeler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle Japonya, uluslararası toplumdaki eğilimler doğrultusunda kara para aklama önlemlerini kademeli olarak güçlendirmiştir. O zamandan beri, belirli ticari operatörler tarafından bildirilen şüpheli işlemlerle ilgili bilgileri toplama, tasnif etme ve analiz etme ve bunları soruşturma kuruluşlarına vb. sağlama işini teşvik etmekte ve kara para aklama vakalarının küreselleşmesine yanıt vererek, her ülkenin FIU'ları ile yakın bir şekilde çalışmaktadır⁴¹¹.

Suç Gelirlerinin Transferinin Önlenmesine Dair Kanun'un (The Act on Prevention of Transfer of Criminal Proceeds) kısmen Nisan 2007'de yürürlüğe girmesi ile Ulusal Polis Teşkilatı üzerinde idari denetim uygulayan ve onun tarafından desteklenen Ulusal Kamu Güvenliği Komisyonu'nun (National Public Safety Commission-NPSC) belirli ticari operatörler tarafından dosyalanan şüpheli işlem raporlarının hızlı ve uygun şekilde toplanmasından, düzenlenmesinden ve analizinden sorumlu olmuştur. Kanun ayrıca NPSC'ye soruşturma makamlarına ve yabancı FIU'lara raporlar sağlama işlevinin yanı sıra belirli ticari operatörlere karşı denetleyici önlemleri tamamlama işlevi de vermiştir. Kara Para Aklamayı Önleme Direktörü, aynı yasanın uygulanmasıyla ilgili idari işlerin yürütülmesinden sorumlu bir kuruluş olarak Ulusal Polis Teşkilatının Kriminal Soruşturma Bürosundaki Organize Suçlar Departmanı bünyesinde ve ayrıca Mali İstihbarat Analiz Direktörü olarak Uluslararası İşbirliği Direktörü ve Kara Paranın

⁴¹⁰ National Police Agency (NPA) (a), *Annual Report 2021, 2022*, https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/en/nenzihokoku_e/data/jafic_e2021.pdf, s.9-10. (12.01.2023).

⁴¹¹ JAFIC, *Meeting*, 2022, <https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/jafic/aisatu.htm>, (12.01.2023).

Aklanmasının Önlenmesi Direktörü kontrolünde kurulmuştur. Organize Suçlar Dairesi, Nisan 2014'te Strateji-Planlama ve Analiz Bölümü ile Suç Gelirlerinin Organize Suç Politikası Planlama Bölümü'ne Aktarılmasını Önleme Müdürü'nü yeni bir kuruluş olarak birleştirmiştir. Organize Suç Politikası Planlama Bölümü kapsamında Kara Para Aklamayı Önleme Ofisi kurulmuştur (Mali İstihbarat Analiz Direktörü 1 Nisan 2015'te kaldırıldı ve daha sonra aynı Bölümde Uluslararası İşbirliği Direktörü kuruldu). Bu dönem itibariyle kara Para Aklamayı Önleme Ofisi ve Uluslararası İşbirliği Direktörü uluslararası olarak Japonya'da Japonya Finansal İstihbarat Merkezi (JAFIC) olarak anılan FIU olarak hizmet vermektedir⁴¹².

Bu bilgiler ışığında JAFIC, Suç Gelirlerinin Aktarılmasını Önleme Yasası'nın yürürlüğe girdiği 1 Nisan 2007 tarihinde Ulusal Polis Teşkilatının Kriminal Soruşturma Bürosu olan Organize Suçlar Departmanı bünyesinde kurulmuştur. JAFIC, esas olarak belirli işletmeciler tarafından açılan şüpheli işlem raporlarını toplayarak, düzenleyerek, analiz ederek ve bu bilgileri savcılara ileterek söz konusu yasanın uygulanmasında merkezi bir rol oynayan bir kurumdur⁴¹³. JAFIC, suç gelirlerinin transferini önlemenin önemi konusunda insanların anlayışını arttırmaya çalışmakta ve Suç Gelirlerinin Transferinin Önlenmesine Dair Kanun'da belirtilen aşağıdaki çalışmaları yapmaktadır:

- Şüpheli işlemlere ilişkin bilgilerin toplanması, düzenlenmesi ve analiz edilmesi ve bilgilerin soruşturma makamlarına iletilmesi vb.
- Yabancı FIU'lara bilgi yaymak,
- Mali suç gelirlerinin transferlerinin durumunu inceledikten ve analiz ettikten sonra formüle edilen ulusal risk değerlendirme takip raporlarının hazırlanması ve yayınlanması ve
- Belirtilen ticari işletmecilerin gerekli önlemleri almasını sağlamak için idari makamlar tarafından bilgi sağlanması ve ek denetim önlemlerinin alınması ile görevlidir⁴¹⁴.

⁴¹² NPA (a), a.g.e.

⁴¹³ NPA, *About JAFIC*, 2022, https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/en/jafic_e/about_e.htm, (12.01.2023).

⁴¹⁴ IMOLIN, *Act on Prevention of Transfer of Criminal Proceeds (Act No. 22)*, 2007, https://www.imolin.org/doc/amlid/Japan/Japan_Act_on_Prevention_of_Transfer_of_Criminal_Proceeds_2007.pdf, (12.01.2023).

Haziran 2017'de, Organize Suçların Cezalandırılmasına İlişkin Kanun'da yapılan değişiklikle cezai gelirlerle ilgili öncül suçların kapsamının genişletilmesine yanıt olarak, Japonya, Suç Gelirlerinin Aktarılmasını Önleme Yasası'nda değişiklik yaparak ŞİB alıcılarının kapsamını genişletmiştir. Öncül suçların genişletilmiş kapsamına giren suçlarla ilgili vergi suçlarının soruşturulmasında görevli olan Ulusal Vergi Dairesi görevlilerini ve diğer makamları da dâhil etmiştir. Ayrıca Kumarhanelerin kara para aklama ve terörün finansmanı amaçları için kullanılabileceği risklerine ve kumarhanelerle ilgilenen müşteriler için yükümlülükler getirerek belirli eşiği aşan limitlerin bildirilmesini zorunlu kılmıştır⁴¹⁵.

3.2.3.3.Yeni Zelanda – NZ-FIU

Yeni Zelanda Mali İstihbarat Birimi olan (NZ-FIU) Mali Suç Grubu çerçevesinde yer almakta ve kara para aklama, terörizmin finansmanı ve diğer mali suçların tespitine ve soruşturulmasına yardımcı olmak için görev yapmaktadır. NZ-FIU Polis Komiseri adına, 2009 tarihli "*Kara Para Aklamının Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yasası (Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism Act)*" kapsamında alınan mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve dağıtmak işlevlerini yürütmektedir. Elde edilen istihbarat ürünleri, Yeni Zelanda Polisi bünyesindeki diğer soruşturma, istihbarat birimlerine, diğer devlet kurumlarına, sektör amirlerine, yerel ortak idarelere ve ilgili uluslararası kurumlara gönderilmektedir⁴¹⁶.

NZ Polisi Mali İstihbarat Birimi "*Şüpheli Faaliyet Raporlama Kılavuzu*", 2018 yılında yayınlanarak Şüpheli faaliyetlerin 1 Temmuz 2018'den itibaren FIU'ya bildirilmesi zorunluluğunu başlatmıştır. AML/CFT Programı, kara para aklama ve terörizmin finansmanını önlemek, tespit etmek ve şüpheli faaliyetleri FIU'ya bildirmek için yeterli ve etkili politikalar, prosedürler ve kontroller içermelidir. Kılavuzun üç ana hedefi vardır:

- Kara para aklama ve terörün finansmanının temellerini açıklamak;
- Belirli tipolojiler ve göstergeler sağlayarak, raporlama yapan kuruluşların şüpheli faaliyetleri belirlemesine yardımcı olmak;

⁴¹⁵ NPA (a), a.g.e.

⁴¹⁶ New Zealand Police, *NZ Financial Intelligence Unit (FIU)*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu>, (22.01.2023).

- Bildirimlerin ne zaman, hangi koşullarda yapılması gerektiğini, hangi ayrıntıların dâhil edileceğini ve bunların nasıl bildirileceğini belirterek, bildirimde bulunan kuruluşların Şüpheli Etkinlik Bildirimi yükümlülüklerine uymasına yardımcı olmak⁴¹⁷.

Spesifik koşulların ve şüphe nedeninin bir anlatımını detaylandıran Şüpheli Faaliyet Raporları, finansal işlemleri içerebilir veya içermeyebilir ve faaliyetin neden şüpheli kabul edildiğinin bir özetini göstermektedir. Fiziksel para birimi içeren 10.000 ABD Doları veya üzerindeki nakit işlemleri ve 1000 ABD Doları ve üzerindeki uluslararası banka havaleleri dâhil olmak üzere Öngörülen İşlem Raporları ile değeri 10.000 Yeni Zelanda Doları'nın üzerinde olan herhangi bir nakit paranın sınır ötesi nakliyesini yapan tüm kişiler tarafından doldurulması gereken Sınır Nakit Raporları bulunmaktadır. Bu bilgilere dayanarak, FIU, finansal sisteme yönelik cezai tehditlere ilişkin bir dizi istihbarat ürünü geliştirmektedir. Bu ürünler daha sonra daha fazla araştırma için Polis Bölgelerine ve diğer kolluk kuvvetlerine dağıtılmaktadır⁴¹⁸. Raporlar, kolluk kuvvetlerinin aklanan kara paranın nereden geldiğini bulmasına, suçu durdurmasına, suçluları kovuşturmasına ve yasa dışı yollarla kazanılan para ve varlıklara el koymasına yardımcı olmaktadır. Genel bir kural olarak, şüpheli işlemler, bir müşterinin olağan faaliyetleriyle veya bu tür bir müşteriden bekleyeceğiniz işlemlerle tutarsız olan işlemlerdir. Çoğu durumda, bildirimde bulunan kuruluşlar asıl suç faaliyetinin ne olduğunun farkında olmayacaktır. Bununla birlikte, olağandışı faaliyet göstergeleri için işlemlerin taranması, ceza gerektiren bir mali suç şüphesinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bir işlem, tek başına düşünüldüğünde şüphe uyandırmayan, ancak toplu olarak değerlendirildiğinde mali suç teşkil eden birçok faktöre sahip olabilmektedir. Bunun nedeni, müşteri bir işlem yapmasa bile mali suç tespit etmek için değerli mali istihbarat sağlayabilecek şeyler fark edebilmektir⁴¹⁹.

Yeni Zelanda'nın karşı karşıya olduğu başta kara para aklama, uyuşturucu ticareti, dolandırıcılık ve vergi kaçakçılığı ana mali suç tehditleri olarak 2019 Ulusal Risk

⁴¹⁷ New Zealand Law Society, *NZ Police Financial Intelligence Unit Suspicious Activity Reporting Guideline, June 2018, 2020*, <https://www.lawsociety.org.nz/professional-practice/client-care-and-complaints/anti-money-launder-ingcountering-funding-of-terrorism/practice-briefings-and-guidance/nz-police-financial-intelligence-unit-suspicious-activity-reporting-guideline-june-2018/>, (20.01.2023).

⁴¹⁸ NZ Police, a.g.e.

⁴¹⁹ Justice.govt.nz, *Reporting suspicious activities*, <https://www.justice.govt.nz/justice-sector-policy/key-initiatives/aml-cft/info-for-businesses/reporting-suspicious-activities/>, (20.01.2023).

Değerlendirmesi⁴²⁰nde belirlenmiştir. Ayrıca, nakit ve havale kara para aklama tiyolojiieri de yüksek riskli kabul edilmektedir. Avukatlar, emlak komisyoncuları ve yüksek değerli tacirler tarafından yakından takibe alınmaktadır. El koyma ve sınırlamalarımıza fiziksel nakit, banka hesaplarındaki nakit, mülkler ve araçlar yer almaktadır⁴²¹.

Diğer FIU örneklerinde olduğu gibi Yeni Zelanda'da Mali Suçları Önleme Ağı (The Financial Crime Prevention Network-FCPN) adı altında bilgi paylaşmak için oluşturulmuş bir Kamu Özel Ortaklığı (Public Private Partnership-PPP) bulunmaktadır. Bu bilgi paylaşımının amacı: mali suçları önlemek; Yeni Zelanda ekonomisini ve vatandaşlarını korumak ve her şeyden önce, organize suçun Yeni Zelanda'da gelişmesini önlemek ve terörün finansmanı ile mücadele etmek amacıyla kurulmuştur. FCPN, tehditlere verilen yanıtı geliştirmeye hizmet etmektedir. Yeni Zelanda Mali İstihbarat Birimi (NZ FIU), üyeleri Yeni Zelanda Polisi, Yeni Zelanda Gümrükleri, ANZ, ASB, BNZ, Kiwibank ve Westpac'tan oluşan ekip liderlik etmektedir. Operasyonel olarak, kamu ve özel sektör arasındaki bu kritik ortaklık önceki engelleri ortadan kaldıracak, hayati bilgi paylaşımını teşvik edecek ve nihayetinde Yeni Zelanda'yı korumak için bilinçli karar vermeyi ve hızlı eylemi kolaylaştıracaktır. FCPN Operasyon Kurulu, mevcut mali suç eğilimlerini tartışmak için her ay toplanmaktadır. Bu forum, tüm üyelerinin bilgi tabanından yararlanan istihbarat geliştirmek amacıyla operasyonel öncelikleri paylaşmak için kullanılmaktadır. Ek olarak, hem FCPN üyeleri hem de daha geniş Raporlama Kuruluşları için rehberlik sağlamak üzere ortak stratejik ürünler geliştirilmektedir. FCPN, Yeni Zelanda Polisinin en güvenli ülke olma vizyonuna ve NL-FIU'nun dünya lideri olmasına doğrudan katkıda bulunmaktadır. FCPN'nin temel üyeleri, stratejik bir vizyonu ve yönü paylaşmaktadır. Mali suçlar ve kara para aklamayla mücadele için özel istihbarat kaynaklarından oluşan etkili bir ağ oluşturmaya ve büyütmek için çalışmaktadır⁴²².

⁴²⁰ New Zealand Police Financial Intelligence Unit, *National Risk Assessment Of Money Laundering And Terrorism Financing 2019, 2020*, <https://www.police.govt.nz/sites/default/files/publications/fiu-nra-2019.pdf>, (20.01.2023).

⁴²¹ The Ministry Of Justice, *Reporting suspicious activities*, John Cusack, *New Zealand: Interview with Christiaan Barnard, Director NZ Police Financial Crime Group*, 2022, <https://thefinancialcrimenews.com/new-zealand-interview-with-christian-barnaard-head-fiu-nz/>, (20.01.2023).

⁴²² NZ Police, *Financial Crime Prevention Network*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice-services/businesses-and-organisations/nz-financial-intelligence-unit-fiu/financial-crime>, (22.01.2023).

UNODC tarafından Terörün Finansmanı ve Kara Para Aklamaya karşı dünya çapında Mali İstihbarat Birimleri için geliştirilmiş standart bir uygulama olan GoAML, yazılım sistemi NZ-FIU tarafından da kullanılmaktadır. GoAML Web uygulaması, raporlama yapan kuruluşların NZ-FIU'ya Şüpheli İşlem Raporlarını, Şüpheli Faaliyet Raporlarını, Büyük Nakit İşlemi raporlarını ve Uluslararası Fon Transferi raporlarını göndermesi gereken öngörülen yöntemdir. GoAML Web uygulaması, FIU ile raporlama yapan kuruluşlar arasında hızlı ve güvenli bilgi alışverişine olanak tanımakta ve toplanan verilerin gizliliği sağlanmaktadır⁴²³.

3.2.3.4.Litvanya-FNTT

4 Şubat 1997 tarihinde Litvanya Cumhuriyeti Hükümetinin 90 sayılı kararı ile İçişleri Bakanlığı bünyesinde Vergi Polis Müdürlüğü kurulmuştur. Vergi polis departmanının kurulmasından sonra başlıca görevleri; vergi mükelleflerinin hileli ve ihmalkâr muhasebesiyle ilgili eylemleri yorumlamak ve araştırmak, gelir ve karlar hakkında yanlış bilgiler vermek, vergi kaçakçılığı ve devlet sosyal sigorta primleri, belirlenen usule uygun olarak onaylanmış raporların sunulmaması, yasa dışı finansal işlemler ve vergiler, finans ve kamu sosyal sigortası ile ilgili diğer suçlar ve ihlaller şeklinde yer almıştır. Vergi polisi, vergi idarecileri ve devlet sosyal sigorta fonu kurumlarının çalışanları tarafından görevi kötüye kullanma, görev yetkisini aşma, görev yapmama ve vergi ve devlet sosyal sigorta primleri ile ilgili diğer ihlallerin gerçeklerini araştırması talimatı ile görevlendirilmiştir. 1998 yılı başı itibariyle, Litvanya Cumhuriyeti Kara Para Aklamayı Önleme Yasası'nın yürürlüğe girmesinin ardından, Vergi Polis Departmanına kara para aklamayı önleme tedbirlerini uygulama görevi verilmiştir⁴²⁴.

1 Nisan 2002 tarihinde Mali Suçları Soruşturma Hizmeti Yasası (Financial Crimes Investigation Service Act) yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre Vergi Polis Müdürlüğü, Mali Suçları Araştırma Teşkilatına (Finansınıq Nusıkaltımų Tyrimo Tarnyba-FNTT) dönüştürülmüştür. Yeniden yapılanma tamamlanmadan önce, 1 Temmuz 2002'de Maliye Bakanlığı'na bağlı Denetim Departmanı FNTT'ye bağlanmıştır. Bu yapısal değişikliklerle, vergi idaresi sistemi kurumlarının denetim ve kota işlevlerinin

⁴²³ NZ Police, *GoAML – Financial Intelligence Unit Reporting Tool*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu/goaml>, (20.01.2023).

⁴²⁴ Finansınıq Nusıkaltımų Tyrimo Tarnyba (FNTT) (a), *History*, 2020, <https://www.fntt.lt/lt/apie-mus/istorija/68>, (18.01.2023).

mükerrerliği sorunu çözülmüş ve hizmet görevlilerine, yani doğrudan devlet maliyesini koruma işlevini yerine getirmeye yönelik özel yetkiler getirilmiştir. 24 Mayıs 2002'de FNNT, Litvanya Cumhuriyeti Hükümeti kararının uygulanmasında, Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi ile işbirliğinden sorumlu Litvanya kurumu olarak atanmıştır⁴²⁵.

FNNT'nin misyonu, suç teşkil eden fiilleri ve diğer yasa ihlallerini ortaya çıkararak kamu mali sistemini korumaktır. Suç istihbaratı önlemleri alarak, suç eylemlerini ortaya çıkararak ve bunların mahkeme öncesi soruşturmasını ve önlenmesini gerçekleştirerek, kara para aklamayı önleme önlemlerini uygulayarak ve ayrıca mali destekten fon almanın ve kullanmanın yasallığını sağlamaya yönelik önlemler alarak görevini yerine getirmektedir. Avrupa Birliği ve yabancı ülkeler, nesnelere ekonomik ve mali faaliyetleri hakkında bir soruşturma yürütmek, gizli vergileri geri almak için uzman sonuçları sunmak, önlemler uygulamak ve faaliyetlerinin devlet bütçesine gerçek gelirler üzerinde en büyük etkiye sahip olması için çaba göstermektedir. Şu anda FNNT, ağırlıklı olarak kara para aklama, KDV kaçakçılığı, Avrupa Birliği ve yabancı ülkelere mali destek fonlarının yasa dışı alınması ve kullanılmasıyla ilgili suç eylemlerinin ifşa edilmesi, soruşturulması ve önlenmesine odaklanmaktadır. Bu suç eylemleri devlet bütçesine büyük zarar vermekte ve ülke hakkında olumsuz bir imaj oluşturmaktadır⁴²⁶.

2003'te 1 Mayıs Litvanya Cumhuriyeti'nin yeni Ceza ve Ceza Usul Kanunları yürürlüğe girmesiyle, 2003 yılında FNNT bir mahkeme öncesi soruşturma kurumuna dönüştürülerek, Litvanya Cumhuriyeti Ceza Kanunu ve Litvanya Cumhuriyeti Ceza Kanununun uygulanmasını detaylandıran ve FNNT'nin ilgili faaliyet alanlarına ilişkin prosedürleri belirleyen belgeler hazırlanmıştır. Ön - deneme soruşturması, ekonomik finansal faaliyet nesnelere araştırılması ve bir uzman görüşünün sunulması, Avrupa Birliği'nin mali çıkarlarının korunmasının uygulanmasında gerçekleştirilen FNNT denetimleri, organizasyon gibi prosedürler yer almaktadır. 22 Şubat 2005 tarihinde FNNT, desteğin yasa dışı kullanımının soruşturulması için bir departman kurmuştur. Bu departman, Avrupa Birliği destek fonlarından yasa dışı kaynak alınması ve kullanılmasına ilişkin suç teşkil eden fiilleri ve diğer usulsüzlüklerin tespiti ve soruşturulması, bu ihlallerin önlenmesi ve ayrıca mali kaynaklardan yasa dışı fon alınması

⁴²⁵ a.g.e.

⁴²⁶ FNNT (b), *Mission*, 2016, <https://www.fnnt.lt/en/about-us/mission/221>, (18.01.2023).

ve kullanımına ilişkin bilgilerin toplanması, derlenmesi, analizi ve toplanmasıyla görevlidir⁴²⁷.

16 Ağustos 2010'da Gümrük ve Polis Daireleri, Devlet Sınır Muhafızları ve Mali Suçları Araştırma Birimleri başkanları, FNNT'nin Kriminal Bilgi Analiz Merkezi'nin (Kriminalinės Informacijos Analizės Centro-KIAC) faaliyetlerine katılmasını sağlayan ortak bir karara imza atmıştır. FNNT, yolsuzluk niteliğindeki suç eylemleri, insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, yasa dışı göç, kaçakçılık ve en yüksek gelir getiren diğer ciddi mali suçlarla iştigal eden suç gruplarının veya kişilerin soruşturulmasını yürütürken, yukarıda belirtilenlerle ilgili olabilecek şüpheli mali işlemlere ilişkin verileri Suç Bilgi Analiz Merkezi'ne sağlamakta ve mali suç gelirlerini araştırmak ve tespit etmek suretiyle bu suçların soruşturulmasına katkıda bulunmaktadır⁴²⁸.

FNNT, etkili bir ulusal kara para aklamayı önleme sistemi oluşturmayı ve düzgün çalışmasını sağlamayı amaçlayan kara para aklama ve terörün finansmanını önleme tedbirleri uygulamakta ve suç yoluyla elde edilen varlıkların yasallaştırılmasına yönelik bir mahkeme öncesi soruşturma yürütmektedir. FNNT, tüm kara para aklama önleme kurumlarının işbirliğini koordine eden ana devlet kurumudur. FNNT'nin kara para aklamanın önlenmesi ve analizini yapan ana birimdir. Litvanya mali istihbarat birimi yetkileri:

- Müşterinin parasal işlem ve işlemleri ile bu işlem ve işlemleri gerçekleştiren müşteri hakkında bilgi toplamak ve kaydetmek;
- Kara para aklama ve terörün finansmanını önleme tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin bilgileri toplar, analiz etmek ve yayınlamak;
- Kolluk kuvvetlerine ve diğer devlet kurumlarına müşterinin parasal işlem ve işlemlere ilişkin bilgi sağlamak;
- Finansal kurumlara ve diğer kuruluşlara olası kara para aklama ve terörün finansmanı ile şüpheli veya olağandışı parasal işlemleri veya işlemleri belirleme kriterleri hakkında bilgi sağlamak;
- Mali kurumları ve diğer kuruluşları, kolluk kuvvetlerini ve diğer devlet kurumlarını, şüpheli veya olağandışı parasal işlemler ve işlemler

⁴²⁷ FNNT (a), a.g.e.

⁴²⁸ FNNT (b), a.g.e.

hakkındaki raporların analiz ve soruşturmalarının sonuçları, olası kara para aklama ve terörün finansmanı veya bu yasanın ihlalleri hakkında gözlemlenen işaretler hakkında bilgilendirmek;

- Mevcut yasal düzenlemeleri değerlendirir ve bunların uluslararası standartlar ve tavsiyelere göre iyileştirilmesine ilişkin sonuçlar sunmaktır⁴²⁹.

2021 yılında performans sonuçlarına göre FNNT görevlileri, mahkemelere teslim edilen 150'den fazla duruşma öncesi soruşturmayı başarıyla tamamlamıştır. Bu araştırmalarda ortaya çıkan zarar 100 milyon avroyu bulmaktadır. KDV dolandırıcılığıyla ilgili bir dizi büyük ölçekli dava mahkemelere devredilmiştir. Geçen yıl, bağımsız Litvanya tarihindeki en büyük mali suç davalarından biri mahkemeye ulaşmış ve bu davada ödenmemiş KDV ve kâr vergileri şeklinde devlete verilen zarar 13 milyon avroyu aşmış ve bunun 8,4 milyon avrosu muhtemelen mali suç yoluyla elde edilmiş ve yasallaştırılmıştır⁴³⁰.

3.3. Adli/Savcılık Tipi Mali İstihbarat Modeli

Bu bölümde adli/savcılık türünde kurulan mali istihbarat birimi modelinin tanımı ve mahiyetine yönelik açıklamalar yapılacaktır olup modelin avantaj ve dezavantajları sunulacaktır.

3.3.1. Tanım ve Çerçeve

Adli FIU'ların sayısı az olmakla beraber genellikle, hukuk sistemi altında soruşturma yetkilerine sahip bir savcının yetkisi altında kurulan bir modeldir. Soruşturma kurumları, bildirimde bulunan kurumlardan şüpheli işlem veya faaliyet raporları almaktadır. FIU'lar, görevlerini yerine getirirken paraya el koyma, hesapları dondurma, sorgulama, kişileri gözaltına alma ve arama yapma konularında yargı yetkilerini kullanabilmektedir. IMF ve Dünya Bankası, bu modelin bir ülkenin çok katı banka gizlilik yasalarına sahip olduğu durumlarda yardımcı olabileceğini belirtmektedir. Yargı ile yakın ilişki, bu tür yasalara tabi olan finans kuruluşlarının işbirliğini teşvik etmektedir⁴³¹. Bu tür bir FIU modeli, savcılığa bağlı olarak hükümetin yargı organı

⁴²⁹ FNNT, *Activities*, 2020, <https://www.fnnt.lt/en/money-laundering-prevention/activities/226>, (18.01.2023).

⁴³⁰ FNNT, *Investigation*, 2020, <https://www.fnnt.lt/tyrimai/4>, (18.01.2023).

⁴³¹ Marcus, a.g.e., s.5.

bünyesinde faaliyet göstermektedir. Bu tür düzenlemeler, savcılarının adli sistemin içinde yer aldığı, soruşturma organları üzerinde yetkiye sahip olduğu, bu makamların cezai soruşturmaları yönetmesine ve denetlemesine olanak tanıyan ülkelerde bulunmaktadır⁴³². FIU'nun, yürütme ile bağlantısının yerine adli veya savcılık makamları arasında bağlantısının olması FIU'yu siyasi müdahaleden korumakta ve finansal kurumların raporlama yükümlülüklerine uygunluğun güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, şüpheli işlem bildiriminin alıcısının bağımsız yargı içinde konumlanmış bir kurum olması, güveni artırmakta ve bankacılık sektörünün müşterilerle ilgili bilgileri ifşa etme konusundaki isteksizliğinin üstesinden gelmeye yardımcı olabilmektedir⁴³³.

Bu tür FIU, devletin yargı organı içinde ve en sık savcının yetkisi altında kurulmaktadır. Böyle bir düzenlemenin örnekleri, savcılarının yargı sisteminin bir parçası olduğu ve soruşturma organları üzerinde yetkiye sahip olduğu, savcılarının cezai soruşturmaları yönetmesine ve denetlemesine izin veren kıta hukuku geleneğine sahip ülkelerde bulunmaktadır. Şüpheli mali faaliyetlere ilişkin açıklamalar genellikle savcılık tarafından alınmakta ve savcılık gözetimi altında yürütülen ilk soruşturmalarla şüphenin doğrulanması durumunda soruşturma açabilmektedir. Yargının yetkileri (örneğin, fonları ele geçirmek, hesapları dondurmak, sorgulamalar yapmak, şüphelileri gözaltına almak ve aramalar yapmak) daha sonra gecikmeden devreye sokulabilmektedir. Adli ve savcılık FIU'ları, banka gizliliği yasalarının çok güçlü olduğu ülkelerde iyi çalışabilmektedir. Bu durum, finansal kurumların işbirliğini sağlamak için adli veya savcılık makamlarıyla doğrudan bir bağlantıya ihtiyaç bulunmaktadır. Savcılığın bir FIU'nun yeri olarak seçilmesinin, mali soruşturmalar için özel sorumluluğu olan bir polis teşkilatı kurma olasılığını dışlamadığı belirtilebilmektedir. Ayrıca birçok ülkede yargının bağımsızlığı finans çevrelerine güven vermektedir⁴³⁴.

3.3.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları

Modelin daha iyi anlaşılabilmesi için pozitif ve negatif yönlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla adli/savcılık türünde kurulan mali istihbarat birimi modelinin avantaj ve dezavantajları üzerinde durulacaktır.

⁴³² Angela Veng Mei Leong, *The Disruption of International Organised Crime: An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*, Routledge, London:2016, s.73.

⁴³³ Brewczynska, a.g.m., s.9.

⁴³⁴ IMF (a), a.g.e, s.16.

3.3.2.1. Avantajları

Adli/Savcılık modelin avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Genellikle siyasi müdahaleden daha yüksek derecede bağımsızlığa sahiptir;
- İfşa edilen bilgiler doğrudan soruşturma veya kovuşturma yapmaya yetkili kuruma getirilmektedir;
- Yargının yetkilerinin (örneğin paraya el koyma, hesapları dondurma, sorgulama, tutuklama, arama yapma) derhal devreye girmesine izin vermektedir⁴³⁵.
- Yargının bağımsızlık ve tarafsızlık konusundaki itibarıyla ilişkilendirmek, FIU'ya güven oluşturmaya yardımcı olabilmektedir⁴³⁶.

3.3.2.2. Dezavantajları

Adli/Savcılık modelin dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Önleme tedbirlerinden çok soruşturmalara odaklanma eğilimindedir;
- Kolluk kuvvetleri, finansal kurumlar için doğal bir muhatap değildir; karşılıklı güven tesis edilmelidir ki bu biraz zaman alabilir ve kolluk kuvvetleri böyle bir diyalogu yürütmek için gereken mali uzmanlıktan yoksun olabilmektedir;
- FIU genellikle sabit bir miktarın üzerindeki döviz işlemleriyle ilgili veri almaz;
- Finansal kuruluşların verilerine (rapor edilen işlemler dışında) erişim sağlanması genellikle resmi bir soruşturmanın başlatılmasını gerektirmektedir;
- Rapor veren kurumlar, herhangi bir suçun soruşturulmasında kullanılabileceğini bildikleri takdirde (yalnızca kara para aklama ve terörün finansmanı değil) bilgileri kolluk kuvvetlerine ifşa etmekte isteksiz olabilmektedir ve

⁴³⁵ a.g.e., s.16.

⁴³⁶ Marcus, a.g.e., s.5.

- Adli olmayan veya savcılık FIU'ları ile bilgi alışverişinde zorluk yaşayabilmektedir⁴³⁷.

3.3.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri

FIU modelleri içerisinde üçüncü sırada tercih edilen birim olan Adli/Savcılık modeli uygulayan ülkeler arasından Lüksemburg, Belçika ve Güney Kıbrıs örneklerine yer verilmiştir. Bu ülkelerin seçiminde bu modeli kullanan sınırlı sayıda ülke örneği olması ve FIU modellerine yönelik bir ülke sınıflandırmasının olmamasından dolayı bu ülkeler tercih edilmiştir. FIU'lar hakkında bilgiye ulaşım dikkate alınarak, mali suçlarla mücadelede en etkin Adli/Savcılık FIU ülke örnekleri incelenecektir.

3.3.3.1. Lüksemburg-CRF

Lüksemburg Bölge Mahkemesi Devlet Savcı yardımcısının (tribunal d'arrondissement de Luxembourg) yönetimi altında kurulan Lüksemburg Mali İstihbarat Birimi (Cellule De Renseignement Financier-CRF), kara para aklama, buna bağlı öncül suçlar veya terörün finansmanı ile alakalı olması muhtemel şüpheli gerçeklerle ilgili şüpheli işlem raporlarını ve diğer bilgileri almaktan ve analiz etmekten sorumlu kuruluştur. Mümkün olduğu ölçüde, CRF, alıcı servislerin ve yetkililerin vakalara ve kendi görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili bilgilere odaklanmasını sağlamak için alınan bilgilerin seçici bir dağıtımını gerçekleştirmektedir. CRF, yabancı muadilleriyle Egmont grubu tarafından geliştirilen ilkelere uygun olarak ve Avrupa düzeyinde işbirliği için direktiflerin gerekliliklerine uygun olarak işbirliği yapmaktadır⁴³⁸.

CRF, diğer tüm şüpheli işlem beyanlarını değerlendirmek için münhasır yetkiye sahip ulusal makamdır. CRF, Lüksemburg Bölge Mahkemesinin hâkimleri kara para aklama ve terörizmin finansmanı davalarının tam zamanlı kovuşturması için görevlendirmesini sağlamakta ve 12 Kasım 2004 tarihli "*Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Kanunu*"nun tanımlandığı şekilde uzmanlara kara para aklama ve terörizmin finansmanı uygulamaları ve işaretleri hakkında güncel bilgiler sunmaktadır. Şüpheli işlemleri tespit etmek için CRF, kara paranın aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi yasalarının, düzenlemelerinin ve tavsiyelerinin anlaşılmasını,

⁴³⁷ IMF (a), a.g.e., s14/16.

⁴³⁸ La Justice Grand Duche De Luxembourg, *Cellule De Renseignement Financier (CRF)*, 2022, <https://justice.pub lic.lu/fr/organisation-justice/crf.html>, (15.01.2023).

bunların uygun şekilde uygulanmasını ve yetkililerle yeterli işbirliğini sağlamak için diğer ilgili ulusal denetim makamları, kendi kendini düzenleyen mesleklerin yetkilileri ve meslek kuruluşlarıyla birlikte çalışmaktadır⁴³⁹.

Savcılık bünyesinde görev yapan mali istihbarat birimi olan CRF, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi ve yolsuzluk suçları gibi farklı tipolojilerdeki suçlarla mücadele etmektedir. Bu suçlar karşısında savcılık koordinesinde suçların önlenmesi ve suçun işlenmesi sonucunda elde edilen bilgiler neticesinde kısıtlayıcı mali yaptırımların uygulanmasında görev almaktadır. Nitekim CRF, 19 Aralık 2020 tarihli Mali Konularda Kısıtlayıcı Tedbirlerin Uygulanmasına İlişkin Yasa (Law of 19 December 2020 on the implementation of restrictive measures in financial matters⁴⁴⁰) ile mali tedbirler almaktadır.

CRF tarafından 2020'de yürütülen stratejik çalışma özellikle yoğun olarak dâhili operasyonel analiz süreçlerini, buna tabi profesyonellerden alınan bilgilerin kalitesini ve uygunluğunu iyileştirmeyi amaçlayan stratejik analizler gerçekleştirmiştir. Bu konuyla ilgili:

- Yatırım,
- Müşterilere ve tröslere hizmet sağlayıcıları,
- Sanal varlık hizmet sağlayıcıları ve
- Covid-19 kriziyle bağlantılı olarak ortaya çıkan kara para aklama tipolojilerine

ilişkin analizlerden söz edilebilmektedir. Operasyonel düzeyde ise CRF, aşağıdaki konularda uzmanlaşan ekiplerinin analitik kapasitelerine yatırım yapmaya devam etmektedir:

- Vergi suçları,
- Yolsuzluk,
- Terörizm,
- Geniş anlamda siber suç,

⁴³⁹ Anti Money Launderin Forum, *Central Authority For Reporting*, 2015, <https://www.anti-moneylaundering.org/Europe/Luxembourg.aspx>, (15.01.2023).

⁴⁴⁰ Comission de Surveillance du Secteur Financier, *Law of 19 December 2020 on the implementation of restrictive measures in financial matters*, 2020, https://www.cssf.lu/wp-content/uploads/L_191220_restrictive_measure_s_eng.pdf, (15.01.2023).

- Karmaşık aklama yapılarıdır⁴⁴¹.

UNODC tarafından geliştirilen "goINTEL", vergi suçları, rüşvet, yolsuzluk, kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi ciddi mali suçlarla mücadele eden yetkililer arasında işbirliğini kolaylaştıran bir veri paylaşım aracıdır. "goINTEL", stratejik analizleri zenginleştirmek için eyalet ve federal düzeylerde yine "goAML" ve ulusal operasyonel ve istihbarat veri tabanlarıyla ara yüz oluşturmaktadır. CRF, "goAML" sistemi ile şüpheli işlem bildirimlerini alma konusunda tek yetkili makamdır. Ayrıca kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin 12 Kasım 2004 tarihli Kanuna tabi olan herkesi "goAML"ye kayıt olmaya ve bildirimlerini bu platform üstünden yapmaya davet etmektedir⁴⁴². Bu sistem sayesinde diğer mali istihbarat birimlerinde olduğu gibi en önemli mali suç türleri ile mücadelede kısa sürede sonuç alınması nedeniyle CRF'de "goAML" üzerinde önemle durmaktadır.

3.3.3.2. Belçika-CTIF-CFI

11 Ocak 1993 tarihli "*Mali Sistemin Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Kanun*" ile kurulan Belçika Mali İstihbarat İşleme Birimi (Belgian Financial Intelligence Processing Unit - CTIF-CFI), yasal ve mali uzmanlardan ve federal polisten görevlendirilen kıdemli bir memurdan oluşan ve bir yargıç veya vekili tarafından yönetilen tüzel kişiliğe sahip bağımsız bir makamdır. CTIF-CFI, Adalet ve Maliye Bakanları tarafından denetlenmekte ve bir sulh yargıcısı tarafından yönetilmektedir⁴⁴³. CTIF-CFI, kanunen belirlenmiş şirketler ve kişiler tarafından bildirilen kara para aklama veya terörün finansmanı ile ilgili şüpheli mali işlemlerin ele alınmasından birincil derecede sorumludur. Bu amaçla, 18 Eylül 2017 tarihli yasa CTIF-CFI'ye bir dizi yetki vermektedir. CTIF-CFI, kara paranın aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi sisteminin merkezinde yer almaktadır. CTIF-CFI, kanunda atıfta bulunulan kurum ve kişiler ile adli makamlar arasında bir filtre görevi görmeyen yanı sıra, kara paranın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadelede ulusal

⁴⁴¹ Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg Cellule de renseignement financier (CRF), *Rapport annuel 2020, 2021*, s.5. <https://www.loyensloeff.com/globalassets/02.-publications-pdf/02.-external/2020/rapport-crf-2020.pdf>, (15.01.2023).

⁴⁴² La Justice Grand Duche De Luxembourg, Faire Une Déclaration D'opération Suspecte À La Crf, a.g.e.

⁴⁴³ Committee of Inquiry into Money Laundering, Tax Avoidance and Tax Evasion (PANA), *Public Hearing "Anti-money laundering and tax evasion: Who assures compliance with the rules and enforces them?"*, 2016, <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/111166/Belgian%20FIU%20de%20Koster.pdf>, s.1 (22.01.2023).

düzyeyde danışmanlık ve koordinasyon rolü de üstlenmektedir. CTIF-CFI, kara para aklama ve terörün finansmanıyla mücadele etmek için bulunan çeşitli oyuncular (kontrol, denetim veya disiplin makamları, polis, gümrükler) arasındaki bağlantıyı oluşturmaktadır⁴⁴⁴.

CTIF-CFI, hassas nükleer faaliyetlerin yayılmasının finanse edilmesi veya Nükleer silahlar için iletim sistemlerinin geliştirilmesi de dâhil olmak üzere, kara para aklama ve terörün finansmanıyla mücadele etmektedir. Yargı makamlarının yetkilerine ihlal etmeksizin, CTIF-CFI aşağıdakilerden bilgi almaktan ve bunları analiz etmekten sorumludur:

- Kanunen sayılan yükümlü kuruluşlar;
- Kontrol, denetleme veya disiplin makamları;
- Mali piyasaları denetlemekle görevli makamlar;
- Karşılıklı işbirliği bağlamında muhatap FIU'lar;
- Likit varlıkların sınır ötesi hareketlerini kontrol etmeye yönelik tedbirlere ilişkin 2 Ocak 2016 tarihli Kraliyet Kararnamesi uyarınca yapılan sınır ötesi likit varlık hareketlerine ilişkin bildirimleri almaktan sorumlu yetkili makamlar;
- Terörizm ve terörün finansmanı ile bağlantılı adli soruşturma veya hazırlık soruşturması kapsamında Cumhuriyet Savcılığı;
- Avrupa Ekonomik Alanı'nın mali çıkarlarına yönelik bir dolandırıcılık soruşturması bağlamında Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi;
- Devletin idari hizmetlerinin görevlileri, iflas halindeki kayyumlar ve görevlerinin ifasında veya mesleklerinin ifasında kara paranın aklanması ya da terörün finansmanı ile alakalı olduğunu bildikleri veya şüphelendikleri gerçekleri tespit eden geçici idareciler⁴⁴⁵.

CTIF-CFI, sadece kanunda belirtilen şirketler ve şahıslar ile Baro başkanından değil, devletin tüm polis ve idari hizmetlerinden, iflas mütevellilerinden, iflas geçici idarecilerinden de talepte bulunabilmekte ve adli makamlarca, görevinin yerine

⁴⁴⁴ Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI), *CFI*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/fr/dispositif-belge/ctif>, (24.01.2023).

⁴⁴⁵ CFI, *What is CTIF-CFI's role?*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

getirilmesi için yararlı gördüğü her türlü ek bilgiyi, belirleyeceği süre içinde kendisine sağlamaktadır. Soruşturma yargıcı, bilgileri yalnızca Başsavcı veya Federal Savcının açık izni ile aktarabilmektedir. Adli makamlar, polis hizmetleri ve Devletin idari hizmetleri, iflasın tahsildarları ve geçici idarecileri, kendi insiyatifleriyle, CTIF-CFI'ye misyonunu yerine getirmesi için yararlı gördükleri bilgileri sağlayabilmektedirler. Ayrıca kanunda belirtilen şirket veya kişilere ait veya bunların tasarrufunda bulunan ve kanuni görevinin yerine getirilmesinde faydalı olan tüm belgeleri yerinde inceleme yetkileri vardır. CTIF-CFI, mali uzmanlara yardımcı olmakla görevli üyelerinden veya personelinden bir veya birkaçına, kurum ve kişilerden bilgi talep etme veya belgeleri yerinde inceleme yetkisi verebilmektedir⁴⁴⁶.

CTIF-CFI, bir davanın ciddi veya acil olması nedeniyle gerekli gördüğü takdirde herhangi bir işlemin yürütülmesine karşı çıkabilmekte ve itirazın hangi işlemlere ve hangi banka hesaplarına ait olduğunu belirlemektedir. Bu itiraz, bildirim tarihinden itibaren en fazla beş iş günü içinde işlemlerin gerçekleştirilmesine engel olmaktadır. CTIF-CFI, tedbirin uzatılması gerektiği görüşündeyse, bunu derhal gerekli kararları alacak olan cumhuriyet savcısına veya federal savcıya bildirerek önlem almaktadır. Bu soruşturma, yayılmaya duyarlı nükleer faaliyetlerin finansmanı veya nükleer silah taşıma sistemlerinin geliştirilmesi de dâhil olmak üzere, kara para aklama veya terörün finansmanına ilişkin ciddi bir belirti ortaya çıkarır çıkarmaz, bu bilgi Kraliyet Savcısına veya federal savcıya iletilmektedir. Amaçlanan bir işleme itiraz edilmesi durumunda ve CTIF-CFI bu itiraz süresi içinde bilgileri yetkili savcıya veya federal savcıya iletirse, CTIF-CFI ayrıca El Koyma ve Müsadere Merkezi Organını da derhal bilgilendirilmektedir. Bu bilgiler ayrıca CTIF-CFI, niteliği ne olursa olsun önemli değere sahip varlıklar olası adli el koyma için hazır olduğunda yetkili savcıyı veya federal savcıyı bilgilendirdiğinde sağlanmaktadır⁴⁴⁷.

CTIF-CFI kuruluşundan bu yana belirli tipolojileri analiz etmiş ve geliştirmiştir. Cumhuriyet savcısına dağıtılan dosyaların tipolojik analizi, başlıca kara para aklama ve terörün finansmanı eğilimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu gelişmeler incelenerek

⁴⁴⁶ CFI, *Centralisation and information analysis*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

⁴⁴⁷ CFI, *Freezing a transaction and forwarding the information to the Public Prosecutor's Office*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

mevcut kara para aklama ve terörün finansmanı tehditleri daha verimli bir şekilde ele alınabilmektedir. 2009 yılı başından itibaren bu tipolojik analize stratejik analiz de eklenmiştir. Mali bağlamda ve CTIF-CFI'nin organizasyon yapısı içinde stratejik analiz, kara para aklama ve terörün finansmanı eğilimlerinin proaktif analizi olarak tanımlanabilmektedir. Bu proaktif analizin amacı, CTIF-CFI'nin operasyonlarını kara para aklama ve terörün finansmanının beklenen gelişimine uygun hale getirmek ve bu evrime karşı koymak için genel politika ve mevzuat hakkında uygun tavsiyeler yayınlamaktır. Stratejik analiz, tipolojilere dayanmaktadır ve belirli eğilimleri tahmin etmek ve mümkün olduğunda bunlara karşı koymak amacıyla çeşitli kaynaklardan ve çeşitli ortaklardan gelen hem nicel hem de nitel bilgileri birleştirmektedir. Tipolojik ve stratejik analizler, mevcut ve gelişmekte olan mali suç türlerinden kara para aklama ve terörün finansmanı eğilimlerini göstermektedir. Bu konuların daha iyi anlaşılmasını kolaylaştırmakta ve mali suçlarla mücadelede yer alan herkesin uygun bir yanıt bulmasına yardımcı olmaktadır⁴⁴⁸.

2021 yılında yayınlan faaliyet raporunda, mali suç olaylarında, kara para aklama ve terörün finansmanı tekniklerinde çok az değişiklik olmasına rağmen, aklanan fonların çok suç faaliyetlerinden elde edilen gelirler olduğuna dair artan kanıtlar bulunmaktadır. Geçen yıl boyunca, çok sayıda vaka, sosyal dolandırıcılık, ciddi mali dolandırıcılık ve organize suçun giderek artan bir şekilde birbiriyle ilişkili konular olarak öne çıktığını göstermiştir. CTIF-CFI ayrıca kara para aklamanın giderek profesyonelleştiğini tespit ederek ve ortakları arasında bu konu hakkında farkındalığı artırmak, hukukun üstünlüğü ve bir bütün olarak toplum için böyle bir evrimin riskleri konusunda yorulmadan çalışmaktadır. Uluslararası faaliyet gösteren son derece iyi yapılandırılmış kuruluşlar, "kara para aklama hizmetlerini" çeşitli yasa dışı faaliyetlerde bulunan (uyuşturucu kaçakçılığı, gangsterler, insan kaçakçıları, uluslararası dolandırıcılar vb.) bu kara para aklama ağlarının çok sayıda banka hesabı, paravan şirket ve paravan şahıs kullanarak faaliyetlerinin bir kısmını Belçika'ya bağladıklarını tespit etmiştir⁴⁴⁹.

⁴⁴⁸ CFI, *Typologies*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/resources/typologies>, (24.01.2023).

⁴⁴⁹ Philippe de Koster, *CFI 2021 Annual Report*, 2022, https://www.ctif-cfi.be/images/documents/English/Annual_reports/CTIF-CFI_ANNUAL_REPORT_2021.pdf, s.5-6.(22.01.2023).

3.3.3.3. Güney Kıbrıs- MOKAS

Gizleme Suçlarıyla Mücadele Birimi (The Unit for Combating Money Laundering-MOKAS), 2007 tarihinde revize edilen Kara Para Aklama Faaliyetlerinin Önlenmesi ve Bastırılması Kanununun (Prevention and Suppression of Money Laundering Activities Law) 54. maddesine göre Aralık 1996'da kurulmuş ve Ocak 1997'de faaliyete geçmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığına bağlı olarak görev yapmakta ve Başsavcı, Emniyet Müdürü, Gümrük ve Tekel Dairesi Müdürünün temsilcilerinden oluşmaktadır. Birim, Başsavcı temsilcisi tarafından yönetilmekte ve üyeleri geçici olarak atanmaktadır. Birimin oluşumu ile ilgili olarak, Kanun 2003 yılında diğer profesyonelleri de içerecek şekilde değiştirilmiştir⁴⁵⁰. MOKAS, Güney Kıbrıs'ın Mali İstihbarat Birimidir. Şüpheli kara para aklama ve terörün finansmanı ile alakalı şüpheli işlem raporlarının ve diğer ilgili bilgilerin alınması, talep edilmesi, analiz edilmesi ve ifşa edilmesi için ulusal merkezdir. Temel fonksiyonları:

- Mevzuat ve düzenlemelere uygun olarak raporlama yapan kuruluşlar tarafından sunulan bilgilerin uluslararası ve yerel ortaklardan alınan bilgilerle birlikte toplanması, sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve analizidir.
- Diğer FIU'larla işbirliği ve bilgi alışverişi sağlamaktır.
- Yabancı Adli Makamlardan yetki alanında adli yardım için resmi taleplerin yerine getirilmesidir.
- Şüpheli işlemlerin yürütülmesini askıya almak için idari emirlerin verilmesidir.
- Birim üyeleri, birim üyelerinin malvarlığının ifşası, dondurulması ve müsaderesine ilişkin Emirlerin verilmesi için Mahkemeye Talepte bulunmaktır.
- Kurumun sahip olduğu bilgilerin gizliliğini korumaktır⁴⁵¹.

Genel olarak, bu alandaki yasal çerçeve, hem önleme ve mücadele hem de varlıkların tespiti, dondurulması ve müsaderesine yönelik hükümler içerdiğinden, kara

⁴⁵⁰ The Unit for Combating Money Laundering (MOKAS), *The Unit*, 2022, *Composition*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

⁴⁵¹ a.g.e.

para aklama ile mücadele için kapsamlı ve etkili bir temel sağlar. Bu Kanunun, adından da anlaşılacağı üzere başlıca amaçları şunlardır:

- Finansal sistemin kara paranın aklanması amacıyla kullanılmasının önlenmesine yönelik önleyici tedbirlerin öngörüldüğü,
- Kara para aklama suçları belirlendiği,
- Soruşturma prosedürlerinin çerçevesinin çizildiği,
- Suçların işlenmesinden elde edilen gelirlerin müsadere edilmesi amacıyla malvarlığının dondurulması işlemleri, sağlanmaktadır⁴⁵².

Mali suç faaliyetlerden kaynaklanan kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele danışma makamına Başsavcı veya temsilcisi (MOKAS Başkanı) başkanlık etmektedir. Danışma Makamının sorumlulukları ise şunlardır:

- Kara paranın aklanması ve terörün finansmanı suçlarıyla mücadelede alınan tedbirler ve genel olarak uygulanan politika hakkında Bakanlar Kurulu'nu bilgilendirmek.
- İlgili Kanunun daha iyi uygulanması için alınması gerektiğine inandığı ek tedbirler hakkında Bakanlar Kuruluna tavsiyelerde bulunmak.
- Kara paranın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadele ile ilgili olarak uluslararası kuruluşların tüm Sözleşme, karar ve kararlarına uyan bir ülke olarak Cumhuriyeti uluslararası alanda teşvik etmek.
- Kara paranın aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi için Avrupa Birliği direktifinin gerekliliklerine eşdeğer prosedürler ve önlemler uygulayan, Avrupa Ekonomik Alanı dışındaki üçüncü ülkeleri tanımlar. Bu amaçla Avrupa Direktifi madde 40(4) uyarınca Avrupa Komisyonu'nun ilgili kararlarını uygular. Ayrıca söz konusu kararı, denetimine tabi kişilere tebliğ edilmek üzere yetkili Denetleme Makamlarına bildirmek⁴⁵³.

UNODC tarafından geliştirilen "goINTEL", vergi suçları, rüşvet, yolsuzluk, kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi ciddi mali suçlarla mücadele eden yetkililer

⁴⁵²MOKAS, *Legal Framework*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/mokas20_gr/mokas20_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

⁴⁵³ MOKAS, *Advisory Authority to Combat Cover-Up Offenses*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/mokas16_gr/mokas16_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

arasında işbirliğini kolaylaştıran bir veri paylaşım aracıdır. "goINTEL", stratejik analizleri zenginleştirmek için eyalet ve federal düzeylerde yine "goAML" ve ulusal operasyonel ve istihbarat veri tabanlarıyla ara yüz oluşturmaktadır. MOKAS mevcut kaynakların maksimum düzeyde kullanılmasını sağlamak için faaliyetlerinin otomasyonuna yatırım yapmaktadır. Raporlar, UNODC tarafından Mali İstihbarat Birimlerine özel olarak tasarlanıp geliştirilen tam otomatik GoAML sistemi üzerinden birime iletilmektedir⁴⁵⁴.

3.4. Hibrit Tipi Mali İstihbarat Modeli

Bu bölümde hibrit tipte kurulan mali istihbarat birimi modelinin tanımı ve mahiyetine yönelik açıklamalar yapılacak olup model hakkında bilgiler sunulacaktır.

3.4.1. Tanım ve Çerçeve

Hibrit veya Karma FIU kategorisi, sunulan sınıflandırma modellerinin sonuncusu ve tercih edilen en son modeli oluşturmaktadır. Temel amaç, FIU'nun organizasyonunun çeşitli modellerinin avantajlarını kullanmaktır. Bu nedenle, bu tür birimler, her modelin en iyi türlerini uygulamak için FIU'nun organizasyonunun diğer modellerinin yetkilerini kullanmakta ve işlevlerini yerine getirmektedir⁴⁵⁵. Bu FIU'lar bir ifşa aracıdır ve hem adli makamlara hem de kolluk kuvvetlerine bir bağlantı görevi görmektedir. Hibrit modelin diğer modellerin en iyi özelliklerini yansıması beklenmektedir⁴⁵⁶. Örneğin, bir idari organ içinde yer alabilir, ancak kanun uygulayıcı kurumlardan cezai yetkileri kullanmaya devam eden personele sahip olabilmektedir⁴⁵⁷.

Hibrit model, daha önce açıklanan düzenlemelerin farklı kombinasyonlarını içeren FIU'ları kapsamaktadır. Bu hibrit düzenleme türü, bir araya getirilen tüm türlerin avantajlarını elde etme girişimidir⁴⁵⁸. Hibrit FIU, daha önce anlatılan FIU modellerinin seçilmiş özelliklerini bir araya getirilerek oluşturulmuş birimdir. Örneğin, idari FIU'lar için tipik olan kurumsal düzenlemeleri ve geleneksel olarak kolluk kuvvetleri FIU'larına

⁴⁵⁴ MOKAS, *Annual Report 2021, 2022*, [http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/D0673D8FFCE99F59C2257BDD00424E5D/\\$file/MOKAS%202021_GR_30.06.2022.pdf](http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/D0673D8FFCE99F59C2257BDD00424E5D/$file/MOKAS%202021_GR_30.06.2022.pdf), s.8. (20.01.2023).

⁴⁵⁵ Reznik , Utkina ve Bondarenko, a.g.m., s.8.

⁴⁵⁶ Jayasekara, a.g.m., s.513.

⁴⁵⁷ Europol, *From Suspicion to Action: Converting Financial Intelligence into Greater Operational Impact* (Report), 2017, https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ql-01-17-932-en-c_pf_final.pdf, s. 28, (18.12. 2022).

⁴⁵⁸ IMF (a), a.g.e., s.17.

atfedilen yetkileri bir araya getirebilmektedir⁴⁵⁹. Bazı ülkeler için bu, kara para aklama ile mücadelede yer alan iki kurumun bir araya gelmesinin sonucudur. İdari tip olarak listelenen bazı FIU'larda, çeşitli düzenleyici ve kolluk kuvvetlerine ait görevlilerin FIU'da çalışırken kendi menşe kurumlarının yetkilerini kullanmaya devam ettiği belirtilebilmektedir⁴⁶⁰.

3.4.2. Modelin Avantajları ve Dezavantajları

Model hibrit olarak kurulduğundan yukarıda açıklanan modellerden en az ikisini bünyesinde barındırdığı için avantaj ve dezavantajları da aynı olmaktadır. Sadece bir sistemin dezavantajını diğer sistemin avantajı ile ortadan kaldırmasıyla sistemsel olarak daha işlevsel ve operasyonel olduğu savunulabilmektedir. Örneğin idari, polis ve savcılık tipi modellerinden en az ikisinden oluşmuş bir hibrit FIU, kolaylıkla idari anlamda mali suçlarla ilgili bilgiler toplamakta, operasyonel anlamda da bu suçlarla mücadele edebilmekte, yargısal olarak kısıtlayıcı ve önleyici tedbirleri zaman kaybetmeden alarak başarı sağlamaktadır. Çünkü hibrit FIU her tipten model için personel istihdam edebilmekte ve kullanmaktadır. Genel olarak Hibrit FIU modelin diğer modellerin en iyi özelliklerini yansıtmaması beklenmektedir. Geleceğin FIU'larının bu modeli benimseyeceği beklentisi bulunmaktadır.

3.4.3. Modeli Uygulayan Ülke Örnekleri

FIU modelleri içerisinde son sırada tercih edilen ve en yeni model olan hibrit modeli uygulayan ülkeler arasından Hollanda, Hong Kong ve Bailiwick of Guernsey örneklerine yer verilmiştir. Bu ülkelerin seçiminde bu modeli tercih eden sınırlı sayıda ülke örneği olması ve FIU modellerine yönelik bir ülke sınıflandırmasının olmamasından dolayı bu ülkeler tercih edilmiştir. Hollanda Polis ve Adli modelin birleşmesinden, Hong Kong ise Polis ve Gümrük İdaresinin birleşmesinden oluşan hibrit FIU örnekleridir. Bailiwick of Guernsey bir ada ülkesi olmakla beraber 2004 yılında Egmont Grup toplantısına ev sahipliği yapmış ve FIU tanımı bu toplantıda ortaya çıkmıştır. FIU'lar hakkında bilgiye ulaşım dikkate alınarak, mali suçlarla mücadelede en etkin Hibrit FIU ülke örnekleri incelenecektir.

⁴⁵⁹ Brewczynska, a.g.m., s.9.

⁴⁶⁰ IMF, a.g.e., s.17.

3.4.3.1.Hollanda – FIU-NL

Raporlama zorunluluğunun uygulamaya konulduğu 1994 yılından itibaren, Hollanda'daki tüm bankalar ve diğer finansal kuruluşlar, olağandışı işlemleri Olağandışı İşlemler Merkezi (Melding Ongebruikelijke Transacties-MOT) bildirmek zorunda kalmıştır. 1 Ocak 2006'da bu bildirim merkezi, Mali İstihbarat Birimi-Hollanda'yı (FIU-NL) oluşturmak için MOT Yasasına ilişkin Ulusal Kamu Savcılığının Polis Destek Ofisi ile birleşmiştir. 1 Ocak 2013'ten bu yana, FIU-NL, idari olarak Hollanda Polisi'ne ve politika açısından ise Güvenlik ve Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren özerk ve bağımsız bir organ olmuştur⁴⁶¹. FIU-NL, bildirimde bulunan kuruluşlardan tüm olağandışı işlem raporlarını toplayan, bunları daha ayrıntılı araştıran ve şüpheli davranış doğrulandığında bu bilgileri ilgili soruşturma ve kovuşturma makamlarına ileten devlet kurumudur⁴⁶².

FIU-NL'nin misyonu, Hollanda'da ve başka yerlerde mali sistemin bütünlüğünü sağlamak amacıyla, özellikle kara para aklama ve terörün finansmanı olmak üzere mali suçların önlenmesi ve bunlarla mücadelede katkıda bulunmak için mali istihbaratı kullanmaktır⁴⁶³. FIU-NL'nin yasal görevleri, "*Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı (Önleme) Yasası'nın (Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme- Wwft)*" 13. maddesinde açıklanmıştır. FIU'nun ana görevi, olağandışı işlemleri daha fazla araştırmak ve bu işlemlerin şüpheli ilan edilip edilemeyeceğini ve bu nedenle soruşturma ve istihbarat servisleriyle paylaşılıp paylaşılmayacağını görmek için bunları ek bilgilerle zenginleştirmektir⁴⁶⁴. Bununla beraber Mali istihbaratıyla FIU-NL, ulusal ve uluslararası düzeyde kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu durum, uluslararası bir yaklaşım ve ulusal ortaklarla iyi bir ağ işbirliği bu açıdan büyük önem taşımaktadır⁴⁶⁵.

⁴⁶¹ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, *Organisation*, 2022, <https://www.fiu-nederland.nl/en/about-the-fiu/organisation>, (17.01.2023).

⁴⁶² Pieter Lagerwaard, "Financial surveillance and the role of the Financial Intelligence Unit (FIU) in the Netherlands", *Policy and Society* (49) 2 (2022), s.82.

⁴⁶³ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, a.g.e.,

⁴⁶⁴ *Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme- Wwft (Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı (Önleme) Yasası)*, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0024282/2016-08-11>, (17.01.2023).

⁴⁶⁵ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, *About FIU*, 2022, <https://www.fiu-nederland.nl/nl/over-de-fiu>, (17.01.2023).

FIU-NL'nin temel görevlerinden biri, alınan olağandışı işlemleri analiz etmek, bunları şüpheli ilan etmek ve bildirmek için yeterli gerekçe olup olmadığını değerlendirmektir. Raporlamanın dört nedeni vardır: Yabancı FIU'lardan gelen taleplere cevaben yürütülen soruşturmalar da dâhil olmak üzere FIU'nun kendi soruşturmalarına dayanarak; Ulusal Savcılığın taleplerine dayalı olarak ve harici dosyalarla, yani Suç Soruşturmaları ve Denekler için Referans Dizini veya Merkezi Para Cezası Toplama Kurumu'ndan alınan verilerle eşleştirmeye dayalıdır. Şüpheli ilan edilen işlemler daha sonra çeşitli (özel) soruşturma, istihbarat ve güvenlik servislerinin kullanımına sunulmaktadır. Bu ortaklar, şüpheli işlemleri çeşitli amaçlarla kullanabilmektedirler. Dava dosyalarında birleştirilmiş olsun veya olmasın, bir soruşturma için başlangıç bilgilerinin bir parçası olarak faydalanılmaktadır. Ayrıca bir ceza davasında doğrudan delillerin bir parçasını oluşturabilmektedirler. Bunun yanı sıra ortaklarımız için yönetim bilgileri olarak kullanılmakta veya Savcılık, cezai müdahaleleri uygun bulmaz ve işlemleri diğer devlet dairelerinin kullanımına açarsa, başka bir müdahale türüne örneğin idari veya mali şekilde katkıda bulunabilmektedirler⁴⁶⁶.

FIU-NL'nin olağandışı işlemlerine ilişkin veri tabanı, kara para aklama veya diğer mali suç türlerini gösterebilecek işlemlerle doludur. FIU-NL'nin ve aynı zamanda soruşturma makamlarının mevcut kapasitesiyle, tüm işlemleri eşit derecede kapsamlı bir soruşturmaya tabi tutmak ne mümkün ne de arzu edilmektedir. FIU-NL, doğru vakaların mümkün olduğunca araştırılmasına izin veren ve aynı zamanda sözleşmeli soruşturma ortaklarının öncelikleriyle de uyumlu olan bir stratejik kontrol ve taktik seçim modeli geliştirmiştir. FIU bilgilerinin en büyük alıcıları, Ulusal Polis ve Vergi Bilgileri ve Soruşturma (Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst- FIOD) hizmetleridir. FIU-NL, neredeyse tüm polis teşkilatının erişebildiği, polis çapında bir uygulama aracılığıyla FIU bilgilerinin hem geniş hem de hedefli olarak yayılmasını taahhüt etmektedir. Hedefli dağıtım, bilgilerin alıcılarıyla anlaşmalar yaparak FIU-NL tarafından yapılmaktadır⁴⁶⁷.

⁴⁶⁶ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, *2021 Annual review of FIU-the Netherlands*, 2022, https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/7306_fiu_jaaroverzicht_2021-eng-web_v3.pdf, s.8. (17.01.2023).

⁴⁶⁷ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, *2019 Annual review of FIU-the Netherlands*, 2020, https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/jaaroverzicht_2019_-_fiu_nederland.p df, s.59. (18.01.2023).

Mali suçlarla mücadelede finansal teknolojinin yeniliği olan ve daha önce AUSTRACT FIU'da gördüğümüz Fintell Alliance belgesi Hollanda'da 11 Şubat 2021'de imzalanmıştır. Bu belge ile ABN AMRO, ING, Rabobank, Volksbank, Knab Bankaları ile FIU-NL arasında resmi olarak kamu-özel sektör ortaklığını (Public-Private Partnership-PPP) kurulmuştur. Bu ortaklık, bilgi ve öngörülerini operasyonel düzeyde paylaşmayı ve birleştirmeyi amaçlamaktadır. Eğilimler ve gelişmeler diğer ortaklıklarda olduğu gibi paylaşılmaktadır. Ancak Fintell Alliance içinde içerik odaklı analiz, ortak öngörü oluşturma sürecinin merkezinde yer almaktadır. Bu derinlemesine, somut işbirliği, Fintell Alliance'a gücünü veren olgudur. Katılımcı bankalardan ve FIU-NL'den analistler, tek bir yerde fiziksel olarak görüşerek, mali suçları belirleme, kara para aklamayı tespit etme ve terör finansmanında ortak bilgi ve uzmanlıklarını kullanabilmekte ve genişletebilmektedirler⁴⁶⁸.

3.4.3.2.Hong Kong -JFIU

Ortak Mali İstihbarat Birimi (The Joint Financial Intelligence Unit JFIU), 1989 yılında kurulmuştur. Adından da anlaşılacağı gibi JFIU, Hong Kong Polis Gücü (Hong Kong Police Force-HKPF) ve Hong Kong Gümrük ve Tüketim Departmanı (Customs and Excise Department- C&ED) personeli tarafından ortaklaşa yönetilmektedir⁴⁶⁹. Kara para aklama ve terörün finansmanı suçlarının yolsuzluğun kolaylaştırması durumunda, Bağımsız Yolsuzluğa Karşı Komisyon (Independent Commission Against Corruption- ICAC) bu tür vakaları soruşturacaktır. HKPF ve C&ED'nin, kara para aklama ve terörün finansmanı soruşturmalarına adanmış daimi özel soruşturma grupları bulunmakta ve mali suç gelirlerini, terörist malları araştırmak, el koymak, dondurmak ve müsadere etmekle görevlidir. ICAC'ın mali suç gelirlerine el konulması ve müsadere edilmesiyle ilgili özel bir bölümü vardır. HKPF ve C&ED'den memurlardan oluşan ortak bir birim olan JFIU, Hong Kong'un Şüpheli İşlem Raporlarının ifşasını ve şüphelenilen kara para aklama ve terörizmin finansmanı faaliyetleriyle ilgili diğer ilgili bilgileri alma, analiz etme ve yayma yetkisine sahiptir⁴⁷⁰.

⁴⁶⁸ The Financial Intelligence Unit-the Netherlands, *2021 Annual review of FIU-the Netherlands*, a.g.e.

⁴⁶⁹ JFIU, *About the JFIU*, 2022, <https://www.jfiu.gov.hk/en/aboutus.html>, (06.01.2023).

⁴⁷⁰ Countering Money Laundering and Terrorist Financing, *Law Enforcement*, 2018, <https://www.fstb.gov.hk/fsb/aml/en/law-enforcement/law-enforcement.htm>, (06.01.2023).

Organize ve Ciddi Suçlar Yönetmeliğinin (OSCO) 25A(1) bölümü uyarınca Cap. 455 ve Uyuşturucu Ticareti (Gelirlerin Geri Alınması) Yönetmeliği (DTROP) Cap. 405 ve ayrıca Birleşmiş Milletler (Terörle Mücadele Tedbirleri) Yönetmeliğinin (UNATMO) Bölüm 12(1) Cap. 575 sayılı Kanuna göre, bir kişinin herhangi bir mülkünü:

(a) tamamen veya kısmen doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir kişinin gelirini temsil ettiğini,

(b) uyuşturucu ile bağlantılı olarak kullanıldığını veya

(c) uyuşturucu ile bağlantılı olarak kullanıldığını bildiği veya şüphelendiği durumlarda, insan ticareti veya itham edilebilir bir suç veya herhangi bir mülkünü terör mülkü olduğu tespit edilirse, kişi kendisi için makul olan en kısa sürede JFIU'ya şüpheli işlem raporu sunacaktır⁴⁷¹.

JFIU, Ekim 2020'den bu yana istihbarat kapasitesini ve kara para aklamanın önlenmesi konusunda uluslararası kuruluşlarla irtibatını geliştirmek için yeniden yapılandırılmıştır. Yeni kuruluşta, JFIU artık aşağıdaki işlevlere sahip bir Polis Müfettişinin yetkisi altındadır. JFIU'nun Asya-Pasifik Bölgesi'ndeki önde gelen Mali İstihbarat Birimlerinden biri olmaya devam etme vizyonuyla hareket etmektedir. JFIU'nun misyonu ise, Hong Kong'u yasa dışı kara para aklama, terörün finansmanı ve diğer mali suç faaliyetlerinden koruma çabalarında Hükümete aşağıdakileri yaparak yardım etmeye devam edeceğini taahhüt etmektedir:

- JFIU'nun profesyonel standartlarını ilgili uluslararası standartlarla yan yana getirmek,
- Mali istihbarat alışverişinde yerel ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğini teşvik etmek ve güçlendirmek,
- JFIU tarafından alınan şüpheli işlem raporlarını akıllı bir şekilde analiz etmek ve uygun biçimde yaymak,
- Kara para aklama ve terörizmin finansmanı konularında ilgili sektörlerin farkındalığını ve anlayışını yükseltmektir⁴⁷².

C&ED, başta kara para aklama, uyuşturucu, gümrük ve insan kaçakçılığı gibi terörün finansmanına da yardımcı olan mali suç türlerine karşı kolluk görevi gören bir

⁴⁷¹ JFIU, a.g.e.,

⁴⁷² a.g.e.

birim olarak faaliyet göstermektedir⁴⁷³. C&ED, faaliyetlerine karşı uygulama kapasitesini artırmak için Ekim 2020'den bu yana yeni insan gücü enjeksiyonu ile Mali Soruşturma Grubu'nun (Financial Investigation Grup-FIG) kapasitesini genişletmiştir. ICAC ise öncelikle yolsuzluk şikâyetlerini soruşturmadan sorumlu birim olarak görev almaktadır. Fon akışı analizi ve mali suç gelirlerinin takibi de dâhil olmak üzere yolsuzluk veya ilgili suçların mali yönü, ana suçların soruşturulmasında sorumlu olmaktadır. Yolsuzluk soruşturmaları sırasında ortaya çıkarsa, yolsuzlukla kolaylaştırılan veya yolsuzlukla bağlantılı kara para suçları da takip edilmektedir. ICAC'ın, OSCO kapsamındaki varlıkların kısıtlanması ve müsadere edilmesiyle ilgilenen özel bir Suç Geliri Bölümü ve ön kurum görevlilerini karmaşık yolsuzluk vakalarını, para aklama ve diğer suçları ele almada desteklemek için uzmanlaşmış bir Adli Muhasebe Grubu (Forensic Accounting Grup) bulunmaktadır.⁴⁷⁴.

HKPF, Polis Gücü Yönetmeliği, Organize ve Ağır Suçlar Yönetmeliği (Organized and Serious Crimes Ordinance-OSCO), Uyuşturucu Kaçakçılığı (Gelirlerin Geri Alınması) Yönetmeliği (Drug Trafficking (Recovery of Proceeds) Ordinance-DTROP), Birleşmiş Milletler (Terörle Mücadele Tedbirleri) Yönetmeliği ve (The United Nations Anti-Terrorism Measures) Ordinance-UNATMO) uyarınca kara para aklama ve terörizmin finansmanı suçları soruşturmasının birincil lideridir. Gelişen mali suç ortamı karşısında Hong Kong'un AML/CFT yeteneklerini güçlendirmek amacıyla bu üç oluşum, 1 Haziran 2021 tarihinden geçerli olmak üzere yeni bir Mali İstihbarat ve Soruşturma Bürosu (Financial Intelligence and Investigation Bureau- FIIB) oluşturmak üzere Merkez Bankasından ayrılmıştır. Yeniden yapılanmanın bir parçası olarak, Mali İstihbarat ve Soruşturma Bürosu'nun hem mali soruşturma hem de istihbarat toplama alanındaki insan gücünü güçlendirmek için ekstra kaynaklar tahsis edilmiştir. Yeni FIIB kurulumu kapsamında, Risk Değerlendirme Birimi, politika ve stratejik analiz, kolluk kuvvetleri için eğitim ve özel sektör için kapasite geliştirme gibi ek sorumluluklar üstlenerek bir merkez rolü üstlenecek şekilde genişletilmiştir. Mali İstihbarat ve Soruşturma Bürosu'nun kurulması, Hong Kong'un uluslararası AML/CFT standartlarını karşılama ve

⁴⁷³ Customs and Excise Department- C&ED, *C&ED's Roles*, 2022, <https://www.customs.gov.hk/en/about-us/ced-roles/index.html>, (06.01.2023).

⁴⁷⁴ Countering Money Laundering and Terrorist Financing, a.g.e.,s.18.

Hong Kong'un finansal sistemini koruma ve uluslararası bir finans merkezi olarak statümüzü koruma taahhüdünü gösteren önemli bir dönüm noktası olmuştur⁴⁷⁵.

Haziran 2021'de Mali İstihbarat ve Soruşturma Bürosu kapsamındaki oluşumlardan biri haline gelen JFIU, Finansal kurumlar, Belirlenmiş finansal olmayan işletmeler veya meslekler ve halk üyeleri tarafından sunulan şüpheli işlem raporlarını almak, analiz etmek, yaymak ve kara para aklama ve terörizmin finansmanı vakalarının tipolojilerini incelemek için HKPF ve C&ED tarafından ortaklaşa işletilen özel birim olmaya devam etmektedir. Her bir şüpheli işlem raporunun alınması üzerine JFIU, risk değerlendirme mekanizmasına uygun olarak istihbarat analizini inceleyecek, yürütecek ve raporun şüphe derecesi, ciddiyeti ve risk seviyesi dâhil olmak üzere tüm yönlerini inceleyecektir. Bu raporlardan gelen değerli istihbarat, kolluk kuvvetlerinin veya diğer kurumların soruşturma birimlerine geliştirilir ve/veya yayılır, bu da onların kara para aklama ve terörizmin finansmanı faaliyetlerine müdahale etmelerini ve aksatmalarını, soruşturmalara yardımcı olmalarını ve başarılı kovuşturmalara yol açmalarını sağlamaktadır. Gelişmiş insan gücü ile JFIU, proaktif istihbarat toplama faaliyeti de yürütmektedir. Hong Kong'da FinTECH'in hızla gelişmesiyle birlikte, alınan raporların, depolanmış değer tesisi operatörleri, veri bankası ve sanal varlık hizmetleri sağlayıcısı dâhil olmak üzere artan sayıda raporlama kuruluşunun yanı sıra büyümeye devam etmesi beklenmektedir. Finansla kurumlardaki teknolojik ilerlemeye ayak uydurmak ve JFIU'nun raporlama kuruluşları tarafından sağlanan finansal istihbaratı işleme konusunda yeterli yetenekleri sürdürmesini sağlamak için JFIU, bir Finansal Veri Analitik Platformu (Financial Data Analytic Platform-FDAP) geliştirmektedir⁴⁷⁶.

3.4.3.3. *Bailiwick of Guernsey- FIS*

Nisan 2001'de Guernsey, Polis ve Gümrükten iki Üst Düzey Yönetici tarafından yürütülen bir mali suç incelemesinin ardından Mali İstihbarat Servisi'ni resmen başlatmıştır. Halen Bailiwick'te faaliyet gösteren tek iki Kolluk Kuvveti olan her iki kuruluş da, özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve mali suçlarla mücadeleye odaklanan bir ortaklık yaklaşımı geliştirilmiştir. Bu ortak politikayı geliştirmek için, Mali İstihbarat

⁴⁷⁵ Countering Money Laundering and Terrorist Financing, *Hong Kong Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment Report*, 2022, https://www.fstb.gov.hk/fsb/aml/en/doc/Money%20Laundering%20Report_2022_EN.pdf, s.17. (06.01.2023).

⁴⁷⁶ Countering Money Laundering and Terrorist Financing, a.g.e.,s.18.

Servisi (Financial Intelligence Service- FIS), mümkün olduğu kadar, ana kuruluşlarından ayrı duracak, ancak hem Polis hem de Gümrük sorumlulukları dâhilinde kalacaktır. FIS, net bir çizgi yönetim sistemi altında sabit bir görev süresi için görevlendirilen Polis ve Gümrük Memurları tarafından eşit olarak görevlendirilecektir. Üst Düzey Operasyonel Polis ve Gümrük Yöneticilerinden eşit olarak oluşturulmuş bir Hizmet Otoritesine karşı sorumlu olacak ve bu da kendi amirlerine karşı doğrudan sorumlu olacaklardır. FIU Direktörlüğü görevi hem Polisten hem de Gümrükten bağımsız olacaktır⁴⁷⁷. Guernsey FIU, FATF tarafından belirlenen uluslararası standartlara uygun olarak, operasyonel bağımsızlık ve özerklik ile temel işlevlerini yerine getirmektedir.

Bailiwick of Guernsey Mali İstihbarat Birimi, Guernsey Bailiwick Yasası, 2007'nin I. Bölümünde, Terörizm ve Suç Yasası, 2002'nin 12, 15 ve 15A bölümlerinde Mali Hizmetler İşletmeleri ve Mali Olmayan Hizmetler İşletmeleri tarafından belirlenen yükümlülükleri uyarınca açılan Şüpheli Faaliyet Raporlarının alınması, analizi ve zamanında dağıtılmasından tek sorumlu yetkili makam olarak hareket etmektedir. FIU, diğerlerinin yanı sıra kara para aklama, diğer öncül suçlar, terörün finansmanı ve silahların yayılmasının finansmanının tespitine yardımcı olmak için uygun kurumlara mali istihbarat dağıtmaktadır⁴⁷⁸.

Mali istihbarat, kara para aklama, terörün finansmanı ve silahların yayılmasının finansmanı gibi mali risklerin belirlenmesinde ve bunlarla mücadele edilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. FIU'nun üç yıllık stratejik planının sunulması, Bailiwick'in kara para aklama, terörizm ve silahların yayılmasının finansmanı ile mücadeleye yönelik Kara Para Aklamayı Önleme ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele stratejisinin temel yönlerine odaklanmaktadır. Plan, tümü FATF tarafından belirlenen uluslararası standartlarla uyumlu dört önceliğe dayanmaktadır. Özellikle hem yurtiçinde hem de yurtdışında ekonomik ve mali suçları tespit etmek ve bunlarla mücadele etmek için mali istihbaratın etkinliğini geliştirmek ve iyileştirmek ve kara para aklama, terörist veya yayılmanın finansmanı eğilimlerini, ortaya çıkan tehditleri belirlemektir⁴⁷⁹.

⁴⁷⁷ International Money Laundering Information Network (IMOLIN), The Bailiwick of Guernsey Law Enforcement 2003/4 Strategy to Combat Financial Crime, 2005, [https://www.imolin.org/doc/amlid/Guernsey_FIS\(FIU\)_FinancialCrimeLawEnforcementStrategy.pdf](https://www.imolin.org/doc/amlid/Guernsey_FIS(FIU)_FinancialCrimeLawEnforcementStrategy.pdf), s.1. (08.01.2023).

⁴⁷⁸ Bailiwick of Guernsey Financial Intelligence Unit, Annual Report 2021, 2022, <https://guernseyfiu.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=156844&p=0>, s.6. (08.01.2023).

⁴⁷⁹ Bailiwick of Guernsey Financial Intelligence Unit, *FIU Strategic Plan 2022-2024*, 2023, <https://guernseyfiu.gov.gg/article/190819/FIU-Strategic-Plan-2022-2024>, (08.01.2023).

FIU, kara para aklama, terörün finansmanı ve silahların yayılmasının finansmanına karşı mücadelede Birleşik Krallık kolluk kuvvetleriyle işbirliği içinde çalışmaktadır. Bu ajanslar arasında; Ulusal Suç Dairesi (National Crime Agency-NCA), Gelir ve Gümrük Dairesi (Revenue and Customs HMR&C), Mali Davranış Otoritesi (Financial Conduct Authority-FCA), Ulusal Terörist Mali Soruşturma Ekibi (National Terrorist Financial Investigation Team-NTFIU) ve İçişleri Bakanlığı bulunmaktadır. FIU aynı zamanda, aşağıdakiler de dâhil olmak üzere büyük yolsuzluk iddialarını (kamu görevlilerine rüşvet, zimmete para geçirme, görevi kötüye kullanma ve suç gelirlerinin aklanması) ele almak için dünya çapında birçok kurumdan uzman kolluk kuvvetlerini bir araya getiren Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Merkezi'nin (International Anti-Corruption Coordination Centre-IACCC) ortak bir üyesidir. FIU, bir ortak üye olarak, IACCC'nin temel hedeflerini gerçekleştirmesine yardımcı olabilmektedir⁴⁸⁰.

Mali istihbarat, kara para aklama, bağlantılı suçlar, terörün finansmanı, yolsuzluk ve silahların yayılmasının finansmanının soruşturulmasında kilit rol oynamaktadır. FIU, mali suçlar, terörün finansmanı ve silahların yayılmasının finansmanı ile mücadelede yerel ve uluslararası ortaklarımızla işbirliği içinde çalışmaktadır. FIS'in üç ana hedefi şunlardır:

- Teşebbüs edilen işlemler ve faaliyetler de dâhil olmak üzere (kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılması dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere) suç teşkil eden davranışlarla ilgili istihbarat toplamak, analiz etmek ve yaymak;
- Yurt içi ve yurt dışında diğer FIU'lar, benzeri diğer kuruluşlar ve kolluk kuvvetleri ile bilgi alışverişinde EGMONT Grup İlkeleri ve FATF Tavsiyelerine uygun hareket etmek;
- Kara para aklama ve terörün finansmanı ile alakalı eğilimlerin ve kalıpların belirlenmesine ilişkin FATF standartlarına ve metodolojisine uygun stratejik analizler yapmak⁴⁸¹.

⁴⁸⁰ Bailiwick of Guernsey Financial Intelligence Unit, *UK Co-operation*, 2023, <https://guernseyfiu.gov.gg/article/178664/UK-Co-operation>, (08.01.2023).

⁴⁸¹ Bailiwick of Guernsey Financial Intelligence Unit, *Financial Intelligence Unit Annual Report 2021, 2022*, <https://guernseyfiu.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=156844&p=0>, s.4. (08.01.2023).

Geniş anlamda FIS, öncelikle kara para aklama ve terörizmin finansmanına karşı koyma konularına özel önem vererek, tüm Bailiwick mali suç istihbaratının (şüpheli mali işlem bildirimleri dahil) toplamaktan, harmanlamaktan ve değerlendirmekten sorumlu olacaktır. Şüpheli işlem bildirimlerinin FIU'ya bildirilmesi için öngörülen yöntem, 2007 tarihli Guernsey Bailiwick Yasası uyarınca THEMIS adlı çevrimiçi bir portal aracılığıyla gerçekleşmektedir. THEMIS, bu verilerin alındığı ve analiz edildiği veri tabanı olmanın yanı sıra, FIU'nun uluslararası yardım taleplerini ve spontane istihbarat taleplerini derlemek ve işlemek için kullandığı merkezi deposu görevini üstlenmektedir⁴⁸².

FIU şu anda, bir THEMIS Yöneticisinin ve Gelir Servisi'nden görevlendirilen bir Vergi Müfettişinin desteğiyle (bir Operasyon Müdürü tarafından denetlenen) iki Denetçi tarafından yönetilen beş Mali İstihbarat Görevlisinden oluşan bir ekip istihdam etmektedir. Bu ekip, şüpheli işlem bildirimlerinden ve diğer FIU'lardan alınan spontan istihbarattan elde edilen bilgiler üzerinde operasyonel analizler üstlenmektedir. Birim uygun eylemleri ve müdahaleleri değerlendirmeleri için ilgili yerel ve uluslararası kurumlara iletmek üzere şüpheli suç faaliyetlerini veya düzenleme ihlallerini belirlemek için istihbarat geliştirmektedir⁴⁸³.

FIS mali suçlarla mücadelede bir takım analizlerden yararlanmaktadır. Bunlardan ilki olan operasyonel analiz, belirli hedefleri (ör. Kişiler, varlıklar ve suç şebekeleri) belirlemek, belirli şüpheli faaliyetlerin veya işlemlerin izini takip etmek ve bu hedeflerle mali suç gelirleri, kara para aklama, öncül suçları ve/veya terör finansmanı arasındaki bağlantıları belirlemek için mevcut ve elde edilebilir bilgileri kullanmaktadır. Bir diğeri stratejik analizde ise kara para aklama ve terörün finansmanı ile ilgili eğilimleri ve kalıpları ortaya koymak, kara para aklama ve terörün finansmanı ile ilgili tehditleri ve güvenlik açıklarını belirlemek için elde edilebilir bilgileri kullanmaktadır⁴⁸⁴.

4. TÜRKİYE'DE MALİ İSTİHBARAT MODELİ

Bu bölümde MASAK hakkında bilgiler sunulacak olup çalışmada yer alan istihbarat birimleri ile MASAK karşılaştırması yapılacaktır. Son bölümde ise Türkiye için model önerisinde bulunulacaktır.

⁴⁸² Bailiwick of Guernsey Financial Intelligence Unit, a.g.e., s.9.

⁴⁸³ a.g.e., s.7.

⁴⁸⁴ a.g.e., s.7-8.

4.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu

"Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK)", 4208 sayılı Kanun'un 13.11.1996 tarihinde yürürlüğe girmesiyle kurulmuştur ve 17.02.1997'de ise faaliyete başlamıştır. Böylece Türkiye kara para akla suçuyla mücadele eden devletler içerisinde ki yerini almıştır. MASAK Başkanlığı direkt Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır. Kurumun yetki ve görevleri ilk kez 4208 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir⁴⁸⁵. Kurumun misyonu, "Aklama ve terörün finansmanı suçlarının önlenmesi ve tespitine yönelik olarak; politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırma ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmek", vizyonu ise "Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile etkili bir şekilde mücadele ederek etkin bir ekonomi ve güvenli bir toplum oluşmasına katkıda bulunan öncü bir kurum olmak"⁴⁸⁶ şeklinde yer almaktadır. Mali İstihbarat Birimi olarak faaliyet gösteren MASAK, idari tipte FIU modelini benimseyen Türkiye'de mali suçlarla mücadele eden kuruluştur. Görevleri ise aşağıdaki gibidir:

Şekil 10: Mali Suçları Araştırma Kurulu Görevleri

GÖREVLERİ

Kaynak: T.C. Hazine Ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), *2021 Yılı Faaliyet Raporu*, 2022, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>, s.7. (22.01.2023).

Aklama suçu ile mücadelenin ulusal-uluslararası standartlar çerçevesinde gereksinimlerin değişmesi yasal düzenlemelerin ve uygulamanın da değiştirilmesini gerekli kılmıştır. Bu anlayışla söz edilen suç ile mücadele için "4208 sayılı Kanun yerine, 11.10.2006 tarihli ve 5549 sayılı Kanun", modern ve etkin mücadele araçları ile donatılarak kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra terörizmin finansmanı suçuyla mücadelede

⁴⁸⁵ MASAK (a), *2021 Yılı Faaliyet Raporu*, 2022, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>, ss.4. (22.01.2023).

⁴⁸⁶ MASAK, *Misyon – Vizyon*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/misyon-vizyon>, (22.01.2023).

anılan kanun içinde yeni bir kural da tesis edilerek, mezkûr Kanuna, devletimizin mali suçlar ile mücadele etme etkinliğinin geliştirilmesine yönelik uluslararası bakış açlarına uygun mücadele araçları eklenmiştir. "5549 sayılı Kanunun Başkanlığımızın görev ve yetkilerinin düzenlendiği 19. maddesi 09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının görev ve yetkileri hâlihazırda 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 231. maddesinde"⁴⁸⁷ düzenlenmiş olup aşağıdaki temel faaliyetleri sürdürmektedir.

- "Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla plan, program, politika, strateji hazırlama ve geliştirme süreçlerine katkıda bulunmak, kurum ve kuruluşlar arasında ulusal düzeyde risk değerlendirme çalışmaları da dâhil olmak üzere koordinasyonu sağlamak,
- Faaliyet alanıyla ilgili mevzuat çalışmaları yapmak,
- Suç gelirlerinin aklanmasının, terörizmin finansmanının ve ekonomik güvenliğe yönelik risklerin ortaya çıkarılması ve önlenmesi kapsamında gelişmeleri izlemek, önlemler geliştirmek, analiz, araştırma ve inceleme yapmak,
- Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve bunları kaydetmek, istihbarat üretmek, gerekli görüldüğünde üretilen istihbarat ve analiz sonuçları hakkında ilgili birimleri bilgilendirmek,
- 11.10.2006 tarihli ve 5549 sayılı Kanun, ilgili mevzuat ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamına giren hususlar ile ilgili olarak analiz, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak,

⁴⁸⁷ MASAK (a), a.g.e., s.4.

- *Aklama veya terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek,*
- *Yapılan analiz, araştırma ve inceleme sonucunda aklama ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, 17.12.2004 tarihli ve 25673 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,*
- *Aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından intikal ettirilen konuları analiz etmek ve incelemek,*
- *Analiz, araştırma ve inceleme sürecinde gerekli hallerde kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak,*
- *Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla istihbarat ve kolluk birimleri ile işbirliği yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak,*
- *Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında risk kategorileri belirlemek ve gerekli hallerde yükümlülükleri bilgilendirmek,*
- *5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında yükümlülük denetimi yapmak veya yapılmasını sağlamak,*
- *Yabancı ülke kanunlarına göre yükümlülük denetimine yetkili mercilerin, merkezi yurtdışında bulunan yükümlülerinin Türkiye’deki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmasına ve bu kapsamdaki bilgi taleplerinin cevaplandırılmasına karşılıklılık ilkesi de dikkate alınarak izin vermek,*
- *Gerekli hallerde merkezi Türkiye’de bulunan yükümlülerin yurtdışındaki birimleri nezdinde yükümlülük denetimi yapmak ve bilgi talep etmek,*
- *Görev alanına giren konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, bu*

amaçla uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak,

- *Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek,*
- *Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,*
- *Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak*⁴⁸⁸.

Türkiye’de "*aklama ve terörizmin finansmanı*" suçlarıyla alakalı olarak önlemeye yönelik önlemlere 5549 sayılı Kanun ile yer verilmiştir. Özel olarak finansal ürün ve hizmetlere yönelik çeşitli artışların doğal sonucu şeklinde modern "*aklama ve terörizmin finansmanı*" şekillerinin ortaya çıktığı göz önüne alınarak, ek ve ayrıntılı düzenlemelerin yönetmelik, tebliğ gibi ikincil mevzuat düzenlemeleri yoluyla yapılması, gerekirse açıklayıcı rehberlerin yayımlanması planlanmıştır. Bu suçlar ile mücadelede engelleyici ve bastırıcı önlemler olmak üzere iki esas boyut vardır. Suçun işlenmesini önlemeye yönelik engelleyici tedbirler çerçevesinde düzenlenen; "*müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirim, iç kontrol, iç denetim, risk yönetimi ve uyum görevlisi atanması gibi yükümlülüklerin*", yükümlülere etkin bir halde uygulanması gerekmektedir. Bu tedbirler sayesinde suça yönelik fiillerin gerçekleştirilmesinden önce ortaya çıkarılarak finansal sistem tarafından bu suçların işlenmesinde araç olarak kullanılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır⁴⁸⁹.

"*Suç işlendikten sonra suçlunun ve suç gelirinin tespiti ile ilgili olarak*" TCK’da bastırıcı önlemler düzenlenmiştir. Alınan tedbirler, "*Suçun ve suçu işleyenlerin tespit edilmesini, soruşturulmasını, yargılanmasını ve cezalandırılmasını, aklamaya ve/veya terörizmin finansmanına konu mal varlığı değerlerinin tespitini, takibini, el konulmasını ve müsaderesini*" içermektedir. Türkiye, FATF’in belirlediği kriterlere uyum süreci kapsamında, "*kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi*" amacıyla BMGK kararlarının uygulanmasıyla ilgili olarak 27.12.2020 tarihli ve 7262 sayılı "*Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun*" ile kurulan

⁴⁸⁸ 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>, s.124-126, (22.01.2023).

⁴⁸⁹ MASAK (a), a.g.e. s.4.

"Denetim ve İşbirliği Komisyonu" nun sekretarya faaliyetleri MASAK aracılığıyla yürütülmektedir⁴⁹⁰. MASAK, bahsedilen fonksiyonları yürütebilmek amacıyla politika üretilmesine katkı vermektedir. Ayrıca MASAK, uygulama için stratejiler geliştirmek, belirlenen politikalar kapsamında yasa ve yönetmelik taslakları hazırlamakta, uygulamaya yönelik gerek duyulan diğer regülasyonları yapmaktadır. Bağlantılı kurum ve kuruluşlar içerisinde koordinasyon görevi üstlenmekte, görüş ve bilgi alışverişi yapmaktadır⁴⁹¹. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın hazırlayıp kamuoyuna sunduğu 2019-2023 Stratejik Planında bulunan "*Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Etmek ve Mali Suçları Azaltmak*" stratejik amacı çerçevesinde, MASAK tarafından belirlenen stratejik hedef "*Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede etkinliği arttırmak*" şeklindedir.⁴⁹²

Mali suçlarla mücadelede teknolojik açıdan MASAK 2008 yılından itibaren çeşitli proje ve yatırımlara önem verilmiştir. Sistem sunucuları, altyapısı ve uygulama yazılımları çerçevesinde geliştirilen yazılımlarla 2008'den itibaren MASAK'ın bütün işleri "*MASAKNET*" sisteminden yürütülmeye başlanmıştır⁴⁹³. Daha sonra "*MASAK BT Modernizasyon Programı*", varyasyon mühendisliği anlayışıyla tasarlanmış bir takım proje sunulmaktadır. Programda temel hedef "*suç gelirinin aklanması ve terörün finansmanı*" ile mücadele süreçlerine iştirak eden kurumlarla beraber daha faal olarak yürütebilecek bütünleşik bir enformasyon sistemi geliştirilmesini sağlamaktır. Bu program ile e-devlet stratejisi doğrultusunda e-dönüşümü gerçekleştirmek amaçlanmaktadır. Böylece, ulusal ve uluslararası paydaşlarla birlik içerisinde yürütülmekte olan iş süreçlerinin bütünüyle elektronik şekilde yönetilebileceği bütüncül bir platform oluşturulmuştur. Modernizasyon Programıyla "*MASAK Bilgi Sistemlerinin Modernizasyonu (Modernizasyon Projesi)*" ile "*Aklama Suçu ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Etkinlik (Harmonizasyon Projesi)*" çatısı altında iki tane proje geliştirilmiştir⁴⁹⁴. 2012 senesinde başlanan "*MASAK Bilgi Sistemlerinin Modernizasyonu*" konulu Proje uygulamaya alınarak 2013 yılı itibariyle sonuca

⁴⁹⁰ a.g.e., s.5.

⁴⁹¹ MASAK, *Sunuş*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/sunus>, (22.01.2023).

⁴⁹² MASAK (a), a.g.e., s.11.

⁴⁹³ MASAK, *2010 Faaliyet Raporu*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2010.pdf, s. 61, (22.01.2023).

⁴⁹⁴ MASAK, *2012 Faaliyet Raporu*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2012.pdf, s.58, (22.01.2023).

ulaştırılmıştır. Projeyle "MASAK Veri Merkezi" "kesintisiz hizmet", "kolay yönetim", ve "sistem kaynaklarının verimli kullanımı" baz alınarak yeniden oluşturulmuş ve güvenlik altyapı sistemi modernize edilmiştir. Bunun yanı sıra Proje kapsamında "Entegre Mali İstihbarat Sistemi (EMİS)" ve "MASAK.ONLINE" sistemi geliştirilmiştir. "EMİS'in ülkemiz için orta ve uzun vadede ki getirisi aklama suçu ve terörün finansmanı faaliyetlerinin daha süratli, daha kaliteli ve daha güvenilir olarak sürdürülmesi" olacaktır⁴⁹⁵.

Bu projelerden ilki olan yazılım geliştirme çabaları çerçevesinde, kurumsal yazılımlar teknolojiye meydana gelen modern gelişmeleri dikkate alarak tasarlanmıştır. İlk planda kurumsal modüllere sahip olan nitelik ve beceriler yeniden geliştirilmiştir. Bahsi geçen faaliyetlerden en önemli çıktısı olan "EMİS" programı olmuştur. "EMİS, kamu kurum ve kuruluşları ile entegrasyonu sağlayan bir sistem olup bilgi toplumu stratejisi paralelinde değişim mühendisliği anlayışı ile geliştirilmiştir. Aynı zamanda, EMİS ile finansal istihbarat sürecinin adımları olan veri toplama, verilerin bütünlük hale getirilmesi ve analiz edilmesi süreçlerinde tamamen otomasyona geçilmiştir. EMİS'in ülkemize orta ve uzun vadedeki getirisi aklama suçu ve terörün finansmanı faaliyetlerinin daha süratli, daha kaliteli ve daha güvenilir olarak sürdürülmesi olacaktır" şeklinde programın niteliği ve işleyişi ifade edilmiştir. İkincisi ise, "MASAK.ONLINE" sistemidir. Bu sistem ile şüpheli işlem bildirimleriyle ekleri yüküm olanlar tarafından elektronik sistemde gönderilmesi amacı için kurulmuştur. "BT Modernizasyon Programı" dikkate alınarak geliştirilip hizmete sunulan "MASAK.ONLINE" sistemiyle bundan önce online olarak bankalarca kullanılabilen şüpheli işlem bildirim sistemi bütün yükümlülerin hizmetine açılmıştır. Başka bir ifadeyle, sisteme "üye olarak mali işlemlere konu olan faaliyetlerin yürütüldüğü sektörlerde faaliyet gösteren tüm gerçek ve tüzel kişiler online olarak şüpheli işlem bildiriminde" bulunabilecektir⁴⁹⁶.

MASAK, mali suçlarla mücadelede güncel gelişmelere yönelik gerekli tedbirlerin alınarak uygulanması konusunda yardımcı olmaktadır. "7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun" ve "Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uygulanmasına

⁴⁹⁵ MASAK, 2013 Faaliyet Raporu, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2013.pdf, s. 79. (22.01.2023).

⁴⁹⁶ MASAK, 2012 Faaliyet Raporu, a.g.e.

Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile BMGK'nın bu alana yönelik yaptırım kararlarının uygulanmasına yönelik usul ve esasları düzenleyerek gerekli önlemlerin alınması amaçlanmaktadır. Son dönemlerde dünyada kripto para kavramının ortaya çıkmasıyla popüler hale gelmesinden sonra amacı dışında mali suç gelirlerinin aklanması için kullanımı bu alanın düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Hali hazırda dünya genelinde mutabakata varılmış bir kripto para yasası bulunmasa da ülkeler bu konuda kendi önlemlerini almaktadır. Türkiye'de "6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun", "Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik" ve "Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" ile ödeme sistem, hizmet ve kuruluşlarına yönelik usul ve esasları düzenlemiştir.

4.2. Mali Suçlarla Koordinasyon Kurulu

Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun görev ve yetkileriyle toplanma ve çalışma usul ve esaslarına, 11 Ekim 2006 tarih 5549 Sayılı Kanun'un 27 nci maddesine göre düzenlenmiştir. 10 Temmuz 2018 tarih 30474 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 232 nci maddesine göre "*Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin mevzuat taslaklarını değerlendirmek, kurum ve kuruluşlar arasında uygulamaya ilişkin işbirliğini artırmak, bu kapsamda uygulama stratejileri belirlemek ve yönlendirici kararlar almak üzere Malî Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur*" şeklinde ifade edilmiştir. Kurulun görevlerine, üyelerine, çalışma şekilleri ve üyelerine yönelik düzenleme aşağıdaki gibi:

"Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı başkanlığında senede en az iki defa toplanır ve gerektiğinde bilgi ve görüşüne başvurulmak üzere ilgili birimlerin temsilcileri toplantıya çağrılabilir. Kurulun üyeleri; MASAK Başkanı, VDK Başkanı, MİT Başkan Yardımcısı, BDDK Başkan Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürü, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü ve EGM Genel Müdür Yardımcısından" oluşmaktadır. Görev ve yetkiler ise:

- "Terörün finansmanı ve suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi çalışmaları ile ilgili birimler arasında koordinasyonu sağlamak ve işbirliğini artırmak,
- Terörün finansmanı ve suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi kapsamında çıkarılacak mevzuat taslaklarını yorumlamak,
- Terörün finansmanı ve suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi çalışmaları ile ilgili stratejileri düzenlemek ve yol gösterici kararlar almak"⁴⁹⁷ şeklinde yer almaktadır.

4.3. MASAK Tarafından İncelenen Suçlar

MASAK tarafından "veri toplama faaliyetleri içerisinde bildirim alma faaliyeti analiz veya inceleme faaliyetlerine kaynak teşkil etmesi" bakımından önem arz etmektedir. Bu alınan bildirimler; "yasal düzenlemelerin bir sonucu olarak yükümlüler tarafından gönderilen şüpheli işlem bildirimleri, adli/kolluk birimleri tarafından yasa dışı eylemlere yönelik olarak yapılan araştırma, rapor tanzim talepleri şeklinde ya da kişisel ihbar dilekçeleri veya kurumsal bilgilendirmeler" biçiminde yer almaktadır. MASAK'ın görevleri arasında olan konulara yönelik yapılan ihbar ve araştırma istekleri genel olarak dosya temelinde değerlendirmeye alınmaktadır. MASAK'ın görev konusunda olmayan alanlarda gelen ihbarlara yönelik ise konu ile alakalı ve yetkili bulunan birimlere bilgi verilmektedir⁴⁹⁸.

Çalışmanın ilk bölümünde yer alan teorik kısımda mali suç türlerine değinilmiş ve başta aklama ve terörün finansmanı suçu olmak üzere en çok kullanılan mali suç türleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. MASAK tarafından aklama ve terörün finansmanına yönelik olarak alınan şüpheli işlem bildirimlerinde diğer suç türlerine yönelik bildirimlerin bulunması ve kolluk/ adli birimlerin soruşturma ve kovuşturma çerçevesinde mali suç türlerine yönelik mali analiz raporları istemesi neticesinde MASAK tarafından incelenen suç türleri tablo 7'de yer almaktadır.

⁴⁹⁷ MASAK, *Koordinasyon Kurulu*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/koordinasyon-kurulu>, (22.01.2023).

⁴⁹⁸ MASAK, *2021 Faaliyet Raporu*, a.g.e., s.17.

Tablo 7: MASAK Tarafından Alınan ŞİB ve İncelenen Kişi Sayısı (2021)

	Suç/Konu Türleri	Bildirim Sayısı	Kişi Sayısı
1	6415 Sayılı Kanuna Muhalefet (<i>Terör veya Terörizmin Finansmanı</i>)	8.268	16.072
2	Genel Ahlaka Aykırı Suçlar	644	2.494
	<i>Yasa Dışı Bahis ve Kumar Oynamak/Oynatmak</i>	631	2.702
	<i>Fuhuş</i>	13	86
3	Malvarlığına Karşı Suçlar	494	3.076
	<i>Dolandırıcılık/Nitelikli Dolandırıcılık</i>	436	2.681
	<i>Hırsızlık veya Yağma</i>	26	261
	<i>Güveni Kötüye Kullanma</i>	32	113
4	Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar	273	968
	<i>Tefecilik</i>	242	836
	<i>İhaleye Fesat Karıştırmak</i>	31	132
5	Toplum Sağlığına Karşı Suçlar (<i>Uyuşturucu Madde Ticareti</i>)	88	643
6	V.U.K.'a Muhalefet	71	204
	<i>Vergi Kaçırma</i>	69	198
	<i>Akaryakıt Kaçakçılığı</i>	2	6
7	Kamu İdaresinin Güvenirliliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar	93	614
8	Gümrük Sınırında Yakalanan Para ve Benzeri	42	52
9	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	21	88
	<i>Resmi veya Özel Belgede Sahtecilik</i>	17	45
	<i>Parada Sahtecilik</i>	4	43
10	Kamu Barışına Karşı Suçlar (<i>Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma</i>)	43	649
11	Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	25	194
12	5607 sayılı Kanuna Muhalefet	62	148
	<i>Alkollü İçki Kaçakçılığı</i>	7	43
	<i>Kıymetli Taş ve Maden Kaçakçılığı</i>	2	3
	<i>Nakit Para veya Efektif Kaçakçılığı</i>	43	45
	<i>Diğer Gümrüğe Tabi Emtia Kaçakçılığı</i>	10	57
13	6136 sayılı Kanuna Muhalef (<i>Silah ve Patlayıcı Madde Kaçakçılığı</i>)	4	21
14	Bilişim Alanında İşlenen Suçlar	105	160
15	5411 sayılı Kanuna Muhalefet	11	55
16	2863 sayılı Kanuna Muhalefet	3	37
17	5549 sayılı Kanuna Muhalefet	26	35
18	Diğer Konular	359	35
	TOPLAM	10.632	26.565

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), 2021 Yılı Faaliyet Raporu, 2022, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>, s.21. (22.02.2023).

4.4. Masak ve Seçilmiş Ülkelerin Mali İstihbarat Birimleri Analizi

Mali istihbarat birimlerinin mevcut sistemde benimsemiş oldukları modellerin incelenmesinden sonra benzer ve farklı yönlerinin ele alınacağı bu bölümde Türkiye için bir model önerisi sunulacaktır.

4.4.1. Ülke Model Örneklerinin Karşılaştırılması

Mali istihbarat birimlerinden mevcut dört model (idari, polis, adli ve hibrit) içerisinden MASAK ile beraber 15 ülke örneği incelenmiş olup bu ülkelerin mali suçlarla mücadelelerine yer verilmiştir. İncelenmiş olan ülkelerin mali suçlarla mücadelede önemli iki kuruluş olan FATF ve Egmont üyelikleri bulunmaktadır. Ülke örnekleri belirlenirken her kıtadan en az bir örnek ülkenin incelenmesi ve veri paylaşımının açık olduğu FIU'ların seçilmesi ön planda tutulmuştur. Ülke FIU'ları modelleri gerekli araştırmalar ve incelemeler neticesinde belirlenmiştir. Hangi tür FIU modeli benimsediği FATF ve Egmont kuruluşlarında da belirtilmemektedir. Sadece sayısal veriler sonucunda en çok kullanılan modelin kurulması zor olmayan idari model olduğu, diğer modellerin gerek yasal gerekse kuruluş zorluğu nedeniyle pek tercih edilmediği anlaşılmaktadır.

Mali istihbarat birimlerinin kurulması aşaması incelendiğinde hemen hemen hepsinin kara paranın aklanması veya aklama suçu ile mücadele amacıyla kurulduğu anlaşılmaktadır. Kara para aklamının neredeyse bilinen en eski mali suç türü olduğundan ülkeler mali suçla mücadelede bu unsurun önlenmesi ve mücadelesi amacıyla faaliyete başlamıştır. Genellikle yasal olmayan yollardan elde edilen paranın kaynağını saklamak için kullanılmaktadır.

Amerika'da 11 Eylül saldırıları sonrasında uluslararası kurum ve kuruluşların ülkelere yönelik terörün finansmanını önleme amacıyla yaptırım ve tavsiye kararları mali istihbarat birimlerine terör saldırılarının finansmanı ile mücadelede yetki tanınması amacıyla yasalarına eklenmesi ile mali istihbarat birimleri mücadeleye başlamıştır. 2000'li yıllardan sonra mali istihbarat birimlerine aklama suçunun yanı sıra terörün finansmanı ile mücadele yetkisi verilmiştir. Çalışmada incelenen ülkelerin hepsinde bu iki temel mali suç türünün olduğu görülmektedir.

Çalışmada incelenen ülkelerin mali istihbarat birimleri genelde iki temel mali suç türü üzerine kurulmuş olsa da bazıları bu suçların yanında kaçakçılık, yolsuzluk ve vergi suçları ile mücadelede mali istihbarat birimlerini yetkili kılmıştır. Nitekim uluslararası

kuruluşlardan Birleşmiş Milletler, IMF ve Interpol gibi önemli organizasyonlar kara para aklama, terörün finansmanı, kaçakçılık, yolsuzluk ve vergi suçlarının mali suç olduğunu belirtmektedirler.

4.4.1.1.İdari Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması

İdari modelde incelenen Amerika Birleşik Devletleri - FinCEN, Almanya - ZOLL, Avusturalya-AUSTRACT ve Birleşik Arap Emirlikleri-BAE FIU merkezi sistem içerisinde idari yapıda yer alan daha çok şüpheli işlem bildirimlerinin alınması, analiz ve raporlama görevi gören kuruluşlardır. İdari model FIU'lar mali ve kolluk kuvvetleri arasında tampon görevi görmektedir. Türkiye-MASAK da bu sınıflandırma içerisinde yer almaktadır. Modelin bürokratik işlemlerinin çok olması, mali suçları önlenmesi ve sonrasında mücadelesinde zaman kaybı yaşanması sebebiyle verimliliğinin düşük olduğu kanaati oluşmaktadır. Bir şüpheli işlem bildirimini iletilmesi itibariyle FIU harekete geçmekte ilk önce araştırmasını yapmakta, analiz ve değerlendirme sonucunda mali suç türü oluşmuşsa polis ve adli kolluk sınıfına bildirim yapmaktadır. Geçen süreç zaman kaybına yol açmakta, mali tedbirlerin alınmasını geciktirmekte, belki de suçu işleyen faillerin ülke dışına çıkmasına ve mal varlıklarını kaçırmalarına neden olmaktadır. İdari FIU'ların, Polis ve Savcılık modelini benimseyen FIU'lar gibi kanıt toplamak için yasal yetkilere sahip olmadığı görülmektedir. Bir diğer farklılık ise eğer bağımsız birer FIU özelliği taşıyorlarsa siyasi müdahalelere karşı savunmasız kalmakta, bu durum mali sistemin aktörleri için güvensizlik yaratmaktadır. Hükümet müdahalelerine açık bir FIU'nun, mali suçlarla mücadelede yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda idari yapıda olan FIU ülke modelleri incelenmektedir.

Tablo 8: İdari Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması

FIU	FINCEN	ZOLL	AUSTRAC	BAE FUI	MASAK
KRİTERLER					
Bağlı Bulunduğu İdari Yapı	Hazine Bakanlığı	Federal Maliye Bakanlığı	Adalet Bakanlığı	Merkez Bankası Bünyesinde Bağımsız	Hazine ve Maliye Bakanlığı
Yasal Dayanak	Amerika Birleşik Devletleri Kanunu, (2010 Baskı) 31 USC 310	Kara Para Aklama Kanunu (2017)	Mali İşlem Raporları Yasası (1988), Kara Para Aklamayı Önleme ve Terörizmin Finansmanı Önleme Yasası (2006)	Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi ve Terörün Finansmanı ve Yasa Dışı Örgütlerin Finansmanı ile Mücadele (2018)	1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018)
Mali Suçlar	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Kitle İmha Silahlarının Finansmanı, Kaçakçılık, Yolsuzluk	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Vergi Suçları	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Organize Suç, Çocuk istismarı ve Vergi Kaçakçılığı	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Kitle İmha Silahlarının Finansmanı*
Görevi	ŞİB, Analiz, Mali İstihbarat, Bildirim	ŞİB, Analiz, Bildirim, Mali İstihbarat, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Mali İstihbarat, Bildirim	ŞİB, Analiz, Mali İstihbarat, Bildirim	ŞİB, Analiz, İnceleme, Denetim, İdari Yaptırım
FinTECH ve Kamu-Özel Ortaklığı	FinCEN Exchange	AFCA goINTEL goAML	Fintel Alliance	goAML IEMS UAERRS FAWRI TICK	EMİS MASAK ONLINE
Operasyonel Nitelik	YOK	KISMEN	YOK	YOK	YOK

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Not: * Henüz mevzuat düzenlemeleri aşamasındadır.

ABD FinCEN, başta kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede önde gelen ve diğer mali istihbarat birimlerine öncülük eden birimdir. FinCEN bu suçlar dışında dolandırıcılık, vergi, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi mali suçlarla da mücadele etmektedir. Faaliyetlerini gerçekleştirirken yerel ve ulusal birimlerle iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Yasaları gereği mali istihbarat toplama, analiz etme ve bunların

yayılması sorumluluğunu genel olarak şüpheli işlem bildirimleri ile gerçekleştirmektedir. Ulusal platformda mali suçlarla mücadele eden kuruluşların bir üyesi olan FinCEN AML yazılımları ve kamu-özel ortaklığı olan "*FinCEN Exchange*" ile teknolojik olarak mali suçlar ile mücadelesini sürdürmektedir⁴⁹⁹.

Almanya ZOLL, kara para aklama, terörün finansmanı ve vergi suçları ile mücadele eden mali istihbarat birimidir. ZOLL öncesinde polis tipi bir model benimseyen Almanya 2017 senesinde idari tipte bir yapılanmaya gitmiştir. Almanya'da şu anda mali istihbarat modelinin hibrit yapıya kavuşması ile ilgili çalışmalar devam etmemiştir. Mevcut birim olan ZOLL, idari model özelliklerini kullanarak mali suçlarla mücadele etmektedir. Faaliyetlerini gerçekleştirirken yerel ve ulusal birimlerle iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Ulusal platformda mali suçlarla mücadele eden kuruluşların bir üyesi olan ve UNODC yazılımları "*goINTEL*" ve "*goAML*" olan finansal teknolojileri kullanmaktadır⁵⁰⁰.

Avustralya AUSTRAC, kara para aklama, terörün finansmanı, vergi ve kaçakçılık suçları gibi konularda görev alan mali istihbarat birimidir. Bu suçların yanı sıra çocuk istismarı, siber suçlar ve diğer ciddi ve organize mali suçlarda görev alanına girmektedir. Finansal teknolojiyi, kamu-özel ortaklığı olan "*Fintel Alliance*" ile kullanarak hızla değişen ve gelişen mali suçlarla mücadele etmekte ve aynı zamanda ulusal platformda mali suçlarla mücadele eden kuruluşların bir üyesi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu sistem Avustralya toplumunun üyelerini korumayı amaçlayan projeler oluşturmak ve ilerletmek için ortaya çıkan karmaşık mali suçlarla nasıl mücadele edilmesini ortaya koymaktadır⁵⁰¹.

Birleşik Arap Emirlikleri- BAE-FIU, kara para aklama, terörün finansmanına odaklanmış ve diğer mali suçlarla mücadele eden idari modeli benimsemiş bir mali istihbarat birimidir. Mali suçlarla mücadelede finansal teknolojiden en çok yararlanan FIU olan BAE, kendi geliştirdikleri sistemler olan "*IEMS*" yerel makamların, belirli talepleri ve bunlarla ilgili yazışmaları değiş tokuş etmekte ve "*UAERRS*" günlük olarak gerçekleştirilen tüm havalelerin ayrıntılarını raporlamaktadır. Son yenilik olan "*FAWRI TICK*" ise mali suçların ayrıntılarını ilgili federal ve yerel birimlere entegre eden

⁴⁹⁹ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.fincen.gov/>, (20.07.2023).

⁵⁰⁰ Daha fazla bilgi için bkz: https://www.zoll.de/DE/Home/home_node.html, (20.07.2023).

⁵⁰¹ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.austrac.gov.au/>, (20.07.2023).

aralarındaki iletişimi ve karar vermeyi kolaylaştıran yapay zekaya sahip bir sistemdir. Bu sistemle yöneticilerin çok kısa süre içerisinde gerekli önlemleri almasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra UNODC yazılımı olan "goAML" sistemini de kullanmaktadır. BAE-FIU, finansal teknoloji ile ortaya çıkan yazılımlarla dijital olarak da mali suçlarla mücadele eden birimdir⁵⁰².

İdari birim olarak faaliyet gösteren beş mali istihbarat birimi genel olarak modelin özelliklerini yansıtmaktadır. Sadece Almanya'nın kısmen de olsa operasyonel yetkisi bulunmakta bu durum FIU'nun yeni teşkilatlanma içerisinde polis teşkilatının kurulması ile gerçekleştirilmektedir. Almanya'da geçiş dönemi yaşanmakta ve geçmiş tecrübelerinden yaralanarak mali suçlarla mücadelede daha iyi bir sistem oluşturulmaktadır. Diğer üç ülke FIU'sunun operasyonel yetkisi bulunmamakta, idari anlamda mali istihbarat birimi olarak ŞİB almak, analiz yapmak ve mali istihbaratı kolluk birimleri ile paylaşmak görevi üstlenmektedir. Bu durum tecrübeye sahip ve bağımsız olmayan FIU'lar da etkin çalışmamakta, mücadelede operasyonel nitelikten yoksun olunması zaman kaybına yol açmakta olduğundan mali suçların soruşturulmasında gecikme yaşanması muhtemel olmaktadır. İdari modeldeki FIU'ların siyasi bağımsızlığı sağlaması kurumun etkin işlemesi için ön koşulsuz şarttır. Gelişmekte olan ülkelerde bu durum maalesef ki sağlanamamakta ve mali suçlarla mücadele eksik kalmaktadır. İncelediğimiz FincCEN, ZOLL ve AUSTRACT idari modelin en iyi uygulandığı ülke örnekleri olduğundan bu FIU'ların tam bağımsızlık içerisinde çalıştığı faaliyetlerinden anlaşılmaktadır. BAE FIU yeni bir oluşum olmasına rağmen geçmiş dönemden gelen tecrübesiyle teknolojik olarak mali suçlarla mücadele ettiği görülmektedir. İdari modeli benimseyen bu FIU'ların finansal teknolojiden yararlanarak analizler yaptığı anlaşılan bir diğer gerçektir. Türkiye-MASAK, kara para aklama ve terörün finansmanı konularında görevli mali istihbarat birimidir. İdari FIU özelliği taşıyan MASAK, faaliyetlerine "*Kitle İmha Silahlarının Finansmanı*" ile mücadeleyi de kapsamına almıştır. MASAK, mali suçlarla mücadelede tamamı ile mali istihbarat odaklı çalışan bir FIU modelidir. Operasyonel yetkisi bulunmayan MASAK, topladığı mali istihbaratları polis ve savcılık

⁵⁰² Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.uaefiu.gov.ae/en/>, (20.07.2023).

kurumu ile paylaşarak bir nevi aracı görevi görmektedir. İdari FIU'ların genel özelliğinin tampon görevi olduğu düşünüldüğünde geleneksel yapıda yer aldığı bir gerçektir.

4.4.1.2.Polis/Kolluk Modeli Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma

Polis/Kolluk modelde incelenen Japonya - JAFIC, Finlandiya – FIU, Yeni Zelanda – NZ-FIU ve Litvanya – FNTT kolluk sistemi içerisinde daha çok polis yapısı altında yer alan soruşturma ve operasyonel görevi gören mali istihbarat birimleridir. Polis/Kolluk model FIU'lar kanunla kendilerine verilen yetkileri zaman kaybetmeden kullanarak mali suçlarla mücadelede daha hızlı sonuç almaktadır. Modelin bürokratik işlemlerinin çok olmaması sebebiyle işlemleri dondurma ve varlıkları ele geçirme yetkisi mali suçların önlenmesinde etkinlik sağlamaktadır. Çünkü kanunla verilen geniş yetkilerini soruşturma için elde edilecek mali istihbarata ulaşmada kullanarak işlenen mali suçların soruşturmaları neticelendirilmede hızlı davranış sergilemektedir. Polis/Kolluk tipteki FIU'lar mali suçların önlenmesinden çok işlendikten sonraki soruşturma süreçlerine odaklanma ve sonuçlandırma görevi üstlenmektedir. Her ne kadar operasyonel yetkileri olsa da bu tip FIU'lar yine ulusal ve uluslararası kurumlarla ortak hareket etmekte, bilgi paylaşımı yapmakta ve yardım talep edebilmektedir. Polis/Kolluk modelinde mali uzmanlıktan yoksun personel bulundurulması bu tür FIU'ların mali suçla mücadelede yetersiz kalmasına yol açmaktadır.

Tablo 9: Polis/Kolluk Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması

FIU	FIU FINLAND	JAFIC	NZ-FIU	FNTT
KRİTERLER				
Bağlı Bulunduğu Yapı	Ulusal Soruşturma Bürosu	Ulusal Polis Teşkilatının Kriminal Soruşturma Bürosu	Yeni Zelanda Polis Teşkilatı	İçişleri Bakanlığı
Yasal Dayanak	Mali İstihbarat Birimi Yasası (2017)	Suç Gelirlerinin Aktarılmasını Önleme Yasası (2007)	Kara Para Aklamanın Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Yasası (2009)	Mali Suçları Soruşturma Hizmeti Yasası (2002)
Mali Suçlar	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Vergi, Kaçakçılık Suçları,	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Uyuşturucu Ticareti, Vergi, Yolsuzluk Suçları	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Kaçakçılık, Vergi, Yolsuzluk Suçları
Görevi	ŞİB, Analiz Önleme, Tespit, Mali İstihbarat, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma	ŞİB, Analiz Önleme, Tespit, Mali İstihbarat, Soruşturma
FinTECH ve Kamu-Özel Ortaklığı	YOK	YOK	FCPN, goAML	YOK
Operasyonel Nitelik	KISMEN	KISMEN	KISMEN	KISMEN

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Finlandiya – FIU Finlandiya, NBI birimi ile bağlantılı çalışan polis modelini benimseyen mali istihbarat birimidir. Başlıca görevi kara para aklama ve terörün finansmanını önlemek olan FIU Finlandiya, soruşturmaları yürüten birimdir. Soruşturma kurumunda görevli polisler tarafından yapılmakta ve kanunla operasyonel yetkilerle donatılmıştır. Soruşturmalar neticesinde kuvvetli aklama ve terör suçu işlenmesi halinde kanunla kendisine verilen yetkiler dâhilinde mal varlığı dondurma kararı verebilmektedir. Böylece mali suç sonucunda hızlı bir şekilde tedbirler alabilme yetkisine sahiptir. Bunların yanı sıra vergi ihlalleri, muhasebe suçları, dolandırıcılık suçları FIU'nun

soruşturma alanına girmektedir. FIU- Finlandiya'nın görevi, mali suçları önlemek, ortaya çıkarmak, tespit etmek ve soruşturma başlatmaktır⁵⁰³.

Japonya – JAFIC, şüpheli işlemlerin incelenmesi ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla kurulmuş polis teşkilatı içerisinde oluşturulmuş mali istihbarat birimidir. Polis teşkilatı bünyesinde olmasına rağmen JAFIC daha çok şüpheli işlem raporlarını toplayarak bu raporları analiz ederek savcılara iletmek suretiyle çalışmaktadır. Polis teşkilatı içerisinde birden fazla mali suçla mücadele birimi bulunana Japonya'da merkezi bir mali istihbarat birimi olan JAFIC, ulusal ve uluslararası mücadelede mali suçlar birimi olarak kabul edilmektedir. Bu görevlerinin yanı sıra JAFIC, ticari işletmeler için ek denetim önlemlerini almakla yükümlü kuruluşur⁵⁰⁴.

Yeni Zelanda – NZ-FIU, polis komiseri adına mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve dağıtmak işlevlerini yerine getirmekle beraber soruşturma faaliyetlerini de yürüten polis modeli benimsemiş mali istihbarat birimidir. Kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesi ile mücadelede şüpheli işlem bildirimlerini AML/CTF Programı kapsamında almaktadır. Bu mali suçlarla beraber uyuşturucu ticareti, dolandırıcılık ve vergi suçlarını da risk değerlendirmesinde görmekte bu suçlarla da mücadele etmektedir. Finansal teknolojik hareketlerden NZ-FIU'da yararlanmakta, FCNP ile bilgi paylaşımı yapabilmektedir. Diğer ülke FIU örneklerinde yer alan kamu-özel ortaklığı bulunmaktadır. FCNP operasyonel kurulu mali suç eğilimlerinin belirlenmesi için çalışmalar yapmaktadır. Yine UNODC tarafından geliştirilen "goAML" yazılımı ile şüpheli işlemlerin, faaliyet raporlarının alınmasını ve analiz edilmesi sağlanmaktadır⁵⁰⁵.

Litvanya - FNNT, Vergi Polis Müdürlüğü tarafından yürütülen mali istihbarat birimi görevi daha sonra Mali Suçları Araştırma Teşkilatına dönüştürülerek yeniden yapılanması sonuçlandırılmıştır. FNNT, nihai amacı kamu mali sistemlerini korumak üzerinedir. Bunun içinde mali suçları önlemleri almak, suç eylemlerini ortaya çıkarmak ve bunların mahkeme öncesi soruşturulmasını ve önlenmesini gerçekleştirmek için çalışan polis modelini benimseyen birimdir. Bununla beraber, yolsuzlukla ve her türlü

⁵⁰³ Daha fazla bilgi için bkz: <https://poliisi.fi/en/money-laundering>, (20.07.2023).

⁵⁰⁴ Daha fazla bilgi için bkz: https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/index_e.htm, (20.07.2023).

⁵⁰⁵ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu>, (20.07.2023).

kaçakçılık suçlarının önlenmesi ve soruşturulması görevini üstlenmektedir. Kanunla yetkilendirilmiş olan FNNT, mali suçları önlemek, analiz yapmak ve soruşturma yürütmekle görevli mali istihbarat birimidir⁵⁰⁶.

Polis/Kolluk tipi mali istihbarat birimlerinden incelenmiş olan FIU Finlandiya, JAFIC ve NZ-FIU ulusal polis teşkilatları, FNNT ise polis teşkilatının bağlı olduğu içişleri bakanlığı bünyesinde kurulmuş birimlerdir. Her ne kadar kolluk olarak faaliyet gösterebilirler de operasyon yapma yetkileri sınırlı olan bu model FIU'ların savcılık izni olmadan tek başına operasyon düzenleme yetkisi bulunmamaktadır. Soruşturma yetkileri kanunla verilen bu kurumların mali suçlarla mücadelede mahkeme öncesi suçun soruşturulup kanıtlarıyla sunulması bakımından görev almaktadır. Bu tipte kurulan FIU'ların mali suçun önlenmesinden ziyade mali suçların ortaya çıkmasıyla soruşturulmasıyla ilgilenmektedir. Mali suçlarla mücadelede suçun tespiti ve cezalandırmanın önemli olmasının yanı sıra mali suçların ortaya çıkmasının da engellenmesi mücadele açısından gereklidir. Bu model FIU'ların kolluk kuvveti olması finansal kuruluşlar açısından çekincelere sebebiyet vermekte, karşılarında mali uzmanlık bilgisi zayıf personelle karşılaşma durumundan dolayı mali suçlarla ilgili bildirimlerde isteksiz kalmalarına sebep olmaktadır. Bununla beraber geniş soruşturma yetkilerine sahip bu birimler icra tedbirlerini almakta (mal varlığının dondurulması, el konulması vb.) idari FIU'lara göre daha hızlı davranış sergilemektedirler. Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan polis yetkisinde olan faaliyetleri yerine getirememektedir. Bu durum mali istihbarata ulaşmada MASAK için zaman kaybı yaşatmakta, gerekli tedbirlerin alınmasını geciktirmekte ve mali suçlarla mücadelede etkisizlik yaratmaktadır.

4.4.1.3. Adli/Savcılık Modeli Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma

Adli FIU modelini benimseyen ülke sayısı az olmakla beraber genellikle, hukuk sistemi içerisinde bir savcının idaresi altında kurulan bir model türüdür. Savcılığa bağlı olarak bağımsız adli sistemin içerisinde yer alması soruşturma organları üzerinde yetkiye sahip olması cezai durumların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Savcının yetkisi altında şüpheli mali faaliyetlerin başvuruları alınmakta soruşturma

⁵⁰⁶ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.fnnt.lt/en/>, (20.07.2023).

açılmasına yönelik ciddi kanıtlar bulunursa zaman kaybetmeden mali suçun soruşturulmasına başlanmaktadır. Yargı yetkileri, örneğin; paraya el koyma, hesapları dondurma, sorgulama, tutuklama ve arama yapma gibi araçlar güçlü emareler neticesinde geciktirilmeden devreye sokulmaktadır. Adli/Savcılık modelini benimseyen ülkelerin daha çok kıta hukuku geleneğine sahip olduğu ve bu modelin polis teşkilatı ile sıkı ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yargı içerisinde mali istihbarat birimlerinin oluşturulması siyasi müdahaleye olanak vermeyen bağımsız bir organ olmasını sağlamakta, bu durum mali sisteme güven vermektedir. Polis/Kolluk tipi FIU’larda olduğu gibi Adli/Savcılık modeli FIU’larda mali suçların engellenmesinden çok soruşturma odaklı çalışmaktadır. Bir diğer dezavantaj ise kolluk kuvvetlerinin mali uzmanlıktan yoksun olması finansal kuruluşlarla diyalog eksikliğine yol açabilmektedir.

Tablo 10: Adli/Savcılık Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması

FIU	CRF	CTIF-CFI	MOKAS
KRİTERLER			
Bağlı Bulunduğu Yapı	Lüksemburg Bölge Mahkemesi	Sulh Yargıcı	Cumhuriyet Başsavcılığı
Yasal Dayanak	Kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin Kanun (2004)	Mali Sistemin Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Kanun (1993)	Kara Para Aklama Faaliyetlerinin Önlenmesi ve Bastırılması Kanunu (1996)
Mali Suçlar	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Yolsuzluk Suçları	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Kitle İmha Silahlarının Finansmanı	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Uyuşturucu Ticareti
Görevi	ŞİB, Analiz, Önleme, Tespit, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Denetim, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Önleme, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma
FinTECH ve Kamu-Özel Ortaklığı	goINTEL, goAML	YOK	goINTEL, goAML
Operasyonel Nitelik	VAR	VAR	VAR

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Lüksemburg – CRF, savcı yardımcısının idaresinde kurulmuş, şüpheli işlem bildirimlerini alan, analiz eden yargı bağımsızlığı altında kurulmuş mali istihbarat

birimidir. Savcılığa bağlı görev yapan CRF, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi, vergi suçları ve yolsuzluk suçları gibi mali suçların önlenmesi ve işlenmesi sonucunda mali tedbirlerin uygulanmasında görev yapmaktadır. Mali suçlarla mücadelede gerek ulusal gerekse uluslararası paydaşları ile ortak çalışmalar ve bilgi alışverişi yapmaktadır. Operasyonel olarak görev yapan CRF, bunun yanı sıra UNODC tarafından ülke kullanımlarına sunulan "*goINTEL*" ve "*goAML*" gibi finansal teknolojik yazılımları mali suçla mücadelede kullanmaktadır⁵⁰⁷.

Belçika - CTIF-CFI, yönetimi bir sulh yargıç veya vekili tarafından olan gerekli mali uzman ve polislerden oluşan bir mali istihbarat birimidir. Kara para aklama ve terörün finansmanını önlemede birinci derece sorumlu olan CTIF-CFI, nükleer faaliyetlerin yayılmasının finansmanını önlemede de görev almaktadır. CTIF-CFI'nın adli sistemin içerisinde yer alması mali suç türlerinin ortaya çıkmasıyla beraber gereken mali tedbirlerin en kısa sürede alma avantajı sunmaktadır. Kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla tipolojik ve stratejik analizlere önem veren CTIF-CFI, elde ettiği bulular neticesinde bu iki ana mali suç türünü kullanarak uyuşturucu, insan kaçakçılığı ve uluslararası dolandırıcılık gibi suçlarında işlendiği ve bu unsurlarla da mücadele edilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. CTIF-CFI hem ulusal hem de uluslararası kuruluşlarla yakın ilişki içerisinde çalışmaktadır⁵⁰⁸.

Güney Kıbrıs – MOKAS, cumhuriyet başsavcılığına bağlı olarak görev yapan mali istihbarat birimidir. Adli sisteme bağlı olmasına rağmen bünyesinde diğer kurum temsilcilerini de barındıran MOKAS, kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesinde görev yapmaktadır. Yargı bünyesinde görev yapan MOKAS, mali suçları önleme ve bu suçlarla mücadele etmektedir. Kanun verdiği yetkiyle mali tedbirleri kısa sürede almakta ve gerekli gördüğünde varlıkların tespiti, dondurulması ve müsaderesine yönelik hükümleri uygulamaktadır. Mali suç şüphesi oluştuğunda vakit kaybetmeden soruşturma gerçekleştirmekte ve gerekli mali tedbirlerin uygulanmasını sağlamaktadır. Güncel finansal teknolojileri de bünyesinde barındıran MOKAS, UNODC tarafından geliştirilen "*goINTEL*" ve "*goAML*" yazılımlarını kullanarak mali suçlarla mücadelesini sürdürmektedir⁵⁰⁹.

⁵⁰⁷ Daha fazla bilgi için bkz: <https://justice.public.lu/fr/organisation-justice/crf.html>, (20.07.2023).

⁵⁰⁸ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.ctif-cfi.be/index.php/nl/belgisch-stelsel/cfi>, (20.07.2023).

⁵⁰⁹ Daha fazla bilgi için bkz: http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/index_en/index_en?Open

Adli/Savcılık modelini benimseyen FIU'lar genellikle bir savcı koordinesinde oluşturulmuş, adalet mekanizması içerisinde yer alan mali istihbarat birimleridir. Hukuki olarak üst donanıma sahip bu birimlerin personel açısından gerekli uzman ve mali suçlarla mücadele eden personeli bulunmaktadır. Savcılık modelindeki FIU'lar mali suçların işlenmesinden sonra ortaya çıkan maddi ve manevi zararların ortadan kaldırılmasında uzmanlaşmış birimlerdir. Kanunun vermiş olduğu geniş soruşturma yetkisi ve bilgiye ulaşmanın kolay olduğu bu tip FIU'larda polis/kolluk modeli FIU'lara benzerlik göstermektedir. Tek farklılıkları polis teşkilatı içerisinde değil adalet teşkilatı içerisinde kurulmalarıdır. Polis teşkilatının üst makamı olarak koordineli bir şekilde çalışmaya müsait mali istihbarat birimleridir. Adli/Savcılık modelinin polise emir ve görev verme yetkisinin olması polis FIU modelinden ayrıcalığını oluşturmaktadır. İdari FIU'ların soruşturma kabiliyetlerinin ve cezalandırma fonksiyonlarının olmaması bu araçların Adli/Savcılık FIU modelinde yer alması bir diğer avantajlı durumudur. Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan savcılık yetkisinde olan faaliyetleri yerine getirememektedir. Soruşturma aşamasının savcılık modelinde daha hızlı olduğu düşünüldüğünde mali istihbarata ulaştıktan sonra MASAK bu durumda savcılığa bildirmekte bu durumda zaman kaybı yaşatmakta, gerekli tedbirlerin alınmasını geciktirmekte ve mali suçlarla mücadelede etkinsizlik yaratmaktadır. Mali suçlarla mücadelede idari ve polis model FIU'lara göre Adli/Savcılık model FIU'ların daha etkin bir mekanizmaya sahip olduğu kanısına varılmaktadır.

4.4.1.4.Hibrit Model Ülke Örnekleri İle Karşılaştırma

Hibrit model FIU'lar, genellikle diğer üç tip FIU'nun en az ikisinin birleşmesiyle oluşan birimlerdir. Sayısı oldukça az olan bu mali istihbarat birimlerinin mali suçlarla mücadele ederken bünyesinde istihdam ettiği personellerin her tipten FIU'lardan oluştuğu görülmektedir. İdari anlamda araştırma ve analiz faaliyetlerini yürütmekte, kolluk anlamında ise operasyonel düzeyde mali suçlarla mücadele edildiği anlaşılmaktadır. Hibrit FIU'lar, hem engelleyici hem de soruşturmacı özellik taşımaktadır. Ülke örnekleri incelendiğinde Polis, Gümrük ve Savcılık idarelerinin organizasyon içerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Hibrit Model Ülke Örnekleri Karşılaştırması

FIU	FIU-NL	JFIU	FIS
KRİTERLER			
Bağlı Bulunduğu Yapı	İdari olarak Hollanda Polisi'ne ve politika açısından ise Güvenlik ve Adalet Bakanlığı	Hong Kong Polis Gücü, Hong Kong Gümrük ve Tüketim Departmanı	Polis ve Gümrük Departmanı
Yasal Dayanak	Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı (Önleme) Yasası (2006)	Uyuşturucu Kaçakçılığı (Kazançların Geri Alınması) Yönetmeliği (1989)	Kara Para Aklama Faaliyetlerinin Önlenmesi ve Bastırılması Kanunu (1996)
Mali Suçlar	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı,	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Uyuşturucu Ticareti	Kara Para Aklama, Terörün Finansmanı, Kitle İmha Silahlarının Finansmanı, Vergi, Yolsuzluk Suçları
Görevi	ŞİB, Analiz, Önleme, Tespit, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma	ŞİB, Analiz, Denetim, Mali İstihbarat, Eğitim, Bildirim, Soruşturma,	ŞİB, Analiz, Önleme, Mali İstihbarat, Bildirim, Soruşturma
FinTECH ve Kamu-Özel Ortaklığı	Fintell Alliance	STREAMS FDAP	THEMIS
Operasyonel Nitelik	VAR	VAR	VAR

Kaynak: Tezde kullanılan kaynaklardan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Hollanda – FIU-NL, polis ve adli modelin uygulanması ile oluşturulmuş hibrit türde mali istihbarat birimidir. İdari manada Hollanda Polisi'ne politika açısından ise Güvenlik ve Adalet Bakanlığı ortaklığında faaliyet gösteren özerk bir birimdir. Başta kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesi olmak üzere diğer mali suçlarla mücadelede sorumlu organdır. İdari olarak şüpheli işlem raporlarını alan FIU-NL, bu raporların analizi sonrası şüpheli davranışları savcılık aracılığıyla soruşturulmasını zaman kaybetmeden sağlayan kuruluştur. Finansal teknolojiden de yararlanan FIU-NL, "*Fintell Alliance*" ile kamu-özel ortaklığı kurarak ülke düzeyinde mali suçlarla mücadele etmektedir⁵¹⁰.

⁵¹⁰ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.fiu-nederland.nl/>, (20.07.2023).

Hong Kong – JFIU, Polis ve Gümrük departmanı personelinden oluşan Polis Müfettişi tarafından yönetilen hibrit modeli benimseyen mali istihbarat birimidir. Gümrük birimi, başta kara para aklama, uyuşturucu, gümrük ve insan kaçakçılığı gibi terörün finansmanına da yardımcı olan mali suç türlerine karşı kolluk görevi görmektedir. Bunun yanı sıra Hong Kong bünyesinde diğer mali suçlarla mücadele eden kuruluşlar da bulunmaktadır. Bu kuruluşların 2021 tarihinden itibaren FIIB çatısı altında mali suç türlerinden kara para aklama, terörün finansmanı ve yolsuzluk soruşturmalarını yürütmekte ve mali suç gelirlerini araştırmak, el koymak, dondurmak ve müsadere etmekle görev yapmaktadırlar. FIIB kapsamında çalışmalarına devam etmekte olan JFIU, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve bu bilgileri polis ve gümrük departmanı ile paylaşmaya devam etmektedir. Finansal teknolojiden yararlanan JFIU, "STREAMS" (ŞİB'lerin e-bildirimini veya dağıtımını kolaylaştıran web tabanlı platform) kullanmakta ve mali verilerin analitik olarak bir platformda toplanması için "FDAP" geliştirmektedir⁵¹¹.

Bailiwick of Guernsey- FIS, Hong Kong örneğinde olduğu gibi Polis ve Gümrük departmanından üst düzey iki yönetici tarafından yönetilen hibrit modeli benimsemiş mali istihbarat birimidir. FIS yöneticisi, Polis ve Gümrük biriminden bağımsız bir şekilde kurumu yönetmektedir. FIS, operasyonel bağımsızlık ve özerklik ile temel fonksiyonlarını sürdürmektedir. Özellikle, kara para aklama, terörün finansmanının önlenmesi, uyuşturucu kaçakçılığı ve mali suçlarla mücadeleye odaklanmış faaliyetlerde bulunmaktadır. Birleşik Krallık ile iş birliği içerisinde çalışmakta ayrıca uluslararası yolsuzlukla mücadelede sekretarya görevi üstlenmektedir. Operasyonel ve stratejik analizlerden yararlanarak mali suçlarla ilgili tipolojiler oluşturmakta ve güvenlik açıklarını belirleyerek önlemler almaya çalışmaktadır. Ayrıca finansal teknolojiden yararlanan FIS, "THEMIS" adlı çevrimiçi portal ile şüpheli işlem bildirimlerini almaktadır⁵¹².

Hibrit modele sahip FIU'lar, birden fazla kurumu içinde barındıran en az iki FIU'nun özelliklerini taşıyan mali istihbarat birimleridir. Çalışmada incelenen üç ülke FIU'larında polis, gümrük ve adalet birimlerinden en az ikisinin bir araya gelmesiyle oluşmuş mali istihbarat birimleridir. Hibrit FIU'lar ŞİB alma, analiz yapma, denetim,

⁵¹¹ Daha fazla bilgi için bkz: <https://www.jfiu.gov.hk/en/>, (20.07.2023).

⁵¹² Daha fazla bilgi için bkz: <https://guernseyfiu.gov.gg/>, (20.07.2023).

bildirim, mali istihbarat toplama, soruşturma ve yaptırım araçlarına sahip olması mali suçlarla mücadelede etkinlik ve hız sağlamaktadır. Mali suçların hem önlenmesi hem de işlenmesi durumunda soruşturulmasının uzmanlık çerçevesinde hızlı bir şekilde yapılması bu alanda mücadelenin etkinliğini arttırmaktır. Mali suçlarla mücadelede İdari model FIU'lar bir başvuru yeri gibi hareket etmekte ve sadece analiz yapmakta, Polis ve Savcılık model FIU'lar ise soruşturma kısmına yoğunlaşmaktadır. Hibrit FIU'ların bu iki modelin yapmış olduğu işlemleri tek başına yaptığı, incelenen FIU-NL, JFIU ve FIS ülke istihbarat birimlerinde görülmektedir. Geleneksel yaklaşımın idari tip yapılanma modeli olduğu düşünüldüğünde hibrit FIU modelinin en son model olması ve köklü değişim için yasal ve kurumsal değişimlerin uzun zaman alması bu model FIU'lara geçişi zorlaştırmaktadır.

Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan sınırlı yetkilere sahiptir. Hibrit FIU'ların birden fazla yetkilerinin olduğu düşünüldüğünde mali suçlarla mücadelede bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgi hakkında operasyon yetkisi ve soruşturma gibi araçlara sahip olduğu için daha etkin işleyen bir FIU görüntüsü vermektedir. Mali suçlarla mücadelede idari, polis, savcılık model FIU'lara göre hibrit FIU'ların etkinliğinin daha çok faydalı olacağını, geleceğin dünyasında bu mali istihbarat modelinin ülkeler için mali suçlarla mücadelede daha etkin bir model olacağı kanaatine varılmaktadır.

4.4.2. Türkiye İçin Model Önerisi

Genel olarak ülkeler yukarıda sayılan dört modelden birini esas alarak mali istihbarat birimlerini kurmuşlardır. Bu nedenle ülkeler tercih ettikleri model çerçevesinde yapılanmalarını oluşturmakta ve faaliyete geçmektedir. Bununla birlikte dört tip örgütlenme modeline sahip olan FIU'lar aynı model esasında örgütlenseler dahi aralarında bazı uygulama farklılıkları gösterebilmektedir. Çünkü bu durum ülkenin yapısı, rejimi ve yönetim sistemiyle doğrudan alakalıdır. O yüzden söz konusu modeller her ülke için tamamen standart bir ölçü olmamakta belli çerçeveler şeklinde dört ayrı model şeklinde ifade edilmektedir.

İdari model; finans sektöründen bilgi alan, işleyen ve ifşaları kovuşturmak için adli veya kolluk kuvvetlerine ileten merkezi ve bağımsız bir idari makamdır. Finans ve kolluk toplulukları arasında bir tampon işlevi görmekte ve şüpheli işlem faaliyetleri raporları neticesinde idari cezalar kesebilen kuruluşlardır. ABD-FinCEN, Almanya-ZOLL, Avusturya-AUSTRAC, Birleşik Arap Emirlikleri-BAE-FIU ve Türkiye-

MASAK bu modelde örgütlenen mali istihbarat birimleridir. İncelen ülke FIU'ları idari tipte olmasına rağmen bağlı oldukları idari yapı arasında farklılıklar bulunmaktadır. FinCEN Hazine Bakanlığı, ZOLL Federal Maliye Bakanlığı, MASAK Hazine ve Maliye Bakanlığı, AUSTRAC Adalet Bakanlığı'na ve BAE FIU ise Merkez Bankası bünyesinde bağımsız olarak örgütlenmiş mali istihbarat birimleridir. Bunun yanında personel sayısı ve yapı farklılıkları bulunmakta, faaliyet alanlarına giren mali suç türleri farklılık göstermektedir.

Polis/kolluk model; kara para aklamayı soruşturmak için eş zamanlı veya bazen rekabet eden yargı yetkisine sahip çok sayıda kanun uygulayıcı veya yargı makamının çabalarını destekleyerek, hali hazırda mevcut kanun uygulama sistemlerinin yanı sıra kara paranın aklanmasının önlenmesi tedbirlerini uygulayan birimlerdir. Finlandiya-FIU-FIN, Japonya-JAFIC, Yeni Zelanda-NZ-FIU ve Litvanya-FNTT çalışmada incelenen polis modelde FIU örnekleridir. Adli/savcılık model; bir ülkenin finans sektöründen şüpheli mali faaliyete ilişkin ifşaların alındığı, örneğin fonlara, paraya el konulması, hesapların dondurulması gibi adli yetkilerin devreye girebileceği şekilde, hükümetin yargı organı içinde kurulan, sorgulama, kişileri gözaltına alma, arama yapma vb. araçları kullanabilen FIU'lardır. Lüksemburg-CRF, Belçika-CTIF-CFI ve Güney Kıbrıs-MOKAS bu modelde faaliyet gösteren mali istihbarat birimleridir. Hibrit birim, bir ifşa aracı ve hem adli makamlara hem de kolluk kuvvetleri yetkisi bulunabilen, FIU modellerinden en az ikisinin öğelerinin birleştiği kuruluşlardır. Hollanda-FIU-NL, Hong Kong-JFIU ve Bailiwick of Guernsey-FIS hibrit modeli benimseyen mali istihbarat birimleridir.

Bir mali istihbarat birimi modeli ortaya koymak için öncelikle belli konular önem arz etmektedir. İlk olarak bir FIU'da olması gereken en önemli özellik bağımsızlıktır. Bağımsız bir şekilde örgütlenmeyen FIU'nun mali suçlarla etkin bir şekilde mücadele edebilmesi mümkün gözükmemektedir. Çünkü FIU'nun, her türlü siyasi ve bürokratik baskıdan uzak olması gerekmektedir. Bağımsızlık, FIU'nun işleyişi bakımından siyasi kayırmacılığı ve baskıyı azaltabileceği gibi, mali kurum ve kuruluşlarla da olan ilişkilerini de pozitif yönde etkilemesi beklenmektedir. FIU'nun bağımsız olması asla hesap vermeyeceği manasına gelmemektedir. Oluşturulacak FIU'nun idari, mali ve yargısal manada denetime tabi olması, bir nevi hesap verilebilirlik ilkesine sıkı sıkıya bağlı olması gerekmektedir. İkincisi ise bir FIU modeli ortaya koyarken ülkenin bürokratik yapısı ve

yönetim şekli modeli oluşturmada etkin rol almaktadır⁵¹³. Burada bazı sorulara cevap verilmelidir:

- FIU modeli olarak hangisi seçilmelidir?
- FIU hangi kuruma karşı sorumlu olmalıdır?
- FIU'nun örgüt yapısı ve personel nitelikleri nasıl olmalıdır?
- FIU için personel ataması hangi düzenleme ile kim tarafından yapılmalıdır?
- FIU'nun görev ve yetkileri nelerden oluşmalıdır?

Yukarıda yer alan sorular aslında FIU modeli oluşturulurken cevap aranmakta ve genellikle de kurulması en kolay model olan idari tipte yapılanma ile sonuçlanmaktadır. Değişen ve gelişen dünyada mali suçlarda etkilenmiş, suçların işleniş biçimi ve bunlarla mücadelede yenilikleri zorunlu kılmıştır. Yaygın olarak tercih edilen idari model FIU'nun günümüzde mali suçlarla etkin mücadele etme yeteneği sorgulanmaktadır. Bu açıklamalar ışığında çalışmanın bu son bölümünde Türkiye'de hali hazırda idari modelde örgütlenen ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren MASAK "*Yeniden yapılandırılıysaydı nasıl olurdu?*" sorusuna cevap vermektedir.

Türkiye'de 2017 yılında yapılan Referandumla kabul edilen ve 9 Temmuz 2018 tarihi itibari ile uygulanmaya başlanan "*Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde*", yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı'nca, anayasaya ve yasalara uygun biçimde kullanılmakta ve yerine getirilmektedir. Bu tarih itibariyle yürütmede sistem içerikli değişiklikler yaşanmış ve "*1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*" ile görev ve sorumluluklar belirlenmiştir. Bu kararnamenin 231. maddesi ile MASAK'ın görev ve yetkileri de belirtilmiştir⁵¹⁴.

Ülke FIU'ları modeller şeklinde sınıflandırılıp incelendiğinde günümüz şartlarında en iyi modelin "*Hibrit Model*" olduğu ilgili bölümde yer almaktadır. Türkiye için en uygun mali istihbarat modelinin idari ve adli/savcılık modelinin birleştirilmesi ile elde edilecek hibrit FIU modeli olduğu düşünülmektedir. Türkiye için sistemin hibrit

⁵¹³ Sefa Maraşlı, *Karapara Aklamayla Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), 2009, s.97. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=ceQc4dQuyzGoJvFX5S1gGw&no=i8zToef8gtYvM36rEKcVbg>, (25.01.2023).

⁵¹⁴ Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Sayı: 1, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/19.5.1.pdf>, (25.01.2023).

model şeklinde olması mali suçlarla mücadelede pozitif ivme sağlayacaktır. Hali hazırda idari tipte örgütlenmiş olan MASAK ceza mahkemelerinde görevli Adalet Bakanlığı'nın denetiminde atanacak bir başsavcı başkanlığında yeniden teşkilatlandırılması ile başlanmalıdır. Politika açısından Adalet Bakanlığı'na bağlı idari anlamda Hazine ve Maliye Bakanlığı koordinesinde oluşturulacak "*Yeni MASAK*" hem idari hem de savcılık FIU model özelliklerini taşıyacak bir işlev kazanacaktır. Bu yeni modelin, yürütme ile bağlantısının yerine adli veya savcılık makamları arasında bağlantısının olması FIU'yu siyasi müdahaleden koruyacak ve bağımsız olmasını sağlayacaktır.

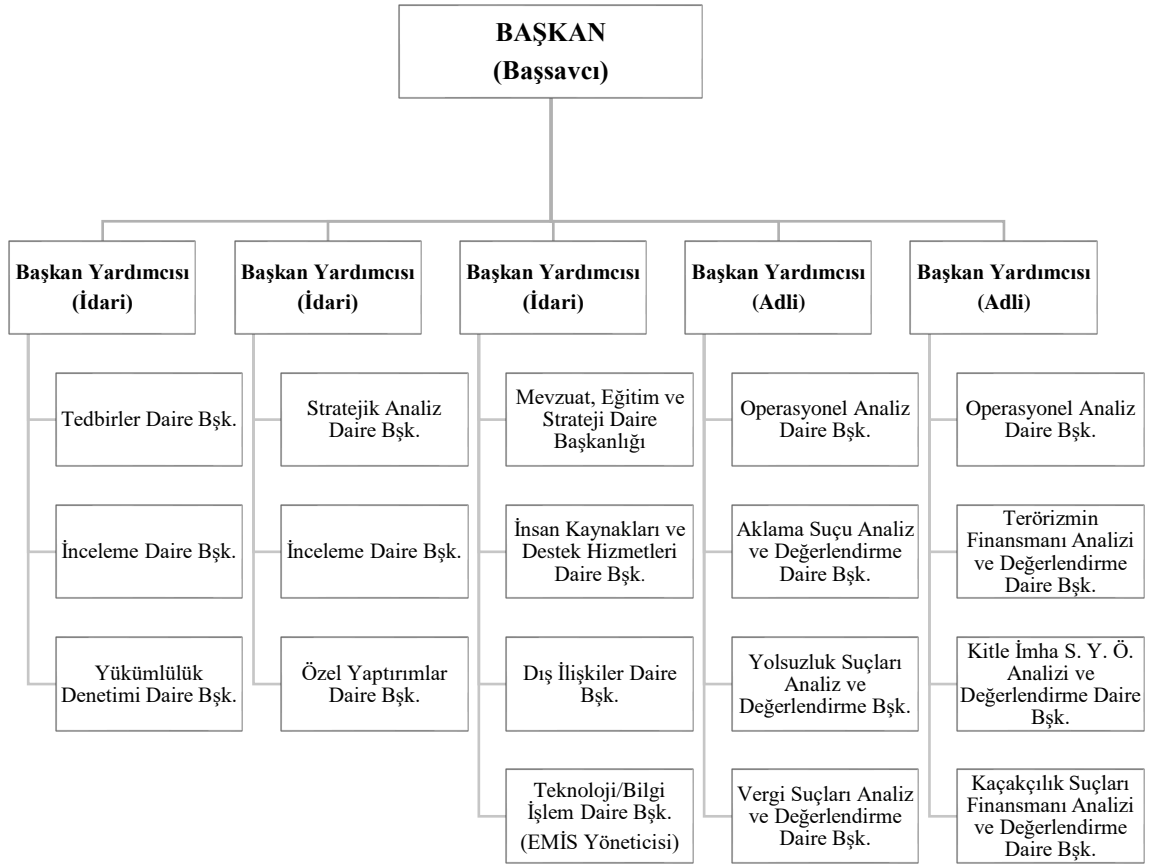
Mali istihbarat, analiz, denetim, idari yaptırım ve soruşturma fonksiyonları bulunan MASAK, bu oluşturulacak yeni model sayesinde bunlara ilave olarak operasyon ve kovuşturma yetkilerine de sahip olacaktır. İdari olan bütün işlemlerin idari örgütlenme altında yapılması gerekmektedir. Savcılık birimi ceza soruşturma süreci oluşursa devreye girmeli böylece idari ve adli yetkilere müdahale edilmemesi sağlanmalıdır. Bu modelin uygulanması tek çatı altında idari ve adli görevlerin yürütüldüğü, zaman kaybetmeden elde edilen mali istihbaratın yapılan değerlendirme neticesinde kurum bünyesinde bulunan savcıya intikal ettirilmesi sonucunda mali suçlarla mücadelede hız kazanmasını sağlayacaktır. Çünkü ülkemizde savcılık makamı adli durumlarda polis/kolluk biriminin amiri konumunda yer almakta adli durumlar için emir ve görev verme yetkisi bulunmaktadır. Mali suçlarla mücadelede gerekli olduğunda kolluk kuvvetlerine operasyon yapma emri verebilmektedir. Delil toplamak ve mali suç gelirlerine el konulması gibi işlevleri polis aracılığıyla yerine getirebilecektir. Hali hazırda Emniyet Genel Müdürlüğü yapısı içerisinde bulunan "*Mali Suçlarla Mücadele Müdürlüğü*"nün, "*Yeni MASAK*" Başkanı olacak başsavcı emrine verilmesi de düşünülebilir.

Yargı makamlarına duyulan güven esasına dayalı bu yeni modelinin, polis modelinin sağladığı bilgiye erişim ve analiz olanaklarının hem şüpheli işlem bildirimlerini alma hem de yargı makamlarının sunduğu suçların kovuşturulmasında hareket hızının birleştirilmesiyle sağlanacaktır. Bu hız sayesinde yargının yetkilerinin örneğin paraya el koyma, hesapları dondurma, sorgulama, tutuklama, arama yapma gibi araçlarının derhal devreye girmesini sağlamış olacaktır. Burada soruşturma ve kovuşturma arasında bilgilerin filtreden geçirilmesi kurumsal bağımsızlığın olmasıyla gerçekleştirilebilecektir. Yeni model oluştururken doğal olarak gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve mevzuatta yerini alması gerekmektedir. Oluşturulacak

FIU'nun yapısı, fonksiyonları, denetimi ve personel temini ile ilgili çerçevenin açıkça belirtilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Her değişimin elbette belirli bir zaman ve süreç çerçevesinde şekillendiği bir gerçektir. Ancak burada önemli olan mali suçlarla mücadelede ülke için faydası optimum ve mevcut sisteme uygun olan modelin oluşturulmasıdır. Hibrit model esaslı "*Yeni MASAK*" hem idari hem de yargısal olarak tek bir yapıda işlevsel olarak mali suçlarla mücadele edebilecektir. Yargı öncesi gerekli idari işlevleri yerine getirecek olan kurum, idari ceza kesilmesini sebebiyet verecek durumlarda bu yetkilerini kullanacaktır. Kurumda yer alan savcılar mali suçların soruşturma evresinde adli cezaların ortaya çıkmasında devreye girecektir. Böylelikle idari ve adli yaptırımların uygulanmasında görev gaspı yaşanmayacaktır.

Mevcut MASAK, mali suçlar alanında iki temel unsura odaklanmış olup bunlar aklama ve terörün finansmanı suçudur. Ülke örnekleri incelendiğinde mali suçlar kapsamında kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi, vergi, kaçakçılık ve yolsuzluk suçlarının da FIU'lar tarafından izlendiği ve bu suçlarla da mücadele edildiği anlaşılmaktadır. "*Yeni MASAK*" içinde mali suçların kapsamı arttırılarak vergi, kaçakçılık ve yolsuzluk suçlarının da mücadelesinin sağlanması gerekmektedir. Bunun için gerekli yasal alt yapının ve personel istihdamının da gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Her bir mali suç unsuru için yeni bir departman kurulması ve buradaki personelin ilgili departmanın alanında uzmanlaşması mali suçlarla mücadelede etkinlik kazandıracaktır. Bu sebeple tasarlanan organizsyon şeması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11: Yeni MASAK Organizasyon Şeması

Kaynak: MASAK, *Faaliyet Raporu*, (2022), s.7, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/04/2022-Faaliyet-Raporu.pdf>, (20.07.2023) yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Organizasyon şeması oluşturulurken mevcut MASAK sisteminde yer alan organizasyon yapısı baz alınarak yeni bir model sunulacaktır. Mevcut sistem idari türde yapılmış olup başkan olarak başsavcı ve iki adet adli başkan yardımcısı bulunmamaktadır. Şu an kullanılan organizasyon yapısında "*Tedbirler Daire Başkanlığı, İnceleme Daire Başkanlığı, Yükümlülük Denetimi Daire Başkanlığı, Stratejik Analiz Daire Başkanlığı, Özel Yaptırımlar Daire Başkanlığı, Mevzuat, Eğitim ve Strateji Daire Başkanlığı, İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Daire*

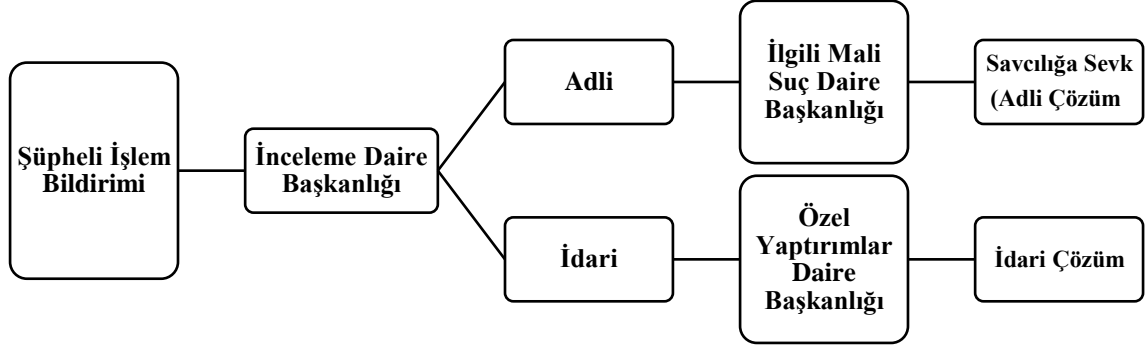
Başkanlığı" bulunmaktadır⁵¹⁵. "*Yeni MASAK*" bünyesinde ise bu organizasyon yapısı geliştirilerek tüm mali suçları kapsayacak bir şekilde hibrit modelde yeniden oluşturulacaktır.

"*Yeni MASAK*" için oluşturulan organizasyon yapısında mali suç türlerinin hepsini kapsayacak bir model düşünülmektedir. Hibrit şekilde oluşturulacak bu model; başsavcı koordinesinde kurulacak olup, idari ve adli işlemlerde ayrılacaktır. Bunun sebebi ise idari işlemlerle adli işlemler arasında ayırım olmasının istenilmesi ve fonksiyon gaspına yol açmamaktır. İdari olarak, üç başkan yardımcılığı kurulacak olup bu başkan yardımcılıkları idari işlemlerden sorumlu olacaktır. Mali suçlarla mücadele her ne kadar önemliyse bu suçları önleme, tedbirler almak da o kadar mühim bir konudur. Bunun için "*Tedbirler Daire Başkanlığı*", bu alana yönelik çalışmaları yapacak olup mali suçların oluşmaması için faaliyette bulunacaktır. "*İnceleme Daire Başkanlığı*" ise "*Yeni MASAK*" tarafından alınan şüpheli işlem ve faaliyet bildirimlerinin ilk inceleme noktasını oluşturacaktır. Burada mali suçlarla ilgili ilk değerlendirmeler oluşturulacak idari işlemlerin tesis edilmesi sağlanacaktır. Eğer adli durumlar ortaya çıkarsa "*Yeni MASAK*" içerisinde oluşturulacak adli başkan yardımcılığı bünyesinde hangi mali suç türüne giriyorsa ilgili suç daire başkanlığına sevk edilecek ve soruşturma aşaması başlatılacaktır. İnceleme aşamasının yoğun olarak başvurulacak birim olması sebebiyle bu daire başkanlığından ilk etapta iki tane kurulması düşünülmektedir. Suçla mücadelede ihtiyaç olması halinde bu birimden bir tane kurulması da alternatifler arasında yer almaktadır. "*Yükümlülük Daire Başkanlığı*" ise mali suç yükümlülükleri ile ilgili alanda çalışmalar yürütecek olup gerekli denetimleri sağlayacaktır. "*Stratejik Analiz Daire Başkanlığı*" ilk etapta "*İnceleme Daire Başkanlığı*" tarafından yapılacak olan inceleme ve ardından oluşturacağı raporlar neticesinde stratejik analizin gerektirdiği değerlendirmeleri yapmakla görevli olacaktır. "*Stratejik Analiz Daire Başkanlığı*" mali suçlarla mücadelede oluşturulacak strateji ve tipolojiler açısından önemli bir görev üstlenecektir. "*Özel Yaptırımlar Daire Başkanlığı*" ise idari aşamada yapılan ilk inceleme neticesinde özel durumların oluşması aşamasında alınacak yaptırımların uygulanmasından sorumlu birim

⁵¹⁵ MASAK, *Faaliyet Raporu*, (2022), s.7, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/04/2022-Faaliyet-Raporu.pdf>, (20.07.2023).

olarak çalışacaktır. "Yeni MASAK" için düşünülen idari ve adli fonksiyonlar aşağıdaki şekil 12'de yer almaktadır.

Şekil 12: Yeni MASAK Fonksiyon Şeması

Kaynak: Tarafımızca oluşturulmuştur.

Kurumun suçları önleyici ve mücadeleci faaliyetleri dışında işleyişi ve gelişimi içinde var olan daire başkanlıkları güncellenerek organizasyon yapısında yer alacaktır. "Mevzuat, Eğitim ve Strateji Daire Başkanlığı" mevzuat çalışmalarını takip ederek uygulanması, kurumun eğitim fonksiyonunu yerine getirerek bu faaliyetlerin yürütülmesi ve kurum bütçesinin oluşturulması ve takibinden sorumlu olarak görev alacaktır. "İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı" kuruma sağlanacak personel temininin ve işlemlerinin takibinden sorumlu olarak faaliyet gösterecektir. "Dış İlişkiler Daire Başkanlığı" ise dış temsilciliklerde MASAK'ın temsil edilmesi ve yurt dışı koordinasyonunu sağlaması açısından önemli bir pozisyonda yer alacaktır. Uluslararası platformlarda kurumun temsili, ikili ilişkilerin ve karşılıklı bilgi taleplerinin yerine getirilmesi fonksiyonunu üstlenecektir. "Yeni MASAK" için düşünülen "Teknoloji/Bilgi İşlem Daire Başkanlığı" finansal teknolojiden sorumlu olacak birim olması düşünülmektedir. Hali hazırda kullanılan "EMİS" programının tüm mali suç unsurlarını içermesi ve bu suçlarla mücadelede etkin bir şekilde kullanılması amaçlanmaktadır. Bu

daire başkanlığı, UNODC⁵¹⁶ tarafından geliştirilen "goINTEL" yazılımı mali suçlarla mücadele eden yetkililer arasında işbirliğini kolaylaştıran ve "goAML" yazılımı ile şüpheli işlemlerin, faaliyet raporlarının alınmasını ve analiz edilmesini sağlayan finansal teknolojilerin kullanılmasını sağlayacaktır.

Hibrit şekilde kurulacak bu FIU modelinde; başsavcı tarafından adli işlerden sorumlu başsavcı yardımcısı statüsünde olan iki başkan yardımcısı atanacaktır. "Yeni MASAK" için düşünülen bu organizsyon yapısında eski sistemde yer almayan "Operasyonel Analiz Daire Başkanlığı" kurulacak böylece yeni oluşuma operasyonel özellik kazandırılacaktır. Ayrıca mali suçların adli boyuttaki soruşturmalarının yapılmasını sağlamak bir başka amacı gerçekleştirecektir. Sonuç olarak suçların hukuki donanımına sahip personel ile soruşturulması sağlanarak mücadelenin yaptırım boyutuna etkinlik kazandırılması düşünülmektedir. Bu başkan yardımcıları mali suç unsurlarının kategorize edilmiş daire başkanlıkları halinde alt birimlerde görev yapacak ve her daire başkanında savcılardan oluşacaktır. Her bir mali suç unsuru için daire başkanlığı kurulacak, kendi suç alanlarında uzmanlaşması sağlanacak ve her bir mali suç unsuru için uzmanlaşmaya gidilecektir. İlk etapta "Yeni MASAK" tarafından alınan şüpheli işlem ve faaliyet bildirimleri idari şekilde incelenecektir. Adli vakanın bulunması durumunda hangi mali suç türünde işlem yapılacaksa o daire başkanlığa yönlendirilecektir. Böylece soruşturma aşamasına gelmiş veya ciddi mali suç tehditleri olan ve hapis cezasını gerektirecek durumlarda gerekli daire başkanlığı tarafından adli olarak soruşturma yapılacaktır.

"Yeni MASAK" için kurulması düşünülen yeni daire başkanlıklarının mali suçlarla mücadelede uzmanlık, etkinlik ve işlevsellik gerekçeleri ile kurulması düşünülmüştür. Bu birimler sadece kendi mali suç alanlarında işlem tesis ederek zamandan tasarruf ve etkinlik sağlayacaklardır. Bu durum elbette ki mali suçlarla mücadelede ülke menfaatine katkı sunacaktır. Mali suçlar doğası gereği sınıraşan özellikte olduğundan "*parayı takip et*" düşüncesi ile mali suç unsurunun bağlı olduğu ilgili daire başkanlığı hibrit modelin avantajlarından yararlanarak daha kısa sürede mücadele örneği göstererek başarı elde edecektir. Gerek adli vakalarda soruşturma ve kovuşturma sürelerinin uzun olması gerekse bu süre zarfında mali suç işleyen failin/faillerin ülke dışına çıkmasının

⁵¹⁶ Daha fazla bilgi için bkz: <https://unite.un.org/goportfolio/>, (20.07.2023).

engellenmesi bu model ile sağlanabilecektir. Bu model için düşünölen birimlerin hem mali suçların önlenmesinde hem de suçun işlenmesi sonrasında en kısa sürede netice alınması amaçlanmaktadır. Böylece hem kamu düzenin bozulması önlenecek hem de ölkö ekonomisine katkı sağlanması beklenmektedir.

Mevcut Türk Hukuk Sisteminde mali suçlara yönelik gerçek ve tüzel kişilere uygulanacak cezaların caydırıcı özellik taşıması için yeniden revize edilmesi gerekmektedir. Özellikle mali suçlarda suçlunun rasyonel davranan kişi olarak, suçu işleyerek kazanacağı faydayla bunun karşılığı olarak yüklenmiş olduğu riski karşılayacağı beklentisi bulunmaktadır. Bu durum, mali suçlarla mücadelede tespit ve yakalanma riskini artıran önlemlerin suçların işlenmesinde caydırıcı etkide bulunması beklenmektedir. Birçok mali suç türünde tüzel kişilerin kullanılması söz konusudur. Bu sebeple tüzel kişilerin sorumluluğu konusunda idari ya da para cezalarının öngörülebilir, ölçölü ve etkin olması önem arz etmektedir. Türkiye’de tüzel kişilere yönelik öngörölmüş ve uygulanan cezalar sınırlı düzeyde yer almaktadır. Öngörölen güvenlik tedbiri şeklinde yer alan uygulamalar ise ölçölü ve etkin olmaktan uzak bir durum sergilemektedir. Bunun yanı sıra bu tür mali suçların göröldüğü mahkemeler ceza mahkemeleri olmakta ve ne yazık ki bu tür davaların sık olmaması davaya bakan hâkiminde suçun vasfına yönelik yorum farklılıklarını ortaya çıkarmaktadır. Örneğin senelerce adam yaralama, öldürme ve benzeri davalara bakan hâkimin mali suçlarla alakalı bir davaya bakması rasyonel bir uygulama olarak görölmemektedir. Mali suçlar için öngörölen cezanın optimum ağırlık taşımasının yanı sıra yargı sisteminin de hızlı ve etkin olarak işlenmesi önem arz etmektedir⁵¹⁷. Bu sebeple bu tür davalar için mali suçlar ihtisas mahkemelerinin de oluşturulması gerekmektedir.

"Yeni MASAK" tarafından adli boyutta yürütölen bu soruşturmaların yargılanma yerleri mali suçlar ile alakalı bağımsız ihtisas mahkemeleri olacaktır. Soruşturma neticesinde "Yeni MASAK" tarafından elde edilecek bulgular mahkemeye sevk edilecek ve mali suçlarla mücadelenin yargısal bölümü başlamış olacaktır. Tamamen uzmanlaşmaya dayalı bu "Yeni MASAK" modeli, mali suçlarla mücadelede eğitime, önleme, denetleme, soruşturma, analiz ve yargının caydırıcılığı görevi üstlenecektir. Bunun için "Yeni MASAK" tarafından oluşturulacak personel yapısının da alanında uzman

⁵¹⁷ Hasan Aykın, Mali Suç ve Mali Suçla Mücadele, a.g.e.

ve eğitimli kişilerden meydana gelmesi gerekmektedir. Mali suçlar alanında başta hukuk, maliye, kamu yönetimi, iktisat, işletme, bilgisayar ve yazılım alanında eğitim almış gerekli donanımlara sahip bireylerin istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Bu durumda uzmanlaşmanın bir gereği olarak Pino Arlacchi⁵¹⁸, mali suçlarla mücadele etmek için lisansüstü eğitim programlarının oluşturulmasını önermektedir. Mali suçlarla mücadelede oluşturulacak bu yeni model için finansal teknolojiden en üst seviyede yararlanmak önem taşımaktadır. Mali suçlarla mücadelede teknolojik açıdan uygulamacı birimlerin oluşturulması ve bu alanda öncü FIU'ların takip edilmesi gerekmektedir. Şu an itibariyle kullanılan EMİS programının yeni modele entegre edilerek daha işlevsel hale getirilmesi mücadeleye pozitif katkı ve zaman sağlayacaktır.

Günümüz koşullarında, mali suçların kazanmış olduğu uluslararası özellik sebebiyle, global işbirliği önem kazanmaktadır. Buna yönelik ise hali hazırda MASAK bünyesinde yer alan dış temsilcilik sayısının artırılması ve daha çok ülke FIU'sunu kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Özellikle vergi cenneti olarak ve kara para aklamak için kullanılan ada ülkelerinde (Off Shore) temsilcilikler kurulması mücadeleye etkinlik kazandıracaktır. Bununla beraber FATF, EGMONT ve diğer uluslararası kuruluşların faaliyetleri takip edilmelidir. Gerekli yeniliklerin ülkemiz biriminde zaman kaybetmeden uygulanması yani sistemin geriden takip edilmemesi mücadele açısından önemlidir.

⁵¹⁸ Pino Arlacchi, "The need for a global attack on money-laundering", *Attacking the Profit of Crime: Drugs, Money and Laundering*, Vienna, United Nations, (1998), s.7.

SONUÇ

Mali suçlar, kökeni çok eskilere dayanan bir suç kategorisidir. Bu suç kategorisi içinde yer alan kara para aklama suçunun ilk kez 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bununla beraber mali suç kümesini oluşturan terörün finansmanı, kaçakçılık, yolsuzluk ve vergi suçları nisbetten daha sonra ortaya çıkmışlardır. Mali suçların meydana getirdiği birtakım ekonomik, güvenlik, sosyal ve siyasal etkiler bulunmaktadır. Mali suçlar, sınıraşan suçlar niteliğinde olduğu için bunlara karşı hem ulusal hem de küresel düzeyde mücadele gerekmektedir.

Yasa dışı şekilde faaliyet gösteren kişi ve kurumların ekonomik ilişkiler sonucu elde ettikleri kazançlar mali suçlar kapsamına girmektedir. Mali suç türleri içerisinde değerlendirilen bu tür hukuk dışı kazançlara yönelik olarak mücadelede tipolojilerin oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçla, suçun kapsamı net bir çerçevede belirtilmeli, suça elverişli platform meydana getiren etkenlerin, sık şekilde işlenen mali suç türlerinin, risk endekslerinin ve kullanılan metotlarla suç işleyenlerin profillerinin belirlenmesi mücadelede önem taşımaktadır.

Mali suçların sınıraşan özelliği nedeniyle bu suçla mücadelede uluslararası işbirliği zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle mali suçlarla global düzeyde uluslararası kuruluşlar ve yasal regülasyonlar aracılığıyla mücadele edilebilmektedir. Başta FATF ve Egmont Grup olmak üzere AB, BM ve Interpol gibi üst düzey organizasyonlar mali suçlarla mücadelede öncü rol oynamakta ve küresel anlamda görevler üstlenmektedir. Bu kuruluşlar tarafından mali suçlara yönelik oluşturulan konvansiyonlar ve sözleşmeler üye ülkeler için yol gösterici, eğitici, önlem alıcı ve mücadele yeterlilikleri oluşturmaktadır.

FATF, küresel olarak mali suçlarla mücadelesinde öncü rol oynayan kuruluşların başındayer almaktadır. FATF, uluslararası arenada başta kara para başta olmak üzere terörün finansmanın önlenmesi, yolsuzluk suçları ile mücadele etmek ve mali suç tehditlerine yönelik küresel tavsiye/standartlar belirlemek amacıyla OECD bünyesinde faaliyet göstermektedir. Dünyada yaşanan değişimler karşısında sürekli kendini güncelleyen FATF, göçmen/insan kaçakçılığı, kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanılması, çevre suçları, ticarete dayalı suçlar ve sanal varlıklar üzerinden kara para aklama ve terörizm finansmanı için gelir elde edilmesinin önlenmesine yönelik olarak da çalışmalar yapmakta ve mali suçlarla mücadelede ülkelere öncülük etmektedir.

Egmont Grup, global şekilde uluslararası standartlar çerçevesinde mali istihbarat paylaşımının mali suçları önlemede ve mücadele etmede önem arz ettiği savunmakta ve bu çerçevede faaliyet göstermektedir. Bu amaçla ülke FIU'ları mali suçlarla mücadelede Egmont Grup tavsiyeleri doğrultusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu doğrultuda Egmont Grup, mali suçlarla mücadelede üyelerinin mali bilgilerini paylaşmak ve operasyonel yeteneklerini güçlendirmek için tek uluslararası forum olarak çalışmaktadır. FATF ile birlikte koordineli şekilde çalışmakta olan Egmont Grup, ülke mali istihbarat birimleri için öncü rol oynamaktadır.

Mali suçlarla mücadelede bir diğer uluslararası organizasyon olan AB'nin ve Konsey direktiflerinin küresel anlamda etkileri önem arz etmektedir. Daha çok kara para aklama ve terörün finansmanına yönelik çalışmalar olsa da diğer mali suç türlerine yönelik hukuki düzenlemelere de yer verilmektedir. Başta Strazburg Konvansiyonu, Varşova Sözleşmesi yer almaktadır. Bunların yanı sıra 1998/699/JHA Numaralı Avrupa Birliği Anlaşmasının K.3 Maddesi Uyarınca Konseyce Kabul Edilen Ortak Eylem Planı, 2015/847 Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin Fon Transferlerine Eşlik Eden Bilgilere İlişkin Tüzüğü, 2015/849/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi, 2018/843/EC Numaralı Finansal Sistemin Kara Kara Aklama veya Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Yönerge ve 2018/1673/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Ceza Hukuku Yoluyla Kara Para Aklamaya Mücadeleye İlişkin Yönergesi ve MONEVYAL gibi çeşitli regülasyonlar ve kuruluşlar bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından mali suçlara karşı alınan önlemler kapsamında Viyana Konvansiyonu, New York Sözleşmesi, Palermo Konvansiyonu, BM Kara Para Aklamaya Karşı Küresel Program, IMOLIN, Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi gibi regülasyonlar ve kuruluşlar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletlerin mali suçlar alanında ki mücadele faaliyetlerine bakıldığında daha çok kara para aklama, uyuşturucu ve psikoaktif madde kaçakçılığı, yolsuzluk ve sınıraşan örgütlü suçlar ile ilgili protokol ve regülasyonlar düzenlediği anlaşılmaktadır. Çalışmada yer alan regülasyonlarda Birleşmiş Milletler tarafından temel olarak "*Terörizm Finansmanı*"nı önlemek için çaba gösterildiği anlaşılmaktadır.

Mali suçlarla mücadelede yer alan uluslararası oluşumlardan biri olan Basel Komitesi, bankacılık sistemi üzerinden kara para aklama olaylarına yönelik regülasyon

ve önlemleri içeren çalışmalar yaparak mali suç unsuru olan kara para aklama suçuyla mücadele etmektedir. Bu mahiyette "*Bankacılık Sisteminin Para Aklama Amacı ile Kullanılmasının Önlenmesi*" ile ilgili ilkeler bildirisi yayımlayarak ülke bankacılık sistemlerinin suça karşı önlem almalarına katkı sağlamaktadır. Bankacılık sektörüne yönelik bir diğer uluslararası organizasyon olan Wolfsberg Grubu, on üç küresel bankanın bir araya gelerek oluşturulan özellikle "*Müşterini Tanı*" ve "*Kara Para Aklamayı Önleme ve Terörist Finansmanın Önlenmesi*" gibi politikalar oluşturan özel bankacılık sektörüne yönelik çerçeve ve klavuzlar geliştirmeyi hedefleyen kuruluştur.

Uluslararası ekonomi alanında öncü kuruluşlardan biri olan *Dünya Bankası* ve *IMF*, küresel bir mali suç unsuru olan kara para aklama olgusuna yönelik çalışmalar yaparak katkı sağlamayarak Mali suçlarla mücadele eden küresel kurumlar arasında yer almaktadırlar. Dünya Bankası ve IMF tarafından 2004 yılında mali suçlarla mücadelede FIU'ların önemine yönelik olarak "*Mali İstihbarat Birimleri: Genel Bir Bakış*" adlı çalışma ile ülkeler için küresel bir çerçeve oluşturarak FIU'ların önemine dikkat çekmiştir. Son olarak kolluk düzeyinde ise uluslararası bir kuruluş olan Interpol, mali suçlarla mücadelede soruşturma desteği veren, ülke polis teşkilatları ile koordineli olarak başta kara para aklama ve yolsuzluk suçlarıyla mücadele etmektedir. Mali suçların sınıraşan özelliği ülke polis teşkilatlarının iş birliği içerisinde çalışmalarını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'nin mali suçlarla mücadelede hukuki anlamda atmış olduğu ilk adım 4208 sayılı "*Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun*" olmuştur. Daha sonra 4208 sayılı kanun yerine 2006 yılında "*5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması Hakkında Kanun*"un yürürlüğe girmesiyle devam etmiştir. 5237 sayılı TCK değiştirilmiş ve burada mali suçlarla ilgili maddelerde revize edilmiştir. Bununla birlikte diğer mali suç türlerine yönelik hukuki adımlar bulunmaktadır. Kaçakçılık suçlarına ilişkin Türk Hukuk Sisteminde "*5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*", terörün finansmanının önlenmesine yönelik olarak "*6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun*" yine aynı şekilde "*7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun*" ve "*6136 Sayılı Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunu*" bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yolsuzluk suçlarına ilişkin "*3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu*" ile başta Vergi Usul Kanununun olmak üzere Türk Vergi Mevzuatı'nda mali

suçlara yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Hukuki anlamda gerek FATF gerekse de çalışmada adları belirlenen diğer uluslararası sözleşmelere ve organizasyonlara katılım gösteren Türkiye, mali suçlar kapsamında yasal mevzuatlarını geliştirmeye devam etmektedir.

Mali suçlarla mücadelede yasal düzenlemelerin varlığından yola çıkarak suçların tespiti ve cezalandırılmasına yönelik önlemlerin yanı sıra önleyici mücadele araçlarına da önem verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle hem yargı hem de mücadele eden idari birimlerin ilgili mali suç alanlarında uzmanlaşması, kamu-özel ortaklığı (devlet ve bildirim yükümlülüğü olan kişi ve kurumların işbirliği içerisinde olması) ve koordinasyon mekanizmasının çalışması büyük önem arz etmektedir. Sınıraşan özelliğe sahip mali suçlarla mücadelede bilgi en önemle faktör olduğu gerçeğinden hareketle global işbirliği ve koordinasyon büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle uluslararası kurumlarla işbirliği sağlanarak hızlı bir şekilde mali istihbarat elde etmek mali suçların tespiti ve önlenmesi açısından hayati öneme sahiptir. Zira elde edilen bilgiler mali istihbarat birimleri tarafından değerlendirilip mali istihbarat dönüştürülerek mali suçla mücadelede kullanılmaktadır. FIU'lar elde edilen bilgileri operasyonel, analitik, soruşturma ve yasal mali istihbarat araçlarıyla değerlendirmekte mali istihbaratı elde etmektedir.

Mali suçlarla mücadele için kurulan ulusal mali istihbarat birimleri, ülke sınırları içerisinde mücadele etmektedir. Suçun önlenmesi ve işlenilmesinden sonra incelenmesi hatta soruşturulması görevlerini yürütmekte olan mali istihbarat birimleri ulusal düzeyde hizmet sunmakla birlikte çoğu kez bu hizmeti uluslararası işbirliği yoluyla gerçekleştirilmektedirler. Hali hazırda mevcut sistem içerisinde dünyada dört adet mali istihbarat birimi modeli bulunmaktadır. Bunlar idari, polis, adli ve hibrit model şeklinde sıralamak mümkündür. Bu dört modeller içinde en çok kullanılan ve kurulması en kolay olanı ise idari FIU modelidir. İdari birim olarak faaliyet gösteren bu model pek çok ülke tarafından benimsenmekte olup, mali suçlarla mücadelede polis ve adli makamlar arasında tampon görevi gören birimler olarak faaliyet göstermektedir. Başta ŞİB olarak ve genellikle ihbar üzerine harekete geçen idari FIU modeli mali suçlarla mücadelede etkinliği sorgulanan birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada yer alan ülkeler, FinCEN, ZOLL, AUSTRAC ve BAE FIU bu modeli benimseyen ülkelerdir. Türkiye, mali suçlarla mücadelede ilk adımını 1997 yılında MASAK ile atmıştır. MASAK öncesinde mali suçlarla kurumsal mücadelede gümrük teşkilatının faaliyet gösterdiği sadece

kaçakçılık ve aklama suçunu ele aldığı görülmektedir. MASAK'ta idari FIU modelini benimseyen kurum olarak faaliyet göstermektedir.

Çalışmada yer alan idari tipte kurulan ülke FIU örnekleri ile karşılaştırıldığında MASAK'ın bu modelin özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Çünkü idari modeli benimseyen FIU'ların en önemli özelliği operasyonel yetkilerinin bulunmaması ve mücadelede tampon görevi görmesidir. Genellikle Hazine veya Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan idari FIU'lar ŞİB almak, analiz yapmak, idari denetim sağlamak ve mali istihbarat toplamak gibi faaliyetler yürütmektedir. Çalışmada yer alan ülkelerden sadece BAE, FIU merkez bankasına bağlı olarak faaliyet göstermekte ve bu yapı itibarıyla diğer idari türdeki FIU'lardan ayrılmaktadır. Mali suçlar kümesi düşünüldüğünde çalışmada yer alan ülkelerin pek çok suç türüne yer verdiği görülürken, MASAK'ın sadece aklama ve terörün finansmanı suçuna yönelik çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Bu durumda mali suç türlerinden olan kaçakçılık, yolsuzluk ve vergi suçlarına yönelik gerekli faaliyet ve çalışmaların MASAK tarafından ele alınması mali suçlarla mücadelede önem arz etmektedir.

Polis veya Kolluk türünde kurulan FIU modelinde mali suçlarla mücadelede genellikle polis teşkilatı içerisinde faaliyet gösteren kurumlar yer almaktadır. Polis modeli FIU'lar operasyonel yetkilerinin ve mali istihbarata erişimin kolay olması açısından idari modele göre daha etkin birimlerdir. Bununla beraber mal varlığının dondurulması, soruşturma imkânlarının genişliği gibi yetkilerle daha etkin mücadele örneği sergilemektedir. Çalışmada yer alan FIU Finlandiya, JAFIC, NZ FIU ve FNTT polis modelini benimseyen birimler olarak faaliyet göstermektedir. Ülke örnekleri incelendiğinde polis model FIU özelliklerini taşıdığı genellikle polis teşkilatı altında örgütlendiği görülmektedir. FNTT diğer ülke FIU'larından farklı olarak İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren model olarak yer almaktadır. Mali suç kümesinin tamamına yakınının bu modeli benimseyen FIU'lar tarafından ele alındığı anlaşılmaktadır. Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan polis FIU özelliklerini taşımamaktadır. Bu durum mali istihbarata ulaşmada MASAK için zaman kaybı ortaya çıkarmakta, gerekli tedbirlerin alınmasını geciktirmekte ve mali suçlarla mücadelede etkinsizlik yaratmaktadır.

Adli/Savcılık modeli FIU'lar genellikle adli mekanizma içerisinde kurulan ve başsavcı koordinesinde çalışan birimlerdir. İdari ve polis tipi FIU'lara göre dünya

genelinde daha az tercih edilen bu model soruşturma organları üzerinde yetkiye sahip olmasından dolayı paraya el koyma, hesapları dondurma, sorgulama, tutuklama ve arama yapma gibi araçların kullanılmasında gecikme yaşanmadan devreye sokulmaktadır. Yargı içerisinde mali istihbarat birimlerinin oluşturulması siyasi müdahaleye olanak vermeyen bağımsız bir organ olmasını sağlamaktadır. Polis/Kolluk tipi FIU'larda olduğu gibi Adli/Savcılık modeli FIU'larda mali suçların engellenmesinden çok soruşturma odaklı çalışmaktadır. Çalışmada yer alan CRF, CTIF-CFI ve MOKAS bu modeli benimseyen FIU örnekleridir. Bu ülke örnekleri modelin özelliklerini taşımakta ve savcılık bünyesinde mali suçlarla mücadelede faaliyet göstermektedir. Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan adli makamların yetkisinde olan soruşturma ve cezalandırma fonksiyonlarını yerine getirememektedir. Soruşturma aşamasının savcılık modelinde daha hızlı olduğu düşünüldüğünde MASAK'ın mali suçlarla mücadelede zaman kaybı yaşadığı, gerekli tedbirlerin alınmasının geciktiği ve bu durumun mali suçlarla mücadelede etkinsizlik yarattığı anlaşılmaktadır. Mali suçlarla mücadelede idari ve polis model FIU'lara göre Adli/Savcılık model FIU'ların daha etkin bir mekanizmaya sahip olduğu kanısına varılmaktadır.

Hibrit FIU, diğer modellerin en az ikisinin bir araya gelmesiyle kurulan istihbarat birimi modelidir. Bazen de bir idari organ içinde yer alabilir, ancak kanun uygulayıcı kurumlardan cezai yetkileri kullanmaya devam eden personele sahip olabilmektedir. Hibrit model idari olarak araştırma ve analiz faaliyetlerini yürütmekte, kolluk kısmında ise operasyonel düzeyde mali suçlarla mücadele özelliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Hibrit FIU'lar, gerek engelleyici gerekse de soruşturmacı özellikleri sayesinde mali suçlarla mücadelede daha etkin olduğu kanısına varılmaktadır. Henüz önemi anlaşılmamış olsa da ilerleyen zamanda ülke FIU'larının hibrit modele geçiş yapacağı düşünülmektedir. Hali hazırda Almanya idari modeli benimseyen bir yapıda faaliyet gösterirken hibrit modele geçiş hazırlığında olduğu görülmektedir. Çalışmada yer alan FIU NL, JFIU ve FIS hibrit model ülke türlerine örnek özellik taşımaktadır. FIU-NL, polis ve adli modelin uygulanması ile JFIU ve FIS ise polis ve gümrük kolluğunun birleşmesi ve idari örgütlenme ile oluşturulmuş FIU örnekleridir. Bu model FIU'ların ŞİB alma, analiz yapma, denetim, bildirim, mali istihbarat toplama, soruşturma ve yaptırım araçlarına sahip olması mali suçlarla mücadelede etkinlik ve hız sağlamaktadır. Türkiye-MASAK, idari yapıda olan FIU modeli olduğundan Hibrit FIU'ların yetkilerine sahip değildir.

Hibrit FIU'lar mali suçlarla mücadelede bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgi hakkında operasyon yetkisi ve soruşturma gibi araçlara sahip olduğu için daha etkin işleyen bir model olmaktadır. Mali suçlarla mücadelede diğer türdeki FIU'lara göre hibrit FIU'ların daha çok faydalı olacağını, geleceğin dünyasında mali suçlarla mücadelede daha etkin bir model olacağı kanısına varılmaktadır.

Çalışmada Yeni MASAK altında bir model önerisi üzerinde durulmuş ve incelenen FIU modelleri içerisinde Türkiye için mali suçlarla mücadelede en etkin modelin Hibrit FIU modeli olduğu kanısına varılmıştır. Oluşturulacak yeni Hibrit FIU modeli idari ve adli örgütlenmenin bir araya gelmesi ile sağlanacaktır. Başsavcı koordinesinde oluşturulacak bu model idari ve adli nitelikte personel yapısı ile donatılacaktır. Uzmanlaşmaya dayalı olarak çalışmada yer alan her bir mali suç türü için daire başkanlığı kurulacak ve nitelikli personel istihdam edilecektir. Yeni sistemde, uzmanlık alanlarına uygun belirlenecek kriterler esasında doğrudan kurum tarafından kadro oluşturularak gerekli atamaların yapılması sağlanmalıdır. Yeni MASAK'ın başsavcı bünyesinde kurulması ile siyasi etkiden uzaklaşacak olup mükellef ve bildirim yükümlülüğü olanlar için yargısal güvencede sağlanmış olacaktır. Mali suçlarla mücadelede zaman kaybetmeden etkin mücadele sağlayacak bu sistemde, Hibrit FIU modelinin araçlarına sahip olunacağından mücadelede ivme kazanılacaktır. Mevcut sistemde mali istihbarat, analiz, denetim, idari yaptırım ve soruşturma fonksiyonları bulunan MASAK'ın, bu oluşturulacak yeni model sayesinde ilaveten operasyon ve kovuşturma yetkileri ile donatılacaktır.

Mali suçlarla mücadelede her ne kadar FIU'lar önemli bir yere sahip olsa da suçun işlenilişinden sonra cezalandırma mekanizmasının da etkin olması gerekmektedir. Bu sebeple mali suçlar için özel ihtisas mahkemelerinin kurulması caydırıcılık açısından gerekli görülmektedir. Bunun yanı sıra önleyici tedbirlerin alınması, mali suçlara yönelik cezaların arttırılması, denetim mekanizmasının çalıştırılması ve mükellef bilincinin oluşturulmasında önem arz eden hususlardır. Bir başka önemli durum ise gelişen ve değişen dünyada mali suçlar teknolojik imkânlar dâhilinde çeşitlenmiş ve suçun işleniş biçimleri değişiklik göstermiştir. Nitekim aklama suçları klasik görünümünden dijital görünüme evrilmiş ve terörün finans kaynakları da bundan etkilenmiştir. Dijital ödeme yöntemlerinin gelişmesi paranın izinin takip edilememesi bu suçların daha kolay işlenmesine olanak sağlamıştır. Mali istihbarat birimleri de bu suçların önlenmesinde

dijital zekâyı kullanmak için çalışmalar başlatmış ve nitekim bilinen finansal teknolojiler yanında kendi dijital yazılımları ile aklama ve terörün finansmanı suçunu yeni teknolojilerle ele almaya başlamıştır.

UNODC tarafından geliştirilen "goINTEL" yazılımı ile vergi suçları, rüşvet, yolsuzluk, kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi mali suçlarla mücadele eden yetkililer arasında işbirliğini kolaylaştıran ve "goAML" yazılımı ile şüpheli işlemlerin, faaliyet raporlarının alınmasını ve analiz edilmesini sağlayan finansal teknolojiler yer almaktadır. Bu yazılımların yanında ülkelerin kendi ulusal sınırları içerisinde oluşturdukları finansal teknolojik yazılımları da bulunmaktadır. Çalışmada yer alan örnek ülke FIU'larının bu sistemlere entegre olduğu ve kendi finansal teknolojileri ile de mali suçlarla dijital anlamda mücadele ettikleri çalışmada yer almaktadır. Öncelikle Türkiye'nin mali suçlarla mücadelede bu sistemlere entegre olması sağlanmalıdır. Nitekim Türkiye hali hazırda MASAK'ta EMİS sistemi ile mali suçlarla dijital anlamda da mücadele vermektedir. Yeni MASAK bünyesinde kurulacak olan sistemde bilgi teknolojileri önemli bir pozisyonda yer almaktadır. Bu sebeple yeni modelde "*Teknoloji/Bilgi İşlem Daire Başkanlığı*"nın kurulması düşünülmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında teknoloji çağında mali suçların işleniş biçimleri de çeşitlendiği görülmektedir. Bu sebeple FIU'ların bu değişim karşısında kendilerini revize etmeleri, suç tipolojilerini güncellemeleri ve her geçen gün artan mali suçlara karşı global ölçekte mücadele vermeleri gerekmektedir. Sınıraşan özelliği bulunan mali suçların uluslararası arenada iş birliği ve koordinasyon çerçevesinde mücadelesi sağlanmalıdır. Dünya ekonomisinde giderek önemli bir suç haline gelen biri olan mali suçlar, günümüzde olduğu kadar gelecek için de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu sebeple de Türkiye, mali suçlarla mücadele kapsamında ileriye dönük gerekli adımları atmalı, yasal boşlukları doldurmalı ve mali suçla mücadelede etkinlik sağlayacak Hibrit FIU modelini benimsemesinin faydalı olacağı düşüncesi çalışmada ifade edilmektedir.

KAYNAKÇA

- ABADINSKY Howard, *Organized Crime*, Belmont, CA: Wadsworth Publishing, 2006.
- ABD 31 U.S.C. 310 Sayılı Tüzük, *Financial Crimes Enforcement Network*, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2010-title31/html/USCODE-2010-title31-subtitleI-chap3-subchapI-sec310.htm>, (28.12.2022).
- ACAMS, *Smurfing*, 2021, <https://www.acams.org/en/resources/aml-glossary-of-terms#s-f7cfcde6>, (28.11.2021).
- ACAMS, *Study guide for cams certification exam*, Miami: Publication of ACAMS, 2016.
- AIMAN Nariman, Sulaiman MOHD, Bidin AİSHAH, Pamela HANRAHAN, Ramsay IAN, Stapledon GEOFF, *Commercial Applications of Company Law in Malaysia*, Malezya: Cch Yayınları, 2008.
- AJELLO J. Nicholas, "Fitting a square peg in a round hole: bitcoin, money laundering, and the fifth amendment privilege against selfincrimination," *Brooklyn. Law Review*. Vol 80 I 4, 201), ss. 435-461.
- ALEMANN Ulrich Von, "The unknown depths of political theory: The case for a multidimensional concept of corruption", *Crime, Law & Social Change*, 42, 2004, ss. 25-34.
- ALKAN Necati, "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları", *Polis Dergisi*, Sayı 40, 2004, ss. 1-20.
- ALLINGHAM Michael G., Agnar SANDMO, "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", *Journal of Public Economics*, 1, 1972, s. 323-338.
- Anti Money Launderin Forum, *Central Authority For Reporting*, 2015, <https://www.anti-moneylaundering.org/Europe/Luxembourg.aspx>, (15.01.2023).
- ARLACCHI Pino, "The need for a global attack on money-laundering", *Attacking the Profit of Crime: Drugs, Money and Laundering*, Vienna, United Nations, 1998.
- AUSTRAC Submission 33, *Inquiry into the adequacy and efficacy of Australia's anti-money laundering and counter-terrorism financing (AML/CTF) regime*, 2021, <https://www.aph.gov.au/DocumentStore.ashx?id=c0dde5c1-5d9e-436d-b5a8-03cc2a3e511b&subId=716617>, s.4. (02.01.2023).
- AUSTRAC, Regulation, 2022, <https://www.austrac.gov.au/about-us/regulation>, (02.01.2023).

AUSTRALIA'S FEDERAL PROSECUTION SERVICE, *Money Laundering*, t.y., <https://www.cdpp.gov.au/crimes-we-prosecute/money-laundering>, (27.11.2021).

AUSTRALIAN GOVERNMENT THE DEPARTMENT OF HOME AFFAIRS, *Criminal justice, Non-profit organisations*, 2022, <https://www.homeaffairs.gov.au/about-us/our-portfolios/criminal-justice/crime-prevention/anti-money-laundering-counter-terrorism-financing#>, (05.05.2022).

AUSTRALIAN GOVERNMENT, *Australian Transaction Reports and Analysis Centre Annual Report 2018–19*, 2019, https://www.austrac.gov.au/sites/default/files/2019-10/AUSTRAC_AR1819_Web.pdf, s.14. (03.01.2023).

AUSTRALIAN GOVERNMENT, *Australian Transaction Reports and Analysis Centre Annual Report 2020–21*, 2021, https://www.austrac.gov.au/sites/default/files/2021-10/AUSTRAC_AnnualReport_2020-21_web.pdf, s.94. (03.01.2023).

AUTHENTIX, *Europol Confirms Link Between Organized Crime and Fuel Fraud*, 2020, <https://authentix.com/europol-confirms-link-between-organised-crime-and-fuel-fraud/>, (29.05.2022).

AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU, *Avrupa Birliği Tarihi*, 2022, <https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82#>, (08.07.2022).

AYDIN Murat, *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.

AYDIN Taner, *Türkiye'de Narko Terörizm ve PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Rolü*, (Master Tezi), Ankara: G.Ü. SBE, 2007.

AYKIN Hasan, "Mali Suç ve Mali Suçla Mücadele", *Vergi Dosyası*, 2017, <https://vergidosyasi.com/2017/01/02/mali-suc-ve-mali-sucla-mucadele/>, (29.05.2022).

AYKIN Hasan, *Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu*, 2010, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No:2010/406, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/Aklama-ve-Ter%C3%B6r%C3%BCn-Finansman%C4%B1-ile-M%C3%BCadelenin-K%C3%BCresel-Boyutu.pdf>, (19.08.2022).

AYKIN Hasan, H.Kevser SÖZMEN, *Terörün Finansmanı*, MASAK, Yayın No: 12, 2008.

AYKIN Hasan, Kevser GÜMÜŞAY, "Terörle Mücadelede Yeni Boyut Terörün Finansmanı ile Mücadele", *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, e.d. Süleyman Aydın, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.

- AZHARUL Islam, Rashid Md. Harun UR, Hossain Syed ZABİD, Hashm RUBAYYAT, "Public policies and tax evasion: evidence from SAARC countries", *Heliyon*, Vol 6, I. 11, 2020, ss. 1-10.
- BAILIWICK OF GUERNSEY FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT, Annual Report 2021, 2022, <https://guernseyfiu.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=156844&p=0>, s.6. (08.01.2023).
- BAILIWICK OF GUERNSEY FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT, *FIU Strategic Plan 2022-2024*, 2023, <https://guernseyfiu.gov.gg/article/190819/FIU-Strategic-Plan-2022-2024>, (08.01.2023).
- BAILIWICK OF GUERNSEY FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT, *Financial Intelligence Unit Annual Report 2021*, 2022, <https://guernseyfiu.gov.gg/CHttpHandler.ashx?id=156844&p=0>, s.4. (08.01.2023).
- BAILIWICK OF GUERNSEY FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT, *UK Co-operation*, 2023, <https://guernseyfiu.gov.gg/article/178664/UK-Co-operation>, (08.01.2023).
- BARRY Johnston R., John ABBOTT, *Deterring Abuse of the Financial System: Elements of an Emerging International Integrity Standard*, Washington D.C. IMF Policy Discussion Paper, 2005.
- BARTOLOZZI Dario, Michael GARA, Domenico J. MARCHETTI, Donato MASCIANDARO, "Designing the anti-money laundering supervisor: The governance of the financial intelligence units", *International Review of Economics & Finance*, Volume 80, July 2022.
- BAŞBAKANLIK BASIMEVİ, *Türk Hukuk Lügati*, Ankara, 1991, <https://bozbel.files.wordpress.com/2013/01/tc3bcrk-hukuk-lc3bcgatc4b1.pdf>, (06.06.2022).
- BEARE Margeret E., Stephan Schneider, "Tracing of Illicit Funds: Money Laundering in Canada", *The Federal Solicitor of General Working Paper*, Ottawa, 1990.
- BECKER Gary Stanley, "Suç ve Ceza: Ekonomik Bir Yaklaşım", *Politik Ekonomi Dergisi*, 2 (76) 433–8, 1968, ss. 169-217.
- BİLİCİ Nurettin, *Vergi Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.
- BJELAJAC Željko, *Contemporary Tendencies in Money Laundering Methods: Review of the Methods and Measures for Its Suppression*, 2011, <https://rieas.gr/images/rieas151>.

pdf, (12.02.2022).

BRAUN Michael, *Drug Trafficking And Middle Eastern Terrorist Grups: A Growing Nexus?*, 2008, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/drug-trafficking-and-middle-eastern-terrorist-Grups-growing-nexus>, (26.03.2022).

BRESLER Fenton, *Interpol: der Kampf gegen das internationale Verbrechen von den Anfängen bis heute*. Bertelsmann. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1993.

BREWCZYNSKA Magdalena, *Financial Intelligence Units: Reflections On The Applicable Data Protection Legal Framework*, Computer Law & Security Review, Cilt 43, 2021.

BRITANNICA, *Embezzlement*, 2022, <https://www.britannica.com/topic/embezzlement>, (17.06.2022).

BUCHANAN Bonnie, "Money Laundering - A Global Obstacle", *Research in International Business and Finance*, No:18, 2004, s.115–127.

BUNDESMINISTERIUM DER FINANZEN, Voller Einsatz gegen Finanzkriminalität, 2022, <https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Schlaglichter/Geldwaesche-bekaempfen/voller-einsatz-gegen-finanzkriminalitaet.html>, (31.12.2022).

CANDAN Turgut, "Danıştay Kararlarında Vergi Suçu Algılaması", *Vergi Sorunları Dergisi*, S.233, 2008.

CAPGEMİNİ, *The Growing Threat of Money Laundering*, 2017, https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/07/The_Growing_Threat_of_Money_Laundering.pdf, (25.12.2021).

CAŞIN Mesut Hakkı, *Uluslararası Terörizm*, Ankara: Nobel Yayın, 2008.

CEL VOOR FINANCIËLE INFORMATIEVERWERKING (CFI), *CFI*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/fr/dispositif-belge/ctif>, (24.01.2023).

CFI, *Centralisation and information analysis*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

CFI, *Freezing a transaction and forwarding the information to the Public Prosecutor's Office*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

CFI, *Typologies*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/resources/typologies>, (24.01.2023).

CFI, *What is CTIF-CFI's role?*, 2023, <https://www.ctif-cfi.be/index.php/en/belgian-system/ctif-cfi/role-of-ctif-cfi>, (24.01.2023).

CHAD Albrecht, D. Kristopher MCKAY, Steven HAWKINS, Victor M. Morales ROCHA. "The use of Cryptocurrencies in the Money Laundering Process." *Journal of Money Laundering Control*, 22(2), 2019 ss. 210-216.

CHAMLIN Mitchell, Mary Kennedy BALDWIN, "The impact of the Wilson administration on economic crime rates", *Journal of Quantitative Criminology*, Vol. 7 No. 4, 1991, ss. 357-372.

CHAVAGNEUX Christian, Palan P. RONEN, *Les Paradis Fiscaux*, Paris: La Découverte, 2007.

CHRYSTUL K., Alec, *International Banking Facilities, Federal Reserve Bank of St.Louis*, 1984,https://files.stlouisfed.org/files/htdocs/publications/review/84/04/International_Apr1984.pdf, (02.12.2021).

CLUTTERBUCK Richard, *Terrorism, Drugs and Crime in Europe after 1992*, London: Routledge, 1990.

COELHO Rodrigo, Marco De SIMONI, Jermy PRENIO, *FSI insights on policy implementation no 18: suptech applications for anti-money laundering*, 2019, <https://www.bis.org/fsi/publ/insights18.pdf>, ss.7. (10.12.2022).

Comission de Surveillance du Secteur Financier, *Law of 19 December 2020 on the implementation of restrictive measures in financial matters*, 2020, https://www.cssf.lu/wp-content/uploads/L_191220_restrictive_measures_eng.pdf, (15.01.2023).

Committee of Inquiry into Money Laundering, Tax Avoidance and Tax Evasion (PANA), *Public Hearing "Anti-money laundering and tax evasion: Who assures compliance with the rules and enforces them?"*, 2016, <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/111166/Belgian%20FIU%20de%20Koster.pdf>, (22.01.2023).

Cornell Hukuk Fakültesi, *Money Laundering*, 2021, https://www.law.cornell.edu/wex/money_laundering, (02.01.2022).

CORTRIGHT David, Lopez A. GEORGE, *Smart sanctions: targeting economic statecraft, Maryland*, Rowman & Littlefield Yayınları, 2002.

COUNCIL OF EUROPE, *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*, <https://rm.coe.int/168007bd23>, (01.08.2022).

COUNCIL OF EUROPE, *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*, 1990, <https://rm.coe.int/168007bd23>, (01.08.2022).

COUNCIL OF EUROPE, *Details of Treaty No.141*, 1993, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=141>, (01.08.2022).

COUNCIL OF EUROPE, *Details of Treaty No.141*, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=198>, (01.08.2022).

COUNCIL OF EUROPE, *Financial Intelligence Units*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/fiu>, (04.12.2022).

COUNTERING MONEY LAUNDERING AND TERRORIST FINANCING, *Hong Kong Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment Report*, 2022, https://www.fstb.gov.hk/fsb/aml/en/doc/Money%20Laudering%20Report_2022_EN.pdf, s.17. (06.01.2023).

COUNTERING MONEY LAUNDERING AND TERRORIST FINANCING, *Law Enforcement*, 2018, <https://www.fstb.gov.hk/fsb/aml/en/law-enforcement/law-enforcement.htm>, (06.01.2023).

CUSTOMS AND EXCISE DEPARTMENT- C&ED, *C&ED's Roles*, 2022, <https://www.customs.gov.hk/en/about-us/ced-roles/index.html>, (06.01.2023).

ÇAKIR Kerim, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, 1. Basım, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

Çelik, KUNTAY, Selin Işıl KOÇAĞRA, Kadir GÜLER, *Karapara Aklama: Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar*, Ankara: MASAK, Yayın No:1, 2000.

D'ANTUONO Steven M., "Combating Money Laundering and Other Forms of Illicit Finance: Regulator and Law Enforcement Perspectives on Reform", 2018, <https://www.fbi.gov/news/testimony/combating-money-laundering-and-other-forms-of-illicit-finance>, (30.11.2021).

DARITY William, *Money Laundering in International Encyclopedia of the Social Sciences*, 2nd vol. 5, Detroit, MI: Macmillan Reference USA, 2008.

DEĞİRMENCİ Olgun, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, *Kayıtdışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, 2001, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kayitdisi-Ekonomi-OIK-Raporu.pdf>, (28.05.2022).

DİLMAÇ Sabri, *Terörizm sorunu ve Türkiye*, Ankara: E.G.M, İ.D.B Yayınları 55, 1997.

DOĞAN Baran, *İrtikap Suçu*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/irtikap-sucu-cezasi-nedir.html>, (18.06.2002).

DOĞAN Baran, *Kaçakçılık Suçu Nedir? (5607 K. md.3)*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/kacakcilik-sucu-ve-gumruk-kacakciligi-suclari-cezasi.html>, (12.09.2022).

DOĞAN Baran, *Vergi Ziyai Cezası*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/vergi-ve-idare-hukuku/vergi-ziyai-kaybi-cezasina-itiraz-ve-iptal-davasi.html>, (20.06.2022).

DOĞAN Baran, *Zimmet Suçu Nedir?*, 2016, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/zimmet-sucu-nedir.html>, (17.06.2022).

DOW JONES, *What is Financial Crime?*, 2023, <https://www.dowjones.com/professional/risk/glossary/financial-crime/#:~:text=Financial%20crime%20refers%20to%20all,a%20financial%20or%20professional%20gain.>, (02.04.2023).

EDİZDOĞAN Nihat, Metin TAŞ, Ali ÇELİKKAYA, *Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku*, 1. b., Bursa: Ekin Yayınevi, 2007.

EGMONT GRUP, *Statement of Purpose of the Egmont Grup of Financial Intelligence Units*, Guernsey, 23 June, 2004, <https://www.cbr.ru/Content/Document/File/123806/Statement2004.pdf>, (08.12.2022).

EGMONT Grup, *2018-2021 Stratejik Planı*, Avustralya, 2018.

EGMONT Grup, *About*, 2022, <https://egmontGrup.org/about/>, (25.06.2022).

EGMONT GRUP, *Connecting Financial Intelligence Units Worldwide*, 2022. <https://egmontGrup.org/>,(26.06.2022).

EGMONT GRUP, *Financial Intelligence Unit*, 2022, <https://egmontGrup.org/about/financial-intelligence-units/>, (04.12.2022).

EGMONT GRUP, *Money Laundering and Terrorist Financing*, 2022, <https://egmontGrup.org/about/money-laundering-and-terrorist-financing/>, (26.06.2022).

EGMONT GRUP, *Organizasyon ve Yapı*, 2022, <https://egmontGrup.org/about/organization-and-structure/#working-Grups>, (27.06.2022).

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (EGM), Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, Kaçakçılık Suçları, t.y., <https://www.egm.gov.tr/kom/kacakcilik-turlerine-nelerdir#:~:text=Bandrols%C3%BCz%2C%20sahte%2Ftaklit%20bandroll%C3%BC%2C,alkoll%C3%BC%20i%C3%A7ki%20ka%C3%A7ak%C3%A7%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20konusunu%20olu%C5%9Fturur>, (02.06.2022),

ENDERS Walter, Todd SANDLER, Khusrav GAIBULLOEV, "Domestic versus transnational terrorism: data, decomposition, and Dynamics", *Journal of Peace Research*, 48, 2011, ss. 319-337.

ERDOĞAN İhsan, *Kara Paranın Makro Ekonomi Üzerine Etkileri ve Türkiye İncelemesi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009,

EREM Faruk, Nevzat TOROSLU, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Savaş Yayınevi, 2000.

ERGİN Ayşe Dicle, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması*, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

ERMAN Sahir, *Vergi Suçları*, Ticari Ceza Hukuku-VI, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Döner Sermaye İşletmeleri, 1988.

EUROPEAN COMMISSION, *EU Coherent Strategy Against Fiscal Fraud – Frequently Asked Questions*, 2006, https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vhb2ge8krux2?ctx=vga3buzdwirl&v=1&tab=1&start_tab0=2940, (19.06.2022).

EUROPEAN COMMISSION, *Taxation and Customs Union*, 2022, https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/eu-customs-strategy_en, (05.06.2022).

EUROPEAN COUNCIL, *Directive (Eu) 2015/849 Of The European Parliament And Of The Council*, 2015, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849&qid=1658829993042>, (24.07.2022).

EUROPEAN COUNCIL, *Directive (Eu) 2018/1673 Of The European Parliament And Of The Council*, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673&qid=1658834669703>, (27.07.2022).

EUROPEAN COUNCIL, *Directive (Eu) 2018/843 Of The European Parliament And Of The Council*, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843&qid=1676744578576>, (25.07.2022).

EUROPEAN COUNCIL, History, 2022, <https://www.consilium.europa.eu/en/history/?filters=2031>, (08.07.2022).

EUROPEAN COUNCIL, *Joint Action*, https://eur-lex.europa.eu/eli/joint_action/1998/699/oj, (08.07.2022).

EUROPEAN COUNCIL, *Regulation (Eu) 2015/847 Of The European Parliament And Of The Council*, 2015, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0847&qid=1658827818816>, (24.07.2022).

EUROPEAN UNION AGENCY FOR CRIMINAL JUSTICE COOPERATION, *Drug smuggling*, 2022, <https://www.eurojust.europa.eu/crime-types-and-cases/crime-types/drug-trafficking>, (02.04.2022).

EUROPOL, *Drug Trafficking*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/drug-trafficking>, (24.03.2022).

EUROPOL, *From Suspicion to Action: Converting Financial Intelligence into Greater Operational Impact* (Report), 2017, https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ql-01-17-932-en-c_pf_final.pdf, ss.28. (18.12.2022).

EUROPOL, *Illicit firearms trafficking*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>, (28.03.2022).

EUROPOL, *Trafficking in Human Beings*, 2022, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/trafficking-in-human-beings>, (29.03.2022).

FATF (2012-2022), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, FATF, France, 2022.

FATF (a), *Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers*, (2010), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/MethodsandTrends/MoneyLaunderingThroughMoneyRemittanceandCurrencyExchangeProviders.html> ss.22. (28.11.2021).

FATF (b), "International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation: the FATF recommendations", 2020, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>, (09.12.2022).

FATF (c), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Germany*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Germany-2022.pdf>, s.28. (31.12.2022).

FATF, *Corruption*, 2022, [https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/corruption/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate)), (14.06.2022).

FATF, *FATF Recommendations*, t.y., [https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate)), (22.06.2022).

FATF, *FATF Report: Illegal Tobacco Trade*, 2012, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Illicit%20Tobacco%20Trade.pdf>, (29.05.2022).

FATF, *Financial Flows from Human Trafficking*, APG Report, Paris, 2018, s. 17.

FATF, *Members and Observers*, t.y., <https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>, Erişim Tarihi: (23.06.2022)

FATF, *Money Laundering*, 2021, <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#den.11223>, (27.11.2021).

FATF, *Recommendation 40 (Recommendation 29: Financial intelligence units)*, 2022, <https://www.cfatf-gafic.org/index.php/documents/fatf-40r/395-fatf-recommendation-29-financial-intelligence-units>, (07.12.2022).

FATF, *Risk Of Terrorist Abuse In Non-Profit Organisations*, 2014, <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/risk-terrorist-abuse-non-profits.html>, (22.04.2022).

FATF, *Vulnerabilities of Casinos and Gaming Sector*, 2009, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Vulnerabilities%20of%20Casinos%20and%20Gaming%20Sector.pdf>, (18.01.2022).

FATF, *What do we do*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/what-we-do.html>, (21.06.2022).

FATF, *Who we are*, 2022, <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/who-we-are.html>, (21.06.2022).

FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION (FBI), *Human Trafficking*, t.y., <https://www.fbi.gov/investigate/violent-crime/human-trafficking#Human-Trafficking%20Task%20Forces>, (06.04.2022).

FEINSTEIN Andrew, Paul HOLDEN, *The Oxford Handbook of Organized Crime*, 2014, <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199730445.001.0001/oxfordhb-9780199730445-e-001#oxfordhb-9780199730445-e-001-div1-1>, (28.03.2022).

FIJNAUT Cyrille, *Organized crime in the Netherlands*, Massachusetts: Kluwer Law International Yayınları, 1998.

FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ TYRIMO TARNYBA (FNTT) (a), *History*, 2020, <https://www.fntt.lt/lt/apie-mus/istorija/68>, (18.01.2023).

THE FINANCIAL CRIMES ENFORCEMENT NETWORK (FinCEN), *Law Enforcement Overview*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/law-enforcement-overview>, (28.12.2022).

FinCEN, *Combating Transnational Organized Crime*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

FinCEN, *FinCEN Exchange*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/financial-crime-enforcement-network-exchange>, (28.12.2022).

FinCEN, *FinCEN Issues Alert on Human Smuggling Along the Southwest Border of the United States*, 2023, <https://www.fincen.gov/news/news-releases/fincen-issues-alert-human-smuggling-along-southwest-border-united-states>, (14.01.2023).

FinCEN, *FinCEN's Innovation Initiative*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/fincens-innovation-initiative>, (28.12.2022).

FinCEN, *FinCEN's Strategic Plan*, 2022, <https://www.fincen.gov/about/fincens-strategic-plan>, (28.12.2022).

FinCEN, *FinCEN's Legal Authorities*, 2022, <https://www.fincen.gov/fincens-legal-authorities>, (28.12.2022).

FinCEN, *International Information Exchange and Analysis*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

FinCEN, *International Programs*, 2022, <https://www.fincen.gov/resources/international-programs>, (28.12.2022).

FinCEN, *Mission*, 2022, <https://www.fincen.gov/about/mission>, (28.12.2022).

FinCEN, *Money Laundering*, t.y., <https://www.fincen.gov/what-money-laundering>, (18.11.2021).

FinCEN, *What We Do*, 2022, <https://www.fincen.gov/what-we-do>, (28.12.2022).

FINDLAW, *Bribery*, 2022, <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/bribery>.

html, (14.06.2022).

FINDLAW, *Embezzlement*, 2022, <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/embezzlement.html>, (17.06.2022).

FLANIGAN Shawn Teresa, "Charity as Resistance: Connections Between Charity, Contentious Politics, and Terror", *Studies in Conflict & Terrorism*, Cilt 29, Sayı 7, 2006) ss. 641-655.

FNTT (b), MISSION, 2016, <https://www.fntt.lt/en/about-us/mission/221>, (18.01.2023).

FNTT, *Activities*, 2020, <https://www.fntt.lt/en/money-laundering-prevention/activities/226>, (18.01.2023).

FNTT, *Investigation*, 2020, <https://www.fntt.lt/lt/tyrimai/4>, (18.01.2023).

FREELAND Charles, "How Can Sound Customer Due Diligence Rules Help Prevent the Misuse of Financial Institutions in the Financing of Terrorism?" *Financing Terrorism*, ed. Mark Pieth, New York: Kluwer Academic, 2002.

FREEMAN B. Richard, "Financial crime, near crime, and chicanery in the wall street meltdown", *Journal of Policy Modeling*, Volume 32, Issue 5, 2010, ss. 690-701.

FREEMAN Michael, *Terrorism Financing Case Study*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2012.

FREEMAN, Michael, "The Sources Of Terrorist Financing: Theory And Typology", *Studies in Conflict and Terrorism*, 34, 2011, ss. 461–475.

FRUNZA Marius Christian, *Introduction to the Theories and Varieties of Modern Crime in Financial Markets*, Paris: Elsevier Science Publishing Co Inc, 2016.

GAO, *Virtual Currencies: Additional Information Could Improve Federal Agency Efforts to Counter Human and Drug Trafficking*, 2021, <https://www.gao.gov/products/gao-22-105462>, (23.03.2022).

GİRAY Filiz, "Yolsuzluk ve yolsuzluğun Vergi Yapısı Üzerine Etkileri", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:32 Mart 2005, ss. 11-138.

Global Organized Crime Index, *Arms Trafficking*, t.y., https://ocindex.net/crime/arms_trafficking, (26.03.2022).

GORDON Richard K., "Terrorism financing indicators for financial institutions in the United States", *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 44 No. 3, (2012), ss. 765-772.

GURULE Jimmy, *Unfunding Terror: The Legal Response to the Financing of Global Terrorism*, Massachusetts: Edward Elgar yayınları, 2008.

Gürdal Ayşe Gül, *Türk Hukukundan Suç Gelirlerini Aklama Suçu*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, 2013.

HÄCKNER Einar, Anders NILSSON, "Fraud, Corruption and The Paradox of Control", *Southern Business & Economic Journal*, 31(3/4) (2008), ss. 49-72.

HARVEY Anne Imobersteg, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, Showcasing Australia, 2019.

HOBBS Dick, *Professional and organised crime in Britain*. ed. M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner, The Oxford Handbook of Criminology, Oxford, UK: Clarendon Press. 1994, ss. 441-468.

HUGEL, Paul, Joseph KELLY, "Internet Gambling, Credit Cards and Money Laundering." *Journal of Money Laundering Control*, 6(1) 2002, ss. 57-65.

ICA, *What is Financial Crime?*, 2021, <https://www.int-comp.org/careers/your-career-in-financial-crime-prevention/what-is-financial-crime/>, ss. 1. (02.11.2021).

IMF, *Financial intelligence units: an overview*, 2004, www.imf.org/external/pubs/ft/fiu/fiu.pdf, ss.56. (10.12.2022).

IMF, *Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering Background Paper*, 2001, <https://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.htm>, (30.05.2022).

IMF, *Money Laundering*, t.y., <https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/am11.htm#moneylaundering>, (18.11.2021).

IMOLIN, *About*, 2022, https://www.imolin.org/imolin/en/about_us.html, (27.08.2022).

INTERNATIONAL MONEY LAUNDERING INFORMATION NETWORK (IMOLIN), *The Bailiwick of Guernsey Law Enforcement 2003/4 Strategy to Combat Financial Crime*, 2005, [https://www.imolin.org/doc/amlid/Guernsey_FIS\(FIU\)_FinancialCrimeLawEnforcementStrategy.pdf](https://www.imolin.org/doc/amlid/Guernsey_FIS(FIU)_FinancialCrimeLawEnforcementStrategy.pdf), s.1. (08.01.2023).

INTERPOL, *Financial Crimes*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime>, (26.04.2022).

INTERPOL, *Firearms Trafficking*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking>, (28.03.2022).

INTERPOL, *Human Trafficking*, 2022, <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking>, (06.04.2022).

INTERPOL, *Money Laundering*, t.y., <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Money-laundering>, (18.11.2021).

INTERPOL, *What is INTERPOL?*, 2022, <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL>, (23.08.2022).

JAFIC, *Meeting*, 2022, <https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/jafic/aisatu.htm>, (12.01.2023).

JANCSICS David, "Shell Companies And Government Corruption", *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, ed., A. Farazmand, Springer International Publishing AG, part of Springer Nature: 2018.c

JAYASEKARA Sisira Dharmasri, "Administrative model of financial intelligence units: an analysis of effectiveness of the AML/CFT regime", *Journal of Money Laundering Control* Vol. 25 No. 3, 2022, ss. 511-525.

JFIU (The Joint Financial Intelligence Unit JFIU), *About the JFIU*, 2022, <https://www.jfiu.gov.hk/en/aboutus.html>, (06.01.2023).

JUNG Jeyong, Julak LEE, "Contemporary Financial Crime" , *Journal of Public Administration and Governance*, 7(2), 2017, ss. 88-97.

JUSTIA, *Drug Trafficking*, 2022, <https://www.justia.com/criminal/offenses/drug-crimes/drug-trafficking/>, (24.03.2022).

Justice.govt.nz, *Reporting suspicious activities*, <https://www.justice.govt.nz/justice-sector-policy/key-initiatives/aml-cft/info-for-businesses/reporting-suspicious-activities/>, (20.01.2023).

KARA Ferhat, *Terörün Finansmanı ve Kara Para Aklama Suçları*, 2018, [https://www.vergiraporu.com.tr/upImage/org/\(2018\)%20terorun%20finansmani%20ve%20karapara%20aklama%20suclari0d98a80d98a8.pdf](https://www.vergiraporu.com.tr/upImage/org/(2018)%20terorun%20finansmani%20ve%20karapara%20aklama%20suclari0d98a80d98a8.pdf), (16.01.2022).

KARAKAŞ Birsen, *Türk Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları*, Ankara: Turhan Yayınevi, 2004.

KARAKOÇ Yusuf, "Vergi Ziyai Suçu ve Cezası", *Manisa Barosu Dergisi*, Yıl: 18, S. 71, 1999, ss. 40-55.

KHOSROW Mehdi Pour, *Emerging Trends And Challenges in Information Technology Management*, USA: Idea Grup Yayınları, 2006.

KING Colin, Clive WALKER, Jimmy GURULÉ, *The Palgrave Handbook of Criminal and Terrorism Financing Law*, Springer International Publishing AG., 2018.

KOH Jae-myong, *Suppressing terrorist financing and money laundering*, Berlin: Springer, 2006.

KOSTER Philippe de, *CFI 2021 Annual Report*, 2022, https://www.ctif-cfi.be/images/documents/English/Annual_reports/CTIF-CFI_ANNUAL_REPORT_2021.pdf, s.5-6.(22.01.2023).

KRIEGER Tim, Daniel MEIERRIEKS, *Terrorist Financing And Money Laundering*, 2011, https://Papers.Ssrn.Com/Sol3/Papers.Cfm?Abstract_Id=1860069, (12.03.2022).

KRUEGER B. Alan, *What Makes a Terrorist: Economics and the roots of terrorism*, Princeton University Press, 2007.

La Justice Grand Duche De Luxembourg, *Cellule De Renseignement Financier (CRF)*, 2022, <https://justice.public.lu/fr/organisation-justice/crf.html>, (15.01.2023).

LAGERWAARD Pieter, "Financial surveillance and the role of the Financial Intelligence Unit (FIU) in the Netherlands", *Policy and Society* (49) 2, 2022, ss. 63-84.

LARS Hafke, Mathia FROMBERGER, Patrick ZIMMERMANN, "Cryptocurrencies and anti-money laundering: The shortcomings of the fifth AML directive (EU) and how to address them" *Journal of Banking Regulation*, 21(2), 2020, ss. 125-138.

LATIMER Paul, "Australia: Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC)", *Journal of Financial Crime*, Vol. 3 No. 3, 1996, ss. 306-307.

LEONG Angela Veng Mei, *The Disruption of International Organised Crime: An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*, London: Routledge, 2016.

LEVI Michael, *Organised and financial crime*, ed. T. Newburn, Handbook of Policing, Collumpton, UK: Willan Publishing. 2003, ss. 443-466.

LILLEY Peter, *Dirty Dealing: The Untold Truth About Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*, London: Kogan Page Publishers, 2006.

MADINGER, John, *Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators*, Boca Raton: CRC Press, 2011.

MANGO Andrew, *Türkiye'nin Terörle Savaşı*, çev. Orhan Azizoğlu, İstanbul: Doğan Kitap, 2005.

MARAŞLI Sefa, *Karapara Aklamayla Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), 2009, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=ceQc4dQuyzGoJvFX5S1gGw&no=i8zToef8gtYvM36rEKcVbg>, (25.01.2023).

MARCUS Abigail J., *Financial intelligence units (FIUs): Effective institutional design, mandate and powers*, Transparency International, 2019, https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Financial-Intelligence-Units_Design-Mandate-Powers_2019_PR.pdf, ss.1. (07.12.2022).

MASAK (a), *2021 Yılı Faaliyet Raporu*, 2022, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>, ss.4. (22.01.2023).

MASAK, *2010 Faaliyet Raporu*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2010.pdf, s.61. (22.01.2023).

MASAK, *2012 Faaliyet Raporu*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2012.pdf, s.58. (22.01.2023).

MASAK, *2013 Faaliyet Raporu*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/01/faalrap_2013.pdf, s.79. (22.01.2023).

MASAK, *4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/4208-sayili-karaparanin-aklanmasinin-onlenmesine-dair-kanun-2/>, (02.09.2022).

MASAK, *Aklama Suçu*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-genel-bilgi>, (24.11.2021).

MASAK, *Bankacılık Sisteminin Para Aklama Amacı İle Kullanılmasının Önlenmesi Konusundaki Basel İlkeler Bildirisi*, 2021, <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-suculuslararası-mevzuat>, (18.01.2022).

MASAK, *Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu İmf*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/dunya-bankasi-ve-uluslararası-para-fonu-imf>, (21.08.2022).

MASAK, *Koordinasyon Kurulu*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/koordinasyon-kurulu>, (22.01.2023).

MASAK, *Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Kırk Tavsiye*, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/2012_FATF_Tavsiye.pdf, (22.06.2022).

MASAK, *Misyon – Vizyon*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/misyon-vizyon>, (22.01.2023).

MASAK, *Strazburg Sözleşmesi*, <https://masak.hmb.gov.tr/strazburg-sozlesmesi>, (02.08.2022).

MASAK, *Terörün Finansmanı*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/tf-ve-mali-kuruluslarin-tasidigi-riskler>, (19.03.2022).

MASAK, *Uluslararası Mücadele*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/uluslararasi-mucadele-tf>, (12.03.2022).

MASAK, *Varşova Sözleşmesi*, <https://masak.hmb.gov.tr/varsova-sozlesmesi>, (01.08.2022).

MASAK, *Yükümlüler*, 2018, <https://masak.hmb.gov.tr/yukumluler>, (20.10.2021).

MCCANN Hilton, *Offshore Finance*, New York: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2006.

MIDDLEBROOK T. Stephen, Sarah Jane HUGHES, "Regulating Cryptocurrencies in the United States: Current Issues and Future Directions", *William Mitchell Law Review*: Vol. 40: Iss. 2, 2014, ss. 813-821.

MIGRATION DATA PORTAL, *Migrant Smuggling*, 2021, <https://www.migrationdataportal.org/themes/smuggling-migrants>, (02.06.2022).

MILIND Sathye, CHRIS Patel, "Developing financial intelligence: an assessment of the FIUs in Australia and India", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 10, Issue 4 (2007), ss. 391-405.

MOKAS (The Unit for Combating Money Laundering), *The Unit*, 2022, *Composition*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

MOKAS, *Advisory Authority to Combat Cover-Up Offenses*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/mokas16_gr/mokas16_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

MOKAS, *Annual Report 2021*, 2022, [http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/D0673D8FFCE99F59C2257BDD00424E5D/\\$file/MOKAS%202021_GR_30.06.2022.pdf](http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/D0673D8FFCE99F59C2257BDD00424E5D/$file/MOKAS%202021_GR_30.06.2022.pdf), s.8. (20.01.2023).

MOKAS, *Legal Framework*, 2022, http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/mokas20_gr/mokas20_gr?OpenDocument, (20.01.2023).

Moneylaundering.fi, *Roles of stakeholders*, 2022, <https://rahanpesu.fi/en/roles-of-stakeholders>, (10.01.2023).

MONEYVAL, *At a glance*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/moneyval>, (25.08.2022).

MONEYVAL, *Money laundering*, 2022, <https://www.coe.int/en/web/civil-society/money-laundering>, (25.08.2022).

MUKTIYANTO Ali, "Control Combating Corruption: A Governance Model from Indonesians Perspective", *Journal of Southwest Jiaotong University*, 54(5), 2019, ss. 1-12.

NAMESCAN, *Financial Crime*, 2020, <https://insights.namescan.io/knowledgebase/financial-crime/>, (15.10.2021).

NAPIER, What is financial crime? (3 most common types), 2022, <https://www.napier.ai/knowledgehub/what-is-financial-crime>, (02.04.2023).

NAPOLENONI Loretta, *Modern Cihat Terör Örgütlerinin Kasalarındaki Dolarlar Nereden Geliyor*, İstanbul: Bulut Yayınları, 2004.

NATIONAL POLICE AGENCY (NPA) (a), *Annual Report 2021*, 2022, https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/en/nenzihokoku_e/data/jafic_e2021.pdf, s.9-10. (12.01.2023).

NCA, *Bribery, corruption and sanctions evasion*, 2022, <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/crime-threats/bribery-corruption-and-sanctions-evasion?highlight=WyJicmliZXJ5II0=>, (15.06.2022).

NEUMANN Martin, Corinna ELSENBROICH, "Introduction: the Societal Dimensions of Organized Crime" *Trends in Organized Crime*, vol. 20, 2017. 1-15.

NEW ZEALAND LAW SOCEITY, *NZ Police Financial Intelligence Unit Suspicious Activity Reporting Guideline, June 2018*, 2020, <https://www.lawsociety.org.nz/professional-practice/client-care-and-complaints/anti-money-launderingcountering-funding-of-terrorism/practice-briefings-and-guidance/nz-police-financial-intelligence-unit-suspicious-activity-reporting-guideline-june-2018/>, (20.01.2023).

NEW ZEALAND POLICE FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT, *National Risk Assessment Of Money Laundering And Terrorism Financing 2019*, 2020, <https://www.police.govt.nz/sites/default/files/publications/fiu-nra-2019.pdf>, (20.01.2023).

NEW ZEALAND POLICE, *NZ Financial Intelligence Unit (FIU)*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu>, (22.01.2023).

NEWSTEX, DealBreaker, "Money Laundering in the Digital Currency Age" *Newstex Finance & Accounting Blogs*; Chatham, 2016.

NURHADIYANTO Lucky, "The Identification Money Laundering On Drug Trafficking", *Asia Pacific Fraud Journal* E-ISSN: 2502-695X, ISSN: 2502-8731 Volume 5, Nomor 1, 2020, ss. 68-74.

NZ Police, *Financial Crime Prevention Network*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice-services/businesses-and-organisations/nz-financial-intelligence-unit-fiu/financial-crime>, (22.01.2023).

NZ Police, *GoAML – Financial Intelligence Unit Reporting Tool*, 2023, <https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu/goaml>, (20.01.2023).

OECD, *About tax and crime*, 2022, <https://www.oecd.org/ctp/crime/about-tax-and-crime.htm>, (01.06.2022).

OECD, *About tax and crime*, 2022, <https://www.oecd.org/ctp/crime/about-tax-and-crime.htm>, (01.06.2022).

OECD, *Fighting Tax Crime – The Ten Global Principles, Second Edition*, Paris: OECD Yayınları, 2021.

OECD, *Harmful Tax Competition*, 1998, https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/harmful-tax-competition_9789264162945-en#page4, s. 20. (02.12.2021).

OECD, *Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*, 2009, https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/money-laundering-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors_9789264081093-en, (24.12.2021).

Oleg Reznik, Maryna Utkina, Olha Bondarenko, "Financial intelligence (monitoring) as an effective way in the field of combating money laundering", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 26, Issue 1, 2021, ss. 94-105.

OTTO Farny, Franz MICHAEL, Philipp GERHARTINGER, Gertraud LUNZER, Martina NEUWIRTH, Martin SARINGER, *Tax Avoidance, Tax Evasion and Tax Havens*, Vienna: AK Wien, 2015.

ÖZ ERSAN, Ali ERİM, "Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak", *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, S.8 (2016), s. 62.

ÖZTÜRK Saim, *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü Pkk*. Ankara: Temuh Yayınları, 2000.

PARQUET GÉNÉRAL DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG CELLULE DE RENSEIGNEMENT FINANCIER (CRF), *Rapport annuel 2020*, 2021,

<https://www.loyensloeff.com/globalassets/02.-publications-pdf/02.-external/2020/rapport-crf-2020.pdf>, (15.01.2023).

PASSAS Nikos, Jones KIMBERLY, "Commodities and Terörist Financing: Focus on Diamonds", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 12, (2006), ss. 1-33.

PICKETT Spencer, Jennifer PICKETT, *Financial Crime Investigation and Control*, John Wiley & Sons, 2002.

PIETH Mark, *Financing Terrorism: Following the Money*, New York: Kluwer Academic, 2002.

POLICE OF FINLAND, *Who are we?*, <https://poliisi.fi/en/what-does-national-bureau-of-investigation-do>, (10.01.2023).

POLICE OF FINLAND, *Financial criminals steal from our shared wealth*, 2022, <https://poliisi.fi/en/financial-crimes>, (10.01.2023).

POLICE OF FINLAND, *Money laundering*, 2022, <https://poliisi.fi/en/money-laundering>, (10.01.2023).

PRADEL Jean, "Malî Suçluluk Kavramlar Ve Temel Açıklamalar", Zeynel T. KANGAL, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, c. 60, sayı. 1-2, 2011, ss. 309-323.

REURINK Arjan, "Finance Crime", *Criminology And Criminal Justice*, 20 November 2018,

<https://oxfordre.com/criminology/view/10.1093/acrefore/9780190264079.001.0001/acrefore-9780190264079-e-272>, (12.10.2021).

REUTER Peter, Edwin M. TRUMAN, *Chasing Dirty Money: The Fight Against Money Laundering*, 2004,

https://www.piie.com/publications/chapters_preview/381/3iie3705.pdf, (28.12.2021).

RIDLEY, John Nicholas Cunningham *Analysis Of The Causes And Reasons For The Failure Of A Decade Of International Efforts And Measures Against Terrorist Financing Sice The 9/11 Attacks*, (Doctoral Dissertation), London: Metropolitan University, 2010.

ROBINSON Jeffrey, *Karapara Aklayıcıları, Dünyanın En Büyük Üçüncü Ticaretinin İç Yüzü*, çev. Ayşe Emengen, İstanbul: Arion Yayınevi, 2006.

RUDNER Mark, "Using financial intelligence against the funding of terrorism", *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, Vol. 19 No. 1 (2006), s. 32-58.

- SAKAR Zeynep Müjde, "Kaçakçılıkla Mücadele Uygulamalarına Suç İktisadı Açısından Genel Bakış", *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*; C.13, S.52, 2021, ss. 208-217.
- SANDERS Hank, *Dikkat Çekici İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü Kanuna Karşı Bankaların Tepkisi ve Kanunun Uygulanması, Hollanda'da Karapara Aklamayla Mücadele*, Ankara: MASAK Yayınları, 2000.
- SARAÇOĞLU Fatih, "Vergi Ziyat Suç ve Cezasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi", *Mevzuat Dergisi*, (2002), https://www.mevzuatdergisi.com/2002/05a/02.htm#_ftn8, (20.06.2022).
- SARIGÜL Haşmet, "Money Laundering and Abuse of the Financial System", *International Journal of Business and Management Studies*, CD-ROM. ISSN: 2158-1479: 2(1): (2013), ss. 287–301.
- SATOSHI Nakamoto, *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, 2008, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, ss.1. (15.02.2022).
- SAVANO Ernesto U., "Introduction", *Responding to Money Laundering: International Perspectives* (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997.
- SAXUNOVA Darina, Rita SZALAI, "Global Efforts of Tax Authorities and Tax Evasion Challenge", *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, Vol 2018, (2018), ss. 1-14.
- SCHNEIDER Friedrich, Ursula WINDISCHBAUER, "Money Laundering: Some Facts", *Economics of Security Working Paper Series*, 2010, ss. 1-22.
- SCHOTT Paul, *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, 2006, <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/978-0-8213-6513-7>, (20.03.2022).
- SCHROEDER William R., "Money Laundering", *FBI Law Enforcement Bulletin*, Vol: 70, No: 5, 2001, ss. 1-12.
- SHAH Anwar, "Corruption and Decentralized Public Governance", *World Bank Policy Research Working Paper*, .2006.
- SHAXSON Nicholas, *Tackling Tax Havens*, Finance & Development, 2019, <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon>, (02.12.2021).

- SILVA Patrícia Godinho, "Recent developments in EU legislation on anti-money laundering and terrorist financing", *New Journal of European Criminal Law*, Vol. 10(1), 2019, ss. 57-67.
- SOMERS Edward, *Economic Crimes*, New York: Clark Boardman Company, 1984.
- SPLUNK, *What Is Financial Crime Risk Management (FCRM)?*, 2021, https://www.splunk.com/en_us/data-insider/what-is-financial-crime-risk-management.html, ss. 1. (15.10.2021).
- STEEL Billy, *Money Laundering-A Brief History*, 2011, <http://www.sid.in-berlin.de/nekelly-world/moneylaunderingbriefhistory.html>, (27.11.2021).
- ŞAH Pathik *What are the responsibilities of the FIU- Financial Intelligence Unit under the UAE Anti-Money Laundering Law?*, 2022, <https://amluae.com/responsibilities-of-the-fiu/>, (04.01.2023).
- ŞENYÜZ Doğan, *Vergi Ceza Hukuku*, Bursa: Ekin Kitapevi, 2022.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, *Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve Türkiye*, <https://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-teskilati-ve-turkiye.tr.mfa>, (03.08.2022).
- TAKÁTS Előd, "A Theory of Crying Wolf: The Economics of Money Laundering Enforcement", *IMF Working Paper*, WP/07/81 (2007).
- TANZI Vito, "Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures, Corruption and Economic Performance", (E.d.), George T. Abed, Sanjeev Gupta, *International monetary fund*, Washington, D.C. 2002, ss.19-58.
- TEICHMANN Fabian Maximilian, "Recent trends in money laundering and terrorism financing", *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Emerald Grup Publishing, vol. 27(1), 2019, ss. 2-12.
- THE FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT-THE NETHERLANDS, *2019 Annual review of FIU-the Netherlands*, 2020, https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/jaaroverzicht_2019_-_fiu_nederland.pdf, s.59. (18.01.2023).
- THE FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT-THE NETHERLANDS, *2021 Annual review of FIU-the Netherlands*, 2022, https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/7306_fiu_jaaroverzicht_2021-eng-web_v3.pdf, s.8. (17.01.2023).

THE FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT-THE NETHERLANDS, *About FIU*, 2022, <https://www.fiu-nederland.nl/nl/over-de-fiu>, (17.01.2023).

THE FINANCIAL INTELLIGENCE UNIT-THE NETHERLANDS, *Organisation*, 2022, <https://www.fiu-nederland.nl/en/about-the-fiu/organisation>, (17.01.2023).

THE MINISTRY OF JUSTICE, *Reporting suspicious activities*, John Cusack, *New Zealand: Interview with Christiaan Barnard, Director NZ Police Financial Crime Grup*, 2022, <https://thefinancialcrimenews.com/new-zealand-interview-with-christian-barnaard-head-fiu-nz/>, (20.01.2023).

THE UNITED ARAB EMIRATES GOVERNMENT PORTAL, *Fawri Tick – a smart system to prevent financial crimes*, 2022, <https://u.ae/en/information-and-services/business/combating-money-laundering>, (05.01.2023).

TOFANGSAZ Hamed, "A new approach to the criminalization of terrorist financing and its compatibility with Sharia law", *Journal of Money Laundering Control* Vol. 15 No. 4, 2012, ss. 396-406.

TRANSLATION FROM FINNISH LEGALLY BINDING ONLY IN FINNISH AND SWEDISH MINISTRY OF THE INTERIOR, *Act on the Financial Intelligence Unit, 445/2017; Amendments up to 434/2021 included*, 2022, <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2017/en20170445.pdf>, s.1-2. (10.01.2023).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, *Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi*, 2022, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-insan-ticaretiyle-mucadelesi-tr.mfa, (06.04.2022).

TÜRKKAN Erdal, "Türkiye'de ve Dünyada Ekonomik Suçlar" (I.Oturum), *Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu*, 2005, ss. 35-57.

TYNDALE Walter, *Fundamentals Of Offshore Banking: How To Open Accounts Almost Anywhere*, Vancouver, Prätzen Yayınları, 2009.

U.S. DEPARTMENT OF STATE, *Human trafficking*, t.y., <https://www.state.gov/policy-issues/human-trafficking/>, (06.04.2022).

UAEFIU, *Annual Report 2021*, 2022, <https://i-aml.com/wp-content/uploads/2022/10/i-AML-UAE-FINANCIALINTELLIGENCE-UNIT-UAEFIUA-N-N-U-A-L-R-E-P-O-R-T.pdf>, (05.01.2023).

UAEFIU, *History of the UAE FIU*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/history/>, (04.01.2023).

UAEFIU, *Links to the UAE FIU systems*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/more/services/>, (04.01.2023).

UAEFIU, *Mission and Vision*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/mission-and-vision/>, (04.01.2023).

UAEFIU, *Organisational Structure*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/organisational-structure/>, (04.02.2023).

UAEFIU, *The UAE FIU mandate*, 2021, <https://www.uaefiu.gov.ae/en/about-us/mandate/>, (04.01.2023).

UN, *Corruption and human rights*, <https://www.ohchr.org/en/good-governance/corruption-and-human-rights>, (13.06.2022).

UN, *Global Programme against Money Laundering*, 2022, <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/global-programme-against-money-laundering/.html>, (30.08.2022).

UN, *Protocol Against The Smuggling Of Migrants By Land, Sea And Air, Supplementing The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime*, 2000, https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf, (30.05.2022).

UN, *United Nations Convention Against Illicit Traffic In Narcotic Drugs And Psychotropic Substances*, 1988, https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf , (06.08.2022).

UN, *United Nations Partnership with Financial Intelligence Unit Germany Highlights Innovative Software Tools Used to Combat Organized Crime*, 2018, <https://unite.un.org/goportfolio/news/united-nations-partnership-financial-intelligence-unit-germany-highlights-innovative-software>, (31.12.2022).

UN TREATY COLLECTION, *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism*, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-11&chapter=18&clang=_en, (09.08.2022).

UN Treaty Collection, *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism (New York, 9 December 1999)*, <https://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/summary-18-11.pdf>, (09.08.2022).

UNODC, *Bribery versus Extortion*, 2022, <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-4/key-issues/bribery-versus-extortion.html>, (17.06.2022).

UNODC, *Extortion*, 2018, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-4/key-issues/extortion.html>, (26.04.2022).

UNODC, *Firearms Trafficking*, 2020, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/firearms-trafficking.html>, (28.03.2022).

UNODC, *Human Trafficking*, 2022, <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html>, (06.04.2022).

UNODC, *Loansharking*, 2018, <https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-4/key-issues/loansharking.html>, (26.04.2022).

UNODC, *The Egmont Grup of Financial Intelligence Units*, 2011, https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGrups/workingGrup2/2011-August-25-26/Presentations/Boudewijn_Verhelst_Egmont_Grup.pdf, ss.2. (05.12.2022).

UNODC, *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols*, <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>, (11.08.2022).

ÜNEY İbrahim, *Organize Suç ve Terörizm İlişkisi: PKK Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2006.

VEJZOVIĆ Sunčica, Denis PAJIĆ, *Money Laundering And The Financing Of Terrorist Activities With Emphasis On The Role Of The Financial Intelligence Department*, Centar za društvena istraživanja, 2013.

VILLANYI Benjamin, "Money Laundering: History, Regulations, and Techniques", *Criminology And Criminal Justice*, 2021, <https://oxfordre.com/criminology/view/10.1093/acrefore/9780190264079.001.0001/acrefore-9780190264079-e-708>, (27.11.2021).

VITTORI Jodi, *Terrorist Financing And Resourcing*, Initiatives In Strategic Studies: Issues And Policies, 2011.

WEERTH Carsten, *Financial Intelligence Unit (FIU)*, 2022, <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/financial-intelligence-unit-123279>, (31.12.2022).

WEI Dai, *B-money*, 1998, <http://www.weidai.com/bmoney.txt>, (12.02.2022).

WET TER VOORKOMING VAN WIWASSEN EN FINANCIEREN VAN TERRORISME- Wwft (Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı (Önleme) Yasası), <https://wetten.overheid.nl/BWBR0024282/2016-08-11>, (17.01.2023).

- WHEATLEY Joseph, "Ancient Banking Modern Crimes: How Hawala Secretly Transfers The Finances of Criminals and Thwarts Existing Laws", *U. PA. J. INT'L ECON. L.*, 26, 2005, ss. 347-357.
- WOLFSBERG GRUP, *Misyon - Global Banks: Global Standards*, 2018, <https://www.wolfsberg-principles.com/about/mission>, (20.08.2022).
- WOLFSBERG GRUP, *Wolfsberg Grubu Öncelikleri*, 2018, <https://www.wolfsberg-principles.com/about/current-priorities>, (20.08.2022).
- WRIGHT Alan, *Organised Crime, Collumpton*, Londra: Willan Publishing, 2005.
- YANG Xin-She, Simon SHERRATT, Nilanjan DEY, Amit JOSHI, *Fourth International Congress on Information and Communication Technology: ICICT 2019*, London: (Advances in Intelligent Systems and Computing, 1041) Volume 1, 1st ed. 2020.
- YAŞAR Mustafa, "Dünya Gümrük Örgütünce Benimsenen Kaçakçılık Tanımı", *Gümrük Dergisi*, S.42, 2010, s. 81-83.
- YAVUZ Mustafa, "7262 Sayılı Kanunla Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunda Yapılan Değişiklikler", *Mali Çözüm Dergisi*, Vol. 31, İstanbul, 2021, ss. 247-257.
- YÜCE Mehmet, Hüseyin AKKAYA, "Mali Suçlarla Kurumsal Mücadele ve Bazı Ülke Örnekleri", *Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 2020, ss. 40-61.
- YÜCE Mehmet, *Vergi Kaçakçılığı Suçu ve Yargılama Usulü*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- ZAPATA Willy, Juan CARLOS, Garry Moreno BRİDSTEFANİE, *Prevention of Money Laundering and of the Financing of Terrorism to Ensure the Integrity of Financial Markets in Latin America and the Caribbean*, México: CEPAL - Serie Estudios Perspectivas, 2014.
- ZIEGLER Jean, *İsviçre Daha Beyaz Yıkar*, çev. Zafer Üskül, İstanbul: Alfa Yayınları, 1990.
- ZOLL, *Annual Report 2020*, https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresberichte_node.html, s10. (31.12.2022).
- ZOLL, *Annual Report 2021*, https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresberichte_node.html, s10. (31.12.2022).

ZOLL, *Public Private Partnership - Anti Financial Crime Alliance*, 2022, https://www.zoll.de/DE/FIU/Anti-Financial-Crime-Alliance/anti-financia-crime-alliance_node.html, (31.12.2022).

ZOLL, *Strategie gegen Geldwasche und Terrorismusfinanzierung*, 2022, https://www.zoll.de/SharedDocs/Bilder/DE/Header/GI_0497_header_fiu.jpg?__blob=poster&v=7, (31.12.2022).

193 SAYILI VERGİ USUL KANUNU (VUK), 1961, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.213.pdf>, (16.01.2022).

3628 SAYILI MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI, RÜŞVET VE YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE KANUNU, 1990, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3628.pdf>, (08.02.2023).

5326 Sayılı Kabahatler Kanunu, 2005, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>, (22.11.2021).

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU, 2005, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (02.09.2022).

5549 SAYILI SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN, 2006, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5549.pdf>, (19.11.2021).

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU, 2007, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5607.pdf>, (12.09.2022).

6415 SAYILI TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN, 2013, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130216-3.htm>, (15.09.2022).

7262 SAYILI KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN KANUN, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7262&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (17.09.2022).

30474 SAYILI RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANAN 1 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>, s.124-126. (22.01.2023).

TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARAR İLİŞKİN TEBLİĞ, 2008,

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=11990&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5>, (30.11.2021).

26693 SAYILI TERÖRÜN FİNANSMANINA YÖNELİK ŞÜPHELİ İŞLEMLERİN BİLDİRİMİ GENEL TEBLİĞİ, 2014, <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=11703&MevzuatTertip=5>, (03.05.2022).

SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASININ VE TERÖRÜN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNE DAİR TEDBİRLER HAKKINDA YÖNETMELİK, 2008, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.200713012.pdf>, (20.11.2021).

EK 1: Seçilmiş Ülke Mali İstihbarat Birimleri Sitesi

Ülke FIU	İnternet Adresi
ABD - FinCEN	https://www.fincen.gov/
Almanya - ZOLL	https://www.zoll.de/DE/FIU/fiu_node.html
Avusturalya - AUSTRAC	https://www.austrac.gov.au/
Bailiwick of Guernsey-FIS	https://guernseyfiu.gov.gg/article/175998/About-the-Financial-Intelligence-Unit
BAE – BAE FIU	https://www.uaefiu.gov.ae/en/
Belçika-CTIF-CFI	https://ctif-cfi.be/index.php/nl/
Finlandiya-FIU-FIN	https://poliisi.fi/en/financial-crimes
Güney Kıbrıs-MOKAS	http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/index_en/index_en?OpenDocument
Hollanda-FIU-NL	https://www.fiu-nederland.nl/
Hong Kong-JFIU	https://www.jfiu.gov.hk/en/
Japonya-JAFIC	https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/index_e.htm
Litvanya-FNTT	https://www.fntt.lt/lt/
Lüksemburg-CRF	https://justice.public.lu/fr/organisation-justice/crf.html
Türkiye -MASAK	https://masak.hmb.gov.tr/
Yeni Zelanda-NZ-FIU	https://www.police.govt.nz/advice/businesses-and-organisations/fiu

ÖZGEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Hüseyin		AKKAYA
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lise	2003	2007	19 Mayıs YDA Lisesi
Lisans	2008	2013	İstanbul Üniversitesi
Yüksek Lisans	2013	2015	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Doktora	2018		Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama - Ayrılma Yılı	Çalışılan Kurumun Adı	
1.	2016		Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
2.	2022	2023	Kırgızistan Türk Dünyası Celalabat İşletme Fakültesi (Görevlendirme)
Yayımlar:	<p>Makaleler</p> <p>AKKAYA HÜSEYİN, YÜCE MEHMET, (2022). "Dijital Çağda Kara Para Aklamada Yeni Araç: Kripto Para", Vergi Raporu, (279), 154-173.</p> <p>AKKAYA HÜSEYİN, YÜCE MEHMET, (2021). "Kripto Paraların Vergilendirilmesine Yönelik Çalışmalar: Türkiye İçin Öneri ", Akademik Bakış Dergisi, (77), 34-62., Doi: 10.52703/ay.20.</p> <p>YÜCE MEHMET, AKKAYA HÜSEYİN, (2020). "Mali Suçlarla Kurumsal Mücadele Ve Bazı Ülke Örnekleri", Akdeniz Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 40-61.</p> <p>AKKAYA HÜSEYİN, GERÇEK ADNAN, (2019). "Oecd Ve Seçilmiş Bazı Ülkelerde Dijital Ekonominin Vergilendirilmesi: Türkiye İçin Çıkarımlar", International Journal Of Public Finance, 4(2), 166-188., Doi: 10.30927/ijpf.634050.</p> <p>Kitap Bölümleri</p> <p>Teorik Anlamda İktisadi Ve Finansal Olaylara Akademik Yaklaşımlar (2022)., AKKAYA HÜSEYİN, BODUR ŞEHNAZ, Ekin Yayınevi, Editör: Şahin Karabulut, Sayfa Sayısı: 376, ISBN: 978-625-8235289, Türkçe (Bilimsel Kitap).</p> <p>Sigortacılık, Finans Ve Vergi Üzerine Bazı Yaklaşımlar Ve Sorunlar (2021)., AKKAYA HÜSEYİN, Ekin Yayınevi, Editör: Gökhan Sümer, Sayfa Sayısı: 135, ISBN: 978-625-7565-75-2, Türkçe(Bilimsel Kitap).</p>		

	<p>Researches On Science And Art In 21St Century Turkey, Vol.1 (2017)., ÖZEKİCİOĞLU SEDA, AKKAYA HÜSEYİN, Gece Publishing, Editör: Hasan Arapgirlioglu, Atilla Atik, Robert Elliott, Edward Turgeon, Sayfa Sayısı: 1556, ISBN: 9786051807713, İngilizce(Bilimsel Kitap).</p> <p>Bildiriler</p> <p>AKKAYA HÜSEYİN, BODUR ŞEHNAZ (2022). Kripto Para Kavramının Vergisel Açıdan Güncel Durumunun Değerlendirilmesi. 16. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Özet Metinleri (Özet Bildiri).</p> <p>AKKAYA HÜSEYİN, YÜCE MEHMET (2022). Metaverse Sözleşmelerinin Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. IV Uluslararası Ekonomi Ve Yönetim Alanında Araştırmacılar Konferansı (Tam Metin Bildiri).</p> <p>ÖZEKİCİOĞLU SEDA, AKKAYA HÜSEYİN (2017). Dimensions of Tax Erosion in G20 Countries: A Comparative Analysis. 2nd International Conference on Scientific Cooperation for the Future in the Economics Administrative Sciences (Özet Bildiri).</p> <p>ÖZEKİCİOĞLU SEDA, AKKAYA HÜSEYİN (2016). Uluslararası Standartlara Uyum Açısından Türkiye’de Yeni DışDenetim ve Sayıştay Yaklaşımı. Scientific Cooperation for the Future in the Social Sciences International Conference 201622-23 September 2016USAK,TURKEY (Özet Bildiri).</p>
İletişim (e-posta):	
Tarih:	
İmza:	
Adı-Soyadı:	Hüseyin AKKAYA